

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:220

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:220 Åtgärder mot minskningar av djurpopulationer

av Staffan Eklöf (SD)

Frågan kommer att besvaras fredagen den 29 januari 2021. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 8 december 2020

Miljödepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:55 och 57 till socialutskottet

EU-dokument

COM(2020) 725, COM(2020) 726 och COM(2020) 727 till socialutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 23 februari 2021*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2020/21:SoU5 Övervägande av vårdnadsöverflyttning, revidering av vårdplan för placerade barn och särskilda lämplighetskrav för offentliga bi-träden

Finansutskottets betänkande

2020/21:FiU15 Riksrevisionens rapport om tillväxthämmande incitament i den kommunala inkomstutjämnningen

Näringsutskottets betänkande

2020/21:NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Trafikutskottets betänkande

2020/21:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2020/21:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

§ 5 Ändringar i regelverket om kapitaltäckning

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU37

Ändringar i regelverket om kapitaltäckning (prop. 2020/21:36) föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

§ 6 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU1

Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats

Resolute Support Mission i Afghanistan (prop. 2020/21:22) föredrogs.

Anf. 1 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Vi ska i dag debattera sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande UFöU1 om fortsatt deltagande i Natos utbildningsinsats i Afghanistan.

Sverige har deltagit i olika militära insatser i Afghanistan sedan 2002, först genom den internationella säkerhetsstyrkan Isaf och därefter, sedan 2014, i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission, RSM.

De soldater och officerare som Sverige skickat till Afghanistan har alla utfört ett beundransvärt arbete, och vi kan som svenska medborgare känna stolthet över vårt bidrag till Afghanistan och dess befolkning.

Sveriges militära insatser i Afghanistan har dessvärre också haft ett högt pris och då inte bara ekonomiskt. Ett antal av de officerare och soldater som vi skickat till Afghanistan i kampen för fred och frihet har fått betala det yttersta priset och kom aldrig hem igen till sina familjer och anhöriga.

Fru talman! I regeringens proposition föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka till förfogande för deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan till och med den 31 december 2021.

Samtidigt står det också att läsa att det fredsavtal som USA slöt i februari 2020 med talibanrörelsen, det så kallade Dohaavtalet, innebär att alla utländska militära förband stegvis ska dras tillbaka före maj 2021. Vi hoppas att fredsavtalet gör att Afghanistan, efter årtionden av plågsamma krig, nu äntligen kan gå en fredligare framtid till mötes.

Vi anser dock inte att Sverige ska vänta med tillbakadragandet. Avvecklingen bör i stället påbörjas. Anledningen till detta är enkel. Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde har varit oerhört negativ. Sverige har på ett förtjänstfullt sätt bidragit militärt till en rad insatser runt om i världen, men det har nu blivit dags för oss som nation att fokusera på vår egen säkerhet och på vårt eget försvar.

Nästa vecka kommer riksdagen att fatta beslut om inriktningen av totalförsvaret för åren 2021–2025. Beslutet kommer att leda till att nedlagda regementen återupprättas, att de värnpliktiga blir fler och att ny materiel köps in. Även om vi anser att satsningarna hade kunnat vara mer omfattande är vi överens med regeringen om en sak: Upprustningen av försvaret kommer att kosta mycket pengar och ta mycket tid och energi i anspråk.

För att klara av denna återuppbyggnad av en stark försvarsmakt kommer det utöver ökade anslag till försvaret att krävas att Försvarsmakten åter till fullo fokuserar på försvaret av Sverige framför deltagande i internationella insatser såsom Resolute Support Mission i Afghanistan. Sverigedemokraterna anser även att deltagande i insatser utomlands alltid ska vara frivilligt för anställda inom Försvarsmakten.

Fru talman! Med anledning av det som nu anförts önskar vi sammanfattningsvis inte ett fortsatt svenskt deltagande i utbildningsinsatsen RSM, som regeringen föreslår, utan yrkar i stället bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 1.

Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta ett stort tack till alla er som befinner er på eller har varit på utlandsuppdrag för Sveriges räkning. Det är en svår uppgift som vi i riksdagen ger er, och för era insatser vill vi i Vänsterpartiet uttrycka vår stora uppskattning.

Fru talman! I över 40 år har Afghanistan befunnit sig i stridigheter, med ockupationsmakter på plats. År 1979 invaderade Sovjetunionen landet och blev kvar i tio år. Efter attacken den 11 september kom USA:s militär och har nu haft en snart tjugoårig närvaro. Sverige har haft en militär insats i Afghanistan i 15 år.

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Ändå är Afghanistan världens dödligaste land för civila. Erfarenheterna från Afghanistan visar att väpnade insatser inte leder till ökad säkerhet för befolkningen. Detta verkar de flesta parter nu vara överens om, för 2020 är, i alla fall ur ett förhandlingsperspektiv, ett framgångsrikt år.

I februari slöts det så kallade Dohaavtalet mellan talibanernas företrädare och USA. Avtalet innebär att all utländsk militär ska dras tillbaka från Afghanistan före maj 2021. I utbyte garanterar talibanrörelsen att Afghanistan inte ska användas som bas för syften som riskerar USA:s eller dess allierades säkerhet. Avtalet innebär också att förhandlingar mellan talibanrörelsen och afghanska motparter ska inledas om en vapenvila och om landets politiska framtid.

De så kallade intraafghanska samtalen mellan regeringen och talibanerna inleddes i september 2020. Samtalen har hittills bara berört formerna för den kommande dialogen, men inte heller i dessa frågor har man kommit framåt. Processen väntas bli mycket utdragen.

Det främsta målet för det afghanska folket är att få slut på våldet. Ett krav från civilsamhället är att samtalen ska vara inkluderande och att de, i alla fall formella, rättigheter som Afghanistans kvinnor och minoriteter har kämpat sig till under de senaste åren inte ska offras i förhandlingen. Trots påtryckningar kan parternas delegationer inte anses vara inkluderande. I regeringens förhandlingsdelegation på 20 personer ingår endast fyra kvinnor. I talibanernas delegation finns bara män.

I detta läge, när USA minskar sin trupp och förbereder sig för att lämna landet, borde regeringens och riksdagens budskap vara att det misslyckade äventyret i Afghanistan är slut. I realiteten innebär dagens beslut att Sverige fortsätter att under ännu ett år delta i en internationell insats som i grunden har misslyckats. Ännu en gång skjuts avvecklingen av Sveriges militära närvaro i Afghanistan på framtiden.

Vänsterpartiet har sex gånger tidigare yrkat avslag på propositioner med samma förslag som i dag och anser fortfarande inte att en svensk väpnad styrka bör ställas till förfogande i Natos insats. Totalt sett har vi yrkat avslag på militärt deltagande i 15 år. Vi ser RSM, som den nuvarande insatsen heter, som en fortsättning på den Natoleda insatsen Isaf, som vi är skarpt kritiska till.

Erfarenheterna från Afghanistan visar att väpnade insatser inte har lett till ökad säkerhet på marken för befolkningen. Särskilt barn är hårt drabbade, enligt Rädda Barnen och FN. Och Afghanistan är i dag ett av världens farligaste länder att vara barn i.

Sverige borde arbeta för att FN ska få det direkta ansvaret för den fortsatta processen, både civilt och militärt. Det skulle underlätta fredsprocessen som man nu är inne i.

Enligt oss i Vänsterpartiet bör riksdagen avslå regeringens proposition om fortsatt svenskt deltagande i Natoinsatsen i Afghanistan. Eftersom såväl Vänsterpartiets som Sverigedemokraternas företrädare i utskottet yrkar avslag på propositionen måste vi enligt reglerna ha en gemensam reservation. Jag vill dock understryka att våra partier skiljer sig åt i grunden vad gäller synen på Sveriges engagemang för Afghanistan.

Fru talman! Afghanistan har enligt WHO haft omkring 42 000 bekräftade fall av covid-19 och drygt 1 500 dödsfall. WHO bedömer dock att det finns ett stort mörkertal på grund av brist på tester, bristande kapacitet i landets sjukvård, att folk inte söker sjukvård och att det saknas ett natio-

nellt dödsregister. En ovanligt stor överrepresentation av manliga smittade tros bero på att män i högre grad söker sjukvård och testas. I Afghanistan saknas det ofta möjligheter att hålla social distans. Människor bor trångt, folksamlingar är vanliga och intrycket är att många anser att pandemin är överspelad.

Den tydligaste effekten av pandemin i Afghanistan har än så länge varit ekonomisk. Världsbanken bedömer att andelen personer i Afghanistan som lever under fattigdomsgränsen kommer att öka från 55 procent till 70 procent av befolkningen. Enligt Asiatiska utvecklingsbanken har inflationen fördubblats och priset på matvaror stigit än mer. Den afghanska statens intäkter antas minska med 17 procent under de första nio månaderna.

Pandemin kommer att få avsevärda sociala och ekonomiska effekter. Pandemin och restriktionerna har medfört avbrott i andra nödvändiga insatser såsom vaccinering mot polio. Redan nu ses en skarp ökning av polio, som för bara något år sedan nästan var utrotad. Dessa och andra följder för hälsa kommer att öka kostnaderna för vård och öka fattigdom och utanförskap. Arbetslöshet och fattigdom i spåren av pandemin kommer sannolikt också att driva på produktionen av opium bland Afghanistans bönder.

Att USA och president Donald Trump har motarbetat den internationella brottmålsdomstolen ICC:s försök att påbörja en utredning om misstänkta krigsbrott av amerikanska trupper i Afghanistan, bland annat genom att neka ICC:s personal visum, är mycket allvarligt. I september 2020 utökades sanktionerna från USA:s sida. Åklagaren Fatou Bensouda och ICC-chefen Phakiso Mochoko belades med reseförbud, och deras tillgångar frystes. USA:s agerande underminerar internationell rätt såväl som rättvisa för det afghanska folket.

Den 23–24 november ägde en givarkonferens om Afghanistan rum på Finlands initiativ. Denna typ av konferens om Afghanistan äger rum vart fjärde år. Givarländerna har nu förnyat sina åtaganden om stöd till utveckling i landet.

Sverige har starka band till Afghanistan genom de många afghaner som i dag lever i vårt land och alla svenskar som i decennier engagerat sig i solidaritetsarbete med Afghanistan. Genom Svenska Afghanistankommitténs framgångsrika arbete i landet under mer än fyra decennier har Sverige vunnit trovärdighet och skapat ett unikt kontaktnät. Sverige skulle därför kunna bli en central aktör för fred, demokrati och jämställdhet i Afghanistan. Men det förutsätter att fokus flyttas från militära insatser till civila och politiska insatser.

Med det, fru talman, yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservation nummer 1. Vi begär inte omröstning, men vi står såklart bakom även vår reservation nummer 2.

Anf. 3 ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Sverige har ett långt engagemang i Afghanistan – militärt och säkerhetsmässigt i snart 20 år, humanitärt och utvecklingsmässigt betydligt längre än så. Genom en överenskommelse mellan den dåvarande borgerliga regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet engagerade sig Sverige långsiktigt i ett tioårigt internationellt åtagande om utvecklingsbistånd till Afghanistan. Sedan dess är Afghanistan Sveriges största enskilda mottagarland av bilateralt utvecklingsbistånd.

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Grundläggande för utveckling är att det finns säkerhet, och utan utveckling blir det ingen hållbar säkerhet. Därför är det viktigt att se Sveriges samlade engagemang i Afghanistan, både det militära och det civila.

I den här debatten handlar det om den militära insatsen och det beslut som riksdagen tar utifrån regeringens förslag om att sända ut män och kvinnor i en väpnad insats med risk för liv och hälsa. Det är något som vi tar på största allvar, och alla väpnade insatser beslutas ytterst här i Sveriges riksdag. Det är viktigt för den folkliga förankringen, transparensen och ansvarsutkrävandet.

Vi eftersträvar så bred enighet som möjligt, helst total enighet mellan alla åtta partier. Tyvärr är vi inte helt eniga i det här fallet. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet vill inte att Sverige ska delta i den internationella militära insatsen i Afghanistan. Jag beklagar det. Det är viktigt för den personal som tjänstgör att den känner att den har fullt stöd hemifrån när den utför sina uppgifter.

Afghanistan är ett av världens fattigaste länder, och där det finns stor fattigdom finns det ofta också mycket våld. I Afghanistan tvingas många bönder att odla opiumråvaran till det kokain som flödar i världen. Vare sig de känner sig ekonomiskt tvingade till det eller tvingas till det genom väpnat hot och trakasserier är det lika illa.

För att bryta den här negativa situationen måste det skapas både utveckling och säkerhet. Sverige jobbar med båda delarna. Genom ett fantastiskt och mycket uthålligt arbete genom Svenska Afghanistankommittén – under flera decennier, som Håkan Svenneling sa – drivs stora delar av både utbildningssystemet och hälso- och sjukvården på landsbygden i Afghanistan. Det sker huvudsakligen med afghansk personal som har fått utbildning för uppgiften, och därigenom skapas långsiktiga och varaktiga utvecklingsresultat.

Andelen barn och framför allt flickor som får utbildning har ökat markant. Kunskap är en viktig grund för varje samhällsbygge, och det långsiktiga samhällsbygget pågår för fullt i Afghanistan.

Men för att samhällsbygget ska fungera måste samhället också vara säkert. Säkerhetsbygget har Sverige deltagit i tillsammans med andra länder i snart 20 år, inledningsvis med mycket stora insatser i landet och under senare år med färre personal men nu inriktat på att utbilda och stödja Afghanistans egen polis och militär. Precis som med skolorna och sjukvården är ju syftet att höja Afghanistans egen kompetens och att landet ska kunna stå på egna ben, både civilt och säkerhetsmässigt.

Grunden för att Sverige gör det här är att stödja en regelbaserad världsordning. För drygt 20 år sedan var Afghanistan en icke fungerande stat där terrorister hade en fristad att både träna i inför och operera från vid terroråd.

Det är alltid viktigt att det finns ett folkrättsligt mandat för de internationella militära insatser som Sverige deltar i. I det här fallet är grunden en inbjudan från den afghanska regeringen till Nato, som leder insatsen.

För den svenska personalen i insatsen är kunskap om och genomförandet av FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet av central betydelse. Därför får de särskild utbildning om detta i sina förberedelser. Det är viktigt för att den internationella militära insatsen ska kunna bidra till konfliktlösning och varaktig fred i Afghanistan. Jämställdhet och ökad re-

spekt för de mänskliga rättigheterna, inte minst kvinnors och flickors rättigheter, är en central del av Sveriges samlade engagemang i Afghanistan.

Afghanistan har ett fortsatt behov av internationellt militärt stöd för utvecklingen av de afghanska försvars- och säkerhetsstrukturernas förmåga att hantera säkerheten i landet. Säkerhetssituationen har återigen försämrats. Det innebär betydande påfrestningar för de afghanska försvars- och säkerhetsstyrkorna, och deras övergripande förmåga att hantera säkerheten i landet är ojämn. Det är av stor vikt att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsätter att långsiktigt stödja och bistå den afghanska regeringen i dess strävan efter ett stabilt och säkert samhälle.

Som har påpekats i denna debatt har naturligtvis även Afghanistan påverkats av covid-19-epidemin. Smittspridningen har tidvis varit stor, och i ett fattigt land med mycket knappa resurser blir de socioekonomiska konsekvenserna stora och mycket kännbara. Pandemins konsekvenser har också bidragit till att försämma säkerhetsläget.

Avslutningsvis vill jag rikta ett stort tack till de 50 personer som kommer att tjänstgöra i Afghanistan i den insats som riksdagen nu beslutar om. Jag vill också rikta tacket till alla de kvinnor och män som redan tjänstgjort i tidigare insatser. Några har gjort det till ett mycket högt personligt pris, eller till och med det yttersta priset: sitt liv. Stort tack till alla dem och även till deras anhöriga, som också är en viktig del i att Sverige kan bidra till Afghanistan med denna insats.

Med detta yrkar jag bifall till propositionen.

Anf. 4 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Låt mig inleda i egenskap av ordförande för det sammansatta utrikes- och försvarsutskott som tagit fram förslagen till beslut när det gäller detta ärende och de två övriga, om svenskt militärt deltagande i internationella insatser i Afghanistan, Irak respektive Mali.

Tack till de företrädare för Försvarsmakten på alla nivåer – kvinnor och män – som deltar! Ni gör det på Sveriges uppdrag genom beslut i landets riksdag. Det är vi som ansvarar för att ni sänds iväg på viktiga men också farliga och svåra uppdrag. Ni gör det för att tjäna fredens sak och Sveriges intressen. Ett stort tack till alla nära och kära – era familjer – som stolta välkomnar er hem och under tiden följer era uppdrag utomlands med all kärlek och engagemang.

Fru talman! Sverige har tillsammans med andra länder under lång tid visat en stark uppslutning bakom Afghanistan. Vi har under åren varit en betydande biståndsgivare. Efter de förfärliga angreppen den 11 september 2001 har vi varit en del av den internationella koalitionen mot terror. Talibanernas tidigare vansinnesstyre med attacker på de egna medborgarnas mänskliga fri- och rättigheter, särskilt kvinnornas, samt avskyvärda brott i den egna religiösa tolkningens namn resulterade i ett brett engagemang för att försöka bygga upp landet, skapa förutsättningar för trygghet och säkerhet samt bekämpa fundamentalismen. Enkelt uttryckt har Sverige gått in gemensamt med andra, och vi ska lämna landet gemensamt med andra.

Av den anledningen har det varit oroväckande att det hörts tongångar från USA:s president och den avgående administration han leder om ett ensidigt tillbakadragande och om att överge något gemensamt utan koordinering. Vid utskottets överläggningar med företrädare för regeringen och Försvarsmakten har det framkommit att några formella framstötter från

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

amerikansk sida inte gjorts, och för var dag som går rycker vi närmare en ny president i Vita huset, med allt vad det innebär av möjligheter till nya besked. Detta gör det rimligt att partier som tidigare ställt sig bakom Sveriges insats i Afghanistan gör så även fortsättningsvis, med alla de förbehåll som osäkerheten på marknaden och covid-19 skapar.

Fru talman! I Sverige har det sedan lång tid funnits ett starkt engagemang för Afghanistan. Min egen bild från studietiden i Uppsala för ganska länge sedan är insamlingarna vid torget på lördagar till förmån för folket i det då av Sovjetunionen kontrollerade landet och hur insamlingsbössorna klirrade av mynt från de förbipasserande.

Det har hänt saker de senaste åren. Svenska Afghanistankommittén skriver i år, 2020, följande: "Det är frustrerande att fattigdomsnivåerna i Afghanistan inte minskar, men samtidigt har stora framsteg gjorts i Afghanistan. Biståndet har lett till mödradödligheten mer än halverats sedan 2002. Barnadödligheten har också den minskat med nära hälften mellan 2010 och 2018. Antalet barn i den afghanska skolan har ökat från omkring en miljon barn 2001 till omkring 7–8 miljoner i dag."

Det är att göra skillnad. Men FN uppgav i början av år 2020 att fler än 100 000 civila afghaner dödades eller skadades i konflikten i Afghanistan under 2010-talet. Det afghanska försvaret är i stort beroende av stöd från USA, och Afghanistan är kraftigt biståndsberoende. Det är därför Sverige varit där militärt för att bistå i utbildningen av de styrkor som långsiktigt måste axla ansvaret för att skydda och försvara den egna befolkningen.

Fru talman! Det här betyder att Sveriges regering nog behöver följa utvecklingen gällande förhandlingar mellan talibanerna, som är på väg att återta makt och kontroll, och den afghanska regeringen samt den amerikanska militära närvaron och vara beredd på att styrkebidraget lämnar landet tidigare om amerikanerna lämnar Afghanistan i ett tidigt skede, enligt devisen "in tillsammans och ut tillsammans".

Natoländernas utrikesministrar träffades onsdagen den 2 december. Generalsekreteraren Jens Stoltenberg sa att de allierade står inför ett vägskäl kommande år. Det är viktigt att regeringen, när information finns att ge, återkommer till riksdagen.

Insatser och uppoffringar är inte förgäves. Sverige har med hjälp av Försvarsmakten bidragit till att försöka bygga säkerhet och stabilitet i Afghanistan.

Fru talman! Moderaterna står bakom beslutet i respekt för alla som tjänstgjort eller kan komma att tjänstgöra i Afghanistan, men inte utan farhågor och oro för den vidare utvecklingen i landet.

Anf. 5 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! För att bistå Afghanistans säkerhetsstyrkor med utbildning och rådgivning delar Kristdemokraterna regeringens bedömning att Sveriges deltagande i Natoinsatsen Resolute Support Mission ska vara kvar under 2021.

Den svenska väpnade styrkan består av 50 personer. Om situationen så kräver ska möjlighet finnas att tillföra ytterligare personal – högst 150 personer. Förutom rådgivning och utbildning är syftet med denna insats, som vi har hört, att stärka säkerhetsstyrkornas förmåga att möta hot mot civilbefolkningen och den allmänna säkerheten.

Det är ingen tvekan om att säkerhetssituationen i Afghanistan är djupt oroande och att politiska motsättningar och våld sedan länge har destabiliserat landet. Trots ökade fredssträngningar är väpnade konflikter och terrorism de största hoten mot stabilitet och ekonomisk utveckling. Inrikespolitiken präglas av djupa motsättningar och etniska konflikter.

Samtidigt har den humanitära situationen ytterligare försämrats. Spridningen av coronaviruset är omfattande, vilket får allvarliga konsekvenser.

Situationen är sammantaget med andra ord djupt allvarlig. Olika orsaker bidrar till instabilitet och osäkerhet som hämmar landets utveckling.

Mot den bakgrunden är det uppenbart att Afghanistan även i fortsättningen har behov av internationellt militärt stöd. Sveriges deltagande i Natos Resolute Support Mission är i den kontexten ett väsentligt bidrag. Att långsiktigt stödja Afghanistan är angeläget och riktigt i sak. Och det är rimligt att vi från svensk sida gör vad vi kan för att bistå en svårt utsatt befolkning, även om Vänsterpartiet, som vanligt, sätter sin aversion mot Nato framför meningsfulla humanitära insatser.

Fru talman! Till bilden av dagens Afghanistan hör att det sedan början av året finns en uppgörelse mellan talibanrörelsen och USA. Det så kallade Dohaavtalet från februari innebär att inrikespolitiska förhandlingar mellan talibanrörelsen och dess afghanska motparter ska följa i syfte att nå vapenvila och en uppgörelse om landets politiska framtid. Avtalet innebär också att alla utländska militära förband ska dras tillbaka före maj månads utgång 2021. Därmed kan Natoinsatsen, inklusive Sveriges truppbidrag, komma att påverkas. Ett förbehåll för ett tillbakadragande är dock att talibanrörelsen ger garantier för att inga grupper eller individer i fortsättningen ska kunna använda Afghanistan för syften som riskerar USA:s och dess allierades säkerhet.

Sedan Dohaavtalet ingicks har talibanrörelsen dessvärre fortsatt att genomföra våldsattacker riktade mot den afghanska regeringen med åtskilliga civila offer som följd. Parallellt fortsätter attackerna mot internationella organisationer, vilket naturligtvis ytterligare komplicerar situationen. I vilken mån det aviserade trupptillbakadragandet kommer att genomföras är mot den här bakgrunden således osäkert.

Fru talman! I Afghanistan hotar militant islamism i olika skepnader en fredlig utveckling och demokrati men också oskyldiga människors liv och framtid. Därför är de insatser som görs så viktiga. De skyddar civila och bidrar till trygghet.

Från Kristdemokraternas sida anser vi att Sverige borde göra mer och ta ett större ansvar i det arbete som ytterst handlar om att motverka hot mot internationell fred och säkerhet.

Den svenska Försvarsmaktens personal gör enastående insatser och är uppskattad runt om i världen för sin professionalitet och sitt kunnande. Som svenskar har vi all anledning att känna stolthet över de män och kvinnor i uniform som genom åren tagit på sig den svåra och komplicerade uppgiften att försöka bidra till ökad säkerhet i Afghanistan.

Till alla er som har varit med och som är med i det här uppdraget vill jag å mitt partis vägnar framföra ett varmt tack. Ni gör skillnad i ett av världens mest konfliktdrabbade länder.

Fru talman! Till sist: För Kristdemokraterna är det svenska styrkebidraget en del i ett sammanhållet och långsiktigt engagemang för Afghanistan. Att vi i den här debatten i dag fokuserar på säkerhet får inte skymma

det faktum att bistånd, humanitära insatser och demokratistöd är det som långsiktigt skapar förutsättningar för ett bättre liv och för fred för Afghanistans befolkning. Dessa insatser är det viktiga stödet, och det viktiga stödet till det afghanska civilsamhället måste självklart fortsätta.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen säger ja till en förlängning av det svenska truppbidraget i Resolute Support Mission i Afghanistan.

Anf. 6 JOAR FORSELL (L):

Fru talman! Tack till de föregående talarna från de andra partierna!

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till vår personal på plats, våra kvinnor och män som riskerar sina liv, utsätter sig för mycket stor fara och genom sina insatser bidrar till trygghet, säkerhet och att mänskliga rättigheter åtnjuter större respekt i världen och som är representanter för Sverige. Vi kan vara stolta och trygga i att våra män och kvinnor på plats, vår militära personal, faktiskt är väldigt duktiga, professionella företrädare för vårt land i den här tuffa insatsen. Såklart också, fru talman, ett stort tack till deras anhöriga och till dem som tidigare tjänstgjort eller tjänstgör i andra insatser.

Fru talman! Afghanistan är ett av världens fattigaste länder. När ett land är så fattigt som Afghanistan utgör det en grogrund för extremism, fundamentalism, våld av olika slag, terrorism och grov brottslighet. Som tidigare nämnts här i debatten är Afghanistan världens främsta producent av opium, som är råvaran till heroin, för att nämna något.

I Afghanistan är det alltför få barn som får gå i skolan. Det är alltför många som inte får den vård de behöver. Och det är definitivt för många som inte känner sig trygga, som lever i osäkerhet i ett samhälle där man kan utsättas för våld av helt hiskeliga proportioner.

Fru talman! Det är av det skälet som Sveriges och andra demokratiers engagemang i Afghanistan behöver vara både långsiktigt och brett. Vi gör insatser i Afghanistan militärt, och det är det vi debatterar här i dag, men också på biståndssidan och humanitärt, därför att de sakerna samverkar. Det här handlar om ett land där människors rättigheter inte respekteras. Man har inte åtnjutit eller åtnjuter fred. Säkerheten är mycket låg. Etniska och religiösa konflikter har präglat landet mycket länge och riskerar att blossa upp gång på gång. Då måste vi som är politiker i demokratier och vi medborgare i demokratier möta detta med en politik som hanterar människors rätt till fred och frihet och respekt för grundläggande mänskliga rättigheter men också hanterar människors rätt till skola och vård, till exempel.

Fru talman! Det är av det skälet som denna insats är så otroligt viktig. Den handlar om att se till att människor i fred och säkerhet ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Fru talman! Afghanistan har varit en fristad för terrorism. Det har varit en plats där terrorister, terroristorganisationer, extremister och fundamentalister, som jag sagt tidigare, fritt har kunnat verka. De har kunnat träna och kunnat utbilda sina anhängare. Och vi ska inte tro något annat än att det kan ske igen. Det sker hela tiden försök att återigen ta mark som man inte har haft tidigare och återigen etablera sig på ett sätt som man inte har kunnat göra under den tid då de internationella insatserna har varit så intensiva i Afghanistan. Det sker hela tiden framryckningar och försök från

de här organisationerna. Det är av det skälet som långsiktigheten är viktig. Man kan inte tro att det går att lösa en uppgift en dag, lämna landet dagen efter och sedan tro att det löser sig, att det funkar. Det här är en komplex situation, och landet är fortfarande sargat av den fattigdom som ligger till grund för alla de andra problemen.

Fru talman! USA:s president Donald Trump, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har alla uttryckt vilja att deras länder ensidigt ska lämna detta viktiga åtagande för mänskliga rättigheter, trygghet och stabilitet. Jag är därför glad att vi övriga partier i Sveriges riksdag gemensamt ställer oss bakom denna insats. Det är viktigt för att vår personal på plats ska känna sig trygga med att demokratins fulla kraft stöttar deras viktiga arbete. Det skapar också den stabilitet som krävs för att långsiktigt se en respekt för mänskliga rättigheter.

Dessutom ska vi fullfölja våra åtaganden. Vi har sagt att vi ska gå in i denna insats tillsammans med andra och lämna den tillsammans med dem. Det är inte ansvarsfullt att företräda den linje som Donald Trump, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna företräder: att en part ensidigt ska lämna något som man tillsammans med andra har bestämt sig för att göra ihop.

Fru talman! Det har också förts fram att det är en tuff och komplex situation i Afghanistan. Att pandemin har drabbat landet hårt, att det finns interpolitiska konflikter och att terrorism och fundamentalism pockar på för att åter få mer inflytande skulle vara skäl för att inte vara där. Det är precis tvärtom. Det är just för att det är en komplex situation, för att det är en krutdurk och för att det finns extremt stora risker som det behövs professionell personal från länder med demokratiska värderingar som är utbildad för att hantera denna typ av situationer. Det är därför vi behövs.

Fru talman! Vi behöver skydda oskyldiga människors liv och se till att Sveriges biståndspengar kan verka för att skapa skola, vård och respekt för mänskliga rättigheter och hindra de mörka krafterna från att växa sig starka igen. Därför är jag glad över att jag och en majoritet i riksdagen i dag yrkar bifall till Sveriges fortsatta deltagande i Afghanistan.

Det kommer på grund av komplexiteten att vara mycket viktigt att vi och regeringen följer detta noga och att riksdagen får ordentliga återrapporter. Komplexitet är dock aldrig ett skäl för att backa undan. Komplexitet är ett skäl för demokratier och demokrater världen över att sluta sig samman och bekämpa den terrorism, den fundamentalism, det våld och den fattigdom som tyvärr har skadat Afghanistan under så lång tid.

Anf. 7 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sverige är ett tryggt land. Vi är förskonade från krig och katastrofer, vi lever i en demokrati och vi är ett av världens rikaste länder. Det ger oss ett ansvar att verka för fred och säkerhet i världen och att arbeta för att fler ska kunna ha den frihet som vi så enkelt tar för given. Med en mängd olika insatser runt om i världen är Sverige med och bygger fred, stabilitet och demokrati. Det har vi gjort länge, och det ska vi fortsätta med.

Den insats i Afghanistan som vi debatterar i dag är bara ett exempel på vårt långvariga och djupa engagemang i landet. Vi behöver vara en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krishanteringsinsatser som bygger säkerhet tillsammans med andra.

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Under alltför lång tid har Afghanistan varit centrum för en konflikt som har kostat många människors liv. Denna konflikt är det största enskilda hindret för landets utveckling och för att en riktig demokrati ska kunna byggas och mänskliga rättigheter säkras. Till exempel är antalet attacker mot internationella organisationer och biståndsorganisationer fortfarande stort.

Det är många faktorer som bidrar till att situationen i Afghanistan är instabil och i ständig förändring. Pandemiutbrottet har förvärrat situationen där liksom på många andra ställen. Det gör att vi inte har tid att vänta och se. När eldstrid blossar upp och både kvinnor och barn hamnar i skottgluggen för terrorister och islamister kan världssamfundet inte bara passivt stå och se på.

I detta läge måste vi göra vad vi kan för att bidra till fred och stabilitet, och när Afghanistan säger sig ha ett fortsatt behov av internationellt militärt stöd för landets utveckling hjälper vi gärna till.

Syftet med Sveriges insats är att bistå de afghanska säkerhetsstyrkorna med utbildning och rådgivning för att stärka deras egen förmåga att självständigt hantera landets säkerhet. Det svenska militära bidraget är viktigt men ändå bara en del av Sveriges breda och långsiktiga engagemang för Afghanistan. Militära insatser är inte det enda. För att bygga säkerhet behöver vi använda en mängd verktyg såsom diplomati, medling, konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder samt nationell, civil, polisär och militär förmåga.

Utöver det har Sverige såväl bilateralt som genom FN och EU ett omfattande utvecklingssamarbete med Afghanistan. Vi ger också ett stort humanitärt stöd till landet, vilket är helt avgörande.

I detta utvecklingssamarbete har vi fokus på demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter, utbildning, sysselsättning samt privatsektors- och landsbygdsutveckling. Svenska Afghanistankommitténs arbete är långsiktigt och mycket viktigt. Sverige har också genom FN:s resolution 1325 och Folke Bernadotteakademien en särskild strategi för att fortsätta sätta fokus på kvinnors deltagande i fredsprocesser. Det är viktigt i sig självt men också för att nå målet om varaktig fred och demokrati.

Det är viktigt att det internationella samfundet, inklusive Sverige, fortsätter att långsiktigt stödja och bistå den afghanska regeringen i dess strävan efter stabilitet och ett säkert samhälle.

Fru talman! Det här arbetet är *en* del. Tillsammans med andra ska vi använda alla tillgängliga verktyg för att vända utvecklingen i Afghanistan. Dessa investeringar i landet kommer förhoppningsvis att bidra till en långsiktig fred byggd av landets egen militär, eget rättssystem och egen demokrati.

Jag vill liksom andra här i dag ta tillfället i akt att rikta ett stort tack till de kvinnor och män som på fältet tar den hårda striden för friheten – inte bara för vår frihet utan för allas. Dessa män och kvinnor i det svenska försvaret gör enormt stora insatser med risk för eget liv. För det har de mitt och hela svenska folkets stora stöd och tacksamhet.

Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först vill jag understryka regeringens tack och respekt till dem som tjänstgör och har tjänstgjort i Afghanistan och för den insats som de gör i den vardagen.

Jag noterar att det finns en bred uppslutning i riksdagen för regeringens förslag. Det är bra, för det behövs ett brett stöd när vi sänder ut män och kvinnor på internationella insatser.

Just nu finns 16 personer på plats i RSM från svensk sida. Regeringen begär ett mandat om högst 200 personer. Under normala omständigheter brukar det svenska bidraget uppgå till högst 50 personer. Kostnaden är 60 miljoner kronor och är beräknad på 50 personer. Mandattiden är den 1 januari till den 31 december 2021, och det handlar om stabsofficerare och rådgivare. Uppdraget är att bidra med stabsofficerare till RSM och rådgivare till de afghanska säkerhetsstyrkorna. Mandatet bygger på en folkrättslig grund med inbjudan från den afghanska regeringen.

Isafinsatsen inleddes 2001, och sedan dess har mycket hänt. När man tittar på fakta från Förenta nationerna, UN-data, Unesco och Sida kan man konstatera följande: Medellivslängden i Afghanistan har ökat från år 2000, då den var 57 år, till 66 år under år 2020. Barnadödligheten har minskat från 8,4 procent år 2000 till 4,4 procent år 2020. Mödradödligheten har sjunkit markant sedan år 2002 från 1 600 till 400 kvinnor per 100 000 invånare. 4 000 barnmorskor har utexaminerats – detta att jämföra med för tio år sedan då det handlade om 500. Antalet barn som överlever sin femårsdag har ökat: 12 procents dödlighet år 2000 och 5,7 procents dödlighet år 2020. Läs- och skrivkunnigheten har ökat. I dag går 39 procent av flickorna i grundskolan mot 3 procent under talibanstyret. Antalet användare av internet har också ökat.

Självklart har de civila och militära insatserna haft en rejäl effekt för säkerhet och trygghet i Afghanistan och för att kunna utveckla detta samhälle i en rimligare riktning. Jag tycker att det är någonting som man ändå ska orka med att stå för och orka med att säga tydligt och klart. Det är väldigt viktigt. Vår insats tillsammans med de andra länderna har haft stor betydelse.

Jag noterar att man har satt sig vid förhandlingsbordet för att nå en politisk lösning. Samtidigt ska man väl understryka att utsikterna för förhandlingsresultatet är ovissa. Det finns en stark osäkerhet kring utvecklingen i Afghanistan och även kring hur det påverkar förutsättningarna för en RSM-insats.

I villkoren för avtalet säger man att utländsk trupp ska lämna Afghanistan före maj 2021. Det är ändå så att man ska ha klart för sig att det kan finnas invändningar mot realismen i den tidsplanen. Det innebär att det svenska bidraget måste och ska ha beredskap att i samråd med insatsens ledning, Nato och partnerländer avveckla under 2021.

Men Sverige måste, liksom övriga länder som bidrar till RSM, arbeta efter principen ”in together, adjust together and out together”. Det innebär att genomförandet av förändringar inom insatsen och avslutande av insatsen sker tillsammans med övriga bidragande länder.

För svensk del innebär detta att Sverige har nära dialog med USA och Tyskland och övriga länder som under ledning av Tyskland verkar inom det norra träningskommandot placerat i Mazar-e Sharif.

Vi kommer att informera riksdagen från regeringens sida när vi har information att lämna. Vi följer utvecklingen oerhört noga. Sverige och andra truppbidragande länder har i samtal med USA tydligt framfört vikten av att den amerikanska regeringen agerar med förutsägbarhet och genomskinlighet, transparens, liksom att partnerländerna inom ramen för

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

båda insatserna konsulteras i samband med förändrad truppnärvaro. Det här är viktigt för trovärdigheten och tilliten inom insatserna inom denna allians.

Även om 2021 kan vara det år då Sverige avslutar det nuvarande militära bidraget till Afghanistan måste vi ha beredskap att fortsätta över sommaren och under hösten och ha en beredskap att finnas på plats även under nästa år i någon form.

Sverige är en liten bidragare i RSM till numerären just nu. Men vårt bidrag kännetecknas av lojalitet och hög professionalism. Sverige är en partner att lita på. Vi spelar roll, vi är med och vi gör skillnad. Det här är viktigt också med tanke på det nationella försvaret. Om man bidrar med internationella insatser och visar sig vara professionell och lojal och tar uppgiften på allvar kopplas det naturligtvis också samman med de samarbeten som man bedriver i sitt eget närområde för att bygga stabilitet och trygghet. Det är så det fungerar; det är ingenting man kan bortse ifrån. Det här med att ställa internationella missioner rakt av emot behoven i det nationella försvaret är en felaktig ingångsvinkel.

Vår linje är fokus på det nationella försvaret, men det handlar om både och, inte antingen eller. Problem som kan uppstå på olika ställen på jorden kan snabbt förflytta sig också till Europa och vårt närområde. Ur det perspektivet har våra insatser stor betydelse också för skyddet av Sverige.

Vi ska således mot bakgrund av de avtalsförhandlingar som har skett mellan USA och talibanrörelsen ha en beredskap – och den finns – för att avveckla deltagandet under 2021. Samtidigt ska vi vara realistiska och ha en beredskap att fortsätta vårt bidrag.

Situationen i Afghanistan är inte enkel och inte förutsägbar, och det är en av grundorsakerna till att vi är där. Det kan inte heller vara så att man med öppna ögon ska öppna upp för att Afghanistan ska bli ett centrum för internationell terrorism och för att olika grupper som kan verka med våld och terror i ett internationellt sammanhang får ett större fotfäste i framtiden. Så kan vi inte agera.

Vi är professionella, vi är lojala och vi visar att vi vill göra skillnad. Det är den grunden vi arbetar vidare utifrån nu.

Anf. 9 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att rätta försvarsministern. Jag kan förstå att det blir lite mycket siffror i sammanhanget, men Isafstyrkan började inte 2021 utan 2001. Det visar väl på hur länge den har funnits när man till och med blandar ihop hur länge den har pågått.

Men det är en helt annan fråga jag vill lyfta i mitt replikskifte med försvarsministern. Försvarsministern tar i sitt anförande upp vikten av militärt samarbete, och den här insatsen är ju starkt kopplad till samarbete med USA. Som jag lyfte i mitt anförande är det en väldigt allvarlig utveckling att USA och dess president Donald Trump försöker motarbeta den internationella brottsdomstolen ICC:s försök att utreda eventuella krigsbrott av amerikanska trupper i Afghanistan. Man har nekat ICC:s personal visum och även infört sanktioner mot chefen för ICC och mot åklagaren som är ansvarig för fallet. Man har också fryst tillgångar för dessa personer och deras familjer.

Det här underminerar internationell rätt. Det leder till att det afghanska folket inte har fått rättvisa för de krigsbrott som har begåtts.

Jag har en fundering. Försvarsministern är känd för sina goda kontakter med USA, framför allt på den militära sidan. Han har under sin tid som försvarsminister varit den som har drivit på och ökat banden med USA väldigt kraftfullt.

Jag undrar på vilket sätt försvarsministern har tagit upp de eventuellt begångna krigsbrotten av amerikanska soldater i sina kontakter med USA. Har han tryckt på för att detta ska utredas och att man ska kunna ställa dem till svars inom den internationella brottmålsdomstolen? Och har han lyft frågan om sanktionerna mot den internationella brottmålsdomstolen och kämpat för att de ska hävas?

*Fortsatt svenskt
deltagande i Natos
utbildnings- och
rådgivningsinsats
Resolute Support
Mission i Afghanistan*

Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! År 2021 har ännu inte inträffat, och det känner kanske Svenneling till. Självklart är det så att detta inleddes år 2001. Om jag lyckades uttrycka mig felaktigt här ber jag om ursäkt för det.

Vänsterpartiet har en annan syn på hela den här konflikten än vad regeringen har. Jag tycker att det är oerhört väsentligt att man nu hanterar det här på ett sådant sätt att inte Afghanistan blir en källa för internationell terrorism i framtiden och att man kan värna de olika typer av resultat som man har uppnått i insatsen och som jag har redogjort för. Det handlar om ett resultat för både det militära och det civila.

Sedan är vår hållning att man alltid ska beivra krigsbrott. Krigsbrott ska hanteras inom de internationella lagar och ramar som finns och som vi har fastställt i det internationella samfundet. Det är den svenska regeringens inställning.

Vilka resonemang jag för med USA i olika sammanhang är ingenting som jag tänker lyfta i detta sammanhang.

Anf. 11 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med försvarsministern. Jag tror att det är otroligt viktigt att omvärlden och framför allt Sverige bryr sig om utvecklingen i Afghanistan. Vi i Vänsterpartiet gjorde vårt val i fråga om hur vi såg på utvecklingen i ett tidigt skede. Och vi har gång på gång kritiserat det val som regeringen gjorde när man anslöt sig till USA:s militära insats i Afghanistan.

Vi kan stå länge och debattera det som har varit. Men jag tror att det är otroligt viktigt att vi bryr oss om framtiden.

När det gäller kontakterna med USA är det tråkigt att försvarsministern inte vill redovisa om han har lyft de allvarliga eventuella krigsbrotten och de här sanktionerna. Men jag vill skicka med detta till försvarsministern: Jag tycker att försvarsministern, som har god kontakt med världens största militär, har ett ansvar att peka på deras ansvar när det gäller att beivra krigsbrott och ställa folk till svars.

Från USA:s sida har argumentet varit att man vill sköta detta inom sitt eget system. Men då gör man två konstiga saker. Det ena är att man faktiskt inte gör det inom det amerikanska militära systemet. Det andra är att man liksom lägger sanktioner mot personer som arbetar för att krigsbrott ska utredas.

Här måste Sverige tydligt stå upp – det gäller oavsett om man är utrikesminister eller om man är försvarsminister.

Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Vi ska bry oss om framtiden. Därför måste vi också se vad vi har bidragit med i Afghanistan under de år som har gått, vad det har lett till och vilka risker som finns om man gör för brådstörtade förändringar, så att vi inte skapar ett läge där vi är tillbaka på ruta ett igen. Här gäller det att ha en strategi för hur man klarar framtiden på ett stabilt, genomtänkt och realistiskt sätt. Det är någonting som ligger till grund för regeringens ställningstagande.

Sedan upprepar jag vad jag har sagt: Brott mot folkrätten ska beivras, och det ska hanteras inom de internationella överenskommelser som finns. Detta är någonting som vi i den svenska regeringen verkar för i olika internationella forum och i olika sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU2
Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak
(prop. 2020/21:21)
föredrogs.

Anf. 13 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag det återkommande betänkandet om det svenska deltagandet i utbildningsinsatsen i Irak. Det svenska bidraget kommer precis som tidigare i huvudsak att bestå av stabspersonal för bemanning av staber och för mentorskap av de irakiska säkerhetsstyrkorna.

Fru talman! Det är naturligtvis jättebra om vi kan bidra till stabilitet och säkerhet i regionen, och det är någonting som vi definitivt ställer upp på. Inte minst är det fantastiskt om vi på olika sätt kan stödja de grupper som fortfarande tvingas leva nära islamistgrupper som al-Qaida eller Islamiska staten.

Situationen för minoriteter, såsom yazidier och kristna, är oerhört tuff. Sorgligt nog utsätts de kontinuerligt för systematiskt förtryck. När vi nu bidrar till en uppskattad insats i landet får vi inte negligera detta, utan just dessa grupper borde tvärtom få särskilt mycket stöd. Vi måste säkerställa att framför allt de extra utsatta grupperna får det stöd som vi erbjuder.

Utskottet konstaterar i detta betänkande att den snabba militära och politiska utvecklingen i Irak ställer höga krav på flexibilitet i fråga om det svenska bidragets uppgift och geografiska placering. Det är helt korrekt. Men vilka är det i själva verket som vi hjälper, och hur kan vi veta att de som får svenskt stöd inte själva begår avskyvärda brott?

Det är minst sagt relevanta frågor som förtjänar all uppmärksamhet och granskning. Vi kan inte under några omständigheter stå här och fatta beslut med vetskap om att vi direkt eller indirekt bidragit till handlingar som vi i nästa ögonblick måste fördöma. Det är därför som vi sverigedemokrater återkommande har påpekat att det är mycket märkligt att man har valt att frågå ett framgångsrikt samarbete med de kurdiska krafterna i norr till

förmån för ett allmänt stöd främst riktat till den hårt kritiserade irakiska regeringen.

Vi har klart och tydligt sett hur den shiadominerade irakiska regeringen har gått i en riktning som på intet sätt bidrar till att de olika grupperna i landet kan leva sida vid sida i harmoni med varandra. Banden till terrorstaten Iran växer för varje dag, vilket inte är särskilt oväntat. Och hoten mot väst ökar i takt med att människor uppmanas att visa sitt hat mot bland annat USA.

Den svenske bidragstagaren tillika före detta irakiske försvarsministern är om något ett exempel på det bisarra med att Sverige i god tro riskerar att indirekt stödja avskryvda handlingar. Som de allra flesta vet har denne före detta försvarsminister inte bara misstänkts för bidragsbrott i Sverige. Han har även misstänkts för krigsbrott då han var försvarsminister i Irak.

Vad har då rent konkret skett i Irak de senaste åren? Islamiska staten har lyckligtvis tryckts tillbaka och utgör inte alls samma hot som tidigare, även om terrorsektens olika celler fortfarande genomför fruktansvärda och hänsynslösa attacker.

De sekteristiska spänningarna mellan olika etniska, religiösa och kulturella grupper har samtidigt ökat. Och den irakiska regeringen har – hör och häpna – använt sina egna trupper för att militärt angripa och inta områden som kontrollerats av den självstyrande irakkurdiska KRG-regionen.

Diplomatiska medlingsförsök från KRG:s sida till trots gick man till anfall, vilket har inneburit förödelse och död – helt i onödan, kan man tillägga. Till hjälp har förövarna bland annat haft materiel såsom vapen och stridsfordon som donerats av USA och andra länder – dessa har snarare varit tänkta att användas i kampen mot islamistiska terrorister.

Fru talman! Låt mig förtydliga detta: Den irakiska regeringen har med utländsk hjälp brukat militärt våld mot sitt eget folk. På fullaste allvar vill då den svenska regeringen och en rad riksdagspartier i denna kammare fortsätta med ett samarbete med den regeringen. På fullaste allvar menar man att det är en lämplig partner i syfte att främja en stabil och fredlig utveckling i regionen. Jag förstår inte hur det går ihop.

Jag behöver nog inte säga mer, fru talman. Vi ska stå upp för utsatta och inte medverka till förtryck. Av den anledningen yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till alla er som befinner er eller som har varit på utlandsuppdrag för Sverige. Det är en svår uppgift som vi i riksdagen skickar er till, och för er insats vill vi i Vänsterpartiet uttrycka vår uppskattning.

Fru talman! Vänsterpartiet har inför årets beslut om en militär insats i Irak bytt ställning och gjort ett nytt ställningstagande. Från att tidigare ha stöttat insatsen kommer vi i dag att rösta nej till regeringens proposition om en militär insats i Irak. Det beror inte på ett minskat engagemang för Irak och för det irakiska folket, utan på det motsatta. Vi vill se ett ökat civilt engagemang från svensk sida i Irak.

Vänsterpartiet har stått bakom den svenska utbildningsinsatsen vid de tillfällen frågan har varit uppe för beslut i riksdagen. Vi menar att Sverige bör ställa upp solidariskt när världssamfundet efterfrågar det och när det

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
militära utbildnings-
insatsen i Irak*

finns ett folkrättsligt mandat, som i detta fall när ett enskilt land är i behov av hjälp med att bekämpa en brutal terrororganisation, såsom IS eller Daish. Varje enskild insats måste dock avgöras från fall till fall och följas noga över tid.

På grund av det förändrade säkerhetsläget, men framför allt på grund av insatsens förändrade karaktär, har Vänsterpartiet omvärderat sin hållning till den svenska utbildningsinsatsen i Irak. Läget i Irak är fortfarande instabilt, och risken att IS lyckas växa och vinna ny mark finns kvar. Vänsterpartiet vill understryka vikten av att Sverige även i fortsättningen aktivt deltar i den globala koalitionen mot Daish. Det är också centralt att grunden för terrorism och extremism motverkas. Daishs framväxt är i mångt och mycket ett symptom på politiskt missnöje. Det handlar bland annat om humanitär hjälp, att bekämpa korruption och arbetslöshet, att förbättra samhällsservicen, att öka tryggheten och säkerheten och inte minst att öka jämställdheten och jämlikheten mellan olika samhällsgrupper.

Irak har prövats hårt av krig och konflikter under lång tid. Enligt FN finns det 1,6 miljoner internflyktingar, och det finns stora brister vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter – till exempel tillämpas dödsstraff. Behovet av humanitärt stöd för återuppbyggnad av landet är stort, inte minst i de områden som har befriats från Daish.

I propositionen konstaterar regeringen kort behovet av stöd och nämner också de omfattande protester som skakade landet i början av oktober 2019. Tusentals människor demonstrerade då mot den höga arbetslösheten, omfattande korruption och återkommande el- och vattenavbrott. Demonstrationerna möttes med kraftigt våld från polis och militär; internet och sociala medier stängdes ned. FN har rapporterat att drygt 500 demonstranter dödats och nära 7 800 skadats. Den irakiska armén har medgett att dess styrkor använt för mycket våld mot demonstranterna och meddelat att ansvariga ska ställas till svars, något som dock ännu inte har skett.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt mot den irakiska regeringens bemötande av demonstranter med legitima krav på en bättre levnadsstandard. För Sveriges del är det särskilt allvarligt mot bakgrund av att den svenska insatsen tränar den irakiska militären som varit delaktig i våldet mot sin egen befolkning. Under våren 2017 kom även uppgifter om grova övergrepp begångna av irakiska styrkor mot tillfångatagna IS-terrorister. Sammantaget väcker dessa händelser frågor om innehållet i den utbildningsinsats som Sverige deltar i.

Den eskalerande konflikten mellan USA och Iran påverkar i hög grad Irak. Det oansvariga agerandet från USA och Donald Trump att utomrättsligt låta avrätta den iranske generalen Qasem Soleimani har inneburit ökade risker för våra svenska soldater. Ett exempel är attacken i mars från iranskstött milis mot Taji-basen där svensk personal är stationerad och där två amerikanska och en brittisk soldat fick sätta livet till. Det förändrade säkerhetsläget bör tas i beaktande när det gäller det svenska deltagandet.

I mars 2020 beslutade Försvarsmakten att tillfälligt ta hem den svenska personalen med anledning av att coronapandemin inneburit en minskad efterfrågan på utbildning. För närvarande är endast tre personer från Försvarsmakten på plats i Irak.

Men det är framför allt förändringen av insatsen som sådan som gör att Vänsterpartiet inte längre kan stå bakom den svenska insatsen. Regeringen skriver kort i sin proposition om förhållandet mellan Operation Inherent Resolve, OIR, som Sverige deltar i, och Nato Mission in Iraq. Mot bakgrund av övergången till en ny fas för OIR pågår samtal om den framtida samordningen med Natoinsatsen. Vänsterpartiet menar att ett närmare samarbete med Natoinsatsen omöjliggör ett svenskt deltagande i OIR.

Sverige har redan beslutat om att bidra till Natoinsatsen som sådan. Den svenska integrationen med Nato har pågått under lång tid. Under samma tid har Nato och Natoländer genomfört tre misslyckade krig i Afghanistan, Irak och Libyen. Dessa krig har bidragit till stort lidande, till att miljontals människor tvingats på flykt och till framväxten av terrororganisationen IS.

I sammanhanget bör man också konstatera att Sverige motsatte sig kriget i Irak. Nato valde ändå att anfalla för 20 år sedan. Nu ska vi ändå ansluta oss till dess insats.

När det svenska deltagandet i den Natoleda insatsen Isaf i Afghanistan, som vi debatterade tidigare, utvärderades var kritiken förödande mot det organisatoriska hoptvinnandet med Natostrukturer och Natoländer. Samtidigt som Sveriges deltagande i Natoinsatser drar resurser från Sveriges eget försvar är det svårt att se på vilket sätt det höjer Sveriges försvarsförmåga. Strävan efter ökad interoperabilitet gör oss dessutom alltmer beroende av Nato och skapar bilden av Sverige som en inofficiell Natomedlem – något som de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna lär bidra till på måndag med den så kallade Nato-optionen.

Vänsterpartiet är kritiskt till att Sveriges försvar i allt högre utsträckning integreras i Natos strukturer och med Natoländernas försvarsorganisationer. Att man nu för de två insatserna i Irak närmare varandra gör att Sverige bör avstå från deltagande i denna militära insats.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 1, som innebär avslag på propositionen.

Anf. 15 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! I propositionen *Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak* föreslår regeringen att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande till och med den 31 december 2021 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsatsen i Irak.

Våren 2017 hade jag den stora förmånen att få besöka det svenska förband som då tjänstgjorde i Irak. Jag använder ordet ”förmån” – det rörde sig naturligtvis om en krigszon med mycket elände och många tragedier, men det fanns också en stor respekt för det svenska förbandet på plats och för den insats som förbandet gjorde.

Jag tror att det är en viktig erfarenhet för oss riksdagsledamöter, som ganska ofta fattar denna typ av beslut här i riksdagens kammare, att på plats få träffa förbandet och se hur utvecklingen går. Det är en viktig kunskap och erfarenhet att ha med sig.

Det svenska styrkebidraget ska bestå av högst 70 personer på plats. Om situationen så kräver ska det finnas möjlighet att utöver själva styrkebidraget tillföra en tillfällig förstärknings- och evakueringsstyrka om högst 150 personer. Det svenska styrkebidraget till insatsen kommer i huvudsak att

utgöras av stabspersonal för att bemanna staber som är relevanta för insatsen och för mentorskap av de irakiska säkerhetsstyrkorna, i syfte att bidra till deras förmåga att stå emot och besegra Daish. Sverige kommer också att ha beredskap att vid behov kunna bidra med personal för exempelvis skydd och bevakning samt för utbildning vid koalitionen samtliga baser.

Fru talman! Berömmet från deltagande från övriga länder har varit samstämmigt, både när det gäller hur våra soldater uppträder och när det gäller att vi använder soldater och inte enbart officerare i utbildningsinsatsen. Jag tror att det är någonting vi ska ta med oss för framtiden.

I den globala koalitionen ingår i dag 77 länder, inklusive Sverige, flera andra EU-stater och länder i regionen samt fem organisationer. Irak och USA ansvarar för den övergripande samordningen. Koalitionen bedriver arbete på fem huvudsakliga områden: militära operationer och kontra-terrorism, motverkande av finansiering av terrorism, utländska terroriststridande, information och motbudskap samt stabiliseringsstöd. Sverige ingår i koalitionen kärntrupp, som består av drygt 30 bidragsgivare.

Det är naturligtvis ett politiskt svårt läge i Irak. Det finns framtidstro och en vilja att bygga upp och skapa ett samhälle i fred och gemenskap. I propositionen anges att Daish fortfarande utgör ett reellt hot mot Iraks stabilitet och mot den globala säkerheten. Under våren 2020 rapporterades om en ökning av Daishs aktivitet i Irak såsom attacker mot irakiska säkerhetsstyrkor och ekonomiska mål. Ett inflöde av stridande från Syrien bedöms ha stärkt terrororganisationens kapacitet, även om upptrappningen inte bedöms vara en återgång till tidigare kapacitet.

Regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget under 2021 kommer att uppgå till högst 126 miljoner kronor.

Förslaget visar på regeringens engagemang för fred, säkerhet och mänskliga rättigheter och tydliggör att Sverige är en aktiv partner att lita på i den internationella koalitionen.

Sverige står inte passivt vid sidan av och tittar på när människor tvingas fly från sina hem och blir utsatta för övergrepp. Dessa människor förtjänar hjälpinsatser från omvärlden. De måste ges möjlighet att leva i stabilitet, trygghet och fred precis som vi här i Sverige.

Fru talman! Jag vill avsluta med att tydligt deklarerat att jag känner stor respekt för och stor tacksamhet till de kvinnor och män som genomför de här insatserna. Det är en viktig signal att vi tar dessa beslut i Sveriges riksdag så att de känner att vi står bakom dem fullt ut. Det här är någonting som Sverige tror på och som vi kan hjälpa till med.

Med de orden yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet.

Anf. 16 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Situationen i Irak är allt annat än enkel. Sverige deltar och bidrar för att bistå landet men också för att delta i en internationell koalition mot mördarsekten IS/Daish som spridit så mycket ondska, död och förtvivlan. Det självutropade kalifatet må vara nedkämpat, men hängivna terrorister som likt ett samtidens SS-förband vill mörda och lemlästa i sin egen saks själv rättfärdigande namn återstår att bekämpa och hantera. Några av dem är också på väg hem till vårt Europa efter en tid i Syrien och Irak.

Ingen tvekan råder om att Moderaterna stöder att Sverige entydigt och som en lojal partner finns med i den inre kärna som bekämpar IS/Daish, här hemma eller utomlands.

Även i Irak skapar signalerna från USA om tillbakadragande stor osäkerhet. Den inre situationen är också osäker, inte minst genom de styrkor och hängivna som Iran underhåller i sitt grannland Irak. Även om kalifatet är på reträtt finns det ändå de som är villiga att med vapen i hand fortsätta sin kamp.

I den globala koalitionen ingår i dag 77 länder, inklusive Sverige, flera andra EU-stater och länder i regionen samt fem organisationer. USA:s styrkor har utgjort merparten av koalitionen, men Trumpadministrationen har under hösten 2020 meddelat flera neddragningar och att det ska ned till 2 500 soldater i mitten av januari 2021.

En risk med att avveckla den globala koalitionen och lämna Irak är att IS/Daish ges möjlighet att växa sig starkt igen. Det går heller inte alldeles enkelt att från näthinnan få bort de bilder av när trupp från USA hals över huvud fick överge sina kurdiska allierade efter ett beslut från Trump i Vita huset. Det var en reträtt som då endast spelade den syriska regimen i händerna, som spelade jihadisterna i händerna och som spelade Ryssland i händerna. Ett tillbakadragande måste ske övertänkt, koordinerat och med respekt för alla inblandade parter.

Jag yrkar för Moderaternas räkning bifall till förslaget från det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet att medge att regeringen ställer en väpnad styrka på högst 220 personer till förfogande till och med den 31 december 2021.

Fru talman! Jag skulle nu, efter min plädering för fortsatt deltagande i Irak och med den största respekt för den deltagande personalen från Försvarsmakten, vilja ta upp en annan fråga där vår syn står i stark kontrast mot regeringens.

För ett år sedan behandlade vi även då en fortsättning av det svenska truppbidraget till Irak. Det visade sig då att Iraks försvarsminister vid den tidpunkten uppbar bidrag från Sverige – rent av var folkbokförd här – och var misstänkt för krigsbrott. Det är något som konstitutionsutskottet har uppmärksammat efter anmälan mot bland annat försvarsminister Peter Hultqvist. Jag satt även då som ordförande för det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet. Som företrädare fick man närmast slita och dra ut varje relevant uppgift samtidigt som företrädare för regeringen pekade i olika riktningar.

Det är rimligt att riksdagen inför beredningen av viktiga saker, och hit hör sannerligen fortsatta militära insatser, får tillgång till all relevant information. Jag kommer fortfarande ihåg skandalen kring Transportstyrelsen då det hävdades att det inte gick att överföra saker på högsta nivå för att det saknades säkra rum att talas samman i.

De svenska militära insatserna utomlands bereds gemensamt av utrikes- och försvarsdepartementen. I konstitutionsutskottets granskning riktas kritik mot just dessa två. De får kritik för att varken utrikes- eller försvarsministern för ett år sedan underrättades om uppgifterna om att Iraks dåvarande försvarsminister utreddes för bland annat grovt bedrägeri i Sverige samt att han även var misstänkt för krigsbrott. Samma man var samtidigt ansvarig för den irakiska armén och dess agerande – alltså i ett land vilket Sverige stöder genom militärt bidrag.

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Ytterst är detta inte bara en fråga om information, utan det handlar om ansvar. En minister ska inte kunna hävda att personen inte kände till vissa förhållanden och på så sätt kunna undvika kritik om något går fel. Ansvariga statsråd måste själva visa ledarskap och ta ansvar för hur deras myndigheter fungerar. Svensk säkerhet och svenska liv får inte fuskas bort på grund av brister i svensk förvaltning.

För den fortsatta beredningen av viktiga ärenden om svensk trupp utomlands utgår vi nu som företrädare för oppositionen från att regeringsidan presenterat all information den har och som är relevant för riksdagens viktiga beslut.

Fru talman! Låt mig vara kristallklar. Jag riktar ingen kritik mot de svenska kvinnor och män som sänds ut på internationella insatser. Tvärtom är de värda vår respekt och all heder. Men jag riktar kritik mot regeringen och dess företrädare.

Anf. 17 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! För att bidra till ökad förmåga hos Iraks försvarsstyrkor har Sverige sedan 2015 deltagit med militär personal i landet.

Efter befrielsen av Mosul i juli 2017 kunde Islamiska staten och det förmenta kalifatet slås tillbaka. Samtidigt har den militanta jihadismen och islamismen funnits kvar i Irak.

Det senaste året har en ökning av IS aktiviteter konstaterats. Det har handlat om attacker mot irakiska säkerhetsstyrkor och mot minoritetsgrupper bland annat.

Rekryteringen av IS-terrorister från grannlandet Syrien har stärkt organisationens förmåga. De internationella insatserna och den globala koalitionen mot IS måste därför fortsätta att arbeta. Vad gäller det svenska styrkebidraget föreslår regeringen en förlängning av mandatet under 2021.

Kristdemokraterna välkomnar att Sverige, om än i liten utsträckning, är ett av de 77 länder som ingår i den internationella koalitionen mot IS. Vi stöder en förlängning av mandatet samtidigt som vi understryker vikten av att svensk personal får verka med tillgång till bästa möjliga skydd och säkerhet.

Här och nu vill jag å Kristdemokraternas vägnar framföra ett varmt tack till de kvinnor och män i uniform som just nu utför eller tidigare har utfört uppdraget. Dessa insatser, under svåra förhållanden, är värda den största respekt.

Fru talman! I den komplicerade bilden av Irak är Irans ökande inflytande det mest oroande. Såväl politiskt som militärt stärker den islamiska republiken greppet om grannlandet. Den shiitiska milisen Hashd al-Shabi, som har tiotusentals soldater i Irak, kontrolleras, styrs och finansieras direkt av diktaturregimen i Teheran. Detta sker med Bagdadregeringens godkännande.

Liksom i alla andra sammanhang där Iran agerar blir konsekvenserna förödande. Det handlar om fördjupade sekteristiska motsättningar, det handlar om ökad instabilitet och det handlar i grunden om svårt mänskligt lidande. De kristna befolkningsgrupperna i Irak tillhör de värst drabbade. I flera rapporter larmas om trakasserier och förföljelse av assyrier, syrianer och kaldéer. En redan svår tillvaro blir för dem, på grund av den iranska närvaron, ännu svårare.

Till detta kommer en så kallad demografisk förändring, som innebär att befolkningssammansättningen förändras. I städer och byar där kristna familjer på grund av IS folkmord har flyttat ut flyttar muslimska familjer in. På flera platser kring Mosul och Nineveslätten, där kristna befolkningsgrupper har varit i majoritet i generationer, försöker shiamuslimska shabaker nu ta över.

Ansvaret för att stoppa denna etniska rensning av kristna ligger hos den politiska ledningen i Bagdad. Den irakiska regeringen har möjlighet att vidta den enskilda åtgärd som i dagsläget skulle betyda mest för de kristna befolkningsgrupperna. Det handlar om att uppgradera Nineveslätten till provins och att ge assyrier, syrianer och kaldéer rätt att genom politiskt självstyre besluta om sin egen framtid.

Fru talman! Politiskt självstyre är centralt. Samtidigt är det uppenbart att en trygg framtid för Iraks kristna befolkningsgrupper inte går att bygga så länge islamismen och jihadismen förgiftar samhället. För att förändra attityder, motverka extremism och förhindra religionsförföljelse krävs ett större och mer intensivt internationellt engagemang i Irak. Här måste även vi i Sverige ta ansvar.

Med goda bilaterala relationer, omfattande bistånd och nu förlängt deltagande i den internationella koalitionen har den svenska regeringen möjlighet att sätta politiskt tryck på ledningen i Bagdad. Kristdemokraterna hoppas, för att inte säga förutsätter, att så sker snarast möjligt.

Med detta yrkar jag bifall till det sammansatta utskottets förslag om att godkänna en förlängning av det svenska styrkebidraget i Irak.

Anf. 18 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill tacka för tidigare inlägg. Likt talare före mig vill jag börja med att tacka de kvinnor och män som tjänstgör för Sverige. De tjänstgör för att skydda mänskliga rättigheter, för att motverka extremism och terrorism och för att bygga fred och säkerhet i Irak och i andra insatser i världen. Jag vill också rikta ett stort tack till deras anhöriga och till dem som har tjänstgjort tidigare.

Fru talman! Situationen i Irak är mycket svår. Jag besökte själv Irak och den kurdiska delen av Irak vid självständighetsomröstningen. Det var som bekant innan terrorsekten Daish/IS fick sitt grepp över landet och som sedan har motats tillbaka av de internationella insatserna.

Jag träffade människor som var kurder och människor som inte var kurder utan tillhörde olika kristna minoriteter. Det jag fick lära mig av dem var att det inte är särskilt stor skillnad. Det är lätt att sitta tryggt här hemma i Sverige, i riksdagens kammare och i det sammansatta försvars- och utrikesutskottet och glömma bort att vi människor är ganska lika varandra oavsett var på jorden vi befinner oss, fru talman. Vi har också ganska lika behov av att få leva våra liv i frihet, att få leva våra liv som vi själva vill, att få leva i trygghet, att få vara den man är och att ha samma mänskliga rättigheter och att få dem garanterade.

Jag och såklart andra har med djup sorg följt utvecklingen i Irak, kanske framför allt terrorsekten Daishs ohyggliga brott mot människor, mot personer som inte har varit extremister och islamister och som har samma frihetssträvan som vi i Sverige och vi demokrater i Sveriges riksdag. Om man lever i fred och frihet och i ett land där man får sina mänskliga rättigheter garanterade har man, gemensamt som land och som en-

skild, också ett ansvar för att stödja människor i hela världen i deras kamp för frihet och fred. Man har ett ansvar att kliva in och göra vad man kan när människors frihet inskränks och fred och liv hotas.

Sverige bidrar genom vår insats och vårt bidrag till de internationella insatserna, både i Irak och i andra länder. I det här fallet bidrar vi till att mota Daish och till att mota terrorism, extremism och fundamentalism. Vi bidrar till att de inte ska växa sig starkare igen. Vi gör det inte bara för vår egen trygghet, även om den också är viktig. Vi gör det också för att vi är människor, för att vi har ett ansvar för andra och för att mänskliga rättigheter, som det här ytterst handlar om, måste respekteras och skyddas i hela världen.

Fru talman! Vi har dock ett extra stort ansvar i detta, av det skälet att Sverige faktiskt har misslyckats i det avseendet att människor har åkt härifrån, från vårt land – människor som vi har haft ansvar för och som har varit medborgare eller bott i Sverige – till Irak för att ansluta sig till terrorsekten IS. Om vi har misslyckats i den änden får vi såklart ytterligare ansvar i den andra änden.

Det är fruktansvärt att tänka sig att människor som har flytt från till exempel Irak för att komma till Sverige, för att leva i frihet och bygga sig ett liv ska behöva möta människor som har kommit hem efter att ha varit i Irak och slagits för terrorsekten IS. Kanske möts de i mataffären i området där de bor – kanske i Tensta, där jag själv har bott. Det är fruktansvärt att tänka sig. Det är också fruktansvärt att tänka sig att deras släktingar i till exempel Irak eller de själva har mött människor som kommer från Sverige som har varit där för att sprida terrorism och skräck och för att mörda människor.

Fru talman! Det är klart att vi som demokrater och Sverige som land har ett ansvar att motverka i alla ändar där det går. Vi har ett ansvar för det här hemma, och vi har ett ansvar för det i Irak. Det kommer av att Sverige är ett utvecklat land och att våra rättigheter är garanterade.

Fru talman! Vi yrkar bifall till detta. Situationen är självklart komplex. Läget är av många skäl tufft. Utvecklingen är svår att förutse innan den sker. Det finns många olika intressen i konflikten som spelar åt olika håll. Vi i Sveriges riksdag kommer att följa, läsa och samtala med regeringen om detta i återrapporteringar. Vi kommer att se till att den del av insatsen som Sverige även i fortsättningen ska delta i sköts på ett ansvarstagande sätt.

Jag är glad och stolt över att den personal som bidrar för Sveriges räkning har mycket god utbildning, är mycket professionell och kommer att bidra till en trygghet, stabilitet och respekt för mänskliga rättigheter som jag har talat om.

Anf. 19 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för ett intressant inlägg! Du sa väldigt många fina ord, och jag kan faktiskt ställa upp på det allra mesta som du sa. Med det sagt vill jag som många andra talare har gjort i dag passa på att tacka de svenskar som har tjänstgjort i utbildningsinsatsen i Irak och på andra ställen i världen.

En sak fick mig dock att fundera lite grann. Joar Forssell sa att han har träffat kurder och andra som är nöjda med insatsen i olika delar av Irak. Jag är övertygad om att man kan vara nöjd med delar av insatsen, inte

minst när vi har skickat svenska insatser för att understödja peshmerga i norra Irak. Jag vet att insatsen har varit väldigt uppskattad. Det jag ställer mig lite frågande till gäller den insats som vi nu har där. Den har skiftat till att fokusera mer på basen i Taji och understödja Bagdadregimen. Det är samma regim som militärt angrep KRG-regionen, det vill säga den kurdiska delen. Man angrep alltså sitt eget folk militärt, däribland en majoritet kurder.

Hur ser Joar Forssell på detta?

Anf. 20 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för en angelägen fråga från Markus Wiechel i Sverigedemokraterna.

Om ledamoten hade lyssnat ordentligt hade han hört att jag i mitt anförande inte påstod att folk som jag har träffat har varit nöjda med den insats som vi talar om här. Liberalerna är kritiska mot mycket som Donald Trump har gjort, bland annat att han inte har stött kurderna i tillräckligt hög grad.

Fru talman! Vi i Liberalerna har hela tiden varit kritiska när Sverige och övriga världen inte har stöttat peshmerga i tillräckligt hög grad, vilket Markus Wiechel vet om han har följt debatten i kammaren under ett antal år. Detta kommer vi även i fortsättningen att vara kritiska till. Man bör alltid stödja de krafter som man kan stödja.

Den insats som Sverige stöder och även fortsatt ska stödja handlar emellertid om att skapa stabilitet, och det innebär att mota IS/Daish. Terrorsekten IS/Daish får såklart sin styrka inte bara av att växa i exempelvis den kurdiska delen av Irak utan även av att växa på flera platser. Därför talar jag om det ansvar vi har för att motverka dem var än de växer sig starka. Detta kan Sverige självklart inte ta ensamt, utan det måste vi ta tillsammans med andra. Det är därför vi gör det här i den gemensamma struktur som vi har med andra.

Jag är dock rätt säker på att om vi inte hade funnits i andra delar av Irak hade den här osäkerheten också spritt sig till den kurdiska delen av Irak. Vi delar alltså oron.

Anf. 21 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru talman! Tack, Joar, för förtydligandet!

Jag har naturligtvis följt Liberalernas hållning i frågan och är positivt inställd till den välvilja som Liberalerna har visat vad gäller att stödja kurderna i bland annat Irak men även Syrien, som Joar själv var inne på. Denna linje delar Sverigedemokraterna.

Det är dock detta som gör mig lite fundersam. Vi står bakom insatsen under förutsättning att peshmerga stöds och Sverige bidrar till insatsen i norra Irak. Vi vet att där finns en god regering – en regering som har kontroll över territoriet och som vill väl på ett helt annat sätt än vad Bagdadregimen vill. Det såg man inte minst när regimen i Bagdad anföll det egna folket i norra Irak.

Det är detta jag undrar över. Hur kan Joar Forssell först tala om att man vill stötta kurderna för att sedan rösta ja till ett förslag som syftar till att understödja dem som var förövare mot kurder?

Anf. 22 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill återigen tacka ledamoten från Sverigedemokraterna.

Det är uppenbart för mig att den kurdiska regeringen, KRG, och för övrigt andra minoriteter i den kurdiska delen av Irak och i övriga Irak i detta avseende delar intresse med både Sverige och de irakiska styrkorna. Detta intresse innebär att mota, stävja och se till att terrorsekten Daish inte växer sig stark. Om man gör det i en del av landet – eller för den delen av något annat land – kommer det att sprida sig till övriga delar av landet. Det är detta vi har sett. Det spelar i detta avseende egentligen ingen roll var i regionen terrorsekten eller andra extremister, fundamentalister eller våldsbejakare växer sig starka för det kommer att spridas.

Av detta skäl blir det viktigt att vi är med och stöttar i kampen. Vi ger stöd genom att utbilda och då ha med oss demokratiska värderingar och det synsätt som vår professionella personal har fått med sig från Sverige. Men om det hade funnits en vilja från det internationella samfundet att vara med och ge stöd i den kurdiska delen på samma sätt som man har gjort tidigare hade vi varit för det. Jag beklagar återigen att man inte gör det i tillräckligt hög grad. Jag tycker dock fortfarande att det är viktigt att motarbeta, bekämpa och se till att terrorsekten Daish inte växer sig stark igen.

Anf. 23 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Under det senaste året har coronakrisen svept över världen med allt vad det innebär för människors liv, hälsa och ekonomi. Men samtidigt som världen hanterar en omfattande pandemi pågår krig och konflikter i coronans skugga. De insatser som vi i den här kammaren debatterade för ett år sedan är fortfarande aktuella. Bara för att ett hälsohot slagit ned som en blixt från klar himmel har det inte blåst undan allt annat krig och elände.

Den terror, den skräck och det mänskliga lidande som Islamiska statens illdåd lämnar efter sig är svårt för oss att helt överblicka och ta in. Det är scener som jag är glad över att vi inte behöver se här i vår närhet, men inte desto mindre går det rakt in i hjärtat. Den terror som IS står för måste bekämpas med alla medel av det internationella samfundet, och alla som kan ska också bidra till den insatsen.

Sedan år 2017 har Daish kraftigt försvagats i Irak, och många vågar äntligen hoppas på att utvecklingen ska fortsätta åt rätt håll och att man ska kunna bygga en stabil grund för en demokratisk utveckling. Men Daish utgör fortfarande ett reellt hot mot Iraks stabilitet och mot den globala säkerheten, trots att organisationen genom förlusten av territoriell kontroll försvagats betydligt. Under våren 2020 rapporterades om en ökning av Daishs aktivitet i Irak, såsom attacker mot irakiska säkerhetsstyrkor och ekonomiska mål. Ett inflöde av stridande från Syrien bedöms ha stärkt kapaciteten, även om upptrappningen inte bedöms vara en återgång till tidigare kapacitet.

Fru talman! Det regeringen nu har lagt på riksdagens bord är en fråga om fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak. Vi gör det på Iraks inbjudan och för att vara med i den globala koalition som bekämpar Daish. I den koalitionen ingår i dag 77 länder, inklusive Sverige, flera andra EU-stater och länder i regionen, samt fem organisationer. Koa-

litionen bedriver arbete inom fem huvudsakliga områden: militära operationer och kontraterrorism, motverkande av finansiering av terrorism, utländska terroriststridande, information och motbudskap samt stabiliseringsstöd. Sverige ingår i koalitionen kärntrupp, som består av drygt 30 bidragsgivare.

Vi är alltså med i att tillsammans med resten av samfundet agera för fred i en region som drabbats mycket av instabilitet och där kriget mot IS tyvärr ännu inte kan utropas som vunnet. Den skräck som terrororganisationen låser fast stora delar av befolkningen i är svår för oss och för omvärlden att på riktigt förstå, men genom miljontals vittnesmål har vi fått en bred och djup inblick i det krigets helvete som alltför länge rått i regionen.

Fru talman! Vad Sverige tillsammans med andra väljer att göra under det kommande året är avgörande för att fler människor ska ges en chans att leva i ett fritt samhälle. Flera miljoner människor i Irak är i behov av humanitär hjälp, och 1,6 miljoner människor är på flykt. För dem är det oerhört viktigt att Irak blir stabilare och säkrare. Utvecklingen som vi sett under den gångna hösten är väldigt allvarlig och oroväckande. Vi följer den nära, och det är av största vikt att klara av att skapa trygghet för människorna i landet. Arbetet för fred och stabilitet måste fortsätta. Det kommer inte av sig självt, utan är ett arbete vi hela tiden måste prioritera.

Fru talman! Vi har ett gemensamt ansvar för varandra och för världen som vi lever i. Sveriges deltagande i internationell krishantering bidrar till att upprätthålla och stärka den regelbaserade världsordningen. Säkerhet byggs på många sätt, men bäst bygger vi den tillsammans med andra.

Jag vill också tacka alla dem som varje dag är med och bidrar till ökad trygghet och stabilitet i Irak. Ni svenska män och kvinnor som har valt att verka i ett av världens mest utsatta länder gör varje dag ni är där en stor insats för väldigt många människor. Det ni gör betyder mycket för många och för Sverige som land.

Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! 77 länder deltar i koalitionen mot Daish. I dag är det cirka 5 000 soldater. Man arbetar i huvudsak inom fem områden: militärt och kontraterrorism, motverkande av finansiering av terrorism, utländska terroriststridande, information och motbudskap samt stabiliseringsstöd. Det här är de olika dimensionerna i koalitionen arbete.

Daish är militärt besegrat men existerar i området. Det finns enligt bedömningar fortfarande cirka 10 000 IS-terrorister i området. Det här gör att det är nödvändigt att det finns en internationell koalition som fortsätter att verka i området för att inte IS-terroristerna på nytt ska få fotfäste och kunna dominera områden och terrorisera befolkningen men också sprida terrorism till övriga delar av världen, bland annat Europa, även kanske vårt land.

Omfattningen av det svenska bidraget är i dag tre personer på plats. Ytterligare två kommer att tillföras under december för rådgivaruppgifter till de irakiska säkerhetsstyrkorna. Det mandat som regeringen begär berör högst 220 personer. Under normala omständigheter ska bidraget uppgå till cirka 70 personer, förutsatt att förmågor för skydd och bevakning, som det handlar om, efterfrågas av insatsens ledning. Det är ju så att man inom ramen för insatsen fördelar arbetsuppgifterna mellan de olika länderna.

Kostnaden är beräknad till 126 miljoner, vilket bygger på en nivå med 70 personer. Mandattiden är den 1 januari till den 31 december 2021.

Det handlar om att vi sänder stabsofficerare med möjlighet att tillföra förmågor för skydd och bevakning. I dag har vi två personer på ledningsplats i Bagdad och en person på bakre ledningsplats i Kuwait. Just nu finns det ingen förfrågan från koalitionen till oss om att bidra till skydd och bevakning. Den folkrättsliga grunden är då inbjudan från Iraks regering.

Det har varit ett väldigt intensivt år i Irak. Året inleddes med våldsamma attacker mot koalitionen baser. En av de baser som attackerades var Taji-basen nordväst om Bagdad. Där hade vi ett svenskt förband, men ingen skadades. Jag var i personlig kontakt med förbandet vid den här tidpunkten. Det var brittiska och amerikanska soldater som sårades. Tre dödades i en av attackerna.

Sedan slog covid till också. Det ledde naturligtvis till konsekvenser, som bland annat innebar att man ställde in i princip all utbildningsverksamhet inom koalitionen. Syftet var självklart att hindra ytterligare smittspridning.

I slutet av mars beslöt Försvarsmakten att tillfälligt ta hem den svenska personalen från Irak, då ingen utbildning genomfördes och de iranskstödda shiagrupperingarna i Irak intensifierade sina raketattacker. Vårt nära partnerskap med Storbritannien i insatsen visade sitt värde när våra brittiska kollegor stöttade oss med hemtagning av personal och materiel. Under våren var samtlig svensk infrastruktur på Taji-basen avvecklad.

Insatsen har under året förändrats och skiftat fokus och målgrupp. Vi har gått från utbildning på soldatnivå till utbildning och mentorering av officerare för att kunna nå långsiktiga och strategiska resultat. I och med detta har det svenska bidraget till insatsen förändrats.

Jag vill bestämt säga att den globala koalitionen mot Daish och insatsen i Irak har gjort skillnad. Sverige har gjort skillnad. Vi ska vara stolta över att vi tillsammans har bidragit till att militärt besegra Daish i Irak. Jag har själv besökt Erbil och Bagdad. Jag har deltagit på koalitionsmöten under den tid jag varit försvarsminister. Jag har följt utvecklingen väldigt nära och sett de resultat som uppnåtts. Enligt i stort sett veckovisa genomgångar har jag kunnat följa utvecklingen och sett vem som dominerat vilket område, vad som varit Daishdominerat och vad som dominerats av andra, och hur striderna gått till.

Detta har inte varit enkelt. Men den internationella koalitionen har gjort skillnad. Därför ska vi inte släppa greppet nu. Vi måste finnas i den här miljön för att de 10 000 IS-terroristerna inte ska lyckas få nytt fotfäste. Det måste vara det synsättet som gäller, annars blir det förgäves.

Om de irakiska säkerhetsstyrkorna ska kunna stå på egna ben är det nödvändigt med fortsatt stöd inom ramen för koalitionen. Uppgiftsfördelningen mellan Natos insats NMI och OIR är något som det arbetas med nu inom Natostrukturen. Jag vill påminna om det breda engagemang som vi har på den civila sidan. Vi har ett omfattande bilateralt humanitärt bistånd och ett utvecklingsbistånd.

Vi ska ha en beredskap för att snabbt kunna svara på uppkomna förfrågningar från insatsens ledning om ytterligare bidrag. Sådana bidrag kan exempelvis vara personal till utbildning och till skydd och bevakning. Vi har den ram som propositionen anger, där normalläget är att ha högst 70 personer på plats. Det är de normala omständigheterna.

Vi ska vara en professionell, lojal och långsiktigt uthållig samarbetspartner. När det gäller ageranden som strider mot de mänskliga rättigheterna och Iraks hantering har utrikesministern fördömt dessa. Det har förts direkta samtal med den irakiska regeringen, det har förts diskussioner inom ramen för EU, med tydliga markeringar, och det har förts resonemang inom ramen för koalitionen. Respekten för demokrati, mänskliga rättigheter och demokratisk mötesfrihet är oerhört väsentlig och viktig, och detta är inte något som har gått obemärkt förbi.

Däremot, om vi upphör med vårt bidrag, kan Daish flytta fram sina positioner. Man ska ha klart för sig att koalitionen närvaro har bieffekten att begränsa de Iranrogna milisgruppernas möjligheter att verka, men koalitionen mandat är att bekämpa Daish. Jag menar att koalitionen har en viktig stabiliserande roll, där vi ingår. Det är inte detsamma som att ställa sig bakom eller acceptera saker som görs i alla möjliga delar av den irakiska regeringen.

Sverige stödde peshmerga i Erbil, och jag besökte själv under den tiden vårt förband som verkade där. Jag hade också kontakter med flera olika ministrar i det kurdiska styret. Det jag fick refererat var att det var en oerhört välkommen insats som hade en väldigt positiv effekt. Mandatet för närvaron är inbjudan av den irakiska regeringen, och arbetsfördelningen sker inom ramen för koalitionen. Vi har inget folkrättsligt mandat att göra egna arrangemang utanför koalitionen, utan det är det folkrättsliga mandatet och inbjudan från Iraks regering som vårt agerande bygger på.

Inom ramen för koalitionen har bidraget i just Erbil inte varit efterfrågat just nu, och koalitionen stänger den delen av verksamheten i början av nästa år. Detta är det renodlade faktaförhållandet när det gäller den biten.

Hans Wallmark tog upp ett sidospår i detta sammanhang som jag skulle vilja kommentera. I ett KU-utlåtande sägs att en förundersökning har inletts mot den irakiske försvarsministern om brott mot mänskligheten. Detta borde jag ha underrättats om. Jag kan bara säga att i dessa sammanhang, när det gäller den delen, inleddes en förundersökning om brott mot mänskligheten i november 2019, och den 8 juli 2020 fattade åklagaren beslut om att lägga ned förundersökningen.

Jag vill göra det tydligt, så att det står klart för alla, hur ett sådant sammanhang och en sådan insats hänger ihop. Det är tydligt att insatsen och koalitionen verksamhet inte styrs av Iraks regering. OIR är en militär operation som har sina kontakter med Irak på operativ militär nivå. De kontakter som OIR har med den politiska nivån i Irak är av protokollär och ceremoniell karaktär. Det finns ingen direkt länk mellan den politiska nivån i Irak och OIR som på något sätt kan styra över vad eller vilka man ska utbilda. Här har Iraks försvarsminister och Iraks regering ingen roll.

Att Iraks försvarsminister var svensk medborgare har inte påverkat Sveriges agerande i Irak och heller inte det svenska deltagandet i den globala koalitionen. Det har inte framkommit några indikationer på att säkerheten för det svenska truppbidraget har påverkats av vad som framkommit om den tidigare försvarsministern. Jag vill bara ha detta sagt så att det är klarlagt, för det är så lätt att blanda ihop det ena och det andra. Iraks försvarsminister påverkar inte koalitionen agerande eller svensk trupp.

Jag är glad att det finns ett brett stöd i riksdagen för propositionen, och jag vill tacka den personal som har tjänstgjort och tjänstgör i området.

Anf. 25 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar försvarsminister Peter Hultqvist för hans personliga engagemang och ledarskap i dessa frågor, som handlar om de viktiga svenska insatserna utomlands.

Jag konstaterar att vi är överens i stort när det gäller dessa frågor, och jag tror att det är viktigt, som försvarsministern underströk, att det finns en så bred enighet som möjligt här i riksdagen när det gäller dessa insatser. Jag beklagar verkligen att Vänsterpartiet avviker och i flera avseenden för en närmast oansvarig politik i dessa frågor.

När det gäller Irak är försvarsministern och jag också överens om utvecklingen. Vi delar oron för Islamiska statens expansion och, som det ser ut, ökade kapacitet. De främsta offren för Islamiska statens framfart har varit de kristna befolkningsgrupperna i Irak: assyrier, syrianer och kaldéer. Det var de som tillsammans med yazidierna utsattes för folkmord av IS 2014. Jag och många med mig tror att ett villkor för att Irak ska kunna stabilisera situationen i landet är att dessa minoritetsgrupper behandlas på ett annat sätt än vad som sker i dag av centralregeringen och också av det kurdiska självstyret. En av de viktigaste åtgärderna är att ge självstyret åt Nineveslätten. Detta är också ett stort önskemål.

Jag tänkte fråga försvarsministern: Är den svenska regeringen beredd att verka för ett självstyre för Nineveslätten för att på det sättet minska spänningarna och öka tryggheten och säkerheten i Irak?

Anf. 26 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Lars Adaktusson, för frågan! Att verka för självstyre eller för ett erkännande av olika nationer är saker som är kopplade till olika internationella regelverk. Det vi har koncentrerat oss på när det gäller den insats som vi nu genomför är att bidra till stabilitet och till kampen mot Daish och också, som en bieffekt av närvaron, balansera de iranska grupperingarna men även se till att Irak som helhet kan få en bättre utveckling. Det handlar också om att orka markera mot övergrepp som sker, vilket vi också har gjort.

När det gäller olika självstyrelsefrågor är detta inte något som vi har tagit ställning till på det sätt som ledamoten frågar, så jag lämnar det utan några djupare kommentarer i dag. Det som är vårt fokus nu är att det är viktigt att vi får ett beslut i riksdagen om godkännande av propositionen. Där är vi överens.

Anf. 27 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag har förståelse för att försvarsministern svarar på det sätt han gör. Samtidigt är det ett faktum att ett självstyre skulle bidra till ökad säkerhet och stabilitet, just det som vi vill åstadkomma genom våra insatser.

Rent sakligt fattades ett beslut om självstyre för Nineveområdet av den irakiska regeringen 2014. Det ligger inom ramen för Iraks konstitution. Det som hände efter att det beslutet fattades var att Islamiska staten anföll, och implementeringen av beslutet sköts på framtiden. Det finns ett konstitutionellt stöd för ett sådant beslut. Men det krävs internationella påtryckningar och ett aktivt arbete för att beslutet ska implementeras.

Där är jag övertygad om att Sverige skulle kunna göra en stor insats genom att använda det inflytande som vi har. Det gäller de goda relatio-

nera som Sverige har bilateralt med Irak, det stora svenska biståndet till Irak och vår villighet att delta i den internationella koalitionen mot IS.

Sverige och den svenska regeringen har en möjlighet att använda sitt inflytande genom att trycka på den irakiska regeringen i den här frågan. Det finns ett motiv för det, nämligen att det skulle leda till ökad säkerhet i de norra delarna av Irak och för de befolkningsgrupper som utsattes så tragiskt för folkmordet 2014.

Anf. 28 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag förstår att Adaktusson har goda syften med det han här redovisar inför kammaren. Vi är beredda att arbeta på de sätt som vi har angett i propositionen och även när det gäller de humanitära delarna av det civila biståndet för en stabilitet i regionen. Det är hela syftet med alltihop.

När det gäller den konkreta frågan har jag inte några ytterligare kommentarer utöver det jag redovisade i mitt förra inlägg.

Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att man utifrån olika partiets utgångspunkter kommer till olika ställningstaganden vid dagens beslut. Samtidigt tycker jag att det är något märkligt, herr talman, att lyssna på en försvarsminister som faktiskt i stora delar argumenterar emot sin egen proposition.

Det finns i praktiken inte någon utbildningsinsats på plats sedan i mars. Vi har tre personer nu, och det kommer att bli fem personer inom kort. Tittar man i den proposition som försvarsministern lägger fram i dag ser man att det handlar om en resursallokering på 126 miljoner kronor för 70 personer eller till och med i värsta fall 220 personer om man tar en evakueringsstyrka.

Samtidigt tar vi i dag ett ganska tydligt närmande kliv till Nato och det utan att det är någon större tydlighet i vad det innebär. Här undrar jag om försvarsministerns idé är att man i stället för att Sverige i något läge ska lämna snarast vill in i Natomissionen NMI.

Det är väl lite det man funderar om när man hör försvarsministern i Sverige säga: IS är militärt besegrat. Man undrar lite vad det betyder när han fortfarande menar att de finns kvar. Går det att stoppa de personerna med militär insats? Går de att stoppa genom att ha en militär utbildningsinsats? Det får vi inga riktiga svar på.

Om det inte finns en efterfrågan på de 70 personerna, och man talar om att det är stora förändringar i Irak, varför lägger regeringen då fram samma proposition som den egentligen har lagt fram de tidigare åren? Om det är så stora förändringar som ändå sker nu, lägg då fram en proposition, försvarsministern, utifrån de faktiska förutsättningarna. Skriv då att vi vill vara på stabsplats och närma oss Nato. Det vi fattar beslut om i dag är något helt annat än vad du beskriver i den politiska debatten.

Anf. 30 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Man kan hålla på att vrida och vända och snedvrida saker i en debatt bäst man vill för att få det att passa ens egna syften. Här måste vi fatta beslut som innefattar en viss flexibilitet.

Vi är beredda att i normalläget gå upp till 70 personer när det gäller framför allt skydd och bevakning och de stabsfunktioner som vi besitter. Vi är beredda att öka upp till 70 personer.

Jag redogjorde i mitt anförande för varför man har dragit ned och varför man tog hem soldater från Irak. Det var i stort sett två grejer. Det var dels attackerna, dels covidsituationen som omöjliggjorde omfattande utbildningsverksamhet.

Det handlar om att försöka hålla ställningarna och att inse att 10 000 IS-terrorister är en sådan kraft att de kan komma igen om den internationella koalitionen släpper sitt grepp och vandrar ut. Det är klart att det är ett problem som vi måste ta ställning till.

Vi menar på att vi med den här propositionen ska ha möjlighet att gå upp i bemanning om det efterfrågas och det krävs. Normalläget har jag beskrivit. Normalläget är 70 personer. Men det skedde omfattande förändringar i koalitionen bland annat med bakgrund av covid.

Att det nu diskuteras en övergång till en Natoinsats handlar en del om den amerikanska positionen i detta. Det folkrättsliga mandatet existerar. Det är inte någon smygväg in i Nato. Det är ett deltagande i ett internationellt arbete mot IS-terrorismen. Det är vad det handlar om. Det är sakligt sett vad ärendet går ut på och ingenting annat.

Anf. 31 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Riksdagens regler är sådana att regeringen lägger fram propositioner och sedan får riksdagen säga ja eller nej till de propositioner som regeringen lägger fram. Men det blir väldigt svårt för riksdagen att agera på ett korrekt sätt när försvarsministern de facto lägger fram propositioner om sådant som det inte finns någon efterfrågan på bara för att man skulle kunna vilja ändra sig i framtiden.

Det snedvrider de debatter vi har när vi helt plötsligt avsätter medel för insatser som ingen vill ha och som ingen tror ska genomföras. Det vore bättre om vi hade en försvarsminister som lade fram propositioner som handlade om att Sveriges militära förmåga var efterfrågad och där man räknade på den faktiska verkligheten, inte på vad man hoppades på eller vad som var förra året. Det tror jag är en bättre ordning än den ordning som försvarsministern hänvisar till just nu.

Jag tycker att man på det sättet för en politisk debatt i Sverige om Sveriges militära insatser och militära samarbete som delvis för människor i den svenska debatten bakom ljuset. Det låter som att man håller linjen mot terroristerna. Men i praktiken närmar man sig Nato ännu tydligare genom att säga att vi kommer att ingå i deras insats i en nära framtid.

Det vore mer ärligt av försvarsministern att använda de verkliga argumenten, lägga fram de verkliga propositionstexterna och mena allvar med det han säger. Nu målar han upp IS-terrorister i antal, kraft och styrka utan att det finns en strategi för hur vi ska möta dem.

Jag menar på att Sverige har ett vägval att göra här. Vi behöver fokusera på de civila insatserna. Många av dessa terrorister anslöt sig till IS-sekten på grund av att de hade för dåliga val. De hade dåliga livsförhållanden.

Det gör att de civila insatserna måste öka i stället för att vi står här och röstar om 70 personer som aldrig kommer att åka till Irak.

Anf. 32 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Att de aldrig kommer att åka till Irak vet Håkan Svenning ingenting om. Det var helt hugget ur luften.

Vad vi gör däremot är att vi skapar ett beslut med en flexibilitet och en möjlighet att öka styrkan. Om det är så att vi inte använder hela beloppet kommer de pengarna naturligtvis att användas till annat.

Jag ser inte det du beskriver som ett problem. Jag ser det som ett sätt att konstruera en politisk debatt. Det handlar egentligen om att du har någon sorts grundläggande negativ syn på allt det som Nato gör.

För mig och regeringen är det inte ett problem att ingå i ett sådant arrangemang. Det handlar om sakfrågan att bekämpa terrorismen. Den är inte över. Den typen av fanatism som IS står för måste man orka att långsiktigt ta på allvar.

Det handlar om att begripa att även om vi nu upplever att de är militärt besegrade existerar de ändå. Är det så att vi släpper greppet kommer det att poppa upp igen. Då är det ett hot inte bara i den regionen utan också i andra delar av världen.

Därför måste det fortsätta, och därför måste vi ha en flexibilitet att kunna gå upp i antal personer när så krävs.

Anf. 33 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka försvarsministern för att han deltar i dessa debatter. Jag tror att det är många som uppskattar det.

Som jag har varit inne på tidigare i dag ser vi en oroväckande trend i Irak där regeringen bland annat närmar sig skurkstaten Iran. Vi ser också hur det sekteristiska våldet har ökat på många platser. Vidare vet vi att den irakiska regeringen, med allierade milisgrupper som Hashd al-Shaabi, har angripit KRG-regionen. Detta är naturligtvis en utveckling som varken jag eller försvarsministern tycker är särskilt positiv. Av den anledningen skulle jag vilja veta hur han ser på detta och på den svenska rollen i Irak. Man deltar ju i en utbildningsinsats för trupper som i framtiden eventuellt kan komma att delta i detta sekteristiska våld.

Anf. 34 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag brukar ha inställningen att jag inte i någon större utsträckning spekulerar kring saker som ännu icke har inträffat. Däremot vill jag markera att utrikesministern har fört samtal med Iraks regering. Vi har fördömt det som på ett negativt sätt har varit riktat mot olika grupperingar i Irak, och vi har tagit upp det inom ramen för EU. Vi har tagit upp det – och det förs diskussioner om det – inom ramen för koalitionen. Vi markerar vikten av respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och mötesfrihet.

Ett av syftena med att vi befinner oss i detta område med både civilt och humanitärt stöd är att få in en förståelse och en kunskap om hur man hanterar sådana här saker. Exempelvis är folkrätten en väldigt viktig bit i den utbildning vi försöker bibringa de irakiska samarbetspartnerna. Jag har tidigare redogjort för det jag anser vara huvudmotivet till att vi ska vara där trots alla utmaningar och svårigheter, och det är att vi riskerar att öppna vägen för IS-terroristerna om koalitionen släpper greppet. Bieffekten av vår närvaro är också att vi kan begränsa de Iranrogna milisgruppernas sätt att verka, och genom ett uthålligt engagemang kan vi bygga upp de irak-

iska säkerhetsstyrkorna och få in de värderingsbitar vi tycker är väldigt viktiga med hänsyn till hur internationell lag är konstruerad.

Det finns alltså ingen enkel väg att gå här, och det är just av den orsaken som jag är beredd att föreslå detta till riksdagen.

Anf. 35 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna är som bekant positiva till en insats i Irak. Sedan vill vi ju rikta stödet till KRG-regionen just för att vi vet att det är en pålitlig samarbetspartner – i alla fall om man jämför med Bagdadregimen. Vi vill också se till att vi kan understödja till exempel självförsvarstrupper på Nineveslätten och försöka stärka de grupper i Irak som i dag utsätts mer än andra, som yazidier och framför allt kristna.

Jag ser inte poängen här, särskilt inte när man inte har full kontroll över vad som kan hända efter att man utbildat Bagdadregimens trupper. Det handlar som sagt om en regim som är nära allierad med Iran och som använder sig av shiamiliser som är fruktansvärt brutala. Jag förstår alltså inte riktigt hur försvarsministern tänker där, men det är såklart en komplex situation.

Det jag undrar är: Kan försvarsministern tänka sig att på något sätt verka för att till exempel understödja självförsvarstrupper på Nineveslätten eller för att försöka få fram garantier för att den svenska insatsen inte bidrar till sekteristiskt våld eller angrepp mot Iraks egna befolkning?

Anf. 36 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det vi är beredda att verka för är det som sker inom ramen för koalitionen mandat och det folkrättsliga mandat vi bygger detta på. Där har vi liksom ingen möjlighet att gå utanför det som är koalitionen uppgift. Det har exempelvis varit en diskussion nu om närvaron i Erbil, och där är det så att basen planeras stänga i början av nästa år.

Den utfästelse jag kan ge är alltså att vi kommer att verkställa det som finns inom ramen för propositionen och inom ramen för koalitionen folkrättsliga mandat. Det är läget.

Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack till alla som har deltagit i den här debatten, inklusive försvarsministern!

Jag kom senare än planerat till kammaren, och jag ber om ursäkt för min sena ankomst. Nu i covidtider ska vi ju inte åka kollektivtrafik, och morgontrafiken från Södertälje in mot Stockholm var väldigt besvärlig.

Trafiken är dock långt ifrån ett bekymmer i det här sammanhanget, för nu talar vi om sådant som verkligen är besvärligt. Inledningsvis vill jag tacka alla som har gjort och gör insatser för Sveriges röst och Sveriges vilja att bistå i hårt drabbade länder som Afghanistan och Irak. Tack också till alla de anhöriga som gör detta möjligt!

Utgångspunkten för Sveriges engagemang, oavsett om det gäller Afghanistan eller Irak, är naturligtvis att vi bygger säkerhet tillsammans med andra – i samverkan och partnerskap med andra. I tider med gränsöverskridande hot och nära samband mellan inre och yttre säkerhet blir det desto viktigare. Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser är viktigt för vår nationella säkerhet och för vår försvarsförmåga. Sverige ska vara en

solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella krishanteringsinsatser som bygger säkerhet tillsammans.

Det är naturligtvis självklart för oss från Centerpartiets sida att vi försöker ställa upp när någon efterfrågar vår insats. Det finns ett tydligt folkrättsligt mandat, och vi 77 länder i koalitionen har agerat tillsammans utifrån detta. Vi har funnits i Irak sedan 2014 för att bekämpa terrorism men också för att bygga utveckling. Som har sagts ingår Sverige i koalitionen kärntrupp, som består av drygt 30 bidragsgivare. Vi har från svensk sida även fokuserat på 1325 och på att utbilda i den humanitära rätten för att man ska kunna granska och följa upp vad som händer och rapportera om övergrepp begås. Det är viktigt även för det syftet att ha ögon och öron på plats, herr talman.

Insatsen är naturligtvis beroende av andra. Sjukvårdsinsatsen är helt vital. Det som har framgått tidigare i debatten är den osäkerhet som har skapats på grund av den sittande presidenten i USA och den avgående administrationens signaler om tillbakadraganden. Vi ser naturligtvis att detta kan skapa olika utvecklingslinjer i insatsen, både i Afghanistan och i Irak, och därför är vi tydliga med att det är viktigt att regeringen återrapporterar till riksdagen – och gör det minst en gång per kvartal. Om någonting av betydelse inträffar förväntar vi oss att regeringen återkommer till riksdagen med information.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. Hade jag varit här i tid hade jag gjort detsamma gällande betänkandet om Afghanistan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU3
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
(prop. 2020/21:32)
föredrogs.

Anf. 38 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Låt mig inledningsvis rikta ett varmt tack till alla svenska kvinnor och män som har genomfört viktiga insatser i Mali och stora insatser för fred och säkerhet i både landet och regionen. De har vårt fulla stöd och vår djupa uppskattning för det viktiga bidrag som de har lämnat.

Jag kan också, herr talman, konstatera att det är ett enigt utskott som ställer sig bakom beslutet att skicka en svensk väpnad styrka om högst 470 soldater till FN-insatsen Minusma i Mali. Sedan har vi olika uppfattningar om hur det svenska bidraget ska utvecklas över tid. Insatsen kommer att bestå av ett lätt skyttekompani och en nationell stödenhet som under normala omständigheter kommer att uppgå till cirka 220 personer.

Det är bra om vi i denna kammare kan hitta breda politiska överenskommelser gällande de internationella insatserna. Soldaterna på internationella missioner ska alltid känna riksdagens fulla stöd för sina insatser, som ju sker i Sveriges namn.

Prot. 2020/21:50
9 december

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Herr talman! Mali har under de senaste åren varit plågat av omfattande oroligheter och konflikter. Säkerhetssituationen har förvärrats. Det handlar dels om etniska och politiska konflikter, dels om att terrorgrupper som Daish och al-Qaida i Maghreb har vuxit sig starka i regionen. De har också riktat terrorangrepp mot soldater som har ingått i Minusma; närmare 200 soldater har tyvärr förlorat livet. Lyckligtvis har vi inte förlorat några svenska soldater, men, herr talman, vi måste vara tydliga med att det är ett svårt, krävande och farligt uppdrag som vi har för avsikt att skicka svenska soldater till. Konflikten i Mali har destabiliserat hela Sahelregionen och även bidragit till omfattande flyktingströmmar och stort humanitärt lidande.

Sverige ska bidra till insatser för att främja internationell fred och säkerhet. Men vi har naturligtvis också ett centralt intresse av att hindra terrororganisationer som Daish och al-Qaida från att slå rot och växa sig starka i ett land som Mali. Förr eller senare kommer dessa terrorister och deras fruktansvärda illgärningar tyvärr också att kunna nå både Europa och Sverige.

Ett viktigt skäl till att vi valde att öka det militära engagemanget i Mali var också att visa stöd för Frankrike efter terrorangreppen i Paris, bland annat på Bataclan. Frankrike begärde också europeisk solidaritet i linje med artikel 42.7 i Lissabonfördraget.

Herr talman! Frankrike är en viktig strategisk partner till Sverige, framför allt inom säkerhets- och försvarsområdet. Ibland har vi olika uppfattningar om hur den europeiska säkerhetspolitiken bör utvecklas. Men vi har också ett mycket nära och effektivt militärt samarbete med Frankrike vid internationella insatser, framför allt i Afrika. Frankrike har en unik kompetens när det gäller kunskap om Afrika, framför allt västra Afrika.

Det finns också en djup ömsesidig respekt mellan våra försvarsmakter för det kunnande och den professionalism som de båda besitter. Detta utmärkta militära samarbete mellan Sverige och Frankrike har vi visat prov på både i Kongo och i Tchad, och vi kommer framöver att göra det även i Mali.

Nästa år kommer Sverige att skicka en helikopterburen snabbinsatsstyrka bestående av specialförband för att delta i den franskledda insatsen Task Force Takuba. Insatsen ska bekämpa de terroristgrupper som är aktiva i sydöstra Mali men även träna och utbilda de maliska säkerhetsstyrkorna. Task Force Takuba kommer också att lämna ett viktigt bidrag när det gäller att stabilisera och förbättra säkerhetssituationen för de soldater som ingår i Minusmaoperationen.

Herr talman! Sverige har haft militär personal på plats i Mali under snart åtta års tid, och vi tar ett växande ansvar i tre insatser. Det handlar om den FN-ledda insatsen Minusma, och vi deltar också i EU:s utbildningsinsats EUTM och kommer snart att delta i Task Force Takuba – allt i akt och mening att förbättra säkerhetsläget i landet och regionen som helhet. Det är numera också en svensk general, Dennis Gyllensporre, som är styrkechef för hela Minusmaoperationen.

Insatserna i Mali har förstärkt Försvarsmaktens operativa förmåga, som också är till nytta för det nationella uppdraget. Vi har lärt oss internationell samverkan, och den enskilde soldaten har fått viktiga operativa erfarenheter genom att jobba skarpt på fältet.

Samtidigt måste de internationella insatserna i allt högre grad vägas mot det ökade behovet av personal på hemmaplan. Detta har Försvarsmakten själv återkommit till i sina budgetunderlag och långsiktiga planeringsdokument.

Det försvarsbeslut som ska tas i denna kammare den 15 december kommer att innebära ökade satsningar på det nationella försvaret. Detta är både bra och helt nödvändigt. Vi kommer att se värnpliktskullarna växa, och krigsorganisationen ska utökas. Detta innebär att det måste finnas personal på plats hemma i Sverige som kan ta ansvar för de kommande utbildningsomgångarna.

Sedan flera år tillbaka har det tyvärr rått brist på officerare, framför allt utbildande officerare. Efterfrågan på utbildande officerare kommer att öka i och med det kommande försvarsbeslutet.

Moderaterna vill därför att regeringen tillsammans med Försvarsmakten och andra berörda myndigheter tar fram en långsiktig exitstrategi för den svenska Minusmainsatsen i Mali. Detta ska naturligtvis ske med hänsyn till hur säkerhetsläget utvecklas och i nära dialog med våra partner i Mali.

Avslutningsvis vill jag påpeka att de internationella insatserna även framgent kommer att vara en viktig del av svensk säkerhets- och försvarspolitik. Det rör sig om en framskjuten försvarslinje som inte bara skapar säkerhet och stabilitet i de länder där vi verkar utan också i förlängningen stärker Sveriges säkerhet. Men under de kommande åren kommer vi att ha begränsade resurser mot bakgrund av att den svenska Försvarsmakten nu kommer att växa väldigt snabbt.

Med detta, herr talman, vill jag säga att Moderaterna ställer sig bakom propositionen men yrkar bifall till reservation nummer 1, som vi har skrivit tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna.

Anf. 39 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Herr talman! Det är sex år sedan de första svenska soldaterna anlände till Mali och den blivande campen utanför Timbuktu. Under åren som gått sedan dess har våra soldater och officerare gjort betydande insatser för fred, stabilitet och säkerhet i Mali. Styrkans inriktning har ändrats under åren, men våra soldater och officerare har återigen uppvisat den höga standard som svenska förband är kända för att upprätthålla.

Militärkuppen i år har gjort situationen i Mali betydligt mer komplex än när vi senast stod här i kammaren och debatterade denna insats. I dagsläget präglas den politiska situationen i landet av en övergång till ett folkvalt styre, och förhoppningsvis kommer utvecklingen att gå i en positiv, demokratisk riktning. Våra väpnade styrkor kan genom sin närvaro bidra till stabilitet under övergångsperioden.

Vad som tyvärr inte förändrats sedan förra årets debatt är att Mali fortfarande är ett av världens absolut fattigaste länder. Detta innebär att de humanitära behoven i Mali och Sahelregionen fortsatt är omfattande.

Regionen är påverkad av såväl de väpnade konflikterna som en försämrad miljö och ett förändrat klimat. Enligt FN är cirka 6,8 miljoner människor i Mali i behov av humanitärt stöd. Undernäringen är utbredd, och behovet av sanitet och rent vatten är stort. Utöver detta beräknas även 3,1 miljoner människor ha behov av en tryggad livsmedelsförsörjning.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Sverige har inte bara gjort viktiga insatser med militär trupp i Mali. Vi har även bidragit inom det civila området – ett område som lätt glöms bort i dessa debatter men som är helt avgörande för att rädda liv. Föregående år var Sverige genom Sida en av de största bilaterala givarna till Mali, med ett humanitärt bistånd på 97,2 miljoner kronor. Sverige bidrog utöver detta med humanitärt stöd genom FN:s katastroffond och FN:s livsmedelsprogram.

Då behovet av humanitärt stöd är fortsatt stort i Mali anser vi att Sverige ska öka sitt humanitära stöd till landet och dess befolkning. Detta stöd kan betyda skillnaden mellan liv och död för många människor.

Herr talman! Det svenska bidraget till Minusma föreslås under nästa år fortsätta utgöras av ett lätt skyttekompani. I förbandet ingår även en nationell stödenhet innehållande bland annat sjukvårdsförmågor samt personal för drift och underhåll av nationell infrastruktur och materiel.

Försvarsmakten och dess personal har som jag tidigare nämnt gjort ett utmärkt arbete i Mali och bidragit till insatsen på ett föredömligt sätt. Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Sveriges närområde gör dock att Sverigedemokraterna anser att Sverige nu behöver fokusera på återuppbyggnaden av vårt eget försvar, och vi behöver därför sätta en borte tidsgräns för vårt militära engagemang i Mali.

Alla våra duktiga kvinnor och män behövs för återuppbyggnaden av vårt nationella försvar, då det råder brist på bland annat officerare. Vi ser det även som självklart att deltagande i internationella insatser alltid ska vara frivilligt för den som är anställd inom Försvarsmakten.

Vi föreslår därför att den svenska väpnade styrkan i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali avvecklas och att avvecklingen ska vara genomförd senast den 31 december 2021.

Herr talman! Med anledning av detta yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 2.

Anf. 40 LARS ADAKTUSSON (KD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 1, även om vi som parti i övrigt står bakom helheten i utskottets förslag.

Den del av världen där islamism och jihadism växer snabbast är Afrika och Sahelregionen. Konsekvenserna av detta är uppenbara. I förra veckan mördade Boko Haram 110 jordbrukare i nordöstra Nigeria – de flesta av offren fick sin hals avskurna. I maj avrättades 27 personer i ett antal islamistiska attacker riktade mot tre byar i centrala Mali, byar som till övervägande del bebos av kristna. I mars dödades nära 100 lokala soldater i Tchad i en av Boko Harams dödligaste attacker i landets historia.

Det internationella arbetet mot jihadistisk terror är långt ifrån över. I Väst- och Centralafrika handlar det bokstavligen om en kamp för överlevnad. Extrema grupper anslutna till IS och al-Qaida opererar i området med målet att skapa kaos och underblåsa etniska motsättningar.

Sedan 2016 har antalet genomförda terrorattacker i Mali, Burkina Faso och Niger femfaldigats. Kyrkor bränns, skolor tvingas stänga och hundratusentals människor lever i ständig skräck. I Mali tog det islamistiska våldet 4 000 människors liv bara under 2019.

Herr talman! När människovärdet krossas och när barns och familjers framtid slås i spillror får inte likgiltighet vara vårt svar. Som kristdemokra-

ter känner vi stolthet över Sveriges internationella insatser. Det gäller inte minst FN:s stabiliseringsinsats Minusma.

Mali är ett av världens fattigaste länder, djupt präglad av säkerhetsmässiga, politiska, ekonomiska och humanitära problem. Under dessa mycket svåra omständigheter gör män och kvinnor i den svenska Försvarsmakten enastående insatser – med mod, kompetens och förmåga bidrar de till en tryggare tillvaro och ett bättre liv.

Att riskera sin egen säkerhet för att skydda utsatta människor är värt den största respekt och uppskattning. Varmt tack till alla er som har medverkat eller just nu medverkar i den svenska insatsen i Mali!

För Kristdemokraterna är det självklart att vi från svensk sida ska ta vår del av ansvaret i en orolig och instabil värld. Vi stöder därför regeringens förslag om att även under 2021 ställa en väpnad styrka till förfogande i Mali, bestående av 220 personer, som kan ökas till 470 personer. Det övergripande målet med insatsen är att genomföra Minusmas mandat och därmed bidra till förbättrad säkerhet för civilbefolkningen.

Vi är alla i den här kammaren medvetna om att det svenska styrkebidraget står inför ett komplicerat uppdrag. Samtidigt vet vi att de svenska soldaternas förmåga är internationellt omvittnad och uppskattad. Försvarsmakten vidimerar att det svenska förbandet har de förutsättningar som krävs, inklusive skydd för sin egen säkerhet.

Herr talman! Minusma är en stabiliseringsinsats. Efter den militärkupp som genomfördes i september och under den känsliga övergången till civilt styre som nu pågår är behovet av insatsen odiskutabelt. Samtidigt är det uppenbart att det svenska bidraget inte kan finnas kvar hur länge som helst – ansvaret måste delas av fler länder. Det behövs därför en strategi för att på sikt fasa ut den svenska insatsen. En utfasning bör självklart göras med hänsyn till den takt som säkerhetsläget medger och med respekt för både Malis befolkning och de länder som vi samarbetar med inom Minusma.

Som ledamot av riksdagen känns det ansvarsfullt att vara med och fatta beslut om svenskt deltagande i militära insatser. Men lika viktigt som det är att bekämpa extremism och terror i vårt land och i vår del av världen är det att föra kampen i länder långt borta. Varje trygg hamn för islamism eller jihadism, oavsett var den finns, är i förlängningen ett hot mot vår demokrati och vår säkerhet.

Genom insatsen i Mali deltar Sverige och andra länder aktivt i den internationella kampen mot terrorismen, med målet att fler människor ska kunna leva i trygghet och fred.

Anf. 41 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag vill börja med att rikta ett stort tack till dem från Sverige som tjänstgör i Mali, som har tjänstgjort där tidigare och som kommer att tjänstgöra där, liksom till deras anhöriga, för detta är en extremt viktig insats. Det är en insats som innebär att vi tar ansvar för mänskliga rättigheter, demokrati, stabilitet och säkerhet i Mali och i andra delar av världen, inklusive Sverige, dit terrorism och extremism hade kunnat sprida sig om de fått växa sig starkare.

Jag vill också tacka för den professionalism som gång på gång uppvisas av våra svenska trupper och vår svenska personal på plats och för det tydliga stöd som finns från Sveriges riksdag. Det är väldigt viktigt, tror jag.

Herr talman! Mali är ett land som är härjat av brutal terrorism, besinningslöst våld och utbredd fattigdom. I ett sådant läge har vi som medmänniskor ansvar inför terrorismen och den islamistiska extremismen. Inför det besinningslösa våldet är vi inte svenskar, liberaler, socialdemokrater eller för den delen Solnabor, utan inför dessa hot är vi människor. Vi har som människor ett gemensamt ansvar för andra människor i världen, var de än kan vara.

Mot den bakgrunden stöttar vi regeringens förslag om att ställa svenska soldater till förfogande och att delta aktivt både i denna insats och i andra insatser där vi kan uppfylla det krav som vi människor har på varandra – att ställa upp för varandra och bekämpa besinningslöst våld, extremism och terrorism varhelst det visar sitt fula ansikte.

När man har ett gemensamt ansvar för någonting blir det också viktigt att fundera över vilka delar vi har ansvar för. Vi gör det här tillsammans med människor från andra länder – andra länders regeringar, andra länders parlament och andra länders soldater och personal.

Det är av det skälet, det vill säga att vi behöver fundera över var vårt ansvar börjar och slutar och i vilka delar som Sverige bäst kan bidra i de internationella insatserna, som vi i Liberalerna ställer oss bakom den reservation som kräver att vi ska ha en exitstrategi på plats. Vi ska utreda och fundera över hur en sådan skulle kunna se och vad den skulle innebära.

Det är också av det skälet som vi motsätter oss Sverigedemokraternas reservation där man väldigt tydligt och trots att man inte känner till de framtida förutsättningarna sätter ett skarpt datum för exit. Jag menar att när vi som demokrater ställer upp tillsammans med andra länder för att värna säkerhet, trygghet och stabilitet, alltså de värden som jag har pratat om, är det också ansvarstagande att ha en exitstrategi.

Vi ska tänka kring vad vi bidrar med i den här insatsen och vad vi kanske kan bidra bättre med i andra insatser i Mali. Vi ska se till helheten och fundera över hur vi under ordnade former, med respekt för de människor som bor i Mali, med respekt för de länder som vi deltar tillsammans med och med respekt för att det finns flera åtaganden samtidigt i samma land, kan ha en plan för exit.

Det vore ansvarslost att bara skjuta från höften och hipp som happ ange ett datum när vi ska lämna Mali. Det ansvarsfulla är att se till situationen, se till vilka behov som finns, se till hur vi kan bidra i helheten tillsammans med andra och samtidigt ta ansvar för att det finns en ordentlig plan.

Herr talman! Jag vill med detta understryka vikten av Sveriges deltagande, vikten av att vi deltar på ett ansvarsfullt sätt och vikten av att vi ser till helheten när vi från svenskt håll är ute i världen för att bekämpa extremism och terrorism och för att bygga stabilitet, fred och säkerhet.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 42 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! I dag debatterar vi svenskt deltagande i FN:s insats i Mali, ett land utan kust i västra Afrika och ett av världens fattigaste länder.

Det är också en väldigt farlig plats med pågående konflikter mellan olika grupper, terrorism och illegal handel med vapen, droger och människor. Som en konsekvens av det allvarliga säkerhetsläget har över 1 000 skolor stängts. Detta får, förmodar jag, mycket allvarliga och långsiktiga konsekvenser för befolkningen.

Därför är det en väldigt angelägen och viktig debatt vi har här i kammaren i dag. Det handlar om att vi ska skicka svenska män och kvinnor till denna farliga plats för att bidra till att stabilisera läget i Mali och därmed bidra till fred och säkerhet i världen.

Herr talman! Sverige har ett mångsidigt engagemang i Mali, och det svenska bidraget till FN-insatsen Minusma är en del av detta. Jag fick själv möjlighet att besöka de svenska camperna i Bamako och Timbuktu för ett år sedan. De svenskar jag mötte i insatserna gjorde mig stolt och full av respekt. De är väl utbildade för sina uppgifter och visar ett stort kunnande och förståelse för geografien, politiken, kulturen, de olika religionerna och de konflikter som finns i området.

I samtal med andra personer, icke-svenskar, på plats kände jag mig nästan ännu stoltare över vår personal. Samtliga talade med stor respekt om Sveriges bidrag som högkvalificerat och väldigt viktigt för Malis säkerhet. Det kändes angeläget för mig som beslutsfattare att besöka insatsen personligen, och jag är tacksam för att jag fick den förmånen.

Sveriges bidrag är omlokaliserat och har fått nya uppgifter. Det svenska bidraget består av ett skyttekompani som är stationerat i Gao i Minusmas östra sektor. Till det svenska förbandet ingår också en stödenhet för logistik och med sjukvårdsförmågor bland annat.

Som folkrättslig grund för insatsen finns en inbjudan till FN av Malis regering. Denna inbjudan är fortfarande aktuell, även efter militärkuppen som skedde tidigare i år.

Den totala styrkan för nästa år ska bestå av högst 220 personer. Om det finns behov av snabb förstärkning vid ett försämrat säkerhetsläge ska personalstyrkan kunna höjas till 470 personer.

Herr talman! Jag vill säga något om det övergripande syftet med ett svenskt deltagande i internationell krishantering.

Utgångspunkten för Sveriges engagemang är att säkerhet byggs bäst i samverkan och i partnerskap med andra. Sveriges deltagande i fredsbevarande insatser är också betydelsefullt för vår nationella säkerhet och för vår försvarsförmåga. Det är därför viktigt att Sverige är en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner i internationella insatser.

Det är vi här i riksdagen som styr vårt deltagande i internationella insatser, och vi ska nu besluta om att förlänga insatsen i Mali med ett år. Att sända svenska trupper på uppdrag utomlands är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Jag delar därför Pål Jonsons inledande ord om hur viktigt det är med enighet i riksdagen och att det är en viktig signal för dem vi sänder ut.

Tragiska erfarenheter visar att man inte kan utesluta förluster av människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag. Utifrån den osäkra utvecklingen i Mali behöver situationen såklart analyseras löpande. Från utskotten välkomnar vi därför regeringens beredskap att regelbundet återrapportera till oss.

Herr talman! Jag känner stor ödmjukhet inför de modiga män och kvinnor som gör den här insatsen möjlig. Jag känner också starkt för deras anhöriga. Det är förstås en stor oro att vara hemma när ens partner, förälder eller barn reser till en farlig plats.

I dessa tider när vi närmar oss jul betänker vi därför lite extra det pris som våra utsända betalar, både när det gäller riskerna och den personliga uppoffringen att vara långt ifrån sina nära och kära.

Jag såg för några dagar sedan hur Malistyrkan samlades i Bamako för att tillsammans se den svenska julkalendern. Det håller liv i traditioner och ger gemenskap med familjen och barnen där hemma.

På grund av coronapandemin blir det i år en annorlunda jul för många av oss. Men när vi grämer oss över att vi inte kan ha ett större julfirande eller resa till våra släktingar ska vi samtidigt skänka en tanke till våra utsända som är 500 mil hemifrån. De arbetar under påfrestande förhållanden för att stödja några av världens fattigaste och mest utsatta människor.

Stort tack till er svenskar som står upp för fred, säkerhet och en bättre värld. Vi vill rikta en hälsning till er som nu är på plats i Mali och till alla er som tidigare år har tjänstgjort i Mali och på andra osäkra platser i världen. Ni gör stora uppoffringar och viktiga insatser. Ni gör skillnad, och ni gör oss mycket stolta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 43 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Stabiliseringsinsatsen i Mali är viktig. Mali är ett land i en region som är hårt drabbad av terrorism. Det finns ett samarbete mellan olika grupper, som ibland byter namn, i hela Sahelområdet, Irak och Afghanistan. De tar ofta vara på varandras insatser i fråga om terrorism, och det samarbetet måste mötas av samarbete i kampen mot terrorism.

Sverige fick frågan från FN om att delta i insatsen. Vi har varit med i insatsen sedan 2014. Det var den första FN-ledda insatsen på länge. Vi tyckte då – och vi tycker nu – att det var viktigt att Sverige ställde upp. Vi har gjort detta med hjälp av resurser som har stärkt FN:s möjligheter att agera kraftfullt i Mali. Mali är ett av de farligaste länderna att verka i med de flesta offren i FN-insatser. Men vi har stärkt insatsen med vår närvaro. Det är naturligtvis synligt och tydligt att vår svenske generallöjtnant Dennis Gyllensporre leder Minusma på plats i Mali, och han har gjort det sedan en tid.

I den här insatsen finns cirka 220 personer på plats. Det kan bli fler om det skulle krävas. Men de är en del av en större insats. Också här deltar många länder, inte minst från regionen och närmiljöer. Det är omkring 15 000, och av dem är vi 220. Andra länder har gjort som vi, det vill säga hört sammat FN:s begäran. Om inte länder gör så kan vi inte anklaga FN för att inte fullfölja sina insatser.

Sverige började i Timbuktu och är nu i Gao. Vi samarbetar med Tyskland. Det är intressant, herr talman, att i dessa tider också ta del av den digitala dagbok som Mali-insatsen gör. Vi kunde se när Mali 12 överlämnade till Mali 13 och höra den avgående ledaren säga att utan mod, pragmatism, innovativa soldater och officerare med stark vilja att driva deras verksamhet framåt hade de inte stått där i dag. De har förmågan att lösa det mesta bara de ges möjligheterna till det.

Möjligheterna till det ges i ett beslut i riksdagen i dag om att ge insatsen mandat framåt. Det är det mandat vi i Centerpartiet vill ge. Vi står bakom betänkandet i den delen.

Herr talman! Det har skett en närmare granskning eftersom förutsättningarna har förändrats efter militärkuppen i Mali. En militärkupp ser vi på med stort allvar och accepterar inte. Det är därför viktigt med en övergång till ett civilt styre. Vi kommer att noga följa att den överenskommelse som har träffats i regionen blir verklighet.

Utskottet har särskilt borrar lite djupare i om förutsättningarna har ändrats efter militärkuppen. I den skriftliga information från Utrikesdepartementet som det hänvisas till i betänkandet har vi fått underlag för att konstatera att det folkrättsliga mandatet inte har förändrats. Därmed är vi nöjda.

Vi har här, precis som i de tidigare betänkanterna vi har diskuterat, också fokuserat på och lyft fram det vi ofta efterfrågar, nämligen resolution 1325, att våra svenska kvinnor och män som deltar i insatserna är ögon och öron för den humanitära rätten samt att säkra att det inte begås övergrepp. Det försöker vi alltid följa upp vid återrapporter från departement och försvarsmakt.

Återrapporteringen är viktig erfarenhetsinhämtning för att dra lärdom av Sveriges bidrag i internationella insatser och för att dra lärdom när Sverige är en del av en FN-insats, vilket är ovanligt.

Vi välkomnar återrapporter till riksdagen från regeringen och Försvarsmakten, precis som tidigare i fråga om Irak och Afghanistan, minst en gång per kvartal.

Med detta vill jag, precis som mina kollegor har gjort tidigare och även senare, å Centerpartiets vägnar tacka alla kvinnor och män som har gjort och som gör våra insatser möjliga, för att bygga stabilitet och förutsättningar för fred och utveckling i Mali. Tack till er och tack till alla era anhöriga. Det är ett farligt uppdrag, ett av de farligaste man kan utföra, och vi är tacksamma att ni vill utföra uppdraget för vår räkning och vara en röst för Sverige i Mali.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 44 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman! Hej till alla er som sitter hemma och tittar.

I dag debatterar vi och fattar beslut om Sveriges militära insats i Mali, det vill säga FN:s stabiliseringsinsats Minusma.

Nyligen tog den trettonde svenska gruppen över stafettpippen i Sveriges insats i Mali. Sedan vi diskuterade FN-insatsen senast har Sveriges stora camp, Camp Nobel, avvecklats och våra svenska soldater flyttat från Timbuktu till Gao till den nya Camp Estelle.

Det är nu ett stort antal svenska soldater som har varit på plats i Mali. Det här året har såklart bytena inom FN-insatsen varit extra svåra med tanke på pandemin och de långa karantänstider som den har inneburit.

Jag vill självklart också inleda med att framföra ett stort tack till alla dem som har varit en del av insatsen och alla dem som precis nyligen har påbörjat sitt uppdrag där. Ni som deltar gör stora uppoffringar. Ni är borta under lång tid från era familjer och era vänner här hemma, och ni deltar i ett arbete som innebär stora risker. De anhöriga som är kvar hemma och väntar med säkerligen en stor känsla av oro är också värda vår tacksamhet och vårt stöd för att få vardagen hemma att fungera så bra som möjligt under tiden.

Herr talman! I den proposition som regeringen har lagt fram beskrivs bakgrunden till Sveriges insats i Mali, och vi får en beskrivning av säkerhetsläget i landet. Det går att läsa att Mali är ett av världens fattigaste länder och att det sedan lång tid tillbaka råder väpnad konflikt. Det är stora problem med drog- och vapenhandel, kidnappningar och terrorism.

Säkerhetsläget i Mali har under de senaste åren pendlat fram och tillbaka. Ett fredsavtal har skrivits under men sedan brutits. Det senaste året har utvecklingen tyvärr blivit ännu sämre med en ny statskupp och efterföljande osäkerhet.

Konflikterna har sin grund bland annat i stora klimatförändringar i landet. Minskad nederbörd och stor torka har gjort att människor tvingats lämna sina hem med ökad fattigdom och utsatthet som följd. Här ser vi hur viktigt det är att se klimatförändringar och naturkatastrofer som säkerhetspolitiska hot och som grund till krig och konflikt. Att bekämpa klimatförändringarna är därför att arbeta för en säkrare och fredligare värld.

Som kontrast lever vi i ett av världens fredligaste, säkraste och rikaste länder. Det är därför självklart att Sverige ska delta i internationellt arbete för att främja fred, demokrati, säkerhet och utveckling i världen.

Vi gör detta på olika sätt, framför allt med bistånd och med olika former av expertis för att bygga upp demokratiska samhällen och institutioner men också med militär för att bevara säkerhet och skydda civilbefolkningen.

Det är viktigt att vi alltid ser de bakomliggande orsakerna till krig och konflikter och aktivt är med och arbetar internationellt för att konflikter inte ska uppstå. Sveriges olika former av biståndsarbete är ett förebyggande arbete för att undvika krig och lidande för civilbefolkning runt om i världen.

Herr talman! För ungefär ett och ett halvt år sedan var jag en av de fyra ledamöter i försvarsutskottet som fick möjlighet att besöka Sveriges camp utanför Timbuktu. Vi besökte den tionde svenska gruppen på plats i Mali. Under tre intensiva dagar fick vi ta del av det arbete som görs inom Sveriges insats. Genom att besöka soldaterna på plats fick vi mycket större förståelse för hur arbetet och livet är under en internationell insats. Det var en stor upplevelse att få vara med på plats under ett fåtal dagar. Vi fick också lära oss hur samarbetet i FN-insatsen fungerar – ofta väldigt bra men också med stora utmaningar.

Vi förstår att det innebär mycket hårt och tidsödande arbete för Sveriges försvarsmakt att delta i stora internationella insatser. Vi vet att det innebär en omprioritering av arbetet, men det är en viktig prioritering att delta i FN:s arbete runt om i världen.

För Vänsterpartiet är det otroligt viktigt att Sveriges militära insatser sker under ledning av FN med tydligt stöd i folkrätten i stället för att ledas av Nato eller av enskilda länder. Respekten för folkrätten måste såklart alltid finnas med i grunden. I det här fallet grundar sig insatsen på en inbjudan från Malis regering och ett stort antal beslut och resolutioner inom FN.

Detta är en förutsättning för att Vänsterpartiet ska ställa sig bakom internationella insatser. Men även om vi är stora anhängare av FN:s arbete för fred och utveckling måste vi erkänna att FN har brister. FN behöver demokratiseras och bli effektivare, bättre och mer jämställt. Sverige har en framträdande roll i de olika delarna av FN:s arbete för utveckling och förbättring. Det är en del av vårt solidariska arbete för en fredlig och demokratisk utveckling i världen.

Slutligen vill jag tacka regeringen för att man i propositionen så tydligt tar upp Sveriges arbete för att främja kvinnors deltagande utifrån FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och för att man har så starkt

fokus på detta i vårt internationella arbete. Att Sverige har en feministisk utrikespolitik är viktigt för oss i Vänsterpartiet. Vi ska vara ett internationellt föredöme i vårt jämställdhetsarbete.

Det ska också nämnas att Sverige är en stor biståndsgivare till Mali och att vi deltar aktivt med ett stort humanitärt stöd till de många miljoner människor som lever under mycket svåra förhållanden.

Vi i Sverige ska göra det vi kan för att stödja arbetet för fred, demokrati och utveckling i Mali och i grannländerna så att Malis befolkning får leva i frihet, fred och demokrati tillsammans framöver.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 45 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Sahelregionen är en av platserna i världen där spänningarna ökar och konfliktnivån riskerar att trappas upp med stort mänskligt lidande som direkt konsekvens. Det är en instabil region med svaga demokratier, vilket gör att oron stiger och risken för väpnad konflikt är stor.

Tillsammans med andra har Sverige ett engagemang i regionen och särskilt i Mali, där det under de senaste åren funnits en påtaglig risk för att konflikten blossar upp och kraftigt drabbar ännu fler civila.

Herr talman! Det finns ett tydligt folkrättsligt mandat för den aktuella insatsen i Mali, och det svenska deltagandet svarar mot en direkt förfrågan från FN. Utöver mandatet från FN:s säkerhetsråd finns det även en inbjudan från Malis regering.

Skydd av och respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten, är centralt. Det fortsatta svenska bidraget till den insats som vi debatterar här i dag är en del av ett stort och brett engagemang som Sverige har i Mali. Minusmainsatsen gör vi tillsammans med andra, och genom att förlänga den fortsätter vi det arbete som under de senaste åren aktivt bedrivits med långsiktig fred och säkerhet som mål.

Regeringens mål med insatsen är tydlig: Vi ska vara med i Minusmas insats och bidra till förbättrad säkerhet i Mali och till att Malis regering återfår kontrollen över sitt territorium. Genom det kan långsiktigt hållbara politiska lösningar komma på plats i landet. Det är också troligt att en förbättrad situation i Mali skulle få positiva effekter för säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter i hela Sahelregionen.

Utöver den militära insats som dagens beslut handlar om har Sverige en strategi som innebär omfattande humanitärt stöd och bilateralt utvecklingssamarbete. Sverige är en av de största bilaterala givarna till Mali med humanitärt bistånd via Sida. Det gör att vi är med och skapar förutsättningar för det långsiktiga humanitära arbete som måste finnas på plats för att säkra människors liv men också för att bygga upp ett demokratiskt samhälle med fungerande institutioner.

Insatserna kan delas in i tre huvudkategorier:

- stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter
- mänsklig säkerhet och frihet från våld samt förbättrad miljö
- begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Mali är ett hårt provat land. Med kvinnor och barn som den särskilt utpekade målgruppen är insatserna en trygghet som skapar förutsättningar för att nå långsiktig fred.

Det stöd som Sverige ger genom Sida går till flera och breda insatser. Det handlar om insatser mot hunger, livsmedelsassistans, vatten och sanitet och arbete för både skydd och utbildning. Flera FN-organ finns på plats i regionen, och genom Internationella Rödakorskommittén och andra internationella organisationer görs detta till verklighet. Därutöver ställs expertpersonal till förfogande genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samverkan och samarbete är viktiga ledord för att nå framgång.

Herr talman! Ingen aktör kan på egen hand skapa långsiktigt hållbar fred. Inte heller kan enskilda internationella institutioner själva stå för alla delar som måste komma på plats för att det mänskliga lidande som ständigt är närvarande i Mali ska få ett slut. Alla behöver göra sin del, och alla behöver arbeta tillsammans.

Även här vill jag rikta ett stort tack till alla er som varje dag gör en insats för fred och säkerhet i världen. Utan er hade inget uppnåtts. Ni gör det många gånger med det egna livet som insats, och för det förtjänar ni kammarens och hela svenska folkets respekt och tack.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 46 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det vi från regeringens sida nu begär mandat för är 220 soldater under normala omständigheter och högst 470 soldater. Kostnaden är 445 miljoner kronor. Mandattiden är från den 1 januari till den 31 december 2021. Det rör sig om ett lätt skyttekompani och stabsofficerare vid relevanta staber, dels vid styrkehögkvarteret i Bamako, dels vid sektorshögkvarteret i Gao. Uppdraget är att genomföra patrullering i syfte att upprätthålla säkerhetsrådets mandat i enlighet med resolution 2531; den folkrättsliga grunden är denna resolution från säkerhetsrådet.

Sveriges bidrag i Minusma har under året gått in i en ny fas. Vi har avslutat närvaron i Timbuktu och förflyttat verksamheten till Gao. Vi har under många år befunnit oss i Mali. Vi bidrog inledningsvis med ett underrättelseförband som tillförde FN-systemet ny kompetens och nya resurser; man kan säga att det var en unik förmåga som tillfördes FN-systemet. Nu fortsätter vi med ett lätt skyttekompani.

Det var 2014 som de första soldaterna och officerarna kom till Timbuktu för att bygga upp infrastrukturen. Våren 2015 anlände det första underrättelseförbandet, Mali 01, från K3.

Det arbete som har pågått under våren och sommaren har bland annat handlat om att bygga upp förutsättningar och infrastruktur för vårt engagemang i Gao. Den nya camp som etablerats heter Camp Estelle. Den svenska campen är en del av den tyska campen. Vi samarbetar väldigt nära med Tyskland, och vi har mycket goda erfarenheter av det samarbetet.

Nu förbereds att kunna ta emot bland annat ett brittiskt bidrag till Minusma – ett spaningsförband om cirka 250 personer. Att det nu finns tre stora europeiska truppbidragare i Minusma och i Gao innebär fördelar för det svenska engagemanget både rent operativt på plats, strategiskt på huvudstadsnivå och i FN-skrapan i New York.

Den situation vi har i Mali är allvarlig, med religiös fanatism, trafficking, smuggling, terrorism och brottslighet av de mest skilda slag. I området

finns också våldsbejakande terroristgrupper tillhörande al-Qaida och Daish.

Den 18 augusti genomfördes en statskupp som omedelbart ledde till att Ecowas, den västafrikanska samarbetsorganisationen, snabbt agerade för att få till stånd en civil ledning och kontroll i landet igen. Vi är nu inne i en övergångsperiod, och det ska genomföras allmänna val inom 18 månader. Här får det inte ske något misslyckande från övergångsregimens sida.

Covid är naturligtvis ett stort problem. En svag stat, låg statlig närvaro och undermålig sjukvård skapar stora problem för befolkningen och för möjligheterna att motverka covid. FN gör insatser för att förhindra ytterligare spridning av covid.

Den 30 november visade terroristgrupperna att de har förmåga att slå till mot den internationella truppen närvaron i Mali. En koordinerad attack mot Kidal, Ménaka och Gao genomfördes tidigt på morgonen med beskjutning med indirekt eld. Inga dödsfall har rapporterats i samband med dessa attacker, men vad detta visar är vikten av svensk och internationell närvaro. Vi gör skillnad genom vår närvaro.

Vi deltar i EU:s träningsinsats, vi deltar i Minusma och vi deltar i Task Force Takuba; under början av nästa år kommer vår trupp att levereras. Samtidigt är vi en stor och viktig biståndsaktör i området.

Det bidrag som beskrivs i propositionen ingår i någonting som kallas Force Adaptation Plan. Det är ett koncept som är framtaget av den svenska militärstyrkechefen i Minusma, generallöjtnant Gyllensporre. Konceptet syftar till att ha ett antal lätttrörliga förband med hög förmåga och hög eldkraft som lyder direkt under styrkechefen för att snabbt kunna finnas gripbara för att genomföra operationer om man ser detta som nödvändigt.

Centralt för att kunna genomföra operationer, vilket har tagits upp här i kammaren tidigare vid ett otal tillfällen, är att det finns tillgång till helikopterburen evakuering och sjukvårdsförmåga. Nu har man en civil kontraktör som är inhyrd av FN på plats i Gao för att kunna genomföra helikopterburen evakuering. Tyskland har tagit ett initiativ till att kontraktera tre helikoptrar varav en är fullt utrustad och bemannad för Medevac-förmåga. De övriga två helikoptrarna kan nyttjas för logistiktransporter och evakuering av skadade.

Detta tillsammans med de ingående sjukvårdskomponenterna i det svenska bidraget gör att sjukvårdsberedskapen är god om något skulle inträffa. Det här är väldigt viktigt också för mandatets genomförande, för möjligheten till sjukvårdsförmåga och helikoptertransporter är avgörande för vilken operationell radie ett förband kan ha och för vilken typ av operationer man kan lägga upp.

När vi för denna debatt, när vi har träningsmissionen, när vi har Minusma och när vi har vårt kommande bidrag till Takuba är det också en demonstration av långsiktigheten och seriositeten i det svenska stödet och allvaret i att vi inte är det land som ger sig iväg i första taget. Detta är ett område som är skört, och vad som händer där har en direkt inverkan på situationen i Europa. Om det inte finns länder som är beredda att vara där och ta ansvar är risken stor att det kan ske olika typer av terrordåd eller andra händelser i Europa, i vårt närområde eller till och med i Sverige som är av mycket negativt slag.

Vi måste också för trovärdigheten i förhållandet till våra partner markera att vi är där långsiktigt och seriöst. Självklart ska vi utvärdera vårt

Prot. 2020/21:50
9 december

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

engagemang återkommande, och det gör vi i samband med beslut som vi fattat om att förlänga insatsen. Men här i dag, när vi står i begrepp att förlänga insatsen, finns det på vissa händer som någon sorts huvudtema att vi ska ha en strategi för att dra oss ur. Det kan uppfattas som en signalverkan som blir felaktig.

Visst ska vi ha beredskap för att gå ur en insats – det är inte tu tal om det – men vi är där för att lösa ett problem. Det måste vara situationsanpassat om man drar sig ur eller inte. Med situationsanpassat menar jag verkligheten med terrorism, brottslighet, brott mot mänskliga rättigheter och allsköns elände som kan fortplanta sig till vår kontinent. Det är också ett europeiskt intresse och ett nationellt intresse för Sverige att situationen i Mali utvecklas väl. Jag vill bara ha det sagt.

Jag vill också markera än en gång – jag har gjort det även i de tidigare debatterna – att det finns en strategisk vikt av att vi deltar i internationella insatser. Detta står inte i motsatsställning till att bygga ett nationellt försvar. Deltagandet i de internationella insatserna är också ett belägg för att vi är ett land som är att lita på och som är berett att bidra. Det skapar bättre förutsättningar för oss att få bidrag i vårt närområde när det gäller den problematik vi upplever. Ska man samarbeta på riktigt är det ett givande och ett tagande i en djupare mening. Man bygger säkerhetspusslet tillsammans.

Jag var med när vi startade diskussionerna om att gå från ett insatsförsvar med huvudsaklig inriktning på internationella operationer, och jag var i fronten i debatten för ett nationellt försvar. Jag vet hur motståndet såg ut på den tiden, och jag ska inte djupare gå in på det. Men det kan inte vara frågan om antingen eller; det är både och det handlar om. Vi lever i en värld där vi måste samverka med andra för att kunna bygga ett säkerhetspussel som verkligen håller.

Nationellt försvar – ja. Där har vi gått i bräsch från vårt partis sida, och det är någonting som regeringen står djupt bakom, bland annat genom aktiverande av värnplikten. Men vi ska inte för den skull, så fort vi för en diskussion om en internationell insats, lyfta upp perspektivet hur snabbt vi kan komma ifrån den. Den ska vara anpassad till de internationella behoven, och Sverige ska vara en bidragsgivare att lita på. Det första man säger ska inte vara: Hur ska vi komma ur det här då?

Det handlar också om solidaritet, balans, stabilitet och långsiktig seriositet. Vi har gjort ett bra och långsiktigt jobb i Mali. Nu står vi inför ett nytt viktigt beslut. Sedan får vi se hur framtiden utvecklas och får då ta de beslut som är nödvändiga. Vi ska vara beredda att göra förändringar i våra internationella insatser, men vi måste ha ett flexibelt synsätt när vi resonerar om dem.

Slutligen vill jag tacka alla dem som deltar i insatser och har gjort ett bra arbete, gör det nu och kommer att göra det i framtiden.

Anf. 47 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag refererade till en gemensam reservation mellan L, KD och M i mitt anförande. Det är reservation nr 1 och ingenting annat. Jag vill få fört till protokollet att Moderaterna alltså står bakom reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Försvarsutskottets betänkande 2020/21:FöU1
Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2020/21:1
delvis)
föredrogs.

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 48 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med att konstatera att försvarsministern har suttit här under de tre tidigare debatterna, men när det kommer till att diskutera ekonomin väljer han att prioritera andra uppgifter.

Fru talman! När man läser betänkandet är det ganska lätt att tro att det är en stor enighet om just försvarets ekonomi. Jag skulle säga att det inte kunde vara mer fel.

För att ge en kort bakgrund till vad som har lett fram till dagens ekonomi och de beslut som vi fattar i dag och även kommer att fatta nästkommande vecka, i och med att vi klubbar försvarsbeslutet, har en parlamentarisk grupp i över två år analyserat, berett och lagt fram förslag som man menar hänger tätt ihop.

Detta gjordes i stor enighet fram till dess att dokumentet skulle signeras. Då kom försvarsministern in och sa: Vi kan nog inte skriva under det som det ligger. Vi måste ha option att spara mer. Det kostar för mycket. Därmed var det flera partier som inte skrev under Försvarsberedningens förslag, vilka man i grunden stod bakom, på grund av denna anteckning som lades in av försvarsministern.

Då meddelade försvarsministern att förhandlingarna skulle återupptas. Nya samtal pågick vid ett 50-tal möten där ingenting nytt framkom, varpå förhandlingarna kraschade, eller kraschade kanske jag inte ska säga för det var ju försvarsministern som valde att inte fortsätta samtalen.

Någonstans där står vi i dag och har därmed två nya block i försvarspolitikerna.

På den ena sidan har vi de rödgröna partierna som inte vill betala eller helt enkelt inte berätta om de vill fullfölja Försvarsberedningens rapport och genomföra det försvarsbeslut som finns berett. Kanske manifesteras det bäst genom Vänsterns drakoniska nedskärningar med 75 miljarder kronor. Men min bild är att även Miljöpartiet skulle kunna vara intresserat av att ha en liknande besparingslinje när det gäller försvaret, om inte partiet hade utgjort regeringsunderlag.

På den andra sidan står de fyra borgerliga partierna och Sverigedemokraterna, som alla är hyfsat eniga om att Sverige bör göra som Natoländerna och gå mot målet att 2 procent av vår bruttonationalprodukt ska avsättas till försvaret. Då vi är ett land som inte har någon allians, ett land med stor yta och lång kust och som i grunden är väldigt glesbefolkat kan inte vi vara det land som väljer att spara på försvaret.

Fru talman! Det tar tid att bygga militär förmåga. Att utbilda en kapten tar i princip lika lång tid som att utbilda en läkare. Det är därför viktigt att också de långa perspektiven finns med i planeringen när det gäller Försvarsmakten.

Det tar också tid att anskaffa materiel, att utbilda soldater och öva förband för sina uppgifter. Därför skiljer sig denna verksamhet i stora delar från andra verksamheter som vi här i riksdagen diskuterar.

När vi fattar försvarsbeslut i Sverige har vi en tradition att göra dem framtunga, det vill säga att tunga ekonomiska kostnader läggs sent i försvarsbeslutet, och att dessutom underfinansiera dem. Det innebär att vi säger: Ni ska göra de här sakerna, men ni får inte betalt för allt. Därför finns en stor skuld i försvaret som vi behöver återta. Även om det nu är stora öknings av medlen till försvaret är inte de ambitioner som vi talar om nödvändigtvis de som vi betalar för.

Vi kan redan i dag se många regementen som har en ambition att sätta upp förband i enlighet med det som planerades i Försvarsberedningen, men de har fått beskedet att det inte är aktuellt.

I tidningarna har vi också kunnat läsa att de medel som finns kanske kommer att urholkas ytterligare redan de första månaderna av försvarsbeslutets första period. När pengar försvinner i ökade kostnader innebär det att andra delar kommer att behöva dras bort. Det är det som är problemet med denna försvarsekonomi, som bygger på en försvarsberedning som behöver alla dess delar.

Den verksamhet som ska skapas om tio år behöver börja planeras redan i dag. Börjar inte planeringen och anskaffningen i dag kommer vi inte att ha förbanden när vi vill ha dem. Tyvärr, fru talman, är risken stor att vi redan innan vi har klubbat försvarsbeslutet kan se att det är ytterligare ett underfinansierat försvarsbeslut.

Moderaterna menar att det är av stor vikt att helheten i Försvarsberedningens förslag beaktas och förverkligas. Om en del plockas bort minskar förmågan, skyddet och uthålligheten i hela organisationen. Helheten av Försvarsberedningens förslag är starkare än summan av dess delar. Därför vill vi moderater se en anslagsökning med 5 miljarder 2026 och ytterligare 5 miljarder för 2027. Det skulle innebära ytterligare 45 miljarder kronor under perioden 2026–2030.

Fru talman! Det finns också andra delar i vårt budgetbetänkande där vi har ytterligare tillskott, bland annat till FRA. FRA har ju en verksamhet som är viktig både för vår underrättelseverksamhet och för vår cybersäkerhet. Vi föreslår att anslaget till Försvarets radioanstalt ökas med 30 miljoner från nästa år.

FRA är centralt även för det nya cybersäkerhetscentrum som ska inrättas. Moderaterna pekar på att det är viktigt för hela landets cybersäkerhet att ett centrum bildas. Dock är det problematiskt att detta inte har kommit till stånd på det sätt som vi hade önskat.

Vi menar att det beror på att regeringen har varit otydlig med att ge besked om centrumets huvudmannaskap, inte tillfört tillräckligt med resurser och inte vågat ta ledarskapet i denna fråga.

Vi menar att FRA bör få ansvaret att leda centrumet i egenskap av att man är den myndighet som har störst kompetens på cybersäkerhetsområdet. Därför tillför vi även i ett första steg ett höjt anslag som ska användas för FRA:s arbete med cybersäkerhet.

Fru talman! Även Kustbevakningen är hårt ansatt. I fråga om anslaget 2:1 Kustbevakningen föreslår Moderaterna en ökning av anslaget med 30 miljoner från år 2021 och framåt.

Kustbevakningen utför många viktiga uppdrag, bland annat gränskydd, miljöövervakning, sjöräddning, brottsbekämpning och inte minst deltagande i internationella operationer. Just den senare delen har inneburit att stora kostnader har kommit att drabba verksamheten, och vi vill

därför tillföra resurser för att både garantera att Kustbevakningen kan arbeta med Frontex och bygga upp en civil beredskap.

Fru talman! Sist men inte minst ska jag säga några ord om Jas Gripen. Jas Gripen är i grunden ett mycket framgångsrikt industriellt program som i dag utgör basen för många flygvapen över hela världen.

I budgetbetänkandet finns ett förslag om att bemyndiga regeringen att ensam besluta om export av befintliga Jas C/D. Vi menar att detta är en uppgift för riksdagen om inget annat beslutas, och vi ser inte varför vi folkvalda i riksdagen ska frånhända oss möjlighet att besluta om försäljning av denna viktiga materiel. Behöver regeringen sälja kan man fråga riksdagen om ett bemyndigande.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 49 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har en budget som överstiger den ram vi har att förhålla oss till. Den slutsats vi drar av det är att vi inte kan yrka bifall till våra nivåer, och vi kommer därför att avstå från yrkanden och i stället hänvisa till vårt särskilda yttrande. Vi står givetvis bakom våra motioner men yrkar inte bifall till något i detta stycke.

Det övergripande målet för vår politik är att skapa ett totalförsvar som åter kan försvara hela landet mot en kvalificerad fiende eller motståndare – i detta stycke är det samma sak. Vi anser därför att det är av yttersta vikt att försvarsviljan stärks och att folkförankringen är djup. Ett led i detta är att ha en stor andel värnpliktiga. De kommer att uppgå till 8 000 per år 2025, och vi vill fortsätta så.

På sikt vill vi också stärka försvaret genom att ingå ett försvarsförbund med Finland. En utförligare debatt om detta kommer nästa måndag när riksdagen diskuterar totalförsvaret, alltså både den militära och den civila delen.

Försvarsberedningen har producerat två rapporter: *Motståndskraft*, om det civila försvaret, och *Värnkraft*, om det militära försvaret. Vi står till fullo bakom dem och har skrivit under dem.

Genom vårt anslag, som vi inte kan yrka bifall till, tillför vi till exempel 1,4 miljarder mer än regeringen 2021. Vi satsar 300 miljoner mer på det civila försvaret. Nästa måndag blir det mer om detta i detalj. Men nu har vi alla dimensionen klar för oss.

Vi fortsätter upp mot 2 procent av bnp, som vi sa förrförra perioden, och med vår budget når vi dit 2030. Det ska sedan lagstadgas så att det under en mandatperiod i snitt inte får understiga dessa 2 procent. Vi lägger oss på fyra år för att ingen regering ska gå under detta och knuffa problemet till en eventuell ny regering.

Fru talman! En annan stor nyhet är vi än så länge ensamma om, men det kommer säkert att ändra sig. Det handlar om att lägga fram treårsbudgetar. Det militära och civila försvaret behöver ökad handlingsfrihet, och därför vill vi att de ska få flytta anslagen mellan 2021, 2022 och 2023. De behöver inte lämna tillbaka pengar som de inte gör av med, och de kan flytta pengar från exempelvis 2022 till 2021. Men på tre års sikt ska budgeten hållas.

Detta skapar större handlingsfrihet, till exempel för det civila försvaret. Här pågår en utredning, och vi har fått en alldeles utmärkt delredovisning som går mycket hand i hand med rapporten *Motståndskraft*. Vi avvaktar

utredningen och tillskjuter rejält med medel. Men vi ger dem också flexibilitet att knuffa dessa pengarna till 2022 beroende på vad utredningen kommer fram till.

Det här med 2 procent av bnp och treårsbudget är viktigt.

Försvarsmakten har till viss del genomfört det som står i *Värnkraft*. Men med hänsyn till den tilldelade budgeten har man fått prioritera ned vissa delar. Med vår politik kan Försvarsmakten åter ta itu med alla de delar som man har nedprioriterat med hänsyn till regeringens budget.

Förutom detta innebär våra satsningar att personal kan anställas, att de som har fått sluta kan återanställas om de vill och att lönerna kan höjas.

Vi talade nyss om närvaron i Afghanistan, Mali och Irak. Vad säger då regeringen? Jo, regeringen bedömer att deltagande i internationella insatser har påverkat krigsförbandens förmåga, och i vissa fall minskat möjligheterna att utveckla krigsförbanden och deras förmåga att lösa sina uppgifter i en nationell kontext.

Krigsförband kan alltså inte lösa sina uppgifter, men här diskuteras satsningar utomlands. Kan man göra både och? Ja, men då måste mer resurser tillföras.

Våra ställningstaganden grundar sig på en annan prioritering. I första hand satsar vi på Sveriges egna nationella krigsförband så att dessa stärks. Vi kan inte acceptera att krigsförbanden inte kan lösa stridsuppgifter på grund av att de har en stor del av sin kvalificerade personal utomlands.

Sedan fyra år tillbaka har vi motionerat om att rekryteringskontoren inte räcker till. Nu är de två, och man vill öppna ett tredje. Detta sa vi för fyra år sedan, och vi säger det fortfarande. Sverigedemokraterna anser att Luleå är platsen för ett ytterligare rekryteringskontor.

I fråga om anskaffning av materiel vill vi särskilt peka på hemvärnets materielbehov av nya sensorer, ny mörkermateriel och nya drönare. Detta rymms inom vår budget.

När man talar om Herculesplanen är en intressant fråga: Varför står det två Herculesplan i Cambridge i England? De har enligt uppgift stått ute i väder och vind i två år, obrukbara. Det kostar pengar. Det är inte gratis att stå där. Så varför?

Sedan kan vi återigen uppmärksamma att statsministern som vanligt skyller på någon annan eftersom han har delat ut direktiv till myndigheterna om hur det här ska skötas. Jag kan bara konstatera att när man gör det här måste man förstå att regleringsbrev och annat måste ha en uppföljning och kontroll. Man måste fråga: Gör ni som vi säger? Man kan inte bara säga: Vi har sagt det här. Det är deras ansvar. Det är inte vårt fel, utan deras.

Det finns mycket mer att säga om det här, men även om ni vill höra min röst ytterligare tackar jag nu för ordet, fru talman.

Anf. 50 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Hej till alla er som sitter och tittar hemma!

Vi debatterar i dag utgiftsområdet i statens budget som handlar om försvars- och säkerhetspolitik. Vänsterpartiet har lagt fram en egen statsbudget, som vi ser som en helhet för alla olika politikområden. Där berättar vi om våra satsningar och vår ekonomiska politik.

Vänsterpartiets viktigaste ledord i det politiska arbetet är alltid jämlikhet. Det är alltid dit vi strävar. Vi vet nämligen att jämlika samhällen är

starkare samhällen. Det är när vi håller ihop, när vi utjämnar ekonomiska klyftor, när vi hjälps åt och när vi tar hand om varandra som samhället blir mer motståndskraftigt mot kriser eller angrepp.

När vi litat på varandra och när vi lär känna varandra, som individer och som grupp, kan vi se igenom och avslöja propaganda och felaktigheter. Det är när vi håller ihop som vi lättare kan klara av större kriser i vardagen, till exempel strömavbrott eller värre saker som pandemier, stora översvämningar och bränder. Vår styrka ligger i vår samhörighet och vår gemenskap.

Arbetet för jämställdhet inom försvarsområdet är en väldigt viktig fråga för oss. Antalet kvinnor i Försvarsmakten är fortfarande litet och långt ifrån vad en minimidefinition av vad jämställdhet innebär. Detta måste såklart förändras. Det är av största vikt att Försvarsmakten har ett strategiskt arbete för att fler kvinnor ska göra värnplikt och söka sig till Försvarsmakten men också vilja och kunna stanna kvar.

Mot den bakgrunden blir jag som försvarspolitiker såklart väldigt arg när jag tar del av det reportage om trakasserier och våld på ett av våra regementen, som SVT visade i veckan. Men jag blir samtidigt glad över att höra de kommentarer som framför allt arméchefen har gått ut med de senaste dagarna med ett tydligt avståndstagande och tydliga krav på bättring.

Här ser vi hur viktigt det arbete är som de värnpliktigas förtroendevalda i Plikrådet utför för att få reda på och slå larm om den här typen av händelser. Försvarsutskottet kommer självklart att ta del av kommande utredningar om detta och de åtgärder som kommer att vidtas.

För Vänsterpartiet är värnplikten en del av folkförankringen av Sveriges försvar och i och med det också ett sätt att bygga ett jämlikt samhälle. Även om antalet värnpliktiga inte är så stort som det en gång var är värnplikten en plats där ungdomar från olika bakgrunder och med olika erfarenheter träffas, lever, arbetar och utbildar sig tillsammans. Vi i Vänsterpartiet tycker att detta är väldigt värdefullt, och det är därför bra att antalet värnpliktiga ökar framöver.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att möta olika typer av hot, om de så är klimatrelaterade eller kommer från desinformation, från rasism eller från extremism. Värnplikten bör framöver innehålla även civila delar för att kunna öka vår beredskap inför till exempel natur- och miljökatastrofer. Det är något som vi tyvärr vet kommer att bli mer förekommande i klimatförändringarnas spår.

Fru talman! Vi befinner oss fortfarande i en enormt stor civil kris – den pandemi som coronaviruset orsakar. Pandemin visar på behovet av stark krisberedskap och ett starkare och bättre organiserat civilt försvar.

De framtida hoten mot Sverige kommer att vara civila och inte militära. Det är därför viktigt att vi börjar rusta oss på riktigt för att kunna möta den här typen av hot. Den stora miljardsatsningen på civilt försvar som regeringen gör i budgeten är en början. Vi instämmer i den.

Vi måste fortsätta med det här arbetet på många olika plan från den enskilda människans krisberedskap till de stora myndigheternas arbete för mer robusthet. Kanske är det dags för MSB att uppdatera broschyren *Om krisen eller kriget kommer* och skicka ut den till alla hushåll igen och på så sätt påminna oss alla om hur viktigt det är att också vi själva har en beredskap hemma.

Den kris vi befinner oss i nu har blivit ännu värre av att välfärden i våra kommuner och regioner har så stora brister. Det krävs stora satsningar för att anställa fler, förbättra arbetsmiljön och höja lönerna och för att ha ständigt utbildning för alla anställda i välfärden. En välfärd som redan från början går på knäna kommer inte att kunna klara en kris som kräver ännu mer arbete, större arbetsinsatser och mer resurser.

För att Sverige ska vara ett säkert och tryggt samhälle framöver krävs stora satsningar på den offentliga välfärden.

Klimatförändringar och naturkatastrofer är andra allvarliga hot mot vårt land och mot våra invånares säkerhet. Runt om i världen ser vi att klimatförändringar är orsaker till krig och konflikter. Att motverka klimatförändringarna är därför att arbeta för en fredligare och säkrare värld. Detta måste ha högsta prioritet även i vårt säkerhetspolitiska arbete. Vi måste våga fatta beslut som motverkar klimatförändringens konsekvenser.

Fru talman! Politik handlar om att prioritera. Utifrån våra ideologier och våra olika ställningstaganden prioriterar vi mellan olika utgifter. Som väljare är det till syvende och sist ert beslut. Ni ska fundera på vad ni tycker är viktigast och sedan utifrån det rösta i de kommande valen.

Vänsterpartiet prioriterar alltid jämlikhet. Varje gång vi fattar ett beslut eller gör budgetar tittar vi på hur vi får maximalt med jämlikhet i Sverige.

För att Sverige ska vara ett tryggt land och ett starkt samhälle framöver behövs satsningar på den offentliga välfärden. Där ingår äldreomsorg, förskola och sjukvård men även sådana viktiga saker som sophantering och säker digitalisering. Detta kräver ekonomiska resurser, mer personal och goda förberedelser. Det krävs för att Sverige ska kunna fortsätta att vara ett land i fred och frihet där alla har lika möjligheter och är jämlika med varandra.

Vänsterpartiet har inget yrkande i detta avsnitt utan stöder hela vår statsbudget.

Anf. 51 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Hanna Gunnarsson. Vi har från vår sida sagt att vi vill ha ett beredskapslager. Det civila försvaret och rikets krisberedskap har ett behov av det, fru talman. Vi har sagt tre månader.

Delar Hanna Gunnarsson den uppfattningen, eller har ni ett annat mått?

Anf. 52 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! När vi pratar om framför allt lager tycker jag att det är viktigt att vi lyssnar på de experter som vi har på våra myndigheter och att vi följer de råd som vi får från dem som kan de här frågorna på riktigt.

Jag tycker att frågan om lager är svår. Det är klart att vi ska ha lager av olika saker som är viktiga för oss, men vi ska också veta att det krävs en otroligt stor organisation för att upprätthålla lager och sedan rotera dem på bästa möjliga sätt.

Det här är någonting som jag tror och hoppas att samhället kommer att titta mycket mer på framöver. Var ska vi ha lager, och vad är vettigast att ha i lager?

Jag tycker att det är viktigt i sammanhanget att man också pratar om den enskilda människans egen beredskap hemma – att man har mat hemma så att man klarar sig i några dagar och att man har tillräckligt med stearin-

ljus, varma kläder, sovsäckar och sådant så att man klarar sig. Det är också en typ av lager.

Men jag tycker att det är viktigt att vi lutar oss mot de expertmyndigheter som vi har i de här frågorna.

Anf. 53 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Nu var ju min fråga om man delar uppfattningen att det behövs minst tre månader. Vissa myndigheter säger det: Det finns behov av minst tre månader. Vi delar den uppfattningen. Vi har kommit fram till tre månader efter att ha lyssnat på de här delarna.

Som ledamoten säger är det olika lager, fru talman. Det är förbrukningslager, och det är omsättningslager. Det är en stor omsättning. Vi hade detta förut, och det fungerade alldeles utmärkt.

Fru talman! Även om ledamoten inte här kan svara på om det ska vara exakt tre månader skulle jag vilja ha en kommentar till att det i alla fall bör vara en utsträckt tid. Förr kom man överens om minst tre månader. Om inte ledamoten kan svara nu kanske ledamoten kan återkomma i det stycket.

Anf. 54 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Det kan säkert vara så att våra expertmyndigheter säger olika tider för olika varor och olika typer av lager. Tre månader låter som en bra gräns för flera olika typer av produkter. Det finns säkert andra tidsperioder. Man kan till exempel förmodligen ha förbrukningsmaterial för sjukvården under en mycket längre tid än tre månader.

För mig är det viktigt att vi lutar oss mot vad expertmyndigheterna säger. Vi har jättemånga jätteduktiga experter på dessa områden, så det finns ingen anledning för mig att ha andra riktlinjer än vad våra myndigheter har i dessa frågor.

Anf. 55 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det som vi diskuterar här i eftermiddag är utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen under punkt 2, som vi har tillsammans med Moderaterna.

Jag vill disponera mitt tal så här: Jag kommer att säga någonting om hoten som vi står mitt uppe i. Jag kommer att säga någonting om Försvarsberedningens arbete och var vi är just nu. Sedan vill jag göra några korta nedslag i själva betänkandet.

Jag börjar med det säkerhetspolitiska läget. Det är ett allt tuffare säkerhetspolitiskt läge. Medan vi här, i ett grått Stockholm, debatterar i lugn och ro pågår det krig i Europa. I östra Ukraina pågår det krig. Alltsedan Ryssland olovligen tog Krim pågår där ett krig. Det är visserligen lågintensivt, men ungefär tio personer mister livet varje månad.

Vi i Försvarsberedningen var där för två år sedan. Jag kommer aldrig att glömma besöket vid militärsjukhuset, där vi fick träffa några soldater som hade blivit väldigt skadade. Någon hade trampat på en mina. Någon annan hade blivit träffad av en prickskytt. Detta pågår i Europa just nu.

Det andra jag vill påminna om är det som händer just nu i Belarus och de oroligheter som är där. Om man lägger ihop detta med ett allt tuffare ryskt övningsmönster i Östersjön blir det en påminnelse om att vi lever i en tuffare säkerhetspolitisk miljö.

Nu måste vi i Sverige se till att stärka vårt försvar. Det var den uppgiften vi fick av försvarsministern 2017. Vi i Försvarsberedningen skulle titta på hoten mot Sverige, på vad som behöver göras på kort och på lång sikt och på prislappen för detta och sedan presentera ett långsiktigt hållbart förslag. Det gjorde vi för ett och ett halvt år sedan.

Vi var faktiskt väldigt eniga. Vi sa exempelvis att ett militärt angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Vi hade en rad förslag på hur försvaret måste förstärkas. Vi måste komma ihåg – det talar vi också om här – att vi måste ha långsiktighet. Att riva ned en militär förmåga går ganska lätt och snabbt, men att bygga upp den tar tid. Vi måste ha ett tioårsperspektiv. Det var en grundsten i Försvarsberedningens förslag.

Vi hade konkreta förslag. Vad gäller armén var förslaget att vi måste ha tre brigader med 5 000 man – i Boden, i Skövde och i Revinge i Skåne. Vi måste förstärka vår marin. Den är bra, men den behöver bli större. Den måste också finnas på västkusten. Flygvapnet som vi har är väldigt bra, men vi måste kunna sprida ut det på våra flygplan. Annars är vi ett lätt byte i en kris eller i värsta fall ett krig.

Detta är konkreta förslag som vi hade om exakt hur det skulle gå till. Problemet var att när vi skulle presentera detta under Björn von Sydows ledning visade det sig att Socialdemokraterna inte ville vara med och betala det som vi såg var kostnaden.

Jag ska göra en lång historia kort. Det har kommit oundvikliga kostnader och annat som gör att vi från Kristdemokraternas sida – det är en linje som vi har tillsammans med Moderaterna – ser att den här trappan, där det varje år ökar med 5 miljarder, behöver fortsätta 2026 och 2027. Det ger 45 miljarder extra till 2030. Det är då, fru talman, vi kan betala räkningarna. Det är då vi kan se till att det här blir verklighet.

Här har vi kritik mot regeringen. Det blir fel att göra beställningar och peka ut militära förmågor men inte lägga fram pengarna. Det regeringen säger är att vi ska ha en kontrollstation om tre år. Men varför ska vi tro att försvarsministern har pengar om tre år om han inte har pengar i dag? Detta är en grundläggande kritik vi har. Vi kommer att återkomma till den diskussionen på måndag, då vi har nästa debatt om det här. Då gäller det inriktningspropositionen om de närmaste fem åren. Detta är en viktig sak.

Det handlar också om att se att vi långsiktigt måste göra precis som våra grannländer. Om vi jämför Sverige med länder i vår närhet ser vi att Sverige är det land som satsar minst på sitt försvar sett till bnp. Det måste vi ändra på. Vi måste gå upp. Natoländer har beslutat sig för att ha en målsättning på 2 procent. Kristdemokraterna vill att vi i Sverige har målsättningen att vi senast 2030 når upp dit. Det kan göra att vi fullt ut kan bygga upp den försvarsmakt vi behöver för att skapa trygghet i Sverige och för svenska folket men också bidra till omvärlden. Trygghet skapar vi nämligen tillsammans med andra länder. Det är väldigt viktigt att se att vi måste betala för oss. Det är väldigt oansvarigt att lämna en springnota till andra. Det försvar som vi behöver måste vi också betala för.

Sedan vill jag göra några korta nedslag i själva betänkandet.

Det står här att regeringen föreslår att fyra myndigheter ska samverka inom ramen för ett nationellt cybersäkerhetscenter. Det är bra att cybersäkerhetscentret kommer på plats. Det är något som vi i Försvarsberedningen föreslog. Här är Storbritannien en förebild, med National Cyber Security

Centre. Vi föreslår att det, precis som där, ska vara *en* myndighet som tar lead. Vårt förslag är att FRA får huvudansvaret.

Nu är det fyra myndigheter som delar på ansvaret, och det blir inte effektivt. Det blir inte den styrfart som behövs. Det är en kritik som vi har. Vi ser att vi måste stärka cyberförsvaret, och då är det inte bra med den här uppdelningen: att det är fyra som får dela på ledaransvaret. Det blir inte handlingskraftigt.

Sedan påpekas det på sidan 9 att den materiella förnyelsen i Försvarsmakten inte har gått enligt plan. Orsakerna varierar, men en sak är säker. Ju kortare framförhållning man har i planeringen på grund av ryckig ekonomi, desto större är riskerna att planerna inte håller. Jag kommer då tillbaka till varför vi tycker att det är viktigt att redan nu slå fast att vi behöver fortsätta med den här trappan även år 2027 och 2028.

Sedan påpekar regeringen att man behöver göra förbättringar vad gäller skogsbrandsbekämpning. En viktig komponent är att på ett bättre sätt än i dag utnyttja de helikoptrar som ägs av staten. Det är något som inte tas upp, och det är något som Kristdemokraterna flera gånger har påpekat: Statens helikoptrar, som Försvarsmakten och Sjöfartsverket äger, borde på ett helt annat sätt samordnas under en huvudman, så att vi exempelvis vid skogsbränder kan använda de resurser vi har på ett effektivare sätt än vad vi gjort historiskt.

Avslutningsvis vill jag instämma i exakt den redogörelse som Moderaterna gjorde för vår reservation. Den handlar om att Jas Gripen är jätteviktig och att export är bra, men det är viktigt att regeringen kommer tillbaka till riksdagen för bemyndigande. Vi har haft den ordningen förut, och Kristdemokraternas och Moderaternas uppfattning är att vi ska hålla fast vid den hållningen och det sättet att agera.

Anf. 56 CLASGÖRAN CARLSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar försvarsutskottets betänkande nummer 1, *Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*. Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på den enda reservation som finns.

Jag vill dessutom understryka att beredningen av totalförsvarspropositionen genomförs med vad vi kan kalla parallell förskjutning, vilket innebär ytterligare försvars- och säkerhetspolitiska debatter kommande vecka. Jag väljer därför att koncentrera mig på de ekonomiska frågorna i den här debatten.

Fru talman! Försvarspolitikerna måste ha sin utgångspunkt i ansvaret för Sverige. Det handlar om att hävda vår suveränitet, vår demokratiska samhällsordning och rätten att själva bestämma över vår framtid.

De senaste tio årens utveckling i vår omvärld har inneburit en total omsvängning vad gäller försvars- och säkerhetspolitiken och därmed anslagen till utgiftsområdet. Stora steg har tagits under innevarande försvarsberedningsperiod, och ännu större steg kommer att tas med besluten denna och nästa vecka.

Efter valet 2010 beslutade riksdagen i december samma år om en ram för utgiftsområdet på drygt 45 miljarder. Förslaget för 2021 lyder på drygt 71 miljarder – en anslagsökning på nästan 26 miljarder, eller omkring 60 procent, på tio år.

Fru talman! Under perioden 2021–2025 kommer nivån på anslagen till det militära försvaret att ha ökat med 27,5 miljarder i jämförelse med 2020. Totalt kommer 79 miljarder att tillföras det militära försvaret under perioden. Tillsammans med de anslagsökningar som regeringen beslutat, föreslagit och aviserat under perioden 2014–2020 kommer anslagen till det militära försvaret att ha ökat med 85 procent i fasta priser mellan 2014 och 2025.

Utöver de ökningarna av den ekonomiska ramen som tidigare aviserats fram till 2025 tillförs 1 miljard 2024 och ytterligare 1 miljard 2025. Det innebär sammanlagt 3 miljarder mer än vad som tidigare aviserats fram till 2025. Den ekonomiska ramen 2025 prolangeras också från och med 2026. Detta innebär att det sammantaget tillförs ytterligare 13 miljarder mellan åren 2024 och 2030. År 2023 kommer regeringen att genomföra en kontrollstation och utvärdera förverkligandet av försvarsbeslutet för att säkerställa att förstärkningen och kostnadsutvecklingen är i fas enligt riksdagens beslut om inriktning och ekonomisk ram.

Fru talman! Det här innebär den största ambitionshöjningen av försvarsförmågan på 70 år. Förslagen i propositionen bygger på helheten av Försvarsberedningens förslag och är centrala för att kunna genomföra en nödvändig förmågeökning av det militära och civila försvaret. Satsningarna innebär att totalförsvarets förmåga fortsätter att stärkas och att totalförsvaret utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige, inbegripet krigshandlingar på svenskt territorium.

Ambitionsförstärkningen ska ses mot bakgrund av att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa över tid har försämrats. Sverige kommer att påverkas om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i vårt närområde, och ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas.

Fru talman! I budgetbetänkandet för 2020 betonade försvarsutskottet att Försvarsmakten i det korta perspektivet för 2021 borde färdigställa den beslutade krigsorganisationen. Utskottet understryker fortfarande vikten av att fullt ut bemanna och utrusta dagens krigsorganisation, samtidigt som det skapas förutsättningar för ökad förmåga på sikt. Uppbyggnaden av försvaret kräver god kostnadskontroll, spårbarhet och uppföljning. Strategisk styrning inom försvarsområdet lyfts fram i budgetpropositionen, och även utskottet lägger stor vikt vid att myndigheternas arbete följs så att styrningen och uppföljningen kan utvecklas.

Fru talman! Att enbart anslå mer och mer pengar kommer dock inte att innebära att Försvarsmakten automatiskt löser sina uppgifter. För egen del noterar jag särskilt beskedet från Försvarsmakten förra veckan: Det är inte ekonomi som är utmaningen utan personalförsörjning och infrastruktur.

Jag noterar också beskedet: Vi kommer att kunna fullfölja de inriktningar som finns i totalförsvarspropositionen.

Fru talman! Vår utgångspunkt i försvars- och säkerhetspolitiken är breda och långsiktiga överenskommelser som gagnar vårt land och vår säkerhet. Jag kan bara beklaga att Moderaterna, som gör anspråk på att vara ett statsbärande parti, inte har förmått att axla ansvaret att hitta den gemensamma, breda lösningen som landet och medborgarna förtjänar. I stället för att betona samsynen här och nu har man hamnat i en position vid sidan om, en position där man hellre talar om där och då – det vill säga vad som

eventuellt kommer att hända efter denna periods utgång, vad som eventuellt kommer att hända 2026–2027.

Önskan att distansera sig från regeringen har inneburit att partierna till höger inte har förmått att samla sig tillsammans med majoriteten bestående av socialdemokrater, miljöpartister, centerpartister och liberaler kring en enighet för landets bästa. Det skapar bilden av en oenighet som knappt existerar mer än på papperet och i det politiska spelet, åtminstone inte här och nu – möjligen där och då, men det vet vi ännu ingenting om.

Med det, fru talman, yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag.

Anf. 57 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är hårda ord som kommer från en socialdemokrat. Att Moderaterna inte är ett statsbärande parti och att Moderaterna inte tar ansvar för försvaret är en märklig inställning, då det är vi som faktiskt står upp för att genomföra det som vi parlamentariker har kommit överens om. Det är vi som menar att det är viktigt att man inte bryter ut delar ur Försvarsberedningens rapport och sedan liksom försöker sätta ihop det hus som är byggt, för det kommer inte att fungera. Det är vi som menar att det är viktigt att varje del i Försvarsberedningens rapport blir verklighet.

När man träffar förband kan man se att flera delar i Försvarsberedningens tankar och ingångar redan är borttagna ur systemet. Då kan vi antingen försvara en socialdemokratisk försvarsminister som gör detta eller försvara det parlamentariska beslut som vi har tagit fram och som är viktigt att det genomförs i sin helhet.

Man kan också titta på vad som behövs i denna verksamhet. Det behövs en långsiktighet, och det behövs planeringsförutsättningar för att kunna köpa materiel, träna trupper och bygga infrastruktur. Då måste man kunna ge besked över mer än bara en budget.

Min fråga till ClasGöran är om ni vill göra tillskott till försvarets ekonomi efter det att den försvarspolitiska perioden tar slut, det vill säga 2026 och framåt. Är Socialdemokraterna beredda att tillföra de medel som gör det möjligt att genomföra det som parlamentariskt har överenskommit i Försvarsberedningen?

Anf. 58 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag noterar frågorna från Jan R Andersson, som representerar ett parti vars statsminister för ett antal år sedan talade om försvaret som ett särintresse i den ekonomiska debatten.

Jan R Andersson talar om uppgifter och förmågor som redan är borttagna. Med det resonemanget borde i så fall Jan R Andersson och Moderaterna föreslå mer pengar i närtid, men det gör man inte. Man väljer att koncentrera sig på perioden efter 2025 i stället för att kraftsamla här och nu och se till att här och nu lösa de uppgifter som ska lösas inom försvaret.

Jag tycker att det blir en lite märklig debatt när man hellre diskuterar det som ligger långt bortom horisonten än är beredd att ta ansvar här och nu för ett gemensamt beslut som skulle gagna Sverige.

Anf. 59 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Låt mig då påminna ClasGöran Carlsson om de stora besparingar som Socialdemokraterna presenterade under den tid som Allian-

sen ledde landet. Det kanske hade kunnat vara ännu värre om vi inte hade haft den regering vi hade då.

Fru talman! Vi har frågat Försvarsmakten och Försvarsdepartementet om det finns några ökade kostnader som kommer att vara gökungar i det kommande försvarsbeslutet. Vi har inte fått svar, men det finns fortfarande misstankar om att det kommer att vara så. Det man från myndigheterna berättar är att det hittills har varit positiva effekter av kostnadsutvecklingen. Men så kommer det ju inte att vara för alltid.

Jag vill fråga ClasGöran Carlsson: Kan du garantera att inga fördyringar kommer att ske i Försvarsmakten under kommande år?

Anf. 60 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, Jan R Andersson, jag kan inte garantera att det inte blir några kostnadsfördyringar. Jag kan inte heller garantera en prisutveckling som går åt andra hållet, som vi har haft den senaste perioden.

Jag tycker, återigen, att det hade varit av vikt om vi tillsammans hade kunnat hitta en samsyn här och nu om att vi gemensamt bygger försvaret av Sverige de närmaste åren i stället för att komma fram till en diskussion som handlar om vad vi kanske inte klarar av 2026 eller 2027.

Jag tror att det skulle ha gagnat den politiska debatten om den i praktiken hade handlat om det som vi egentligen är ense om i stället för om hypoteser som ligger långt bortom horisonten.

Anf. 61 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! I Försvarsberedningen var det en grundbult att ha det tioåriga perspektivet. Det tar tid att bygga upp militär förmåga. Det som har visat sig nu är att det fattas pengar. I det här tioårsperspektivet fattas det väldigt mycket pengar.

Jag undrar rätt och slätt: Varför väljer Socialdemokraterna att inte fortsätta med trappan till 2026 och 2027 så att vi hade kunnat vara trovärdiga med att det som vi har beställt också kan betalas?

Anf. 62 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag utesluter inte mer pengar från 2026, Mikael Oscarsson. Men jag tycker – återigen, precis som jag sa i föregående replikskifte – att det är olyckligt om vi hamnar i en diskussion om att det behövs mer pengar längre fram i stället för att koncentrera oss på de uppgifter vi har här och nu.

Jag noterar beskedet från Försvarsmakten som kom i förra veckan om att man gör bedömningen att det inte är ekonomin som är det största hindret de kommande åren. Det handlar om infrastrukturförsörjning och personalförsörjning. Uppgiften löses inte bara för att vi tillskjuter mer och mer pengar. De pengarna, de ekonomiska resurserna, måste också kunna tas om hand på ett relevant sätt i stället för att slösas bort i en uppbyggnad som trycks igenom i stället för att göras planerat och grundligt.

Anf. 63 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är inte fråga om att slösa bort pengar. Det är väldigt noga beräknat hur mycket som behövs. ÖB har varit tydlig med att han

önskar besked om åren 2026 och 2027. När man bygger upp en militär förmåga är det här en kort tid.

Beskedet vi fick förra veckan var att det var rejäla kostnadsfördyringar inom flygvapnet. Det gäller nya Jas 39 E och bibehållet Jas 39 C/D och att det finns utmaningar med personalförsörjning, nybyggnationer och infrastruktur. Nu använder man PLO, pris- och löneomräkningssystemet, men det är som att luta sig mot ett draperi. Vi måste ha en långsiktigt hållbar ekonomi. Det är tragiskt att regeringen inte vill vara med på att ta fram den finansiering som krävs.

Anf. 64 CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag var ledamot i försvarsutskottet mellan 2010 och 2014. Jag hörde inte en gång under de åren Mikael Oscarsson kräva fullt ut finansierade tioåriga försvarsbeslut.

Anf. 65 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Tack till mina kollegor i försvarspolitikerna för tidigare inlägg i de här viktiga frågorna!

Stundande nyårsafton är sista dagen för förverkligande och genomförande av nuvarande inriktningsbeslut från juni 2015. När man ser tillbaka kan det kännas som att det har gått väldigt fort. Samtidigt kan vi konstatera att mycket har hänt, både vad gäller omvärldsutvecklingen och på hemmaplan, i arbetet med att stärka vår samlade beredskap. Vi kan också se en del utmaningar kopplade till totalförsvarsutvecklingen.

Många viktiga ställningstaganden gjordes 2015. Inte minst var det ett trendbrott med mer resurser och en tydlig fokusering på att stärka den militära förmågeutvecklingen, stärka folkförankringen och försvarsviljan och få igång totalförsvarsplaneringen runt om i hela landet.

Vi kan se i årsredovisningar från tidigare år och uppföljning nu i ligande budgetförslag att mycket har hänt och att många viktiga processer pågår både i Försvarsmaktens verksamheter och i de civila myndigheternas ansvarsområden och inte minst också nu i Sveriges kommuner och regioner.

Det handlar om att den här frågan måste genomsyra hela samhället, alla samhällssektorer och också, på ett eller annat sätt, engagera hela befolkningen. Det handlar om vår gemensamma säkerhet, trygghet och också tydlighet när det gäller var vi står som demokratiskt land i förhållande till andra länder som utmanar rådande världsordning.

Att bygga försvarsförmåga tar tid. Det kräver resurser och är förenat med många utmaningar. Vi har sett det under de gångna åren med urholkningseffekter – man har fått mindre för de pengar man har beslutat att tillföra, oundvikligheter i och med kostnadsökningar har tillkommit och förändringar har gjorts som har påverkat planeringen.

Vi måste ge långsiktiga förutsättningar. Det är precis det som Försvarsberedningens viktiga arbete de senaste tre åren har syftat till – både att ta fram underlag för att beskriva hur det faktiskt ser ut och att tydliggöra vad som nu krävs och ska genomföras civilt och militärt.

Centerpartiet har varit med och tagit ansvar tillsammans med andra partier både i regeringsställning och utanför, såväl i försvarsbeslutet 2015 gällande mer pengar som när vi har medverkat till viktiga kompletteringar ekonomiskt under den senaste femårsperioden. Det har varit viktigt utifrån

gällande försvarsbesluts möjligheter att genomföras och utifrån hur omvärldsläget successivt har förändrats.

Sverige är i dag i en situation där vi inte kan utesluta ett väpnat angrepp. Dimensioneringsgrunderna för det svenska försvaret ska vara att kunna möta just ett väpnat angrepp. År 2019 gjorde vi därför aktivt överenskommelsen om betydande resursförstärkningar som börjar gälla från nästa års budget. Det blir ytterligare 5 miljarder 2021, ytterligare 5 miljarder 2022 och ytterligare ett tillägg om 5 miljarder 2023. Sommarens kompletterande förhandlingar ledde till ytterligare 6 miljarder 2024 och 7 miljarder 2025.

Det är, som vi har hört tidigare i debatten, en relativt sett mycket betydande ekonomisk förstärkning för det svenska militära försvaret. Det är viktiga förutsättningar som nu ska ges för fortsatt tillväxt och utökad krigsorganisation i hela landet med fler regementen, fler rekryteringar, fler värnpliktsutbildade och fler officerare.

Även för stärkt civil förmåga har en uppgörelse gjorts om totalt 3,8 miljarder fram till 2025, med början med 1 miljard för 2021. Det finns mycket goda skäl för detta, såväl det militära och strategiska läget som det säkerhetspolitiska läget och en inre sårbarhet med allt från krisberedskap till civilt försvar.

När det gäller uthållighet och samlad beredskap är utmaningarna oerhört många. När det gäller krisberedskap finns det en tendens att orka fokusera på bara en stor kris i taget. Om det brinner fokuserar vi på brandsläckning. Om det stormar är mycket kopplat till det. Om det regnar och blir översvämningar pratar vi mycket om översvämningar. Vi kan ta område efter område beroende på vad som är aktuellt just nu. Det finns en tendens att genomföra de åtgärder som vi upplever krävs. Sedan utvärderas det, och det föreslås ytterligare åtgärder i efterhand.

Vi behöver klara att hantera flera större kriser samtidigt. Vi måste orka fokusera inte bara på pågående stora utmaningar utan också på vad som kan hända i övrigt. Vad kan hända säkerhetspolitiskt? Och vad behöver vi klara för att personella resurser ska finnas i offentlig verksamhet tillsammans med privat för att ha uthållighet över längre tid med svåra påfrestningar?

Det är vad detta betänkande handlar om. Vi behöver klara att bygga civil beredskap i fredstid, med krisberedskap för daglig verksamhet, skala upp och gå in i högre beredskap och även klara längre perioder av säkerhetspolitisk stor prövning och militära aktiviteter i Sverige.

För ett år sedan hörde vi rapporter om att det saknades viktiga hygienartiklar i världen, i regionernas verksamhet, för att man skulle kunna genomföra planerad operationsverksamhet. Det dröjde inte länge förrän pandemin bröt ut i början av året. Erfarenheterna från det som Försvarsberedningen hade presenterat i december i rapporten *Motståndskraft* blev realitet. Det som vi pratade om redan för tre år sedan blev ett faktum, med de stora sårbarheter vi i dagens läge har i Sverige. Vi saknar tillräcklig uthållighet. Vi saknar tillräcklig uthållighet i personalbemanning men också nödvändiga resurser för att kunna skala upp daglig verksamhet.

När vi och världen drabbades av pandemin blev uppenbara sårbarheter ännu mer synliga. Pandemin har verkligen blottat stora brister i svensk krisberedskap. Det behöver vi prata om och tillsammans hjälpas åt att han-

tera. Det är brister som har varit kända sedan tidigare men som har lämnats helt utan åtgärd.

Fru talman! Det är ett underbetyg för svensk krisberedskap att de stora utvecklingsstegen tas först när kriserna har skett. Vi behöver vara förutseende, proaktiva och förberedda inför stora händelser, även när det handlar om civil beredskap.

Fru talman! Centerpartiet har aktivt tagit ansvar de här åren för att tillföra både det militära och det civila mer pengar och betydande resurser. Vi ser att det kommer att krävas ytterligare resurser. Vår målsättning inför 2030 är att uppnå 2 procent av bnp till det militära försvaret. Försvarsberedningens förslag i rapporten *Värnkraft* ska genomföras i sin helhet. Det kommer att kräva mer resurser.

Nu tar vi viktiga steg framåt. Vi tar viktiga steg för att redan 2021 påbörja ett nytt inriktningsbeslut, en ny period. Det ska sedan följas upp med ökad kostnadsmedvetenhet, utvärdering och uppföljning åren därefter. Sedan ska grunden för ytterligare ett försvarsbeslut inför 2026 läggas.

Vi har stora förväntningar. Nu handlar det också om att ansvarsfullt använda de skattekronor som anslås till de här viktiga verksamheterna. Skattebetalare och svenska folket ska varje dag få ut så mycket som möjligt i förmågeökning av de här stora kostnadsökningarna och tillskotten. Det behövs också. För att det ska genomföras på bästa sätt är vi med och engagerar oss i detta viktiga arbete.

Det finns mycket att lyfta fram. Nästa vecka kommer vi att ha den stora debatten inför försvarsbeslutet för de närmaste fem till tio åren. Men vi behöver dagligen bära detta tillsammans för att på bästa sätt stärka vår beredskap. Det handlar om människors liv och hälsa och vår samlade säkerhet.

Jag vill yrka bifall till liggande förslag. Jag tackar också för en bra debatt.

Anf. 66 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack till tidigare talare för en konstruktiv och bra debatt!

Det är en historisk dag i svensk försvarspolitik, såklart på grund av det medialt uppmärksammade beslut om Nato-option som fattades i morse i ett av våra utskott här i riksdagen, men också på grund av den budget som vi nu debatterar.

Fru talman! Med den här budgeten påbörjas inget annat än en historisk resa för svenskt försvar. Efter sju decennier av nedläggningar och avvecklingar ska det svenska militära försvaret äntligen få växa igen. Det har alltså varit sju decennier av neddragningar, och nu ska det börja växa igen. Det är historiskt.

Sverige ska under fem års tid gå från att använda cirka 1 procent av bnp till försvaret till 1 ½ procent av bnp. Det kommer inte att vara tillräckligt, vilket flera har sagt tidigare i debatten. Men det går inte att säga något annat än att det är en mycket bra början. Med enbart de anslagshöjningar som det nu ska beslutas om tillförs utgiftsområdet mer än 200 miljarder under 20-talet. För oss som har kämpat år efter år för att höja anslagen till svensk försvarsmakt, som länge har siktat på minst 2 procent av bnp till Sveriges försvar, är det här en mycket stor seger. Det är en historisk dag för svenskt försvar.

Alla våra grannar, kanske med ett undantag, ser såklart positivt på de svenska förstärkningarna. Glädjande är också att sju av kammarens åtta partier är i stort sett överens om ekonomin för den försvarsperiod som ligger framför oss. Det ger viktiga signaler till svenska folket, till grannarna och till de grannar som eventuellt inte tycker om att Sverige satsar på försvaret.

Den budgetproposition för 2021 som vi i dag debatterar är helt sedvanlig. Försöken att göra om den till ett försvarsbeslut stoppades ju. Inte minst för långsiktigheten och stabiliteten är det avgörande att vi har fått en totalförsvarsproposition som lägger fast förutsättningarna ända fram till 2025 och med utblick mot 2030.

Fru talman! Liberalerna ställde sig aldrig bakom försvarsbeslutet 2015, eftersom vi insåg att det var gravt underfinansierat. Och dessvärre fick vi rätt. I stort sett varje år under innevarande försvarsbeslutsperiod tvingades Peter Hultqvist rycka ut med nya ekonomiska förstärkingar. Det blev nästan lite tjugigt hur uppenbart det var att det inte räckte till. Ändå nåddes inte de övergripande målen om till exempel två fullt utrustade och övade armébrigader. Mycket kan sägas om försvarsbeslutet 2015, men det stärkte knappast tilltron till försvarspolitikens förmåga att träffa rätt.

Ordningen i försvarets ekonomi måste bli bättre. Därför har Liberalerna kämpat för en rad skärpningar. Genom av riksdagen fastställda objektsramar ska stridsflygs- och undervattensförmågan nu få fasta ekonomiska ramar som inte kan överskridas med mindre än riksdagens, denna kammarens, tillåtelse. Principen design-to-cost införs också. Det innebär att avdelad ekonomi gäller, och om fördyringar hotar handlar det om att beställningen får minskas eller specificeras om. Det handlar helt enkelt om att man måste hålla sig inom de beslutade ramarna.

Senast den 1 januari 2023 inrättas en ny anslagsfinansierad myndighet som enbart har att följa upp och utvärdera det militära och det civila försvaret. Det handlar om rationalitet i fråga om både ekonomi och verksamhet.

Vidare kommer Försvarsberedningen att direkt efter valet 2022 börja arbeta med en kontrollstation. Det innebär en uppföljning av det försvarsbeslut som kommer att fattas nästa vecka. Försvarsberedningen ska kontrollera att ekonomi och inriktning överensstämmer med riksdagens beslut. Samtidigt lämnar också beredningen förslag på planeringsramar för nästkommande försvarsbeslutsperiod, det vill säga för åren 2026–2030. Men låt mig vara glasklar och riktigt tydlig: Den slutgiltiga ekonomin för perioden fastställs i ett nytt försvarsbeslut 2025.

Fru talman! I det betänkande som vi har framför oss i kammaren i dag finns en reservation från Moderaterna. När det gäller eventuell försäljning av Jas Gripen C/D för att öka tillgängligheten till stridsflygsystemet vill man bara ge regeringen bemyndigande för ett års tid. Jag kan känna viss förståelse för den hållningen, men från vårt håll är det viktigt att komma ihåg att riksdagen när som helst kan fatta beslut om att dra in sitt bemyndigande.

Fru talman! Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 67 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Försvaret är otroligt viktigt för allas trygghet och säkerhet. Totalförsvaret omfattar en mängd olika aktörer och verksamheter inom

flera utgiftsområden och består av både det militära och det civila försvaret. De är viktiga var och en för sig men också avgörande för varandra. Det är en trygghet för oss alla att Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utifrån regeringens uppdrag fortsätter arbetet med att utveckla en sammanhängande planering av totalförsvaret och stödja berörda aktörers totalförvarsplanering.

På måndag debatterar vi den nya totalförvarspropositionen. I den lägger vi ny grund för Sveriges fortsatta säkerhetspolitiska inriktningar för många år framöver. Varje år debatterar vi också försvarets budget och var vi ska lägga resurserna för att förstärka de delar där vi ser att utvecklingen måste stärkas. Det är dagens debatt ett forum för.

Regeringen tillför 5 miljarder kronor till det militära försvaret och 1 miljard kronor till det civila försvaret 2021. Betydligt mer följer åren som kommer.

Fru talman! Det militära försvaret är oftast det vi tänker på när vi talar om försvaret. Det är viktigt. Det behöver stärkas, och det görs nu också framöver med fler värnpliktiga, mer investeringar och utvecklingsprojekt.

Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen är omfattande. Inrättandet av det nationella cybersäkerhetscentret innebär att Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot stärks. Den utökade samordning som etableringen av centret innebär kommer att utgöra en viktig komponent i utvecklingen av informations- och cybersäkerheten i Sverige. MSB, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Post- och telestyrelsen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har nu fått i uppdrag att ta fram en gemensam, samlad handlingsplan med ett flertal åtgärder. Vikten av arbetet med cyberhot och desinformation kan inte nog understrykas. Det systematiska arbetet med informations- och cybersäkerhet bör stärkas ytterligare hos fler aktörer inom totalförsvaret.

Cybersäkerheten stärks alltså. Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten fördjupas. Försvarsmaktens operativa förmåga ökar, vilket också ökar stabiliteten i närområdet och därmed tjänar ett säkerhetspolitiskt syfte.

Något vi i Miljöpartiet också ser som viktigt är utvecklingen av den civil-militära samverkan. Vi måste kunna använda våra resurser på bästa och mest effektiva sätt. Vi har redan exempel, som när Försvarsmakten hjälper till med brandbekämpning eller ställer upp med fältsjukhus. Men mer måste göras, och samverkan måste underlättas och uppmuntras. Därför är det viktigt att det nu görs insatser för att utveckla just detta.

Det är också viktigt att budgeten hålls. Ekonomistyrningsverket har i uppdrag att stödja Försvarsmakten med att ta fram ekonomiska underlag. Utvecklingen av investeringsplaneringen har resulterat i att Försvarsmaktens investeringsplanering nu utgår från beslutade budgetramar. Det hoppas vi håller också framöver, eftersom det är oerhört viktigt att man nu håller sig inom de kraftigt utökade budgetramar som ges.

Fru talman! Vi måste stärka Sveriges krisberedskap och det civila försvaret i sig självt. Det har varit eftersatt, och det visar sig varje gång vi utsätts för kris, oavsett om det handlar om brand, pandemi eller något annat. Ännu är mycket fokus på kunskapshöjande aktiviteter, men vi ser att konkreta åtgärder som bidrar till ökad motståndskraft för både individer och organisationer är på gång.

När det gäller uppbyggandet av det civila försvaret har vi en mycket längre väg att gå än när det gäller de militära delarna. Vi måste göra stora satsningar innan vi kan anse oss vara nöjda, också för att de satsningar vi gör på det militära försvaret riskerar att inte nå kapacitet fullt ut då det saknas resurser för det civila försvaret. De är ju ömsesidigt beroende.

Det civila försvaret berör hela samhället, och återuppbyggandet är en pågående process som starkt behöver fortsätta under kommande år. Alla berörda aktörer behöver fortsätta att utveckla och stärka den egna organisationens förmåga att möta de krav som höjd beredskap innebär. Den samverkan som har initierats mellan myndigheter, näringsliv och frivilligorganisationer behöver fördjupas.

Fru talman! När det gäller skydd mot olyckor har samhällets förmåga att förebygga bränder utvecklats, men det finns andra delar som behöver vidareutvecklas. Hanteringen av skogsbränderna 2018 visade att det finns förbättringsområden, bland annat i fråga om övergripande ledning, nationell prioritering och fördelning av förstärkningsresurser samt samverkan mellan kommunala räddningstjänster. Just i dag varnar FN för att jordens temperaturhöjning riskerar att gå upp till tre grader. Det kommer att innebära mycket större risk för såväl stora bränder som översvämningar och andra kriser inom en snar framtid.

Sammanfattningsvis vill jag konstatera att försvarets och samhällets krisberedskap är något viktigt, komplext och avgörande för Sveriges säkerhet. Därför är det av stor vikt att vi nu förstärker med såväl ekonomiska som personella resurser. Sverige ska fortsätta att vara en stark röst för fred, frihet och demokrati. Det gäller både för vår egen del och andras. När vi ökar vår egen förmåga till skydd för våra medborgare är det en del i detta arbete.

Debatten om försvaret fortsätter på måndag. Därför avslutar jag mitt inlägg här och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13)

§ 10 Rättsväsendet

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 68 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det behöver inte sägas, men jag säger det ändå: Vi har en väldigt allvarlig situation i Sverige vad gäller skjutningar, sprängningar och gängkriminalitet. Otryggheten växer, liksom antalet personer knutna till de kriminella gängerna. Det är egentligen svårt numera att vakna på morgonen och öppna en tidning utan att se att det har inträffat nya saker som för bara några år sedan hade inneburit olika extrasändningar på tv. Häromdagen fick vi nya siffror som visar att år 2020 av allt att döma kommer att bli ännu ett mörkt rekordår när det gäller antalet skjutningar i Sverige. Det har hittills inträffat en skjutning varje dag hela 2020. Låt det sjunka in!

Men det stannar inte där. Vi ser också hur antalet döda i skjutningar ligger på mycket höga nivåer. Antalet sprängningar, eller egentligen sprängdåd, ett ord som på ett bättre sätt beskriver vad det egentligen handlar om, ligger också på en hög nivå. Häromdagen kunde vi konstatera, eller tvingas ta del av, att kriminella personer placerat en sprängladdning inne på en läkarmottagning och detonerat den, med följderna att en 85-årig kvinna skadats svårt.

Alla de här tråkiga sakerna har ökat de senaste åren: skjutningarna, sprängningarna, antalet personer i de kriminella miljöerna och antalet mord genom skjutningar. Det är egentligen bara en sak som har sjunkit, och det är antalet poliser i yttre tjänst. Så ser det ut, när vi nu samlas till budgetdebatt i december 2020.

Fru talman! Ansvar för den här situationen faller mycket tungt på den regering som nu är inne på sitt sjunde år i regeringsställning. Det innebär inte att det inte finns andra som saknar skuld eller att alla problem uppkom 2014. Det inser alla. Men det går inte att frånskriva sig ett ansvar för den som sitter vid regeringsmakten och har gjort det under väldigt lång tid. Man är inne på sitt sjunde år i regeringsställning, och situationen i Sverige vad gäller otryggheten är värre än någonsin tidigare.

Ansvar faller tungt på regeringen, som länge vägrade att inse problemen och deras omfattning. Man pekade finger åt dem som påpekade problemen och som sa att någonting inte stod rätt till och att det måste vidtas ett antal kraftfulla åtgärder. Efter att riksdagen på flera punkter tvingat regeringen att agera har man sent omsider börjat göra förändringar. Men av allt att döma verkar man mer intresserad av att lägga de förändringarna i utredningar som ska arbeta i många månader, i flera fall till och med i åratal, och ha fokus på det snarare än att leverera lagstiftning, konkreta reformer och tydliga resultat här och nu. Det ansvar kan den här regeringen inte lägga på någon annan. Det ansvar måste de klara av att ta själva.

Fru talman! Den stora risken är att människor i Sverige håller på att tappa hoppet och känner att det inte finns någon framtid i ett Sverige som blir alltmer otryggt och där skjutningar, sprängningar och kriminalitet är vardagsmat. Jag har under de här åren talat med så många människor som sagt: Finns det någon framtid i Sverige? Vågar man ha sin familj, sina barn och sina nära och kära här? Jag föreställer mig att det är många här i kamraren som har mött ungefär samma beskrivningar. Det är en väldigt tråkig utveckling. Mitt svar till dem är: Även om situationen är allvarig är den inte hopplös. Det är ingen naturlag att det ska se ut på det här sättet, att man ska vakna varje morgon och ställa sig frågan inte om det har inträffat någonting utan vad som har inträffat och på hur många olika platser.

Vi har från Moderaternas sida länge pekat på Danmark, men inte för att Danmark skulle vara ett perfekt land, för att det inte skulle finnas kriminalitet där eller för att de på alla sätt skulle vara bättre än vi. Vi har pekat på Danmark utifrån ett visst perspektiv, nämligen att man för några år sedan hade mycket allvarliga problem med gängkriminalitet men inte nöjde sig med att bara säga: Det är oacceptabelt; nu måste någon göra någonting – kan vi inte bara sätta oss ned och prata lite förutsättningslöst under några års tid och se om vi eventuellt kan bli överens om någonting? Nej, där valde de politiska partierna, faktiskt i bred politisk enighet, att genomföra mycket tuffa reformer mot gängkriminaliteten.

Flera av de reformerna har vi moderater lagt på riksdagens bord, för vi ser att de fungerar. I Danmark har antalet personer i de gängkriminella miljöerna minskat de senaste åren, medan det i Sverige har exploderat i rakt motsatt riktning. Det handlar till exempel om kraftigt skärpta straff. Så är det. Vi vill införa den danska modellen med att kunna ge dubblade straff för gängkriminalitet. Det är i grund och botten återfallsförbrytare vi pratar om här – personer som gång på gång på gång begår nya brott. Det är betydligt svårare för dem att begå nya brott om de är frihetsberövade än om de rör sig ute på gatorna. Vi vill kriminalisera deltagande i de kriminella gängerna. Vi vill också skärpa reglerna för utvisning. Är det så att du är utländsk medborgare och begår brott i Sverige är Sverige inte landet för dig.

Men det räcker inte med det, fru talman. Det är även mycket annat som måste ske. Vi måste tillföra nya verktyg till polisen och till hela rättskedjan. Det handlar om att förbättra möjligheten att använda hemliga tvångsmedel och övervaka gängmedlemmar. Det handlar om att införa visitationszoner för att kunna leta efter vapen och sprängmedel. Det handlar om att införa en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen för att kunna dela all relevant information med polisen.

Det handlar också om att kunna göra det enklare att beslagta kriminella personers egendom. Det ska inte vara flashigt att vara kriminell. Man ska inte kunna åka runt i den där dyra bilen med den där fina klockan på armen trots att man är nolltaxerad, för det skapar incitament för många unga personer att följa med in i kriminaliteten. Vi ska inte ha det så. Vi behöver även införa anonyma vittnen för att råda bot på den tystnadskultur som håller inte minst många av våra utanförskapsområden i Sverige i ett järngrepp. Skjutningar kan ske på öppen gata mitt på ljusan dag inför människor, men ingen har sett något, ingen vågar träda fram och ingen vågar berätta. Den situationen måste vi förändra.

Fru talman! Dessutom behöver vi öka resurserna till rättsväsendet. Vi har i vår moderata budget föreslagit en miljardsatsning på rättsväsendet. Det handlar om fler poliser. Det handlar om att ge dem bättre betalt, för att öka attraktiviteten. Men det handlar också om att stärka hela rättskedjan och att få alla delar att följa med. Polisen, åklagarna, Kriminalvården, Sveriges Domstolar, Ekobrottsmyndigheten och Säkerhetspolisen – alla skulle de med Moderaternas budget få högre anslag, mer pengar och större resurser än med den budget som regeringen och dess samarbetspartier har lagt på bordet. Det är ett faktum. Så ser det ut. De resurserna hade kunnat ha stor inverkan. De hade kunnat ha stor effekt i den väldigt allvarliga situation som vi just nu har. Men tyvärr har regeringen med samarbetspartier valt att lägga sig på en lägre nivå. För det bär de ett ansvar.

Fru talman! Jag inledde med att säga att det är många människor som tappar hoppet. Jag kan förstå den känslan. Men jag vill återigen uppmana människor att inte känna så. Detta går att förändra. Det går att hantera problemen. Det är ingen naturlag att det ska se ut på det här sättet. Tappa inte hoppet – byt regering i stället!

Anf. 69 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! I varje regeringsförklaring under sex år vid makten har statsminister Stefan Löfven deklarerat att regeringen ska krossa gängkriminaliteten i vårt land. Vi kan nu konstatera fler skjutningar, fler döda

genom gängrelaterat våld, fler sprängningar för i år och fler oskyldiga som dödsats än någonsin i vårt land.

Lägg därtill att nästan inget gängrelaterat mord har klarats upp eftersom ingen törs prata med polisen. Gängkriminella har tagit kontrollen över hela samhällen i vårt land. När någon kan väl kan åtalas krävs det att de döms i Danmark för att de ska få ett straff värt namnet.

Den rödgröna regeringens totala haveri med att krossa gängkriminaliteten bottnar inte främst i en avsaknad av vilja. Haveriet bottnar helt enkelt i en avsaknad av att böttna i politik och ambitioner som krävs för att ändras den här utvecklingen.

Sverige behöver en mer konservativ kriminalpolitik som står upp för rätt och fel, som betonar det egna ansvaret för egna handlingar och som inte bara törs markera utan som vill markera när gränsen passeras. Vi behöver en regering som vill ompröva politik för att nå andra resultat.

Fru talman! Ingen i vårt land kan på riktigt tro att en regering som har misslyckats varje år har rätt förutsättningar för att göra någonting annat i morgon eller för nästa år.

Vi är ett antal partier i den här församlingen som årligen presenterar politiska förslag men även budgetramar och ambitioner för våra myndigheter. Det måste vara trist, herr talman, att som justitieminister behöva släpa sig hit varje år med den minst tilltagna budgeten av samtliga partier som lägger fram sina förslag här. Till och med Vänsterpartiet satsar mer pengar på rättsväsendet än vad den rödgröna regeringen gör.

Det är såklart ett kvitto på att regeringen saknar en ambitionsnivå som inte minst Sverigedemokraterna ser som nödvändig för att vända utvecklingen med en eskalerande kriminalitet och ett ständigt svek mot Sveriges brottsutsatta.

Sverigedemokraterna satsar nästan 10 miljarder mer än regeringen på rättsväsendet bara för nästa år. Det är en rejäl satsning även för vår del. Men det är en satsning som vi har valt se som en investering för vårt land i en tid där coronapandemin tär på vår ekonomi och våra arbetstillfällen.

Sverige har under många år saknat ambitionsnivåer för rättsväsendet, vilket har gjort att vi har stora och nödvändiga investeringar att göra. Vi anser att det vore en god affär att inte skjuta på de investeringarna när omständigheterna av flera skäl nu talar för att vi behöver handlingskraft här och nu.

Vi vill utöka takten på byggandet av våra anstalter. Vi behöver både fler tillfälliga platser på kort sikt och permanenta platser på längre sikt, inte minst för att fler personer med vår politik kommer att sitta längre tid på anstalt.

Med regeringens ambitionsnivå kommer Kriminalvårdens kapacitet att vara fortsatt ansträngd kanske tio år fram i tiden. Det är någonting som Sverigedemokraterna inte tänker acceptera.

Vi behöver också se över hur vi kan använda en europeisk anstaltskapacitet för att lösa Kriminalvårdens överbeläggningar på kort sikt och när det kan hända i framtiden. Men det handlar även om hur vi kan använda europeisk anstaltskapacitet för att bryta ned gängkriminellas status.

Kriminalvården är ett av de områden där vi gör störst investeringar, med nästan 2,2 miljarder mer än regeringen för nästa år. Den andra stora anslagsposten för Sverigedemokraterna är Polismyndigheten, där alla i dag tycks vara hyggligt överens om att det behöver utbildas fler poliser.

Men vi är bekymrade över de tomma platserna på våra utbildningar samt att så många sökande inte är lämpliga. Det krävs helt enkelt nya åtgärder för att nå nya resultat. Sverigedemokraterna föreslår lön under utbildning så att fler grupper i samhället, kanske personer mitt i livet, ska se det som en rimlig möjlighet att kunna utbilda sig till polisyrket.

Vi föreslår också en rejäl lönesatsning på våra poliser, som gör ett fantastiskt jobb och som vi vill behålla länge i yrket med bibehållen kompetens där den gör som störst nytta. Det kräver ett omtag både i arbetsvillkor och i lönekuvertet. Vi satsar nästan 1 ½ miljard för en lönesatsning i nästa års budget samt 1 ½ miljard för att utbildningen ska kunna ske med betald lön.

Vi satsar också pengar på att samtliga utsatta områden i vårt land ska kunna kameraövervakas och på att fler ordningsvakter ska trygga kommuner till dess att vi har tillräckligt många poliser.

Herr talman! Vi möter även upp äskandet från Åklagarmyndigheten, och därutöver satsar vi ytterligare medel. Vi har högre ambitionsnivåer än regeringen för samtliga anslag inom rättsväsendet.

Men inte minst har vi även för i år en statlig skadeståndsgaranti som gör att brottsoffer ska få ut hela sitt skadestånd på ett enkelt sätt med garantin.

Sverigedemokraternas budgetförslag utgör just den ambitionshöjning som är nödvändig på kort sikt. Men vi har också stora investeringar för att rättssamhället ska stå sig starkt under en väldigt lång tid i vårt land. Det är vad svenska folket verkligen förtjänar efter decennier av samhällsutveckling åt fel håll.

Anf. 70 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Herr talman! Vi lever i en utmanande tid där alltför många känner en otrygghet och en oro. Det är en oro över om deras barn kommer att få tillräckligt mycket hjälp i skolan, oro över om bussen till jobbet kommer vara full nu under coronatiderna och oro över att gå till butiken på hörnet på kvällen. Otryggheten i samhället växer för att alltför många också vill att det ska vara lite oroligt.

Men det behöver inte vara så här. Om vi vill kan vi förändra samhället till det bättre. Vi kan skapa en skola där alla elever har en självklar plats och en kollektivtrafik som även under tuffa perioder som den här har plats för både undersköterskor och lärare. Vi kan förändra så att torget på kvällen är en välkommande plats och inte en plats där gängkriminella tar någons liv.

Jag vet att det går att förändra. Jag vill förändra. I mitt Sverige finns det inte några utsatta områden. Det finns bara trygga områden. Det är trygga områden för vanligt folk, utan höga stängsel och murar. Trygghet därför att vi litar på varandra.

Men då måste en förändring ske i grunden. I ekonomiskt jämlika samhällen är brottsligheten lägre. När klyftor mellan människor minskar så minskar också kriminaliteten. Det är egentligen en självklarhet att om skillnaden mellan oss är liten har alla ungefär samma förutsättningar från början, och då ökar också tryggheten.

Samtidigt som antalet brottsutsatta i Sverige har gått ned i stort har skjutningar och mord drabbat några fattiga storstadsområden hårt. Det är ingen slump utan har att göra med att ojämlikheten har ökat snabbast i

Sverige sett till hela västvärlden. Ojämligheten växer för varje dag, och då ökar också oron, otryggheten och skjutningarna.

Dagens unga kriminella växte upp under år av växande klassklyftor, arbetslöshet, barnfattigdom och hopplöshet. Det enda sättet att långsiktigt vända den utvecklingen är att minska klyftorna och göra Sverige till ett land där alla barn har rimliga livschanser.

Regeringen påstår sig vilja minska kriminaliteten och dess orsaker. Men det stämmer inte. Då hade inte ojämlikheten i Sverige varit så pass stor som den är i dag. Den socialdemokratiska regeringen ser medvetet till att klassklyftorna växer. De rika blir rikare. Eliten växer på bekostnad av alla andra.

Hade regeringen menat allvar med att skapa trygghet för alla i hela Sverige hade privatiseringen av skolan stoppats, för skolan är i dag ett utsorteringssystem – du duger, men du duger inte. Lärare ser redan i lågstadiet vilka barn som det kommer att gå illa för och som löper störst risk att hamna i kriminalitet – vilka barn som kommer att bli unga grabbar som utnyttjas av gängkriminella till att agera springpojkar med narkotika och vapen. Ändå görs inget förrän det är för sent.

Jag är dotter till en mellanstadielärare. Min mamma är känd för att alltid få de jobbigaste klasserna, de bråkigaste eleverna. Herr talman, Katarina Snecker är inte någon du bråkar med; det kan jag lova. Jag vet inte hur många gånger jag har sett min mammas gamla elever gå fram till henne i mataffären i Bålsta och tacka henne för kraven hon ställde på dem som unga så att de inte hamnade snett i livet.

Men den sortens skola finns inte i dag. I dag är vinstjakten för skolans ägare viktigare än lärarnas undervisning. Hur ska jag som rättspolitiker kunna skapa trygghet i Sverige när svensk skola går på knäna?

Den skenande ojämlikheten är grogrunden för skjutningar och dödande. Utsatta områden är fortfarande alldeles för utsatta.

Det är helt nödvändigt att Sverige får fler poliser som är riktigt bra på sitt jobb, känner området de arbetar i och har rätt uppbackning och bra förutsättningar. Det behövs fler poliser som är riktigt bra på sitt jobb, har en bra arbetsmiljö och orkar ta fajten mot kriminella varje dag. Detta har Vänsterpartiet fixat. Nu måste vi också se till att poliserna blir 10 000 fler, som utlovat.

Men om du frågar poliserna själva vad de tror kommer att hjälpa för att bekämpa kriminaliteten är det få som tror att de kan lösa detta problem på egen hand. Mycket behöver förändras. Det hjälper föga att skjuta till en massa ytterligare poliser med den ena handen samtidigt som man med den andra handen gör livschanserna ännu mer orättvisa för dem som växer upp i utsatta områden.

Det behövs modiga politiker som tar modiga beslut och vill förändra på riktigt, inte bara dutta med lagstiftningen, och som inte för allt i världen vill inneha regeringsmakten.

Vänsterpartiet vill förändra på riktigt. Vi vill minska kriminaliteten och minska de ekonomiska klyftorna mellan människor. Varje unge som inte passar in i privata skolors vinstmarginaler blir nämligen ett barn som gängkriminella kan fostra in i en mörk och destruktiv värld. Varje unge som ser sina föräldrar söka jobb efter jobb och alltid få avslag är ett barn som inte vill vara en del av samhället.

Bara om vi skapar en ekonomi där alla unga i förorten har samma chanser som andra unga kan vi få stopp på skjutningarna på allvar. Det enda sättet att uppnå detta är att ge alla barn tillräckliga möjligheter att lyckas i livet, från förskola till skola och det första jobbet, och att se till att alla vuxna har tillräckliga möjligheter att ge sina barn ett bra liv.

Det trygga Sverige kan vi skapa. Det går att förändra, och det går att minska klyftorna mellan människor. Samhället sitter ihop, och detta måste rättspolitikerna se. Då kan inte klyftan mellan människor fortsätta att växa.

Anf. 71 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Jag lyssnade intresserat på Linda Westerlund Sneckers anförande. Det finns mycket där som jag tror att många håller med om, och jag delar också bilden när det gäller skolans viktiga roll. Skolan är en murbräcka mot både segregation och utanförskap och även mot kriminalitet. Även om den inte löser alla problem ger den, tror jag, en väldigt bra start i livet.

Sedan är svaret kanske inte riktigt så enkelt som att det bara handlar om att det finns ett vinstintresse och att det innan dess inte fanns några problem. Många av de dåliga skolorna är faktiskt kommunala skolor, som drivs på andra sätt. Detta tycker jag att Vänsterpartiet missar i sin analys, och det gör ingen förvånad.

Jag funderade lite på just att det ändå finns vissa saker som vi, oavsett om vi tycker olika om många andra saker, kan försöka bli överens om. Ingen gillar ju kriminalitet, för att ta en ganska självklar sak.

Det pågår nu ett initiativ från regeringens sida för att mellan de olika partierna försöka resonera sig fram till olika typer av lösningar som ska hålla över tid. Jag var redan från början ganska kritisk till detta – inte till ambitionen att försöka komma överens, för det är väldigt bra. Men det är bra om man i så fall inleder med att försöka tala om vad man ska bli överens om och göra det på ett förtroendefullt sätt så att man inte bjuder in med armbågen via medierna utan kan ha en bra diskussion redan från början.

Jag skulle gärna vilja höra hur Linda Westerlund Snecker ser på både den ambitionen och det arbete som genomförs i den så kallade Trygghetsberedningen.

Anf. 72 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Tack, Johan Forssell, för frågan! Jag tror att du och jag och våra partier är ganska överens om att just Trygghetsberedningen var en bra ambition. Låt oss försöka komma överens! Jag tycker att det är bra att vi i politiken har stora konfliktområden där vi inte alls är överens, men också områden där vi faktiskt försöker möta de stora utmaningar som samhället står inför.

Jag tycker inte att regeringen och Centerpartiet har lyckats med den ambitionen. Vi kan diskutera hur inbjudan till oss i de olika partierna såg ut, men jag kan efter åtta månader som ledamot i Trygghetsberedningen konstatera att vi står långt från varandra när det gäller vårt sätt att se på samhället och vilka de största kriminalpolitiska utmaningarna är.

Då tänker jag att det finns två alternativ. Antingen lägger vi ned beredningen. Det tycker jag vore tråkigt; jag tycker inte att det är så politiken ska fungera, och jag tycker inte att det är så Sveriges befolkning ska uppfatta oss politiker. Jag skulle hellre vilja att vi gör om direktiven till bered-

ningen och faktiskt tittar på vad vi skulle kunna komma överens om och vilken dialog vi kan ha i stället.

Jag tänker att det finns ett par saker vi skulle kunna diskutera närmare, bland annat hur rättskedjan i Sverige ska fungera. Vi kan alla konstatera att den inte fungerar i dag. Storsatsar man på polisen kommer det att bli väldigt mycket jobb för åklagarmyndigheterna. Det är just nu väldigt fullt på Sveriges anstalter och häkten, just för att man har lyckats bra i domstolarna, som har jobbat järnet för att få fällande domar för kriminella.

Låt oss tala om helheten på våra myndigheter! Det tror jag skulle vara ett bättre steg än att filosofera kring vilka stora utmaningar den rättspolitiska debatten har.

Anf. 73 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Jag är inte helt säker på att jag är överens med Linda Snecker och Vänsterpartiet när det gäller vad man kan komma överens om eller ens den grundläggande analysen. Men det finns ändå någon form av samsyn, tycker jag mig höra när jag lyssnar till Linda Westerlund Snecker: Det är enklare att bli överens om saker om man pratar med varandra om vad man ska bli överens om och vilka områden man ska titta på än om man inte gör det. Detta gäller väl inte bara i de här parlamentariska beredningarna utan även i livet i stort. Samarbete underlättar ju.

Jag tror att det finns en hel del områden som kanske inte är så politiskt laddade och som man skulle kunna nå någon form av långsiktig samsyn kring. Det som är lite ironiskt, tycker jag, är att flera av de områdena saknas i beredningen trots att den tar upp väldigt många andra områden.

För det fall det inte blir ett förändrat direktiv för utredningen finns ju fortfarande justitieutskottet. Där har vi alla ett ansvar att hela tiden fatta kloka beslut. Det har vi, tycker jag, gjort det senaste året. Jag tror att vi har riktat drygt 60 tillkännagivanden till regeringen. Vänsterpartiet har varit med på flera av dem, och det välkomnar jag naturligtvis. Vi har i närtid till exempel frågan om vapendirektivet, där vi har landat i en ganska gemensam hållning.

Jag tror att det kan finnas fler sådana områden, till exempel detta med att få hela rättskedjan att fungera bra och undvika den typ av flaskhalsar som kan finnas. Det kan också finnas saker som inte är så politiskt laddade men ack så viktiga. Jag vet till exempel att Vänsterpartiet har tagit sig an detta med återfallsförebyggande åtgärder inom Kriminalvården – att se till att människor inte återfaller i brott utan att den första gången i Kriminalvården också blir den sista.

Min fråga till Vänsterpartiet är: Om detta inte blir ett förändrat direktiv och om vi ska fortsätta att tröska runt utan några konkreta resultat, är Vänsterpartiet då berett att fortsätta vara med och tvinga regeringen att agera genom tillkännagivanden i riksdagen?

Anf. 74 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att regeringen ständigt kommer ihåg att man är en minoritetsregering. Regeringen har inte majoritet i Sveriges riksdag. Regeringen måste komma till riksdagen och föra en dialog om man vill ha igenom sin politik. Detta verkar bevisligen Justitiedepartementet, justitieministern och inrikesministern återkommande glömma bort. De blir väldigt förvånade när vi som är oppositionspartier,

som inte sitter med i regeringen och inte budgetförhandlar, kör över regeringen, vilket fungerar i vilken sund och välfungerande demokrati som helst. Oppositionen har makten så länge de styrande inte har majoritet. Det är inga konstigheter.

Därför tycker jag att det är ett misslyckande att regeringen inte har lyckats få mer av majoritet för sina lagförslag i allmänhet. Vi i justitieutskottet kör ständigt över regeringen med annorlunda förslag, förslag som är bättre och mer framåtriktade. Jag tycker att det är bra. Det är något som Vänsterpartiet kommer att fortsätta att göra. Så länge vi inte sitter i regeringen är vi i opposition. Så länge man inte pratar med oss i Vänsterpartiet är vi i opposition. Det är inte svårare än så. I de fall vi är överens med andra partier måste vi alltså hitta lösningar. Det är inga konstigheter.

Men jag tror att det är bra att regeringen tänker mer på detta. Jag tror också att det är bra att regeringen tar med sig kritiken om Trygghetsberedningen tillbaka till departementet och funderar på vad man faktiskt vill med denna beredning. Man kan kanske fundera på om vi ska ha en mer aktiv ordförande i beredningen, något som polisernas fackförbund, Polisförbundet, har föreslagit. Det är nämligen inte bara Vänsterpartiet som vill ändra direktiven, utan även Polisförbundet är med på det. Både polisen och Vänsterpartiet är överens om att vi måste ha ett tryggt Sverige.

Anf. 75 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Sverige är hårt drabbat av den skenande kriminaliteten. Sedan 2017 har Sverige drabbats av 1 200 skjutningar. 2020 ser ut att bli ännu ett mörkt och dystert rekordår. Det är tio gånger högre risk för en ung man att bli skjuten i Sverige än i Tyskland. Bombdåden saknar motstycke i andra EU-länder.

Det gäller att satsa på rättsväsendet för att klara detta. Sverige behöver fler åklagare som kan åtala kriminella. Åklagarna begärde 50 miljoner mer. Regeringens svar i budgeten: 0 kronor.

Sverige behöver fler domstolar där brottmål kan prövas. Regeringen svarar med att ge domstolarna en spottstyver av vad de kräver. Det är en total underfinansiering med en halv miljard kronor.

De kriminella försöker tvätta sina svarta pengar. Den ekonomiska brottsligheten är en bärande del av den organiserade brottsligheten. Detta måste stoppas. Ekobrottsmyndigheten begärde 70 miljoner kronor mer. Regeringens svar: 0 kronor.

Polisen behöver långsiktig finansiering. Poliserna måste bli fler. Lönerna måste upp. Pensionerade poliser och utredare måste lockas tillbaka för att avlasta. Teknisk utrustning måste bli bättre. Det krävs långsiktighet. Vad är regeringens svar? Jo, polisen underfinansieras med 1,7 miljarder år 2023.

Detta är regeringens rättspolitik. Det är dags att någon annan tar över rodret.

Herr talman! Regeringen och januaripartierna hade 105 miljarder att spendera i sin budget men valde att hantera de rättspolitiska prioriteringarna med en förödande nonchalans. Det räcker inte med ord för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Det krävs åtgärder, och det krävs mer resurser.

Den stora ökningen av dödligt våld utmanar på allvar tryggheten i samhället. Åklagarsväsendet har försökt beskriva konsekvenserna med otill-

räckliga resurser men har mötts med kall hand av Morgan Johansson. Efter hårt tryck har det rapporterats att det kommer mer pengar, men det är oklart när. Samtidigt har Kriminalvården meddelat att man går upp i stabsläge för att det helt enkelt saknas plats på svenska fängelser.

Det är en mycket dyster situation. Man kan känna ett nästan hopplöst mörker. Det är många som får den känslan varje dag när de slår upp en tidning eller får en flashnotis om att något nytt hemskt har inträffat. Men det går att vända situationen. Det kommer att ta tid – enligt rikspolischefen 10–15 år – att vända den negativa utvecklingen. Det krävs lagstiftningsändringar, andra arbetssätt och nya befogenheter. Men i dag debatterar vi budgeten, och jag ska fokusera mitt anförande på de resurser som Kristdemokraterna vill lägga på hela rättsväsendet.

I vårt budgetalternativ avsätter vi mer medel till varje del av rättsväsendet. Vi satsar drygt 2 miljarder mer än regeringen nästa år, och under treårsperioden lägger vi totalt 8,7 miljarder mer än januaripartierna på hela rättsväsendet.

Regeringen har missat att se hela rättsväsendets behov. Även polisen är underfinansierad för år 2023, som jag sa. Det är en märklig signal när polisen måste ges möjligheter att återta kontrollen. Målet om 10 000 fler polisanställda måste uppnås, och det måste nås i en snabbare takt. Vi kristdemokrater presenterar därför i vår skuggbudget skarpa förslag för att snabbt frigöra polisiära resurser och rekrytera fler. Vi gör det i olika steg, olika delar. Jag vill redogöra för några av dem.

Det första är att utöka det nordiska polissamarbetet och möjliggöra anställning av norska poliser i Sverige. I Norge är det ca 250 utbildade poliser som går arbetslösa. Det skulle kunna vara en snabb och kraftfull resurs på kort sikt om de efter en kort introduktionsutbildning skulle kunna börja arbeta i Sverige under ledning av svenskt polisbefäl och med samma polisbefogenheter som svenska poliser.

Det andra är att vi vill att polisen ska få möjlighet att anställa polisstödsassistenter. Vi har en riktad satsning på detta i vår skuggbudget. Det handlar om att avlasta poliser, framför allt i yttre tjänst, med deras administrativa börda. I dag kan så mycket av en fjärdedel av en polis arbetstid gå åt till administration i stället för kärnverksamheten att bekämpa brott. Ett enda ingripande kan i dag leda till timmar av administrativt arbete.

Vi satsar i vår skuggbudget på att anställa 375 polisstödsassistenter som skulle kunna bistå med exempelvis att avrapportera ärenden, diarieföra beslag, skriva anmälningar och efterlysa personer.

Det tredje är att vi avsätter medel för att man ska kunna anställa civila utredare i lokalpolisområdena. För att trycka tillbaka de kriminella gängerna med större kraft behövs just detta. Det kan handla om analytiker och tillgångsutredare för att polisen ska få större kraft att gå på pengarna och plocka statussymboler från de kriminella grupperingarna – det är ju sådant som är viktigt för gängens rekrytering av unga. Med detta kan polisen hålla uppe och öka trycket mot de kriminella nätverken i det långsiktiga och lokala arbetet.

Tillsammans med andra KD-förslag såsom en riktad polislönesatsning för poliser i yttre tjänst och utredningsverksamhet bedömer vi att målet om 10 000 fler anställda kan nås snabbare.

Vi presenterar dessa satsningar för att de behövs i det nödläge som Sverige är i. Det räcker inte att bara satsa på polisen – man måste satsa på hela rättsväsendet. Men fler poliser snabbare är helt avgörande för att bekämpa den grova brottsligheten.

Herr talman! Därtill behöver också Säkerhetspolisen byggas ut kraftigt och långsiktigt. Vi ser hur den islamistiska våldsbejakande extremismen har legat bakom flera dåd runt om i Europa den senaste tiden. Vi i Sverige är inte förskonade. Hotet gäller även oss. Den högerextrema miljön är också ett allvarligt hot och tar sig nya uttryck, nu senast i något som kallas ekofascism. Därutöver är aktiviteten från tredjeland hög. Säkerhetspolisen behöver därför mer resurser för att hantera dessa mycket komplexa hot. Kristdemokraterna avsätter 100 miljoner mer än regeringen i vårt budgetalternativ.

Vårt budgetförslag, herr talman, finns beskrivet i vår motion. Jag har här redogjort för ett särskilt yttrande i betänkandet.

Jag vill också yrka bifall till den reservation i betänkandet som handlar om återrapporteringen av tillkännagivanden. Vi delar inte regeringens bedömning att tillkännagivandena som tas upp är slutbehandlade. Det handlar om brott som begås av djurrättsaktivister och om tydliga och mätbara mål för polisens verksamhet.

Anf. 76 MARIA STRÖMKVIST (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater vill se ett starkare samhälle med en bättre välfärd, snabbare integration och en kompromisslös kamp mot brottsligheten.

Vi gick till val på det största trygghetsprogrammet i modern tid, med reformer för ett tryggare Sverige. Det handlar om trygghet för dig som enskild när livet förändras, när arbetslösheten knackar på dörren eller när livet som pensionär tar vid. Det handlar om tryggheten för dina barn att ha en skola som sätter elevernas kunskap i fokus och inte aktiekursen och om en sjukvård som finns där när du behöver den, långt ifrån en verklighet där sjukförsäkringar öppnar gräddfiler för den som kan betala lite mer.

Det handlar om trygghet genom livet, på riktigt, för vanligt folk, före övertron på skattesänkningar som det ständigt återkommande svaret på hur man skapar frihet för oss människor.

I vår vision om det starka samhället kan alla, oavsett kön, plats eller tid på dygnet, röra sig fritt på gator och torg, vara i sitt hem och i sitt bostadsområde utan att känna oro eller otrygghet. Man kan lita på att polisen finns där när man behöver den och att polisen har tid och resurser att utreda brott.

Det starka samhället backar inte undan för den grova brottsligheten och gängkriminaliteten utan gör allt för att vanligt folk ska känna sig trygga. Det starka samhället backar heller inte undan för mäns våld mot kvinnor.

I grund och botten handlar det om jämlikhet och allas rätt till en trygg uppväxt och tillvaro, oavsett var man bor och vem man är.

Herr talman! Dagens budgetdebatt handlar om rättsväsendet och utgiftsområde 4 i budgeten. Det omfattar 56 miljarder 430 miljoner kronor och är siffror, prioriteringar och texter bakom det som ute i samhället syns som den historiska satsning på polisen som vi är mitt uppe i, med målet om 10 000 fler polisanställda till år 2024, den utbyggnad vi nu gör av landets anstalter och häkten som är fulla och det målmedvetna och förebyg-

gande arbete som sker emot våldsbejakande extremism, för att nämna något.

Vårt arbete som socialdemokrater handlar om att bekämpa brottsligheten men också brottens orsaker. Det här kräver ett hårt, tålmodigt och beslutsamt arbete över lång tid och på en lång rad områden i samhället, både med brottsbekämpning och med insatser för att människor inte ska dras in i kriminalitet. Är det något jag verkligen skulle önska är det att den diskussionen fick ta ett lite större utrymme här i kammaren, i medierna och runt om i samhället.

Vi har under de senaste åren levererat på detta område som ingen regering levererat förr. Vi har skärpt mer än 50 straff och gett de brottsbekämpande myndigheterna nya verktyg. Det handlar om fler poliser, mer resurser, en starkare rättskedja, kraftfullare åtgärder och hårdare straff.

Allt detta är bra. Men ärligt talat: Jag tror att vi alla här inne vet att detta inte ens är halva lösningen utan att det krävs mycket mer av vårt gemensamma samhälle. Vi behöver se

- att lösningen på gängkriminaliteten som vi brottas med och som alla är överens om ska stoppas också stavas jämlik skola, starkare välfärd och minskad utsatthet
- att vi för varje polis eller resurs i rättsväsendet som vi i denna kammare tillför också gemensamt borde tillföra mer resurser till skola och socialtjänst
- att det bakom varje gängledare som grips finns ett gäng unga killar som tävlar om vem som ska få äran att ta över
- att lösningen inte bara handlar om allt som samhället måste göra efter att allt tragiskt har hänt och allt har gått snett utan att den också behöver handla om hur vi kan förebygga, fånga upp och få unga människor att välja en annan väg i livet.

Herr talman! Regeringens arbete mot kriminaliteten handlar om brottsbekämpande insatser i dag och förebyggande insatser för framtiden. I Sverige ska alla vara trygga, oavsett var man bor.

Vi har påbörjat den största utbyggnaden av Polismyndigheten någonsin och bland annat lanserat ett 34-punktsprogram med åtgärder som angriper kriminaliteten från flera håll på både kort och lång sikt. Sammantaget pågår just nu den mest omfattande satsningen någonsin mot gängkriminaliteten i Sverige.

För att öka tryggheten i vårt land och stärka samhället måste vi mobilisera oss i kampen mot den organiserade kriminaliteten. Tidiga insatser med en likvärdig skola och en starkare socialtjänst och välfärd är helt avgörande i kampen mot brotten såväl som skärpt lagstiftning och effektiva verktyg till polis och brottsbekämpande myndigheter.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet 2020/21:JuU1. Även om jag inte kan det yrkar jag också bifall till hela den budget som ligger på riksdagens bord just nu, för det är den som innehåller just det här breda angreppssättet, förutsättningen för en helhet som håller ihop och som är ett resultat av det samarbete vi socialdemokrater har med Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Vi måste bekämpa brotten och samtidigt bekämpa brottens orsaker. Den långsiktig bästa brottsbekämpningen är att bygga ett samhälle där de sociala klyftorna är små, där alla har rätt till ett arbete, där kvinnor och män har lika mycket makt och där barn och ungdomar har trygga uppväxtvillkor. På det sättet är välfärdspolitiken en viktig del av kriminalpolitiken. Sverige ska hålla ihop. Det är den svenska modellen.
(Applåder)

Anf. 77 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Ingen kedja är starkare än sin svagaste länk, och givet den verklighet vi i dag lever i när det gäller tryggheten behöver kedjan vara så stark att den kan kopplas mellan det som behöver styras upp och det ledarskap som ska stå för själva dragandet.

Bygget av en stark, rättvis och pålitlig rättsstat görs inte över en natt, och även om denna budget är en bit på vägen måste vi inse att det är en strävan som måste präglas av långsiktighet.

Jag förstår, och delar i mångt och mycket, den frustration som många ger uttryck för. Jag delar också en del av den kritik mot regeringen som går ut på att ledarskapet inte alltid varit alldeles tydligt. Jag har länge saknat en tydlig vision för rättspolitik och en uttalad ambition om vad regeringen egentligen vill uppnå. Kanske saknas det också i varierande grad från oss andra, även om det tyngsta ansvaret naturligtvis ligger på den som gör anspråk på att styra landet.

Det är lätt att veta vad vi är emot och vad vi inte vill. Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att inte känna upprördhet över alla de grova brott och svåra kränkningar som vi får rapporter om varje dag. Men för att komma framåt tror jag att vi måste prata mer om vad vi faktiskt vill åstadkomma än om hur mycket vi är emot de brott som begås. Där torde vi vara eniga.

För mig och Centerpartiet handlar det om att återuppbygga och utveckla förtroendet för rättsstaten i hela landet. Från ett läge för några år sedan när det mesta gick åt rätt håll när det gäller trygghetsutvecklingen finns nu allt fler svarta moln på himlen. Trots att vissa brottskategorier har minskat i omfång har vi inte lyckats hålla tillbaka andra med tillräckligt stor kraft för att människor ska känna förtroende för att polisen faktiskt kommer när man ringer, att den som behöver hjälp får det och att den som begår brott faktiskt åker fast.

I den budget som vi nu debatterar finns några viktiga pusselbitar. Satsningarna på att förstärka polisen fortsätter. Många av de problem som vi upplever med att utredningar läggs ned till synes alltför lättvindigt och att det ibland tar väldigt lång tid mellan det att ett brott begås och att åtal väcks handlar helt enkelt om kapacitetsbrist. Det är för få händer, fötter, hjärtan och hjärnor som ägnar sig åt det polisiära arbetet.

Till 2024 ska det finnas 10 000 fler polisanställda än vad som fanns 2016. Det kommer inte att räcka, herr talman. Vi kommer också att behöva höja effektiviteten och kvaliteten i det polisiära arbetet. Detta är dock någonting vi får ta i kommande budgetar.

Kriminalvårdens arbete förstärks i den här budgeten, och med tanke på vilken enormt central roll Kriminalvården spelar när det gäller återfallsförebyggande arbete är det troligt att ytterligare förstärkningar kommer att behövas över tid. Det får vi bevaka mycket noggrant.

Det finns också faktorer som har hindrat Kriminalvårdens utveckling som inte har med rena budgetfrågor att göra. Jag tänker på svårigheten att komma överens mellan Kriminalvården och Specialfastigheter. Det är en alldeles onödig konflikt som tillåts hindra viktiga utbyggnadsprojekt. Konflikten är nu löst, och spaden kan sättas i marken för nya, effektiva och ändamålsenliga anläggningar.

Säkerhetspolisen har växt ordentligt de senaste åren och fortsätter att utveckla sin verksamhet för att kunna möta alla de hot mot vårt land och vår demokrati som ligger under deras ansvarsområde. Även Rättsmedicinalverket får förstärkningar för att klara sitt viktiga uppdrag, med mera, med mera.

De budgetsatsningar som hamnar på rättsområdet är naturligtvis viktiga, men de flesta av de åtgärder som de rättsvårdande myndigheterna har att sätta in görs i ett skede där det redan har hänt en hel del. Det är ganska mycket som har gått snett.

Herr talman! Ingen människa föds kriminell. Vi vet från forskningen ganska väl vad som leder till kriminalitet. Ibland avfärdas resonemang om sådant som flum och att fokus måste ligga på repressiva åtgärder mot dem som hemfaller till kriminalitet. Det är naturligtvis en viktig del. Men om vi ska kunna vända utvecklingen på riktigt måste vi angripa de orsaker som gör att kriminalitet utvecklas.

Mycket i den totala budgeten handlar om att hantera pandemins ekonomiska skadeverkningar. Vi vet, herr talman, att ekonomiskt och socialt utanförskap är en viktig grogrund för att kriminalitet utvecklas. Att bekämpa ekonomiskt utanförskap är att bekämpa kriminalitet, om än på lite sikt.

Skolan har debatterats och nämnts i olika sammanhang även i den här debatten. Jag tänker inte fördjupa mig i det ämnet nu. Men en insikt som jag vill berätta om och som gjorde mig oerhört ledsen var en artikel jag läste om ett barn i lågstadieåldern som kände sig utsatt i skolan. Barnet var nedstämt och hade tankar på att skada sig självt. Det barnet fick vänta i åtta månader på en tid hos barn- och ungdomspsykiatrin. Det är åtta enormt långa månader som barnet inte vill gå i skolan och till och med hotar att försöka ta sitt eget liv. Det är, herr talman, alldeles oacceptabelt ur ett rent mänskligt perspektiv.

Anledningen till att jag lyfter upp denna fråga i en budgetdebatt på rättsområdet är att de barn som inte får den hjälp de behöver löper stor risk att växa upp till vuxna som begår brott. Därför kanske en av de allra viktigaste rättspolitiska satsningarna i budgeten inte ligger på vårt område utan på utgiftsområde 9, nämligen på förstärkning av barn- och ungdomspsykiatrin. Det är fråga om 370 miljoner – jag hade önskat att det var miljarder – i insatser för att korta köerna och stärka första linjens vård. Ytterligare 150 miljoner är riktade till att främja psykisk hälsa hos barn. Utöver det är det även andra satsningar på att främja den psykiska hälsan för alla, vilket naturligtvis träffar barnen i förlängningen och även påverkar tryggheten positivt.

Herr talman! Vid ett tidigare replikskifte i dag nämndes också Trygghetsberedningen. Jag kan inte låta bli att bli rörd av den varma värdegemenskap som håller på att växa fram mellan Moderaterna och Vänsterpartiet.

De sammanträden som vi har haft under åtta månader är inga inspirationsföreläsningar. De är faktatunga, och det tar oerhört mycket energi att jobba med dessa frågor. Men det är något vi måste göra för att på sikt höja kvaliteten i den rättspolitiska debatten. Vi behöver höja vår kunskapsnivå för att kunna fatta bättre beslut. Det är inte alltid roligt eller ens inspirerande, men det är absolut nödvändigt för att åstadkomma den kvalitetshöjning som gör att vi kan fatta bättre beslut i riksdagens kammare.
(Applåder)

Anf. 78 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Centerpartiet är en del av regeringsunderlaget. Den 29 augusti 2019 presenterade Johan Hedins partiledare Annie Lööf Trygghetsberedningen. Sverige behöver en långsiktig trygghetspolitik, står det i pressmeddelandet.

Nu har åtta månader gått. Både Johan Hedin och jag är ledamöter i denna trygghetsberedning. Jag har all ambition att vi politiska partier ska komma överens, att vi kan prata mellan blockgränserna, att vi kan veta att vi har olika ideologiska ingångspunkter, att vi ser på samhället på olika sätt, att vi kan hänvisa till olika akademiska teorier. Men det senaste mötet i denna trygghetsberedning visade tydligt hur stor splittringen är i det arbete som pågår just nu. Att ställa kravet att vi ska hitta ett gemensamt synsätt på de rättspolitiska utmaningarna verkar vara dömt att misslyckas – tyvärr.

Jag saknar ledarskapet i denna trygghetsberednings arbete. Jag saknar regeringen, och jag saknar Centerpartiet. Ni lovade att arbetet skulle bli så bra. Jag saknar en dialog mellan partierna. Vad jag tror att vi behöver är helt nya direktiv, en helt ny utgångspunkt, där vi kan komma fram till realistiska saker som vi kan komma överens om i stället för stora samhällsutmaningar där vi står på olika positioner. Var är ledarskapet i denna trygghetsberedning?

Anf. 79 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr talman! Jag tror att ledarskapet för vårt arbete i våra uppdrag måste komma inifrån oss själva. Vi måste stå för den energi som behövs för att genomföra bra saker. Om man inte vill komma överens kommer man inte att komma överens. För vissa är det viktigare att ha en konfliktyta på området. Jag menar inte att just Linda Westerlund Snecker gör sig skyldig till det, men det är tydligt att det ibland är viktigare att ha en konflikt som skapar opinionsdrivande dramatik än att faktiskt komma framåt.

Hela ambitionen med denna trygghetsberedning var att skapa en infrastruktur där vi kunde lägga konflikter åt sidan och faktiskt bidra konstruktivt från alla olika håll. Jag har själv drabbats av det ganska besvärliga förhållandet att man får kunskap sig till livs, som vi har fått i olika omgångar i beredningen, som utmanar tidigare föreställningar man har haft, byggt en politik på och investerat tungt i i debatter i riksdagen och på andra ställen där man har försvarat positioner och där man nu förstår att det saknades en pusselbit. Jag förstår att det är utmanande, men det är också oerhört utvecklande. Jag hoppas och tror att Linda Westerlund Snecker kan vara en bidragande del i denna trygghetsberedning även framöver. Hon är det ofta i utskottet och i andra diskussioner, och jag har stort utbyte av Linda på många olika sätt.

Låt oss med gemensamma krafter skjuta in mer energi. Om det är så att vi inte talar med varandra, lyft luren, Linda Snecker, och ring inför nästa sammanträde, så kan vi prata om hur vi kan utveckla och göra beredningen ännu bättre.

Anf. 80 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Herr talman! Jag håller med Johan Hedin om att konfliktytorna inom rättspolitikerna är onödigt stora. Jag brukar vara den som ständigt upprepar i debatterna att många vill ha otrygghet och hög kriminalitet för att kunna genomföra sina bisarra förslag om visitationszoner eller dubbla straff för gängkriminella.

Jag gillar idén med denna trygghetsberedning. Jag gillar ambitionsnivån. Därför har jag gått in med liv och lust i arbetet, och därför har jag kanske blivit extra djupt besviken när vi har fått fantastisk kunskap från Jerzy Sarnecki. Jag baserar mycket av min politik på hans forskning från till exempel Brå, en myndighet som jag tycker har hög kompetens. Men nu säger Johan Hedin att vi ska skylla en stressig arbetsmiljö på en arbetsplats på att individen ska gå i kbt-behandling för att lära sig att djupandas. Jag tycker att ledarskapet behöver vara större än så.

Anf. 81 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr talman! Att ledarskap är större än djupandning är vi djupt överens om. Det handlar om att ackumulera den energi som krävs för att uppfylla alla delar i våra uppdrag. Vi har ansvar för att göra det själva. Naturligtvis kan vi ha förväntningar på andra i beredningen.

Herr talman! Man måste se detta i ett större perspektiv. Vi måste våga utmana våra invanda mönster och våra insikter. Det blir ibland besvärligt för rörelser som till exempel skyller alla problem med kriminalitet på invandring, eller för den delen på kapitalism eller vinster i välfärden, när man i dessa sammanhang upptäcker att bilden är något djupare än så.

Jag tror att vi alla måste ta ett par djupa andetag och försöka jobba ned detta. De problem vi upplever, och som Linda Westerlund Snecker själv tog upp i sitt anförande, är nämligen inget man löser över en natt. Detta kräver en enorm långsiktighet. Trygghetsberedningen är ett kärll för att jobba med det, och jag hoppas att vi kan göra det framgångsrikt även framöver.

Anf. 82 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! I Sverige tänds det ljus för människor som har mördats. Det ordnas insamlingar till brottsoffer. Det arbetas ideellt i brottsofferjourer, kvinnojourer och vittnesskyddsprogram. Allt detta är imponerande insatser från människor som vill se till att brottslighetens offer ändå får heder, stöttning och hjälp när vi har misslyckats med att förhindra brott och bekämpa brottsligheten.

Det ämne vi har att debattera i dag handlar om demokratins kärna. Det är dessutom välfärdens kärna, vill jag påminna om, för det är ju inte så att brottsligheten på något sätt slår blint. I all forskning – vilket bland annat framgår av Trygghetsberedningens arbete, som diskuteras flitigt just i dag – är det tydligt att de mest utsatta människorna är de som drabbas hårdast i brottslighetens spår. När otryggheten växer är det de människorna som

tappar mest livschanser – om inte, i värsta fall, livet. Med all tydlighet kan brottsligheten dock även slå blint, som bekant.

Vi satsar 56 miljarder här. Jag tycker att det hade kunnat vara lite mer; Liberalerna hade gärna sett större satsningar. Vi ska också komma ihåg att vi får tillbaka en del genom skatt från dem som jobbar i rättsväsendet. Vi får minskade sjukvårdskostnader, ökad produktivitet och ökad tillväxt. Affärsklimatet blir bättre när brottsligheten minskar. Inte minst brotten mot företag har ju ökat på senare år.

Det pratas mycket om att det alltid finns mer pengar. Ja, det är ju så – vi från Liberalerna tycker att den här budgeten, och de här åren av samarbete med regeringen, har burit viss frukt. Vi ser minst 10 miljarder brutto i ökade satsningar på rättsväsendets myndigheter. Det är viktiga investeringar för framtiden. Men mer måste komma – mer *behöver* komma – och det är också Liberalernas krav på regeringen i det kommande budgetsamarbetet. De här satsningarna måste fortsätta, och det måste bli mer än de 10 miljarder netto som nu är inmutade.

Det står i budgetpropositionen, som vi alla har läst, att vi som medborgare ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom. Då blir ju en retorisk fråga, som justitieministern kan svara på senare: Hur tycker du att det går? Men vi är väl egentligen alla det svaret skyldiga.

Jag tror att de avvägningar som ska göras mellan rättssäkerhet och rättstrygghet, som nogsam tas upp i propositionen, också måste vägas mot integritet. Vi skulle de facto kunna i stort sett utrota brottsligheten på tisdag, om vi ville, med lite snabb lagstiftning. Det skulle bli ett ganska obehagligt samhälle, vill jag understryka, men det är fullt möjligt. När vi inte vill gå dit är det dock satsningar på myndigheterna och relevant lagstiftning som är vår väg.

Vi mäter också den här verksamheten. Vi tittar på Nationella trygghetsundersökningen för att se upplevelsen, och vi tittar på förtroendet för myndigheterna. Vi tittar på själva antalet anmälda brott, alltså den officiella statistiken, men vi tittar också på utsattheten. Vi vet nämligen att alla brott inte anmäls. Låt mig göra några nedslag, herr talman!

Vi vet att det skedde en bred försämring av den upplevda tryggheten mellan 2014 och 2018. Den har studsat upp sedan dess, och det välkomnar jag. Jag hoppas att det beror på relevanta satsningar på just rättsväsendet, trots att mycket grova brott har ökat i omfattning.

Vi kan dock se det mycket allvarliga att upp till 36 procent av kvinnorna förra året upplevde en rädsla att utsättas för brott, inte minst när de vistades utomhus.

Tittar vi på anmälda brott ser vi att en hel del brottslighet minskar men att bedrägerier ökar, inte minst tack vare digitaliseringen och brotten på nätet. En hel del sker i följderna av corona.

Vi ser att sexualbrotten har ökat, framför allt de som har lägre straffvärde. Det är en ökning som är mycket, mycket allvarlig.

Vi ser hur skjutvapenvåldet ökar, och det gör även den allmänfarliga ödeläggelsen. Det låter kanske konstigt, men det gäller alltså sprängningar. Vi ser även att det dödliga våldet har ökat.

När man tittar på utsattheten kan man se att det är en väldigt stor grupp som drabbas av brott, och av mycket brott. NTU:n visar till exempel att det är 6 procent som drabbas av 75 procent av brotten. Vi vet också att det

är samma sak på andra sidan, bland gärningspersonerna, det vill säga att det är en väldigt koncentrerad grupp personer som begår en stor mängd brott. Det är därför vi i andra sammanhang pratar om att det är viktigt att dessa personer låses in för en längre tids rehabilitering och begrundan över sin verksamhet.

Det är alltså ömsom vin, ömsom vatten, herr talman, men generellt sett ökar förtroendet för de rättsvårdande myndigheterna. När man frågar svenska folket får man svaret att deras förtroende för våra myndigheter, som gör ett fantastiskt jobb, ökar. Myndigheterna vill man också tacka så här i juletid; utöver alla de ideella krafter som jobbar vill man ju tacka alla myndighetspersoner som gör fantastiska insatser i allmänhet, inte minst under corona.

Vi fortsätter satsningen på polisen. Det är just nu 3 000 under utbildning, och fler ska in. Vi slår snart också svenskt rekord i poliser per capita. Vi har redan slagit svenskt rekord vad gäller antal, men nu blir det snart rekord även per capita. Hundratals nya poliser har kommit ut till regionerna i dagarna. Detta är viktigt.

Det är dock fler myndigheter som är avgörande i den så kallade rättskedjan. Vi ser i domstolarna hur överbalanserna ökar ganska allvarligt, och där har inte minst justitieministern ett stort ansvar för det allvarliga läget. Regeringen skriver i propositionen att man noga bevakar detta, och här kommer det att behövas fler resurser. Jag har pratat med många människor runt om i våra tingsrätter och inte minst i våra hovrätter om att resursbehovet är fortsatt stort.

Åklagarna fick en lite styvmoderlig behandling i propositionen, men som flera ledamöter har hört har det annonserats en tilläggsproposition. Det är numera väldigt vanligt med tilläggspropositioner; det är inte bara så att det kommer en på våren, om en vårandringsbudget, utan nu kommer de lite titt som tätt med tanke på att vi behandlar och försöker möta konsekvenserna av corona.

Kriminalvården får rejäla tillskott, men det kommer inte att räcka att vi bara bygger nytt. Vi måste även bygga om gamla lokaler, och vi måste vara beredda att kolla ute i Europa om det finns överkapacitet vi kan använda. Vi måste också se till att fler personer som har begått brott faktiskt lämnar landet omgående. Det är ett sätt att minska både kostnader och belastningen på Kriminalvården.

Vi tvingas göra stora satsningar på rättsliga biträden, vilket är en konsekvens av att fler brott klaras upp. Fler tas till domstol, och det är mer omfattande förhandlingar och mer komplicerat. Vi måste därför se till att det finns offentliga biträden och advokater som får god ersättning för sitt utförda arbete. Så här i slutet av året vill jag dock skicka med en tanke till Advokatsamfundet om att de verkligen måste fundera på om de behöver stämma i bäcken. Vi har nämligen sett en oroande utveckling där det faktiskt förekommer att enskilda advokater – en klar minoritet, såklart – missköter sig å det grövsta och har helt andra uppdrag än de som är tänkta med hjälp av satsningarna i budgeten.

Vi fortsätter utveckla Sis, Statens institutionsstyrelse.

Mer kan sägas, fru talman, men jag vill avslutningsvis slå ett slag för vikten av att hålla ihop detta. Vi kan göra mängder av relevant lagstiftning och satsningar på myndigheterna. Det handlar om minst 10 miljarder brutto under mandatperioden. Men vi måste också se oss vidare omkring.

Det handlar inte minst om de socialpolitiska penseldragen – ni vet, skola, arbetsmarknad, integration och jobb. Människor ska kunna känna hopp för framtiden och känna att de är en del av möjligheternas Sverige. Då minskar trycket på de rättsvårdande myndigheterna, och tryggheten ökar.

Vi behöver förstärka det internationella samarbetet på alla sätt, inte minst inom Norden men också inom det europeiska samarbetet. Här sker viktiga förhandlingar på EU-nivå i dagarna.

Fru talman! Liberalerna önskar slutligen sina kollegor i justitieutskottet och andra närvarande i kammaren en god och synnerligen välförtjänt jul.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 83 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för en intressant debatt denna eftermiddag. Särskilt tackar jag Centern och Liberalerna för det goda samarbete vi haft kring budgetpropositionen som vi nu ska besluta om. Jag tackar också er som deltar i debatten för bra och konstruktiva inlägg.

Debatten har handlat mycket om gängkriminaliteten, med all rätt. Jag ska också komma in på det temat mot slutet. Men i dag hade jag tänkt börja i en annan ände, med en fråga som är minst lika viktig som gängkriminaliteten men som jag tycker får alltför lite utrymme.

Det är en fråga som inget av högerpartierna – Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – nämnde med ett endaste ord i sina inlägg. Inte ens Linda Westerlund Snecker gjorde det, vilket jag trodde att hon skulle. Maria Strömkvist gjorde det. Johan Pehrson gjorde det.

Det jag talar om är mäns våld mot kvinnor. Jag tänkte börja i den änden.

De senaste tre åren har 48 kvinnor mördats av en man som man tidigare haft en relation med. Det är nästan en kvinna var tredje vecka. Morden har ofta föregåtts av åratall – ja, kanske decennier – av misshandel, övergrepp, trakasserier och hot från mannen men inte sällan också av misstänkliggörande och skuldbeläggande från omvärlden. ”Ja, men om han nu är så elak, varför lämnar hon honom inte?” Så har det kunnat låta. Så lägger man skulden på brottsoffret, på kvinnan som ofta försöker skydda och värna inte bara sig själv utan också sina barn. Det förhållningssättet är ett svek mot de kvinnorna.

Jag vill vara väldigt tydlig här. Den här regeringen har två prioriteringar på det kriminalpolitiska området. Den ena är att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten, vilket jag strax ska återkomma till. Den andra är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, våldet i nära relationer, och där är det hedersrelaterade våldet en del. Dessa två prioriteringar är likvärdiga.

När det gäller mäns våld mot kvinnor är jag väldigt stolt över det vi gjort sedan vi tillträdde för sex år sedan.

Vi har gjort stora satsningar på polisen. Polisen har nu mer pengar än någonsin och fler anställda än någonsin, och vi har fler poliser än någonsin. Polislönerna har höjts. Polisen har fått en modern organisation med bättre teknik, fler kameror och bättre rättsliga verktyg än man någonsin tidigare haft.

Detta har också möjliggjort en satsning mot brott i nära relationer. I år har 380 nya utredare rekryterats som är särskilt inriktade på sexualbrott,

våld i nära relationer, våld mot barn och hedersrelaterade brott. Det är en mycket viktig satsning för att kunna lagföra fler gärningsmän.

Vi har också skärpt straffen på de här områdena. Med samtyckeslagstiftningen från 2018, vår viktigaste straffrättsliga reform förra mandatperioden, fick Sverige inte bara den strängaste sexualbrottslagen någonsin utan också en modern lagstiftning som utgår från det självklara att sex ska vara frivilligt och att allt annat är ett övergrepp. Vi ser nu glädjande nog att flera länder vill ta efter den lagstiftningen.

I år skärpte vi straffet för mord. Vi pekade då särskilt ut mord på en närstående, som ska ge livstids fängelse i ökad utsträckning.

När det gäller hedersbrott införde vi vid halvårsskiftet en ny straffskärpningsgrund och utreseförbud för att skydda barn som riskerar att giftas bort eller könsstympas. Den lagstiftningen har varit på plats i mindre än sex månader, och utreseförbudet har redan tillämpats 14 gånger. Det har alltså redan räddat många barn från ett fruktansvärt öde.

När det gäller sexköp och prostitution och människohandel, som ju är en annan form av exploatering av kvinnor och barn, har vi ändrat lagen så att den som köper sex av en kvinna utsatt för människohandel nu kan straffas också för våldtäkt och inte bara för sexköp. Det ger förstås en mycket högre straffskala.

Jag tror inte att någon kunnat missa hur polisen under det här året har skruvat upp trycket mot människohandel och sexköp. Det har ju uppmärksamats inte minst efter att någon kändis och någon politiker åkte fast. Så kan det gå. Det är en påminnelse om att polisen jagar de här nätverken och att ingen står över lagen.

Vi har tittat på polisen, på straffen, på människohandel men också på brottsoffren. Vi har sett till att brottsofferjourer och kvinnojourer nu har mer pengar att röra sig med än någonsin tidigare, och vi har gjort så att den som utsatts för sexualbrott nu får ett målsägandebiträde redan vid anmälan – mycket tidigare än vad som förut var praxis. Dessutom har vi ökat möjligheterna att sätta fotboja på de män som förföljer sina före detta och har brutit mot kontaktförbudet.

Det här är bara ett axplock av allt vi gjort på detta område. Det finns mycket mer att redovisa, men jag måste ju också hinna med att berätta om det vi ska göra härnäst under de kommande åren.

Vi kommer naturligtvis att gå vidare med ökade insatser från polis och åklagare men också med mer straffrätt.

Vi kommer att skärpa straffen för sexualbrott ytterligare. Vi gör en översyn av straffskalorna där. Det gäller bland annat sexuellt ofredande och våldtäkt.

Vi ska ta bort böter från straffskalan för sexköp. Det ingår också i översynen.

Vi ska införa ett särskilt hedersbrott med en särskild straffskala efter mönster från det kvinnofridsbrott som vi socialdemokrater införde för 20 år sedan och som varit en oerhörd framgång för att få upp straffskalorna i det avseendet. Med ett särskilt hedersbrott får vi en avsevärt strängare straffskala också för de brotten.

Vi ska ta fram en ny nationell strategi mot våld mot barn. I samband med det kommer vi också att lägga fram förslag om ett nytt barnfridsbrott. Det innebär att om en man slår sin fru inför sina barn kommer också barnen att betraktas som brottsoffer och därmed bland annat kunna få skadestånd

av sin pappa. Det är rimligt, för enligt min uppfattning begår mannen i den situationen ett brott inte bara mot kvinnan utan också mot sina egna barn. En sådan man sviker då sin viktigaste plikt i livet, som ju är att ge sina barn en trygg uppväxt, och det ska han bära ansvar för. Det är innebörden i det nya barnfridsbrottet, som vi kommer att kunna gå till Lagrådet med i början av nästa år och sedan till riksdagen med i mars.

Fru talman! Jag har pratat länge om vad vi har gjort och vad vi ska göra, framför allt när det gäller brottsbekämpning och straff. Men vi förstår ju alla att om vi verkligen ska komma någonstans, då måste vi också arbeta mycket mer förebyggande. Om mäns våld mot kvinnor ska upphöra, då är det männen som måste förändras.

Här måste vi ta en rejäl diskussion om hur det kan komma sig att det är män som begår så gott som alla brott mot kvinnor. Men inte bara det, det är också män som begår så gott som alla brott mot män. Kort sagt: Det är män som begår så gott som alla brott. Nästan 95 procent av alla som sitter i fängelse är män. Det är klart att man måste ställa frågor om det. Är det en naturlag? Måste det vara så? Varför är det så? Och vad kan vi göra åt det?

Det handlar förstås om ett långsiktigt arbete; det måste börja redan i barndomen. Våldsamma pojkar blir våldsamma män. Här finns bryggan över till det som ni har talat om hela eftermiddagen, nämligen gängkriminaliteten och det vi ser i en del av de utsatta områdena. De skjutningar och sprängningar vi ser nu och den organiserade kriminaliteten är ett resultat av strukturer som etablerades för länge sedan. Det vi gör nu, när vi sätter hårt mot hårt mot gängen, borde Sverige ha gjort för länge sedan. Det gjorde man inte då, och därför kunde dessa strukturer växa sig starka. Det blir svårare att rå på dem nu. Det blir dyrare och kommer att ta längre tid, men det kommer att gå.

För att vi ska lyckas med detta räcker det dock inte bara med de hårdare tagen, utan vi måste också öka integrationstakten ytterligare. Våra reformer under den förra mandatperioden innebar att nyanlända kunde komma i arbete mycket snabbare än under alliansåren; jag tror att etableringstiden för nyanlända nästan halverades under den förra mandatperioden. Socialbidragstagandet sjönk. Detta är bara ett exempel.

Detta är bra, och det måste fortsätta. Vi måste dock också se vilka normer, värderingar och sociala förutsättningar som utgör grogrunden för kriminaliteten.

Precis det könsmonster som jag talade om tidigare finns också avspeglat i de utsatta områdena och i den här typen av brott. Det är pojkarna som dras in i gängkriminaliteten; det är nästan aldrig flickorna. Det är snarare tvärtom – det går ofta ganska bra för flickorna. De gör bra ifrån sig i skolan, får fina betyg och kan göra den där klassresan och bryta upp från klasssamhällets förtryck och begränsningar. Men det går ofta mycket sämre för deras bröder. Här måste vi fråga oss vilka normer, värderingar och förväntningar som dessa pojkar växer upp med och hur vi kan påverka och förändra detta så att det helt enkelt går bättre för dem.

Här har Sverige, menar jag, trots allt ganska bra förutsättningar. Sverige är i grunden en välfärdsstat byggd på idén om generell välfärd. För att förebygga brott måste välfärden vara stark; det är min bestämda uppfattning. Det måste finnas en bra skola, bra socialtjänst, bra fritidsverksamhet

och bra barnomsorg och mödravård oavsett var man bor i Sverige, och detta måste nå alla.

Det får inte vara som i Hjällbo i Göteborg, som jag besökte för ett par månader sedan. Det var ett i övrigt väldigt bra besök; jag träffade många härliga barn, lärare och ledare. Men jag fick höra att i Göteborg får inte barn till arbetslösa någon fritidsverksamhet efter skolan, trots att det kanske är just dessa barn som behöver det allra mest. Efter skolan delas barnen upp – de barn vars föräldrar har ett arbete får gå på fritis; de barn som har arbetslösa föräldrar får gå hem. I värsta fall hamnar de hängande på torget med äldre som de absolut inte ska umgås med. Det är pojkarna som hamnar där; det är väldigt sällan flickor.

Varför är det då så i Göteborg och i många andra kommuner? Detta är kommunala beslut, men alla politiska beslut kan ju ändras. Politik har betydelse också i detta avseende.

Vi gör nu enorma satsningar på brottsbekämpning från statens sida. Ingen kan längre tvivla på den här regeringens beslutsamhet när det gäller att bekämpa gängen. Vi sätter av pengar. Vi skärper straffen. Vi sätter upp kameror. Vi fyller fängelser med de gängkriminella, och vi bygger fler fängelser, som flera er har varit inne på. Men vi måste också bryta nyrekryteringen.

För att detta ska fungera måste kommunerna nu, enligt min uppfattning, svara upp när det gäller det brottsförebyggande arbetet och satsa på skolor i de utsatta områdena samt satsa på socialtjänsten, på fritis och på idrott, musik, kultur, teater och allt annat som lyfter dessa områden.

Det ber jag nu om att kommunerna ska göra. Jag ber förresten inte – jag så gott som kräver att de gör det i den här situationen, inte minst mot bakgrund av att jag vet att kommunsektorn går med över 40 miljarder i överskott i år. Då måste det finnas utrymme för brottsförebyggande insatser. Det är bara så, fru talman, vi på sikt kan klara av både att bekämpa brotten och att bekämpa brottens orsaker.

Anf. 84 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Det lackar ju mot jul; det har ingen missat. Ännu ett år som vi kan lägga till handlingarna har passerat i den här kammaren.

För den här regeringen är det ju inte bara ett år vi kan lägga till handlingarna, utan det är faktiskt sex år. Tiden går fort i politiken. Det har gått sex år sedan Sverige fick en rödgrön regering, och det är ju, får man väl säga, väldigt lång tid i ett politiskt liv.

Det är många beslut som har fattats. Det har varit många utredningar. Det är många möten som har hållits. Det är säkert mycket av det mesta.

Frågan man kan ställa sig just när ett år har passerat är: Hur går det egentligen? Och hur har det gått under de här sex åren? Vad är resultaten? Jag föreställer mig att justitieministern ofta funderar kring dessa frågor. Jag hoppas i alla fall det.

Annars kan jag hjälpa till. Jag kan nämligen konstatera att 2020 verkar bli ytterligare ett år av mörka rekord. Skjutningarna slår rekord i år. Antalet döda i skjutningar slår också rekord. Det dödliga knivvåldet slår rekord. Antalet personer i gängkriminella miljöer slår rekord. Otryggheten i det svenska samhället slår rekord, enligt den nationella trygghetsundersökningen.

Jag undrar, fru talman, om Morgan Johansson är nöjd med utvecklingen på hans område de senaste sex åren. Och vilket ansvar har han som justitieminister, och ytterst som chef för Justitiedepartementet ända sedan 2014, för den trygghetskris som Sverige just nu, just här och just i dag upplever?

Anf. 85 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag företräder en regering som har gjort mer på det här området än vad någon annan regering har gjort. Jag tror att jag under mina sex år har gått till riksdagen med över 200 lagförslag, och alla har gått igenom. Vi har skärpt straffen för ett femtiotal brott. Vi sätter nu av mer pengar till polisen än någonsin tidigare. Vi har fler poliser än någonsin, och vi har fler kameror uppe än någonsin. Vi har också bättre rättsliga verktyg för polisen än någonsin för att komma åt de här gängen.

Vi har också sett till att klara av att bura in en hel del av dem som tidigare sprang runt med vapen på stan; nu sitter de i stället i häkte eller på anstalt. Förra året dömde domstolar ut över 10 000 fängelseår – en ökning med 30 procent.

Jag tror att alla förstår att det här är problem som går ganska långt tillbaka i tiden och att det här är strukturer som fick bita sig fast i Sverige i mitten av 90-talet och som inte kvävdes i sin linda då. Det vi gör nu borde man ha gjort redan vid den tidpunkten.

Jag vill påminna Johan Forssell om att det inte bara handlar om att klara av alla de brottsbekämpande delarna. När jag talar med polisen i de utsatta områdena säger de ofta tre saker. De säger att de behöver bli fler. De säger att de behöver ha bättre verktyg – då handlar det om kameror, straff, häktesmöjligheter och avlyssningsmöjligheter. De säger också en sak till: Tänk på att det inte bara handlar om oss, utan för att det här ska fungera måste vi också bryta nyrekryteringen. Då måste vi se till att skolan och fritidsverksamheten fungerar, att socialtjänsten är stark och att det finns en framtid för ungdomarna.

Det är precis där Moderaterna är helt tomhänta. Ni må ha politik kring repressiva åtgärder – det har vi också – men ni har ingen politik för att bryta nyrekryteringen till gängen.

Anf. 86 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Det är så det alltid låter. Oavsett fråga, oavsett problem och oavsett område är det alltid någon annans fel. Det är alltid någon annan regerings fel. Visst skulle man säkert ha gjort mer tidigare, men det, fru talman, är ju ett väldigt dåligt argument för att inte i dag göra vad som krävs för att få bukt med problemen.

Det är ju faktiskt lite märkligt att man i en tid när skjutningarna, antalet döda i gängkriminalitet, det dödliga knivvåldet och otryggheten slår rekord inte märker någon krisinsikt hos justitieministern. Han pekar i stället finger åt andra partier och lägger ansvaret på andra och berättar sedan om det antal lagförslag han har lagt fram. Om regeringens politik har varit så lyckad, varför ser då Sverige ut som det gör?

Jag hoppas att justitieministern får en god jul. Jag hoppas också att han tar en del av den tiden till att fundera kring sitt eget ansvar. Sex år är en

Anf. 87 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror att de flesta förstår att här finns en i grunden ideologisk skillnad.

Jag säger att för att kunna lyckas med den stora uppgiften att bryta gängkriminaliteten ska man gå in med de resurser som vi går in med: med poliser, med krav och med straffskärpningar och allt det repressiva som vi gör. Det ska vi göra, och det gör vi också. Och här finns ingen större skillnad mellan våra partier.

Den stora skillnaden, fru talman, är hur vi ser på socialpolitiken och välfärdspolitiken. Ni moderater driver en politik som ökar klyftorna, och ni struntar i satsningar på socialtjänst och skola. Så fort ni får tillfälle skär ni faktiskt ned och tar bort resurser till detta. Det gjorde ni så sent som hösten 2018, då ni trumfade igenom en budget här ihop med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Då plockade ni ju bort de särskilda satsningarna just på de utsatta områdena för att bryta nyrekryteringen.

Här finns en ideologisk skillnad. Vi kommer att fortsätta leverera i de repressiva delarna, men vi kommer aldrig någonsin glömma bort att det också behövs bra skolor, bra fritidsverksamhet och allt annat kring dessa ungdomar för att bryta nyrekryteringen.

Anf. 88 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vi ska ju vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom. Min fråga till justitieministern är hur han tycker att det går och vad vi mer behöver göra. Det är *en* fråga. Men det som jag tror att vi definitivt behöver göra är att satsa än mer på internationellt samarbete, och det är egentligen det som jag vill fråga justitieministern om.

Avslöjandet och knäckandet av Encrochat har varit en fantastisk framgång. Den franska polisen har tillsammans med Europol avslöjat en gigantisk härva av mycket grovt kriminella högt upp i näringskedjan. Polisen har nu tagit in hundratals i häkte bara i Sverige på grund av detta, och det är en utveckling som vi ser i hela Europa.

Vi vet att användandet av hemlig dataavläsning har varit väldigt viktigt i detta. Det har tidigare tillämpats i andra europeiska länder men bara sedan nyligen i Sverige. Men det är samarbetet jag är ute efter, fru talman. Hur vill justitieministern förstärka samarbetet på europeisk nivå med Europol och rimligen genom ett deltagande i Eppo?

Jag vill påminna justitieministern om att på grund av den senfärdighet som rått är det nu bara Sverige, Ungern och Polen – en udda samling att umgås i – som står utanför detta. Vad tänker justitieministern göra för att förstärka Europol och för vårt inträde i Eppo för att mer fruktsamt kunna bekämpa de grova nätverken som naturligtvis är grunden? Vi måste ju slå i toppen, samtidigt som vi stöder människor så att de inte blir kanonmat i de här gängen. Det är ett dubbelgrepp som krävs.

Vad är svaret, justitieministern?

Rättsväsendet

Anf. 89 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det internationella samarbetet och EU-samarbetet måste naturligtvis utvecklas ytterligare.

När det gäller frågan om Eppo pågår just en översyn av hur Sverige ska förhålla sig till den. Det är viktigt att Eppo, den europeiska åklagarmyndigheten, inte påverkar det samarbete som har funnits inom Eurojust, som ju är åklagare till det åklagarsamarbete som har varit oerhört viktigt för Sverige under de många år som vi har deltagit i det.

Jag tror annars att vi behöver utveckla framför allt de bilaterala samarbetena mycket mer. Jag kan ge några exempel.

Det är ett antal länder varifrån internationella stöldligor opererar och som ju står för en mycket stor del av inbrotten i Sverige. Nästan hälften av alla inbrott i Sverige begås av internationella stöldligor. Varifrån kommer de då? Från EU-kretsen pratar vi om Litauen, Polen och Rumänien. Då gäller det, tycker jag, att vi fortsätter att vidareutveckla de bilaterala samarbetena mellan svensk polis och rumänsk, litauisk och polsk polis.

Det kan också handla om att förändringar behöver göras på politisk nivå, till exempel när några av de här inbrottstjuvarna grips och vi dömer dem. De ska då helst inte avtjänas straff i Sverige. Vi behöver ju våra fängelseplatser till våra egna bovar. Vi behöver inte ha människor i våra fängelser som inte kan svenska och som inte ens en gång ska rehabiliteras i Sverige, utan då är det bättre att de avtjänar sina straff i sina hemländer. Vi driver därför den frågan bilateralt med de länderna, hittills med mest framgång med Rumänien som har ökat kvaliteten på sina fängelser i en sådan grad att de nu kan ta emot de klienter som kommer från Sverige.

Anf. 90 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag delar uppfattningen att det verkligen är konstigt att vi inom EU har fri rörlighet, just nu såklart med ganska stort undantag beroende på pandemin eller av andra orsaker. Det är klart att människor som kommit hit, begått brott och dömts ska skickas tillbaka till sina hemländer, oavsett om de kommer från Rumänien, Angola eller Australien – det sistnämnda är inte så vanligt, men det spelar mindre roll vilket land de kommer från. Det är ju deras problem att fängelserna är för dåliga.

Det vi kan göra här, fru talman, är att ändra regeln om att minst sex månaders straff ska avtjänas för att det ska bli aktuellt att skicka ut den grovt kriminella, som sannolikt inte bara har snott en brödrost utan snott ganska mycket.

Tänker justitieministern vidta några åtgärder för att de här personerna ska kunna skickas ut från Sverige?

Anf. 91 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Ja, det är precis det vi gör. När vi har våra myndighetsdialoger med Kriminalvården är det två frågor som vi har på agendan varenda gång. Den ena handlar om hur vi bygger ut och vilka nya anstalter och häkten vi ska ha. Den andra handlar om hur vi ser till att fler av dem som vi har i svenska fängelser i stället kan avtjänas sina straff i sina hemländer.

Ibland har det varit problem i andra länders myndigheter som gjort att det har tagit lång tid. Men ibland har det faktiskt också varit problem hos oss – att det har tagit väldigt lång tid och varit väldigt byråkratiskt. Därför ändrade vi lagen från den 1 juli i år och har påfört ett särskilt skyndsamhetskrav just för den här typen av överföringar.

Jag har också sagt till Kriminalvården att om vi begär överföringar till något land och det studsar där, att de inte vill ta emot sina egna medborgare, vill vi ha en lista över dessa. Då ska jag ta det direkt med representanter för deras länder.

Så jobbar vi bilateralt med dessa länder.

Anf. 92 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Johan Pehrson var i sitt anförande tidigare inne på att Åklagarmyndigheten är styvmoderligt behandlad i regeringens budget. Delar Morgan Johansson uppfattningen att Åklagarmyndigheten behandlats styvmoderligt? Och om Morgan Johansson instämmer i detta, hur ska man då se på behandlingen av Ekobrottsmyndigheten?

Ekobrottsmyndigheten jobbar med att bekämpa ekonomisk brottslighet, som är samhällsskadlig, hotar välfärdssystemen och förtroendet för demokratin samt snedvrider konkurrensen. Det är ett arbete som nu undergrävs av regeringens budget, eftersom behovet enligt myndigheten är 70 miljoner kronor och de nya medlen till Ekobrottsmyndigheten i regeringens budget är noll kronor.

Konsekvenserna, enligt Ekobrottsmyndigheten själv, handlar om minskade möjligheter att hantera organiserade angrepp på skattesystemet, bostadsrättsbedrägerier, pensionsbedrägerier och penningtvätt från narkotikaförsäljning. EBM:s särskilt krävande ärenden har fördubblats sedan 2011, och det behövs dubbla åklagare för att driva förundersökning. Men regeringen gör ingenting för att lätta deras börda, eftersom de inte lägger en enda extra krona när myndigheten har begärt 70 miljoner kronor.

Vilka konsekvenser såg regeringen i den bedömning man måste ha gjort när man bestämde sig för att lägga noll kronor på Ekobrottsmyndigheten? Var det så att regeringen missade Ekobrottsmyndighetens begäran, eller struntade man helt enkelt i den? Det vill jag ha svar på, fru talman.

Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi gör mycket stora påslag på så gott som hela rättsväsendet. Vi måste dock bedöma varje myndighets ekonomiska ställning för sig.

Det har varit en stor diskussion om Åklagarmyndigheten. Men Åklagarmyndigheten har ju gått med överskott fem år i rad. Man har inte förbrukat sina pengar och går även i år med 40 miljoner i överskott.

Vi talar ju om skattebetalarnas pengar, och ser vi en myndighet som inte ens förbrukar de resurser man har fått utan går med överskott kanske vi ska fundera på om myndigheten behöver få ytterligare pengar just nu eller om vi kan vänta lite för att se hur resursutvecklingen ser ut. Så var det med Åklagarmyndigheten.

Åklagarmyndigheten har växt under våra år, och antalet anställda har ökat med över tio procent. Så hur man kan säga att Åklagarmyndigheten är styvmoderligt behandlad när den växer och går med överskott förstår jag faktiskt inte.

Givetvis är vi beredda att fortsätta att följa både Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Används pengarna och man behöver göra ytterligare förstärkningar och anställa fler får vi naturligtvis titta på det, och då gör vi det tillsammans med de två partier vi samarbetar om budgeten med, Centern och Liberalerna.

Men Åklagarmyndigheten har som sagt gått med överskott fem år i rad och även i år.

Anf. 94 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Det är mycket bekymmersamt att justitieministern inte förstår Åklagarmyndighetens behov av långsiktig finansiering. Åklagarmyndighetens del av rättsväsendet har faktiskt minskat under senare år. Att man har ökat i total summa beror till stor del på alliansbudgeten och M-KD-budgeten som gick igenom här. Det var här de stora pengarna till Åklagarmyndigheten fanns.

Jag frågade också om Ekobrottsmyndigheten. Man begärde 70 miljoner kronor och fick noll kronor. Det handlar om att bekämpa brott mot våra välfärdssystem. Jag hoppas att det inte kommer som någon överraskning för justitieministern att behovet av detta är väldigt stort. Ändå nonchalerar man denna myndighets äskande på 70 miljoner och anslår inte en enda krona extra.

Jag fick inget svar på om regeringen missade detta äskande eller om man helt enkelt struntade i det. Jag vill ha det svaret.

Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Svaret på frågan är att vi givetvis följer utvecklingen i båda dessa myndigheter. Men vi måste hela tiden bedöma om pengarna används eller inte. Behöver man ytterligare pengar för att expandera kommer man att få det om man kan visa på det behovet. Men återigen, detta är skattebetalarnas pengar, och då måste vi vara lite noggranna med hur de används.

Andreas Carlson säger att Åklagarmyndigheten har växt tack vare att de fick mer pengar 2018. Jag sa precis att Åklagarmyndigheten har ökat med 10 procent sedan 2014 och har gått med överskott fem år i rad. Vad jag vet har inte M, KD och SD styrt under dessa fem år, utan det har i huvudsak vi.

Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag noterade att antalet minuter som justitieministern stod i talarstolen var större än antalet uppklarade mord i Malmö de senaste tio åren, det vill säga 4 mord av 57. Det säger något om att det kanske inte är antalet ord som betyder något ute i verkligheten utan att det är den politik man för som spelar roll.

Den dåliga siffran för antalet uppklarade mord beror på att väldigt få individer vill prata med polisen eftersom de därigenom riskerar sitt eller sina anhörigas liv. Det har tyvärr också visat sig att en del personer har blivit skjutna, hotats eller utsatts för sprängdåd och därefter tystnat.

Regeringen säger sig vara beredd att gå vidare med ett av de två förslag som utreds om kronvittnen och anonyma vittnen och vill gå vidare med ett kronvitnesssystem. Det är givetvis ett framsteg. Men det måste till kraftiga straffskärpningar för gängrelaterad brottslighet för att ett kronvitness-

system ska vara attraktivt för de gängmedlemmar som väljer att tala med polisen och tjalla på sina kumpaner. Detta måste givetvis vara förenat med en stor strafflättning, och det är svårt att uppnå med låga nivåer.

Är regeringen också beredd att gå fram med kraftiga straffskärpningar för gängrelaterad brottlighet så att kronvitnesssystemet kan bära frukt?

Är regeringen lika tydligt beredd att gå fram med förslaget om anonyma vittnen? Det skulle hjälpa den skötsamma och laglydiga allmänheten att beivra brott tillsammans med de brottsbekämpande myndigheterna, det som människor i dag inte tårs trots att de kanske har sett ett mord nedanför sin egen balkong.

Anf. 97 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med situationen i Malmö som jag känner väl till. Malmö är ett exempel på att just det ökade trycket och de olika nya metoderna mot gängkriminella av allt att döma har medfört att både skjutningar och sprängningar har minskat rejält. I sociala medier brukade Malmö tidigare utmålas som ett skräckexempel, inte minst från högerhåll.

Nu talas det inte längre om Malmö på samma sätt eftersom utvecklingen där har gått i en annan riktning tack vare det polisarbete som utförts och att man har arbetat på ett annat sätt mot gängkriminella. I projektet Sluta skjut, som ska utvärderas om någon månad, tar man in en del av de gängkriminella och säger att om ni fortsätter med detta kommer vi myndigheter att jaga er med allt vad vi har, men om ni hoppar av har vi program för det som ger er en möjlighet att lämna gängkriminaliteten. Detta har medfört att fler i både Malmö och Stockholm vill hoppa av. Jag tror mycket på detta sätt att arbeta.

Jag tror på ett kronvitnesssystem, och Socialdemokraterna har drivit detta under många år och gått till val på det. Nu kan det äntligen komma på plats. Utredaren, justitierådet Stefan Johansson, har sett att detta i andra länder, inte minst i de andra nordiska länderna, bedöms som mycket effektivt. Därför ser jag med spänning fram emot utredningens förslag.

Det görs en översyn av straffskärpningar relaterat till just gängkriminalitet, och här kommer vi också med förslag när det resultatet kommer.

Anf. 98 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Regeringen säger ofta att vi alla är överens om de straffskärpningar som sker och att mycket har gjorts. Men det finns stora skillnader mellan oppositionen och den rödgröna regeringen. Vi är inte nöjda med straffskärpningar med miniminivåer på sex till nio månader för allvarliga våldsbrott, utan vill vi gå betydligt längre än så eftersom vi förstår värdet av inkapacitering.

Det konkreta problem jag nämner med anonyma vittnen visar att det finns en stor skillnad. Det tog sju år för Socialdemokraterna få till en utredning om kronvittnen. De hade med det i valrörelsen 2014 utifrån 2013 års kongressprogram.

Det är otillfredsställande att man som parti låter det ta så lång tid som sju år att komma fram med ett förslag när man väl sitter i regering. Hur lång tid ska det då ta för regeringen att komma fram till slutsatsen att anonyma vittnen är en viktig nyckel för att komma åt alla dagens ouppklarade mord?

Anf. 99 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Kronvittnen är effektivt. Anonyma vittnen är något annat och av många olika skäl mycket mer problematiskt. I de länder man har ett sådant system används det så gott som aldrig. Varför? Jo, för att kriterierna för att få lov att använda det är så högt ställda. Därför verkar det åtminstone hittills bara vara ett slag i luften.

Om man ska ha ett system med anonyma vittnen måste också försvararen få använda sig av anonyma vittnen, inte bara åklagaren. Om försvararen plötsligt åberopar ett anonymt vittne som placerar den misstänkte på en helt annan plats än åklagaren måste man även ta med det. Det innebär att den här frågan är mycket mer komplicerad än den om kronvittnen. Men vi får se vad utredaren kommer fram till också i denna del, och sedan går vi fram med straffskärpningar. Skillnaden oss emellan är att vi också finansierar Kriminalvården, på ett helt annat sätt än vad Sverigedemokraterna har gjort när de har fått chansen att styra budgeten.

Anf. 100 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad över att justitieministern tänker på mig och mitt parti och över justitieministerns eget stora engagemang mot mäns våld mot kvinnor. Jag är glad över att du ägnade en så stor del åt detta i ditt anförande, Morgan Johansson. Det är viktigt.

Vänsterpartiet föreslår i budgeten ett femicid-paket, helt enkelt för att vi ser att det fortfarande finns kunskapsbrister och fördomar. Det finns saker i rättsväsendet som ännu inte fungerar. Vi föreslår därför en kompetensutveckling genom hela rättsväsendet. Vi föreslår också ett nationellt resurscenter mot prostitution och människohandel, och det är någonting som jag tycker att justitieministern ska kolla lite extra på.

Jag vill också säga varsågod för att vi i oppositionen drev igenom att vi ska ta bort bötesbrottet för sexköp och att det nu ingår i utredningen. Det är superbra.

Jag är med dig i den här fajten, Morgan Johansson. Det jag inte är med dig på är regeringens stora nonchalans mot hur ekonomisk ojämlikhet drabbar kvinnor. Det handlar om hur klasskillnaderna och den ekonomiska ojämlikheten skapar otrygghet och hur fattigdom och utanförskap skapar den här farliga machokulturen som vi vet driver in barn och unga pojkar i de gängkriminellas klor, där de blir utnyttjade.

Sverige är det land där ojämlikheten ökar allra mest i västvärlden. Där tar inte regeringen det stora ansvar som behövs. Om vi minskar den ekonomiska ojämlikheten minskar vi också kriminaliteten.

Anf. 101 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Ärligt talat tror jag egentligen inte att det finns något som jag har att invända mot i det som Linda Westerlund Snecker just sa.

Jag tittar gärna på förslagen om att ytterligare flytta fram positionerna när det gäller mäns våld mot kvinnor, för som jag sa har vi två prioriteringar. Den ena är den organiserade kriminaliteten, och den andra är våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Även hedersbrotten är en del av detta. Dessa båda är likvärdiga för oss.

Jag störs ibland av att den kriminalpolitiska debatten nästan bara handlar om gängkriminalitet. Jag förstår att det ser ut på det sättet så länge vi har skjutningarna och sprängningarna och all denna dramatik. Men vi har också en annan dramatik: den som finns inom hemmets väggar och som ofta inte alls får ta den plats i debatten som den borde få ta. Därför vill jag markera det här i dag.

Vi är nog också i grunden överens om att ekonomiska klyftor riskerar att driva fram ökad social stress och ökade problem, förstås, och att leda till att fler hamnar i kriminalitet. Det är därför vi alltid måste se till att fortsätta att förstärka de välfärdspolitiska systemen men också se till att människor har arbete, inte minst i de utsatta områdena, så att de kan försörja sig själva.

Jag konstaterade under förra mandatperioden hur vi med den politik vi förde då kunde halvera tiden för en nyanländ att etablera sig på arbetsmarknaden i förhållande till den politik som fördes under alliansåren. Jag tror att det var väldigt viktigt att kunna göra satsningar på utbildning, på den offentliga sektorn och inte minst på kommunsektorn.

Jag noterar att kommunsektorn nu går med över 40 miljarder i överskott till följd av de stora påslag som vi gör till kommunsektorn. När vi nu gör detta bör man också kunna använda dessa pengar till att förebygga brott och till att se till att människor får möjligheter till försörjning och arbetstillfällen.

Anf. 102 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Att bryta upp klassamhällets förtryck, var det som justitieministern sa i sitt anförande.

Det som blir så lustigt är att vi är så oerhört överens om grundproblematiken, om den feministiska analysen och om den socialistiska analysen av vad ekonomin i samhället gör med personer. Ideologiskt är vi lika. Retoriskt är vi lika. Men sakpolitiskt kunde det inte just nu vara större skillnader mellan Vänsterpartiet och den socialdemokratiska regeringen.

Det som den socialdemokratiska regeringen lägger fram i sakpolitik minskar inte de ekonomiska klyftorna, utan det gör att eliten blir rikare och de fattiga blir fattigare. Sverige dras isär, och det är därför det gör så ont att se det arbete som den socialdemokratiska regeringen utför.

Anf. 103 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har kanske liknande klasserfarenheter, vad vet jag. Linda Westerlund Sneckers mamma var visst lärare, hörde jag. Min pappa var plåtslagare. Jag vet alltså mycket väl vad det här i grunden handlar om, det vill säga att kunna göra en klassresa. Det handlar helt enkelt om att få möjlighet att via välfärdsstaten och allt det som vi har byggt upp under många decennier göra en klassresa. Det ger möjligheter för unga människor att komma vidare. I grunden delar vi uppfattning.

Men jag delar naturligtvis inte uppfattningen att vi nu gör någonting annat. Titta vad vi har gjort under coronakrisen, där vi förstärker kommunsektorn, alltså skola, socialtjänst och fritidsverksamhet! Det är allt det som sker i välfärden i kommunerna, och vi förstärker det med mycket stora belopp. Överskotten är som sagt 40 miljarder i år i kommunsektorn.

Och titta på hur vi förstärker a-kassan för dem som riskerar att bli av med jobbet under krisen! Vi gör det på ett sätt där vi verkligen ser till att försöka ta hand om den sociala situation som kan uppstå. Vi kommer att fortsätta att slåss för att bryta ned klasskillnaderna.

Anf. 104 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Sverige 2020 har inte bara präglats av en pandemi utan dessvärre också av en rad uppmärksammade våldsdåd.

En tolvårig flicka sköts ihjäl när hon var ute och gick med hunden. En ung man i Kiruna blev ihjälhuggen på väg hem från arbetet. Det är svårt att ta in och kan aldrig accepteras.

Samtidigt sker mycket i det fördolda som inte får samma uppmärksamhet. Var tredje vecka mördar en gärningsman en kvinna som han har eller har haft en relation med. Våldet i de nära relationerna har ökat under pandemin.

Säkerhetschefer i kommuner rapporterar att anställda utsätts för hot och trakasserier och att personer med kopplingar till organiserad brottslighet försöker påverka myndighetsbeslut.

I en sådan här tid, som präglas av mörker, tycker jag ändå att det finns anledning att titta på det som är bra. I Malmö har skjutningarna gått ned tre år i rad. Här går det att lyfta fram Sluta skjut! och arbetet med avhopp-parverksamhet. När man kraftsamlar går det att få resultat.

Satsningarna på polisutbildning märks nu när vi får långa rader av ny-examinerade poliser ut i aktiv tjänst.

Fru talman! Jag vill fokusera på två angreppssätt som är viktiga för att skapa ett tryggt samhälle på lång sikt. Det ena är att följa pengarna, och det andra är tidiga insatser.

Att följa pengarna handlar om att systematiskt arbeta för att upptäcka smuggling, välfärdsbrott, skattebrott, bedrägerier och alla de sätt som den organiserade brottsligheten använder för att dra in pengar.

För detta behöver vi brottsbekämpande byråkrater som har medel för att sätta stopp för det här. Den som har smuggling som inkomst bryr sig inte om huruvida pengarna kommer från valpar eller vapen. Det största vapentillslaget i Malmö i år startades med livsmedelstillsyn. En misstanke om olagligt smink gav tillslag av bangers.

Det här visar hur samhället behöver samla alla våra samlade resurser och arbeta gemensamt. Här är Malmö återigen ett gott exempel. De har det här arbetet systematiskt, med samarbete mellan kommunen och statliga myndigheter. Detta ser Miljöpartiet att vi gärna vill sprida över hela landet.

Vad gäller förebyggande insatser är polisen mycket tydlig med att de är viktiga. Det handlar om insatser från barnavården, skolan och socialtjänsten. De är oerhört betydelsefulla. När de nyexaminerade poliserna som kommer ut från Polishögskolan rör sig ute vill de göra det där det begås brott. När de träffar på en ung människa som är på väg in i brottslighet ska de ha en fältassistent eller en socialsekreterare att ringa som kommer och gör det som ligger utanför polisens arbete.

De riktigt tidiga insatserna när barnen är små är viktiga. Därför är en del saker i den här budgeten extra viktiga för mig. Det handlar om satsningar på förskolan i utsatta områden och på barn- och ungdomspsykiatri. Det handlar också om arbetet med barn som utsätts för våld. Vi stärker avhopp-parverksamheten och kvaliteten i Sis för de barn som blir omhänder-

tagna. Detta är oerhört viktigt för att stärka samhället långsiktigt så att vi bygger upp trygghet och använder samhällets samlade resurser i en gemensam kraftsamling för trygghet.

Prot. 2020/21:50
9 december

Rättsväsendet

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 december

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 3 (Mål för kulturpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (L)

Förberedande votering:

11 för res. 1

3 för res. 2

40 avstod

295 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

41 för utskottet

11 för res. 1

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU6 Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor

Punkt 2 (Åtterrapporering till regering, riksdag och lärosäten)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Lärosätenas ansvar)

1. utskottet

2. res. 4 (C, L)

Votering:

33 för utskottet

8 för res. 4

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP

För res. 4: 5 C, 3 L

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

30 för utskottet

23 för res.

2 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 C, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 4 V, 3 MP

Avstod: 2 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Daniel Bäckström, Peter Helander och Anders Åkesson (alla C) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Utvidgning av rätten till ersättning)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

10 för res. 1

4 för res. 2

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

41 för utskottet

10 för res. 1

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

SfU9 Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget

Punkt 1 (Översyn av flerbarnstillägget)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

10 för res. 1

5 för res. 2

40 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

40 för utskottet

10 för res. 1

5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU10 Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning

Punkt 2 (Övrigt om processen vid nekad sjukpenning)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, KD)

3. res. 2 (C)

4. res. 3 (V)

5. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

4 för res. 3

3 för res. 4

48 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

5 för res. 2

4 för res. 3

46 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

13 för res. 1

5 för res. 2

37 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

30 för utskottet

13 för res. 1

12 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 MP

För res. 1: 10 SD, 3 KD

Avstod: 5 C, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december

KU12 Upphävande av bestämmelse i lagen om författningssamlingar för riksdagsförvaltningen, Riksbanken och Riksrevisionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU4 Uppföljning av vaccinationer mot covid-19

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Framtida utformning av lagen om register över nationella vaccinationsprogram)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:50
9 december

SoU6 Förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Punkt 2 (Tillsyn och samverkan)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

24 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU37 Ändringar i regelverket om kapitaltäckning

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Punkt 1 (Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Punkt 1 (Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Övriga frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

UFöU3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Punkt 2 (Avveckling av det svenska bidraget till Minusma)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD, L)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

17 för res. 1

10 för res. 2

28 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
28 för utskottet
18 för res. 1
9 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 1: 11 M, 1 SD, 3 KD, 3 L
Avstod: 9 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Ann-Christine From Utterstedt (SD) anmälde att hon avsett att avstå från
att rösta men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Överlåtelse och upplåtelse av JAS 39 C/D)

1. utskottet
2. res. (M, KD)
Votering:
41 för utskottet
14 för res.
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res.: 11 M, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Återrapportering av vissa tillkännagivanden om rättsväsendet)

1. utskottet
2. res. (M, KD)
Votering:
41 för utskottet
14 för res.
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res.: 11 M, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 14 Internationellt utvecklingssamarbete

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt utvecklingssamarbete (prop. 2020/21:1
delvis)
föredrogs.

Anf. 105 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Låt mig inleda med att konstatera att Sverige har, utöver pandemin, mycket stora problem. Vi har hög arbetslöshet, grov kriminalitet och en allvarlig trygghetskris. I Moderaternas budgetmotion fokuserar vi därför på att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras ännu mer. Vi fokuserar också på att knäcka arbetslösheten och bekämpa kriminaliteten.

Nu ska vi debattera utgiftsområde 7 om internationellt bistånd. Sverige har haft och har ett väldigt stort bistånd. I regeringens budget prioriterar man att lägga nästan dubbelt så mycket pengar på internationellt bistånd som på polisen. På 20 år har Sveriges biståndsbudget tredubblats. Sett till andel av bni lade Sverige 2019 nästan tre gånger så mycket på bistånd som genomsnittet i Dac-länderna.

I en jämförelse med andra länder sticker Sverige ut genom att lägga ovanligt stora summor och stor andel av biståndet på obundet kärnstöd, alltså direkt bidrag till olika FN-organisationers centrala budgetar. Tittar man på genomsnittligt årligt bidrag till FN-systemet åren 2015–2017 ser man att svenska skattebetalare var den femte största givaren i världen. Bara USA, Storbritannien, Tyskland och Japan lägger mer pengar på FN-systemet än vad svenska skattebetalare gör.

Fru talman! Behoven i världen är mycket stora, och de blir än större i spåren av pandemin. Sverige ska ta globalt ansvar, och biståndet är ett viktigt verktyg. Men det är inte rimligt att lägga nästan dubbelt så mycket på internationellt bistånd som på polisen. Varje land väljer givetvis självt hur man prioriterar, men det är trots allt intressant att jämföra oss med andra. Då kan man som sagt konstatera att Sverige sticker ut. Exempelvis lägger Sverige mer pengar på bistånd än Kanada, trots att Kanada är en tre gånger så stor ekonomi som Sverige.

Fru talman! Sverige har, som jag inledde med, enormt stora problem på hemmaplan, och statens budget är inte oändlig. Därför prioriterar vi annorlunda och minskar biståndet i förhållande till regeringens förslag till förmån för exempelvis ökade satsningar på rättskedjan.

Med detta sagt är biståndet viktigt. Vi ska vara med och ta ansvar i världen och göra vår del för att bidra till måluppfyllelsen i Agenda 2030, bland annat genom vårt internationella utvecklingssamarbete. Men vi ska inte kravlöst skicka iväg pengar, utan vi måste lägga tid och kraft på att följa upp att vårt bistånd går till det som det är avsett för och att det leder till resultat.

Det är regeringens ansvar att säkerställa att de skattemedel som läggs på bistånd används på bästa sätt. Återkommande rapporter om oegentligheter och korruptionsskandaler vittnar om att så inte är fallet.

I dag är Sverige en av de största givarna till en rad FN-organ, och svenska skattebetalare står i många fall för betydande delar av stödet till organisationernas centrala budgetar. Sverige skulle behöva minska antalet samarbetsorgan för att kunna ha bättre kontroll och fokusera inflytandet över hur biståndet används. Vi menar att det är viktigt med ett mer fokuserat bistånd, att man prioriterar och konstaterar att Sverige inte kan göra allt.

Fru talman! Biståndet är viktigt för många människor, men det är inte bistånd som driver utveckling. Marknadsekonomin, äganderätten och en fri handel utgör grunden för utveckling och för att skapa hållbart välstånd. Utvecklingsbistånd ska vara hjälp till självhjälp, och är det hjälp till självhjälp betyder det också att det en dag måste ta slut. Detta gäller utvecklingsbiståndet. Den andra delen av biståndet, det humanitära biståndet eller katastrofbistånd som det också kallas, kommer tyvärr alltid att behövas. Här har Sverige en skyldighet att vara med och bidra.

Katastrofbistånd är biståndets kärna. Det syftar till att hindra död och lindra nöd, och det ska nå de mest utsatta människorna. Trots det humanitära biståndets uppenbara värde är det som andel av svenskt bistånd i dag litet. Vi vill att det humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet i större utsträckning ska samverka men också att det humanitära biståndet som andel av svenskt bistånd ökar. Detta blir särskilt viktigt i spåren av pandemin då de humanitära behoven i världen ökar.

Fru talman! Biståndsdebatten präglas i dag nästan enbart av enprocentmålet. Det är olyckligt. Moderaterna står inte bakom budgeteringsprincipen att 1 procent av BNI ska gå till bistånd. Vi vill i stället förse biståndet med en fyraårig budgetram där inriktning och anslag för biståndet de kommande fyra åren fastställs. På så sätt skulle biståndet förse med resultatmål, inte utbetalningsmål.

Vad gäller utvecklingsbistånd ska vi ge stöd till den typ av projekt som ligger i linje med svenska värderingar, och kontrollen ska vara mycket god. Inga svenska skattemedel ska försvinna i korruption eller hamna i fickorna på odemokratiska ledare som inte respekterar rättsstatens principer, demokrati eller mänskliga rättigheter.

Vi ska heller inte ge bistånd till länder som genom sitt agerande skapar problem i Sverige. Länder som exempelvis inte tar emot sina egna medborgare som blivit utvisade från Sverige bidrar genom sitt agerande till att skapa problem här, och då bör biståndet till dessa länder ses över. Det vore helt rimligt, och jag tror att de flesta människor tycker att det är märkligt att så inte redan sker i dag.

Fru talman! Moderaternas utgångspunkt är att utvecklingssamarbetet ska fokusera på det som är effektivt, det som Sverige varit historiskt bra på och det som ligger i svenska intressen. Tematiska områden som Moderaterna ser som särskilt viktiga utöver ett ökat fokus på katastrofbistånd är global hälsa – till exempel vaccinationer – klimat och miljö, jämställdhet – till exempel flickors rätt till utbildning och SRHR – samt institutionsbyggande.

Att genom utvecklingssamarbete exempelvis bistå med kunskap kring att bygga upp fungerande lantmäteriverk för att stärka äganderätten och göra det tydligt vem som äger vilken mark kan vara exempel på utvecklingssamarbete som snarare handlar om kunskapsutbyte än stora transfereringar och alltså inte behöver vara speciellt dyra för skattebetalarna men som kan göra stor skillnad.

Fru talman! Politik handlar om att prioritera, och Sveriges budget är inte oändlig. Vi kan göra mycket, men vi kan inte göra allt. Det vi gör ska vi däremot göra rätt. I en värld där behoven är oändliga men resurserna inte är det är det viktigt att vi säkerställer att svenska skattebetalares pengar går till de biståndsinsatser där de gör som mest nytta och där vi kan se resultat.

Fru talman! Vi i Moderaterna står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 5.

Anf. 106 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Om Moderaterna fick styra skulle biståndet minskas med 15,7 miljarder. Det är mer än det specifika biståndet till hälsa, utbildning, SRHR, jämställdhet, jordbruk, vatten och sanitet, miljöskydd, World Food Programme och Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria – detta trots att en pandemi sveper över världen med fruktansvärda konsekvenser, främst för dem som har det allra sämst, och trots att rapport efter rapport visar att det svenska välståndet är världsledande.

Vår värld hänger samman. Det vi gör lokalt i Sverige ger påverkningar globalt och vice versa. De skattesänkningar som Moderaterna förespråkar gynnar främst dem som har mycket här i Sverige och innebär att det blir mindre i bistånd till dem som knappt får mat att äta, som knappt har någon sjukvård att räkna med eller som blir fängslade för att de protesterar mot makthavare. Att göra som Moderaterna är inte bara tondövt utan helt verklighetsfrånvänt.

Magdalena Schröder påstår att Moderaterna kan göra mer med mindre och försöker sedan kollra bort oss med fina fraser. Så har Moderaterna gjort här i Sverige med välfärden, och vi vet alla hur det har gått.

Min ena fråga är: Hur mycket rikare ska de rika få bli till priset av att världens fattiga får det sämre innan Moderaterna är nöjda?

Min andra fråga handlar om det trumpifierade sättet att prata ned något som faktiskt fungerar. Kontrollen av bistånd måste enligt Schröder öka, trots att rapporter visar att det svenska biståndet är det bästa i världen och att man aktivt arbetar med kontroller. Jag förstår att det görs i syfte att svartmåla biståndet för att lättare kunna skära ned på det. Men jag undrar om Schröder tänkt på vad det innebär för samhället som helhet när politiker använder sådana metoder för att kollra bort väljarna. Vad gör det med samhällets tilltro när politiker väljer att strunta i forskning och i stället komma med osakliga skäl för att smutskasta något som fungerar bra?

Anf. 107 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Yasmine Posio för hennes frågor.

Vi i Moderaterna lägger väldigt mycket pengar på det här området i vår budget. Vi har sagt att biståndet de kommande fyra åren ska förses med en fyraårig budgetram på 160 miljarder. Det är väldigt mycket pengar, och vi tycker att det här är ett viktigt område. Men vi tycker att dagens budgeteringsprincip, där man först bestämmer hur mycket pengar man ska lägga på området och sedan börjar fundera på hur man ska spendera dem, är felaktig. Vi vill i stället ha en diskussion om inriktning och sedan ge anslag. Det skulle vara bättre för biståndet.

Statens budget är inte oändlig. Politik handlar om att prioritera. Vi har en allvarlig trygghetskris i vårt land. År 2020 kommer att vara ett av de mörkaste åren i svensk historia. Antalet skjutningar är rekordhögt. Det har varit nästan en skjutning om dagen och en sprängning eller ett bombdåd i veckan. Barn som ligger och sover får sina hem sprängda. En bomb har detonerat på en läkarmottagning. Vi har en allvarlig trygghetskris i vårt land. Antalet poliser i yttre tjänst är dessutom mindre nu. Vi behöver satsa på tryggheten, och politik handlar om att prioritera.

Vad gäller kontroll sticker som sagt Sverige ut genom att lägga ovanligt stora summor pengar på kärnstöd. Kärnstödet är viktigt, och många organisationer behöver en viss andel kärnstöd för att kunna bedriva sin verksamhet. Men Sverige är i topp fem bland kärnstödsgivarna till hela 17 FN-organisationer. Jag tycker faktiskt inte att det är rimligt att Sverige är i topp fem bland bidragsgivare när det gäller kärnstöd till så många organisationer. Vi borde fokusera vårt bistånd för att få bättre kontroll och uppföljning. Tycker inte Yasmine Posio också det?

Anf. 108 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag nästan beundrar Magdalena Schröders försök att prata runt mina frågor. De som diggar Moderaternas politik tror säkert på det Schröder säger. Men att envist hävda att Moderaterna kan göra mer med mindre pengar faller ju på sin orimlighet. Det går inte att få mer vaccin utan att betala för det. Det går inte att satsa mer på SRHR om man inte skär ned på något annat. Kvalitet kostar.

Moderaterna vill inte bara sänka biståndet utan även lägga mer på kontroll av ett bistånd som redan kontrolleras på korsen och tvärsen och får beröm. Det är som sagt att trumpifiera. Alltså är Schröder fortfarande svaret skyldig. Hur mycket sämre ska världens fattiga behöva få det för att de rika ska bli rikare innan Moderaterna är nöjda?

Anf. 109 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Det är ett faktum att det är en väldigt stor diskrepans mellan pengarna vi betalar ut i bistånd och pengarna som vi lägger på kontroll och uppföljning. Även där sticker Sverige ut. I en jämförelse med våra nordiska grannländer och Storbritannien kan det konstateras att Sverige lägger minst på just kontroll och uppföljning, eller administrativa kostnader, som andel av biståndsramen. Det kan ju såklart låta väldigt positivt – alla vill ju hålla de onödiga administrativa kostnaderna nere. Ingen vill betala för onödig byråkrati. Men är diskrepansen för stor mellan pengarna vi betalar ut och pengarna vi lägger på kontroll och uppföljning har vi inte tillräcklig kontroll på biståndet, och det visas av de korruptionsskandaler som har skett.

Anf. 110 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Magdalena Schröder! Man kan inte annat än häpna över Moderaternas fantastiska sätt att verkligen pricka in historiens mest olämpliga tillfälle att skära det svenska biståndet med en tredjedel.

Under flera decennier har fattigdomen i världen minskat. Insatserna för minskad mödradödlighet och barnadödlighet har haft effekt. Fler, inte minst flickor, har fått tillgång till skolgång. Detta har finansierats av bistånd. Hans Rosling kallade detta för biståndets mirakel.

Nu står vi i en debatt med ett av Sveriges största partier, som också betecknar sig som statsbärande. Enligt Världsbanken riskerar 40–60 miljoner att hamna i extrem fattigdom till följd av den globala pandemin. ILO befarar att cirka 200 miljoner jobb kommer att försvinna. World Food Programme förutspår att ytterligare kanske 130 miljoner människor kommer att drabbas av akut matbrist på grund av pandemin. Antagligen kommer totalt 265 miljoner människor i världen att lida av matbrist. Vi står troligen inför en svält vars make vi inte sett på 50 år.

Svenskt bistånd bedöms ligga i absolut världsklass, och det vet Magdalena Schröder. Den frågan kan vi bara lägga åt sidan. Min fråga till Magdalena Schröder är: Hur lyckas Moderaterna ta rygg på Sverigedemokraterna i just denna fråga i just denna tid i vår historia, när vi riskerar en kollaps bland de länder som vi under så lång tid har jobbat med att lyfta ur fattigdom?

Anf. 111 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Tack, Annika Strandhäll, för frågorna!

Behoven i världen är mycket stora. Därför lägger vi i Moderaterna i vår budgetmotion mycket pengar på bistånd. Det är 160 miljarder för de kommande fyra åren. De pengarna ska gå till de biståndsinsatser som leder till resultat och når de mest utsatta människorna. Så är det inte helt i dag.

Vi vill exempelvis öka andelen humanitärt bistånd. Det är en väldigt liten del i dag, cirka 10 procent. De behoven ökar akut i spåren av pandemin. Tycker Annika Strandhäll att det är rimligt att lägga en sådan liten del av biståndet på humanitära insatser?

Anf. 112 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Du kan inte vända på den här debatten, Magdalena Schröder. Du står här och säger att ni ska skära ned svenskt bistånd med en tredjedel och frågar sedan mig varför vi som står upp för enprocentsmålet enligt er uppfattning prioriterar fel.

Målet med det svenska biståndet är inte 1 procent av bni. Målet för det svenska biståndet är att mota fattigdom och förtryck. Dessutom gäller det att stå upp för det inte minst i en tid som är så skör som den är just nu.

Det är djupt provocerande, Magdalena Schröder, att ni i just denna tid i historien tar rygg på Sverigedemokraterna. Vi andra som står häpna vid sidan av och tittar på kan väl bara spekulera i våra egna huvuden om vad det beror på.

Anf. 113 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Politik handlar om att prioritera. Statens budget är inte oändlig. Men biståndet är viktigt. Därför lägger vi mycket pengar på biståndet också i vår budget.

Jag kan konstatera att det kanske också är den mest olämpliga tiden att inte prioritera tryggheten när vi har en sådan allvarlig trygghetskris i vårt land.

Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på anförandet från Magdalena Schröder. En del av det som sägs är givetvis jätteviktiga saker om biståndseffektivitet,

prioriteringar och annat. Jag delar verkligen uppfattningen att det är väldigt viktigt att man gör tydliga prioriteringar i biståndet.

Bekymret kommer när man läser vad Moderaterna vill göra för prioriteringar. I grund och botten skisserar Moderaterna en modell som innebär att vi sänker biståndsnivåerna en bit under enprocentsnivån. Man kopplar det sedan till Agenda 2030-målen och annat och vill fasa ut mycket bistånd om ungefär tio år.

När man sedan nämner de prioriteringar man vill göra nämner man bland annat, vilket också sas i anförandet och återfinns i Moderaternas reservation, global hälsa, klimat och miljö, jämställhet och institutionsbyggande, och givetvis också det humanitära biståndet.

Det är jätte viktigt bistånd, absolut, och från Liberalernas sida ställer vi upp på allt detta. Det är bara det att det finns ett område som Moderaterna inte nämner som man uppenbart har prioriterat bort. Det är demokrati-biståndet.

Det blir väldigt märkligt när slutsatsen blir att man vill minska biståndet ganska avsevärt. Det man framför allt till synes vill dra ned på är stödet för demokratibyggnad.

Från vår sida i Liberalerna menar vi tvärtom att det är stödet för demokratisering som är det absolut viktigaste biståndet. Det är förutsättningen för att annat bistånd ska kunna fungera och fler människor ska kunna omfattas av individuella fri- och rättigheter och leva i marknadsekonomi och demokrati i framtiden.

Jag undrar lite hur Moderaterna ser på detta.

Anf. 115 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Det stämmer inte. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer ska genomsyra allt svenskt utrikespolitiskt engagemang, alla biståndsprojekt och all diplomati. Det gäller alla Sveriges utrikespolitiska engagemang, helt enkelt.

Vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter finns det otroligt många fler verktyg än det traditionella utvecklingsbiståndet. Det resultat som just projekten att förbättra demokratin syftar till är otroligt angeläget och viktigt. Men tittar man på det resultat som de projekten har lett till har det lämnat väldigt mycket att önska.

Då kanske det ibland kan vara bättre att helt enkelt frysa biståndet om utvecklingen går åt fel håll. Vi kan ta ett land som Tanzania till exempel. Vilken positiv utveckling kan vi säga att det svenska bidraget faktiskt har lett till? Har vi fått så mycket resultat som vi önskade, eller hade det varit bättre att frysa biståndet till statliga aktörer i Tanzania till exempel? Det hade kanske varit en bättre demokratimarkering.

Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det är mycket riktigt så att ett demokratiperspektiv ska genomsyra allt bistånd och att vi ska ställa krav på mottagarna. Det ifrågasätter vi absolut inte. Det är oerhört viktigt. Vi borde dessutom ställa högre krav. Men nu handlar det om bistånd till dem som vill bygga demokrati.

Vi talar här exempelvis om stöd till oberoende journalister. Det kan handla om advokater och personer som agerar för att driva rättsprocesser mot en diktatur. Det handlar om en del av det bistånd som ges genom de partinära organisationerna från till exempel båda våra partier.

Då blir exemplet Tanzania väldigt märkligt. Där har vi en regim som inte vill ha demokrati. Det jag talar om är det stöd som går till dem som bekämpar den regimen.

Det saknar jag i Moderaternas politik. Det är väldigt märkligt att man nämner Lantmäteriverket och annat i anförandet, men man nämner inte dem som kämpar för demokrati. Det tycker jag som liberal borde vara det viktigaste av allt.

Anf. 117 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Om Fredrik Malm läser Moderaternas motioner lite mer noggrant kan han se att vi skriver en hel del om småskaligt bistånd. Det handlar framför allt om människorättsförsvarare som i summor inte behöver vara speciellt dyra att finansiera men som betyder ack så mycket och kan bidra till rätt utveckling. Det skriver vi om i våra motioner, som sagt.

Nu får det bli en retorisk fråga, för Fredrik Malm har inte möjlighet att svara, men vad tycker Liberalerna om exempelvis bistånd till Tanzania? Där sker hela 40 procent av Sveriges bilaterala bistånd i samarbete med regeringen.

Anf. 118 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag ska erkänna att jag närmast lovade ledamoten Schröder en replik, för jag tycker att det är viktiga frågor. Det finns en spännande dynamik här mellan Centerpartiets biståndspolitik och Moderaternas syn på bistånd och utvecklingssamarbetet att belysa.

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att jag tycker att det är olyckligt om fokusering alltid måste innebära att vi skär ned. Det finns ingenting inneboende som säger att ett arbete för att fokusera det svenska bistånds- och utvecklingssamarbetet på det som vi tror gör mest nytta eller det som andra inte kan göra innebär att det ska minskas resursmässigt.

Men det är inte där jag vill lägga tyngdpunkten i frågan till ledamoten Schröder. Jag vill heller inte låta påskina att ledamoten Schröder på något vis inte skulle bry sig om att uppnå de globala målen att lyfta människor ur fattigdom. Jag har själv sett det engagemanget på gemensamma resor.

Det som jag är mer intresserad av är just hur Moderaterna ser på fokuseringsagendan framåt. Var ligger de största och viktigaste områdena för Sverige att ta i?

För Centerpartiets del beskriver vi i våra reservationer vår biståndspolitik och hur vi tycker att det svenska biståndsarbetet borde inriktas på hållbarhet, jämställdhet och på de fattigaste länderna, bland annat.

Här vill jag gärna höra en utveckling från ledamoten Schröder.

Anf. 119 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för frågan! Jag uppskattar den. Det är viktigt att man börjar att tala om innehållet, vad vi vill göra, och inte fastnar i diskussionen om hur mycket pengar vi ska göra av med och sedan börjar diskutera hur vi ska spendera dem. Det uppskattar jag.

Som jag nämnde i mitt inlägg vill vi ha ett mer fokuserat bistånd. Tematiska områden som vi ser som särskilt viktiga är en betydligt större andel till humanitärt bistånd och katastrofbistånd. När det flesta människor tänker på bistånd så tänker de att det är den typen av bistånd de är med och finansierar. Det är kanske inte andra projekt som genderbudgetering som

har resulterat i feministisk snöröjning. Den typen av projekt har nog inte lika stort stöd som katastrofbiståndet. Därför vill vi att den andelen ska öka.

Annars är tematiska områden som jämställdhet, miljö och klimat samt global hälsa – till exempel vaccinationer – oerhört viktiga, och det är effektivt bistånd. Man skulle kunna säga att vaccinationer är ett alldeles för ”enkelt” bistånd, men det är ju ett oerhört effektivt bistånd som räddar liv. Det var alltså några av sakerna. Vi har exempelvis institutionsbyggande, eftersom fungerande institutioner är så oerhört viktiga för att kunna skapa ekonomisk tillväxt och rättssäkra institutioner. Detta är några av områdena. Vi behöver dock ett mycket mer fokuserat bistånd, exempelvis när det kommer till det multilaterala.

Jag skulle vilja fråga Magnus Ek vad han tycker om rimligheten i att svenska skattebetalare är den femte största bidragsgivaren till 17 FN-organisationer. Är det ett rimligt antal? Vad tycker Magnus Ek om att Sverige under åren 2015–2017 i absoluta tal var den femte största bidragsgivaren till FN?

Anf. 120 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag kan börja med den sista frågan, för jag ska erkänna att det är en stolthet. Jag känner en personlig stolthet och en nationell stolthet över det.

Man ska vara försiktig med att känna den typen av stolthet som politiker; det är jag medveten om. Det är inte mina pengar det handlar om, utan det är de svenska skattebetalarnas. Men varje gång jag talar om de här frågorna kommer jag att påstå att vi alla som svenska medborgare och skattebetalare borde känna en stor stolthet över det. Sedan kan vi också känna en sorg över att vi blir den femte största biståndsgivaren, för det innebär att andra hade kunnat ge mer. Där måste vi fortsätta föra en diskussion med andra givarländer om hur man ökar detta.

Jag tror också att det är viktigt att vi har båda dessa diskussioner, det vill säga inte bara om hur vi fokuserar och effektiviserar utan också om hur stora resurser som faktiskt behövs för att uppnå Agenda 2030. Varenda krona kommer att behövas, och inte bara i biståndsbudgeten utan även utöver den. Det blir väl min sista motfråga här, för det är ett par saker jag tror att Moderaterna går fel i – bland annat det stora fokuset bort från utvecklingsbiståndet. Det är jätteviktigt att motverka humanitära kriser, men ska vi verkligen utrota fattigdomen måste vi också utveckla samhällen.

Jag vill därför fråga: Hur ska vi växla upp det svenska biståndet? Om vi nu skär ned det offentliga, hur ska det växlas upp så att vi når målen?

Anf. 121 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Agenda 2030 är en tillväxtagenda, och det är ekonomisk tillväxt och handel som driver hållbar utveckling. Därför måste vi ha en politik med fokus på tillväxt. Särskilt i spåren av pandemin blir det särskilt viktigt att sätta igång världsekonomin; det kommer att vara helt avgörande för att vi ska nå målen i Agenda 2030. Det kommer att vara svårt att nå målen till 2030, men målen är fortsatt desamma. Ambitionen är att jobba för att nå dem till det året.

Vad gäller Sveriges globala engagemang känner jag också en stor stolthet, men jag tycker faktiskt inte att det är rimligt att svenska skattebetalare ska ta ett så oproportionerligt stort ansvar för kärnstöd till FN-organisationerna. Jag tycker att det hade varit bättre om Sverige mer strategiskt, utifrån våra utrikespolitiska prioriteringar, fokuserade vårt bistånd till ett antal färre organisationer där vi kan ha kontroll och god uppföljning.

Anf. 122 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till våra reservationer beträffande statens budget inom utgiftsområde 7 och beträffande politikens långsiktiga inriktning.

Som vi alla vet bildades FN efter andra världskriget för att något som andra världskriget aldrig skulle kunna hända igen. FN har inte alltid fungerat perfekt, men världen behöver FN:s fredsbevarande och fredsskapande verksamhet. FN har över tid också utvecklat en rad biståndsorganisationer för utveckling och för att lindra följderna av katastrofer som torka, stormar, sjukdomar och konflikter.

Vi vill behålla stödet till FN:s fredsbevarande funktioner och till FN:s grundläggande biståndsorganisationer. Men FN dras också med problem i sin biståndsverksamhet: för många FN-organisationer, för stora overheadkostnader och återkommande vittnesmål om korruption beträffande ekonomi och tjänstetillsättning. Det behöver göras någonting.

Det är betecknande att en av FN:s viktigaste organisationer, flyktingorganisationen UNHCR, år efter år lider av otillräcklig finansiering trots att vi vet att dåligt hanterade flyktingläger lätt skapar en grogrund för politisk och religiös extremism. Sverigedemokraterna vill prioritera stödet till bland andra UNHCR, FAO, Unicef och World Food Programme. Vi vill stödja sjukdomsbekämpning genom WHO och andra organisationer, exempelvis vaccinationsprogrammet Gavi. Vi vill verka för sammanslagningar av FN-organisationer för att minska administration, overheadkostnader och dubbelarbete.

Fru talman! Svenska skattebetalare ger i särklass mest internationellt bistånd, och så har det varit väldigt länge. Vi vill ha ett bistånd som ligger på samma nivå som klungan av näst-bäst-länder bakom oss. I vår budget har vi därför sänkt målet från regeringens 1 procent av bni till den av FN rekommenderade nivån 0,7 procent av bni. Det är inte många länder som når det målet heller, som vi vet – Sverige skulle fortfarande vara bland de tre eller fyra allra mest generösa givarländerna.

Det här skulle också ge oss en möjlighet att gå igenom biståndet och kraftsamla på det som har visat sig ge mest effekt. Målet för biståndet måste vara att de fattigaste länderna ska lyfta sig till att i stället bli, i ett första steg, lägre medelinkomstländer. För att det ska ske måste de komma in i världshandeln, och då måste ett antal grundkomponenter komma på plats.

Den första komponenten är utbildning. Den stora majoriteten av människor i de fattigaste länderna får i dag grundskoleutbildning, men däremot får de väldigt sällan yrkesutbildning. Det gäller inte minst i länder som har genomlidit långvariga konflikter. Sverige bör hjälpa till med inte bara grundskola utan även yrkesutbildning inom ett fåtal områden där vi har kompetens.

En annan komponent är elektricitet, vilket ofta saknas i de fattigaste länderna – framför allt utanför jättestäderna. Ingen investerare vill satsa om det inte finns stabil tillgång till el. Det är ju för övrigt något att fundera över även när det gäller södra Sverige och nuvarande regerings energipolitik, fru talman.

En tredje komponent är vägar. Bristen på acceptabla vägar är en orsak till att bara storstäderna utvecklas i många utvecklingsländer. Biståndspolitikerna måste sträva efter att utveckla de medelstora städerna. Det är där industri kan utvecklas samtidigt som flykten mot miljonstädernas enorma slumområden kanske kan minska.

Vi behöver stärka biståndet till yrkesutbildning, elektrifiering och vägar för att skapa förutsättningar för biståndsländer att stå på egna ben, vilket många biståndsländer också har kommit att göra under de senaste 50 åren. Det är de här komponenterna Kina ofta stöder, och det är ett misstag att vifta bort det med att kineserna bara är ute efter råvaror. Kina vet av egen erfarenhet vad som behövs för att lyfta ett land från yttersta fattigdom till att bli en utvecklad industrination. Vi måste kunna visa att demokratiska länder kan göra samma sak.

Fru talman! OECD har kritiserat Sverige för att bara 1 procent av vårt bistånd går till näringslivet medan OECD-snittet är 7 procent. Biståndet måste bygga på samverkan med näringslivet i mottagarländerna, men också med svenska företag, skolor och universitet. Om vi ska tala med formuleringarna i Agenda 2030 handlar allt detta om att verka för hållbar ekonomisk tillväxt, sysselsättning, motståndskraftig infrastruktur och hållbar industrialisering samt om att främja innovation. Det är mål 8 och mål 9.

När World Food Programmes chef David Beasley var här i riksdagen den 22 oktober framhöll han vikten av att rehabilitera degenererad mark, inte minst i Afrika söder om Sahara. Inom FN arbetar bland andra World Food Programme, UNHCR och FAO med rehabilitering av mark. I SD:s biståndsmotion hade vi framhållit just detta, och därför kändes David Beasleys ord som en bekräftelse. Jag skulle vilja dyka ned lite speciellt i detta.

Rehabilitering av skog och vegetation är mycket viktigt. Sverige bör kraftsamla på detta område. Speciellt tydligt är detta behov runt flyktingläger. De anläggs ofta i tron att de ska vara kvar i bara några år men blir tvärtom nästan alltid permanenta. Lägren anläggs på den minst upptagna marken, ofta i torra områden där det inte växer så bra. Speciellt i Afrika är ved huvudbränsle vid matlagning, så därför samlas träd, buskar och till sist rötter runt lägren in för att man ska kunna koka de gryn som ofta är stapelfödan. Vegetationen utarmas snabbt. Lägrens invånare, ofta kvinnor, tvingas gå allt längre bort för att hitta veden, och konflikter med kringboende grupper, liksom sexualbrott, är vanliga.

Fru talman! En av de största kvinnofrågorna är sysslolöshet bland unga män. De blir lätt farliga och i flyktinglägren dessutom lätta mål för rekryterare till extrema religiösa och politiska rörelser. Sysselsättning kan i stället lära dem att bidra till samhället och i sinom tid bli stabila familjefäder.

Sverige behöver därför hjälpa till med denna typ av projekt. Vi behöver inte mångmiljardfonder som GCF och GEF för det här ändamålet; vi har stor kompetens i Sverige. Vi kan hjälpa till med trädplantering, skapa sysselsättning och även hjälpa till med träbearbetningsprojekt. Vi kan arbeta direkt med mottagarländer, UNHCR och FAO.

På detta sätt skapar vi sysselsättning, minskar våldet mot kvinnor, ger extremismen sämre fotfäste och bidrar till att skapa en mer långsiktig ekonomi. Samtidigt vet vi att trädplantering är en av de effektivaste metoderna för att förbättra klimatet, både lokalt och globalt.

Herr talman! Om jag tillåts göra en personlig anmärkning vill jag gärna tillfoga att jag har arbetat ganska mycket med olika biståndsprojekt, men inga har tyckts mig mer meningsfulla än just dessa. Jag tog med detta för att jag tycker att det är viktigt. Jag tror att vi sedan kommer att debattera de olika delarna av biståndet mer så att jag får tillfälle att berätta mer.

Anf. 123 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta var ett anförande med många goda exempel på vad bistånd kan användas till – många välvilliga projekt och insatser som jag verkligen tror skulle kunna göra nytta. De delar som går till den typ av projekt som ledamoten Nordberg räknar upp tror jag är effektiva och bra biståndsaktiviteter.

Men i ljuset av den debatt och det replikskifte vi hade i samband med föregående anförande tycker jag ändå att det bör ställas en replik till Mats Nordberg om Sverigedemokraternas syn på finansieringen av det svenska biståndet. Moderaterna anför mycket tydligt att man i och för sig minskar ned men också vill försöka fokusera tydligare för en större biståndseffektivitet, och man för ett ganska uttömmande resonemang. Jag saknar den typen av resonemang från Sverigedemokraterna, och jag undrar hur ledamoten Nordberg ser på detta. Det ter sig som att Sverigedemokraterna inte vill driva en fokuseringsagenda men däremot gärna skär ned på det svenska biståndet.

Precis som ledamoten själv beskrev i sitt anförande saknas det inte exempel på bra projekt som gör skillnad i människors vardag och kan förbättra deras livsvillkor och bidra till att lyfta dem ur fattigdom. Det var lite tunnare med projekt som bidrar till att lyfta människor ur förtryck och öka det demokratiska deltagandet och den demokratiska utvecklingen i världen.

Men min fråga är alltså: Hur ser ledamoten Nordberg att Sverigedemokraterna ska få ihop detta – att minska omfattningen på det svenska biståndet och ändå klara av att få ut samma och helst också en ökad effekt? Vi vet ju att de globala utmaningarna inte minskar just nu utan snarare ökar.

Anf. 124 MATS NORDBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Ek, för frågan! Jag skulle först och främst vilja säga att vårt sparande i biståndsbudgeten inte har initierats för att vi vill effektivisera biståndet. Vi tror inte heller att vårt bistånd blir bättre av att vi sparar in på det. Vårt sparande när det gäller biståndet beror på de problem vi har hemma – jättestora integrationsproblem som vi inte har löst genom årtiondena, och inget tyder på att det blir lättare framöver. Det beror på att vi måste bygga upp ett försvar som man nedmonterat, och det beror på de väldigt stora sociala problem som vi har och på ett pensionssystem som är urvattnat. Det finns sociala problem, och någonstans måste vi hitta pengarna.

Med detta sagt har vi tänkt: Vad är det viktigaste i biståndet, som måste räddas? Vi tänker att det i dag finns för många FN-organisationer och fonder, ungefär 35. Vi är inte hela världen – vi måste inte stötta hela FN. Låt oss plocka ut det som ligger närmast det vi är bra på och tror mycket på.

Att stötta UNHCR tycker vi är viktigt, för de hjälper människor i den yttersta nöden och kan också minska flyktingströmmar. Det finns alltså ett dubbelt syfte, och det minskar våra kostnader här hemma så att vi får mer pengar över till bistånd.

FAO tror vi mycket på därför att de kan hjälpa till att plantera skog, vilket gör att vi klarar kolbalans och så vidare. De hjälper till med matproduktion så att vi kan föda 10 miljarder människor. Dem vill vi stötta.

Vi har i vår budget listat det vi vill stötta, och när det gäller det andra blir det alltså osthysel.

Anf. 125 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att det är värt beröm att så tydligt beskriva vad ens politik syftar till. Jag tycker att det är att tala ur skägget att säga att detta inte handlar om att uppnå en större effektivitet utan om att skära ned. Det är verkligen inte ludd bakom de orden – det tycker jag är hedervärt av ledamoten.

Sedan är resonemanget trots detta fullständigt felaktigt. Det är inte så att de globala behoven minskar, och det är inte färre människor som kommer att behöva hjälp att lyfta sig själva ur fattigdom och förtryck.

Kollar vi på de svenska behoven – och nu vill jag utfärda en varning, herr talman, för att jag kan låta som en lite väl frälst klassisk liberal – tror jag att vi här i kammaren skulle kunna räkna upp hundra saker, om än inte på de tolv sekunder jag har kvar, som vi skulle kunna minska ned på i den svenska statsbudgeten innan vi minskar ned på stödet till de allra mest utsatta människorna i världen. Jag tror att vi kan hitta saker som staten inte behöver göra i Sverige för att ändå klara av att lösa sina kärnuppgifter, samtidigt som vi räddar biståndet.

Anf. 126 MATS NORDBERG (SD) replik:

Herr talman! Ja, det kanske man kan – det beror väl på hur mycket mer pengar vi vill låna upp. EU vill ha igenom beslut om att få låna upp 700 miljarder euro, och vi ska vara garanter för vår andel. Budgetunderskottet för 2021 beräknas, om jag förstått det rätt, bli 67 miljarder kronor. Så ni andra är svaret skyldiga. Ska vi ha en budget som går ännu mer back?

Vi måste samtidigt försöka ta ansvar – prioritera har någon sagt. Att prioritera är att vara politiker. På något sätt måste räkningen gå ihop.

Magnus Ek sa också att vi inte säger så mycket om att effektivisera biståndet. Naturligtvis vill vi effektivisera biståndet, framför allt genom att minska antalet FN-organisationer som vi ger bistånd till och föreslå samslagningar av FN-organisationer, för det förekommer en väldig massa dubbelarbete.

Anf. 127 MAGNUS EK (C):

Herr talman! Jag vill inleda mitt anförande med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 7 under punkt 3, för att sedan kunna fokusera på mitt anförande.

Vi debatterar nämligen här i dag ett av det svenska samhällets viktigaste och mest stolta bidrag till världssamfundet: den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken. Det är, med all rätt, en källa till nationell stolthet för mig och många andra i Sverige att vi, ett land som de senaste 170 åren utvecklats från ett ytterst fattigt land till ett av världens rikaste, friaste och mest jämställda samhällen, bidrar med en del av våra nationalinkomster till insatser för att lyfta andra människor ur fattigdom och förtryck.

Det är också en känsla av personlig stolthet att Centerpartiet i budget-samarbetet med regeringen och Liberalerna värnar omfattningen av bidraget, liksom det är en källa till stolthet att vi i januariavtalet har skrivit in insatser för att effektivisera, fokusera och förbättra det svenska utvecklingssamarbetet. Det har kanske sällan varit så viktigt som just i de här tiderna.

Världen går igenom en ytterst svår tid. Världen över drabbas såväl samhällen som enskilda oerhört hårt av coronapandemin och dess följd effekter. Mer än 1 miljon människor har mist livet. Oräkneligt många har mist hela eller delar av sin inkomst när samhällen stängt ned, företag har mist affärstillfällen och handeln har strypts och försvårats. Efter att hundratal miljoner de senaste decennierna har lyfts ur fattigdom riskerar nu många av dem att återigen halka tillbaka ned i en ytterst svår situation.

Förföljelsen av demokrati- och rättighetskämpar ökar. Kraftsamlingen för att lösa klimatkrisen försvåras just nu. Barn blir fråntagna möjligheten till skolgång. Kvinnor och flickor drabbas av ökat våld och av hårdnande, negativa könsroller i svallvågorna av coronapandemin. Som så ofta i en kris drabbas de som redan har minst och redan är mest utsatta allra hårdast. Och alla de utmaningar som det svenska biståndet och utvecklingssamarbetet syftar till att lösa blir nu bara djupare och djupare.

Slutsatsen, herr talman, måste vara att värna det svenska bidraget till hållbara samhällen och en bättre värld men också att se nyktert på hur det används. Djupnande utmaningar som kombineras, globalt sett, med auktoritära och isolationistiska trender gör att Sveriges roll som demokratisk och jämställd partner blir viktigare än på mycket länge. När svårigheterna att nå målen i Agenda 2030 blir större är det ännu viktigare att Sverige fokuserar på hur vi kan bidra mest och på var vi behöver bidra därför att andra inte kan eller vill göra det.

I januariavtalet har Centerpartiet enats med regeringen och Liberalerna om att biståndet ska fokuseras och att demokratifokuset ska stärkas. Det gläder mig att Sida under året har fått i uppdrag att påbörja ett analysarbete när det gäller hur detta kan genomföras. Det är som sagt viktigare än på mycket länge att vi blir effektivare i det svenska bistånds- och utvecklingsarbetet. Men bara för att det är glädjande innebär det inte att arbetet är slutfört.

För Centerpartiet är det självklart att det finns områden där Sverige kan bidra mer kraftfullt – områden där vi spelar större roll än på andra områden. Målen i Agenda 2030 är jämställda och odelbara, men vårt bidrag till att uppnå dem kan bli mer kraftfullt om det är fokuserat på precis de områden där vi gör som mest nytta och har mest kompetens eller där andra backar undan. Dessutom ska vi minnas att Agenda 2030 har en stor brist i och med att demokratisk utveckling och demokratiskt deltagande inte är integrerat. Det är en effekt av att det är en kompromissprodukt med länder som absolut inte vill se en demokratisk och jämställd utveckling i världen.

Utifrån detta kommer vi att bedriva fokuseringsarbetet under den här mandatperioden. Det innebär också att vi har en syn som skiljer sig från många andra partier här i kammaren när det gäller hur biståndet ska utvecklas framöver. Det uttrycks också i vår reservation i betänkandet.

Jag vill ta lite tid till att beskriva vad vi tror att Sverige skulle kunna fokusera på – områden där vi för Centerpartiets del tycker att vi kunde fokusera ännu mer.

Till att börja med är jämställdhet och lika rättigheter avgörande för att utrota fattigdomen och uppnå målen i Agenda 2030. En majoritet av världens fattiga är kvinnor, och kvinnor är mer utsatta för förtryck. Om vi inte bekämpar ojämställdheten kan vi heller inte utrota fattigdomen. Vi måste därför fortsätta och förstärka fokuset på insatser för jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och utbildning för både flickor och pojkar.

Som demokratiskt land i en värld där majoriteten av världens länder inte är demokratier – majoriteten av världens medborgare bor i ofria länder – har vi ett särskilt ansvar för att bidra till att bygga demokrati och rättsstater. Detta, tror vi, bör vara ett starkare fokus i det svenska utvecklingsarbetet. Vi måste få till stånd institutioner i alla världens länder som kan försvara medborgarnas fri- och rättigheter.

Sverige är också ett föregångsland när det gäller hur man kan bygga hållbara samhällen. Vi har ett tekniskt kunnande och en expertis i svenska företag, i svensk akademi och i det svenska samhället som skulle kunna komma världen bättre till del. Vi tycker att det svenska utvecklingsarbetet ska vara mer inriktat på att lösa klimatkrisen, sänka världens utsläpp och bidra till att bygga resiliens för dem som kommer att drabbas av klimatförändringarna.

Herr talman! Vidare ska vi minnas att även om syftet med det svenska biståndet är att minska fattigdom och förtryck kan inte bistånd eller omfördelning utrota fattigdomen. Bara tillväxt kan åstadkomma det – tillväxt som kommer alla världens människor till del. Världens samlade bistånd räcker inte för att nå målen i Agenda 2030, utan vi måste växla upp biståndet med andra finansieringskällor om vi ska nå målen.

Därför vill vi se att det svenska utvecklingsarbetet utvecklas i riktning mot att i större utsträckning kroka arm med privata aktörer, civilsamhälle och näringsliv för att mobilisera de ekonomiska och mänskliga resurser som behövs om vi ska nå de globala målen.

Jag har några ytterligare punkter som jag skulle vilja klämma in även om min talartid börjar rinna ut.

Jag vill i korthet säga att en majoritet av världens fattiga är kvinnor. En majoritet av de kvinnorna bor på landsbygden. De bor inte i städer, dit det svenska biståndet oftast riktas. Ska vi klara av att lyfta alla världens människor ur fattigdom måste vi också fokusera på hur vi kommer ut i hela världen och hur vi når utanför de större städerna.

Precis som Magdalena Schröder nämnde tidigare är det viktigt att vi funderar på hur Sveriges bistånd används mest effektivt. Är det som kärnstöd, i multi-bi-satsningar eller bilateralt? För Centerpartiets del tror vi att det är i det bilaterala biståndet.

Vi måste också få in en tydligare post-2030-agenda. Biståndet är inte till för att alltid finnas utan för att uppnå målen och sedan övergå till att lösa andra problem.

Herr talman! Sverige har en stolt historia av att arbeta för en bättre tillvaro för fattiga och förtryckta människor. Vi tror att om vi kan fokusera arbetet och skärpa det ytterligare ligger de stoltaste insatserna fortfarande framför oss.

Anf. 128 MATS NORDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig kort. Magnus Ek talar mycket om demokratiutveckling och institutionsbyggnad. Jag tror mycket på det också. Men jag skulle ändå vilja ställa frågan: Kan man ha detta innan man har välstånd?

Magnus Ek sa att vi har en stolt historia när det gäller bistånd. De två största projekt vi någonsin har gjort är Bai Bang och Kotmale. Bai Bang var ett stort pappersbruk med skogsplanteringar i Vietnam, och Kotmale var ett vattenkraftverk i Sri Lanka.

Nu har vi nästan inget sådant. Vi har nästan inget samarbete med företag utan inriktar oss bara på institutionsutveckling. Jag tror att vi måste försöka väga över mer mot att göra projekt som bygger framtida välstånd i de här länderna. Jag skulle gärna vilja höra Magnus Eks synpunkter på det.

Anf. 129 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Mats Nordberg! Som ni märker är åtta minuter alldeles för kort tid för att hinna säga allt. Jag tror att jag var inne på en del av detta i mitt anförande, men detta sätter fingret på ett av de problem i utvecklingssamarbetet som hör till mina favoriter att försöka lösa.

Kan vi ha välstånd utan fungerande institutioner eller vice versa – vad kommer först? Kolla på Sveriges historia! Den svenska historien av välståndsutveckling, när vi lyfte oss från ett ytterst fattigt land till ett av världens mest välmående, är en historia som handlar om ökad individuell frihet, rättssamhälle, demokrati och välstånd som växer fram i gemenskap. Jag är helt övertygad om att man inte kan ha ett välstånd som kommer hela folket till del utan fungerande rättsinstitutioner, som kan fungera som garantier för det personliga välståndet och de personliga friheterna. Utmaningen är att vi ofta kämpar i kontexter där ingen av dessa delar finns. Det finns inget folkstyre, ingen rättsstat och inget välstånd. Det finns fattigdom och förtryck. Det som är vår stora utmaning är att vi måste kunna jobba med flera av de här olika sakerna samtidigt.

I mitt anförande lade jag särskild tyngd på just demokrati och rättsstat men också på välståndsutveckling och att det svenska biståndet måste bli bättre på att kroka arm med näringslivet. Det handlar dels om att mobilisera större resurser, dels om att vara med och bygga välstånd.

Jag tror att det är någonting som vi både behöver och kan bli bättre på, men när vi gör det och har sådana projekt kan vi heller inte blunda för att vi måste sträva efter att det sker i samhällen där det finns institutioner som garanterar enskilda människors och företags rättigheter, det privata ägandet och folkinflytandet. Jag tror nämligen inte att man bygger ett hållbart samhälle om inte alla de här delarna finns med.

Anf. 130 MATS NORDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med. Men jag vill säga att just de här projekten där man samlas runt att bygga någonting, vad det nu kan vara, gör att man inte bara utvecklar vackra papper, utan det är sådant som måste funka i praktiken. Om man håller på att bygga upp ett industriprojekt kanske man vill ha virke eller någon annan råvara. Man kanske vill att leverantörerna ska finnas runt det projektet, och det är där institutionerna byggs. Det blir på riktigt och inte på papperet. Det var egentligen bara det jag vill få fram.

Anf. 131 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Det finns ju både lysande exempel och horribla exempel på när vi har försökt att gå in och bygga den här typen av projekt.

Jag ber om ursäkt, herr talman, för att jag kommer att raljera något de kommande sekunderna. Jag har hört horribla exempel på hur till exempel amerikanska biståndsorganisationer går in och bygger upp en jättestor anläggning för solenergi eller för att rena vatten. Sedan säger de ”Mission accomplished!” och åker därifrån, och anläggningarna förfaller eftersom det inte finns någon som har ansvaret. Det finns inget lokalt ägarskap, det finns inget lokalt kunnande, och som vi vet: Om vi inte har entreprenörer och individer som känner ett ägarskap och som har med sig kunskap för att driva det här, ja, då är den här typen av projekt meningslösa. Det finns det skräckexempel på.

Det finns också ganska goda exempel på när vi har med det lokala ägarskapet från början. Det är det som jag tror är avgörande de kommande decennierna om vi vill utrota fattigdomen och bygga rikare och starkare samhällen – att inte bara kolla på hur vi bygger välbstånd utan också hur det lokala ägarskapet kan vara med från början och hur vi jobbar i ett riktigt partnerskap.

Anf. 132 YASMINE POSIO (V):

Herr talman! Detta är fjärde året i rad som jag debatterar utgiftsområde 7. Varje gång har jag inlett med att säga att klyftan mellan fattiga och rika är avgrundsdeep – mellan länder, inom länder och mellan kvinnor och män. För varje år som gått har denna ojämlikhetsklyfta fördjupats, och det kommer den att fortsätta att göra om världens regeringar fortsätter med den orättvisa, nykoloniala ekonomiska politiken.

Om inte vi ser till att människor har sjysta arbetsvillkor och löner, om inte skola, sjukvård och omsorg ges efter behov i stället för efter storleken på plånboken, om inte jämställdhet uppnås och kvinnor får rätt att bestämma över sin egen kropp, om inte diskriminering och rasism motas spelar det ingen roll hur många millenniemål eller Agenda 2030 som upprättas; ojämlikheten kommer att fortsätta att öka.

Det gäller inte bara alla andra regeringar utan även Sveriges. Här prioriteras skattelättnader för rika som inte ska behöva betala fullpris för att få Armaniskjortan tvättad eller poolen rengjord, detta trots att förskolor, skolor och äldreomsorgen gör nedskärningar. Här prioriteras privata utförare i välfärden trots att den därmed utarmas och majoriteten av svenska folket vill ha bort vinster ur välfärden. Här är regeringen beredd att försämra arbetsvillkoren trots att de allra flesta vill ha bättre arbetsvillkor. Det gäller inte minst våra ungdomar och nyanlända som utnyttjas hänsynslöst på en arbetsmarknad på timmar, i dålig arbetsmiljö och med gigjobb.

Med tanke på att regeringen inte driver på för ökad jämlikhet i Sverige är jag inte förvånad över att regeringen inte driver på för det som verkligen behövs för att göra världen mer jämlik. Bland annat lyfter både FN och mängder av organisationer human rights due diligence för att företag ska tvingas följa de mänskliga rättigheterna och klimatavtal och erbjuda sjysta arbetsvillkor och löner. Även land-för-land-rapportering lyfts upp som ett verktyg mot skatteflykt, men regeringen bara rycker på axlarna åt de viktiga förslagen.

Här står vi nu med en ekonomisk ojämlikhet som är så stor i världen att de män som äger mer än alla Afrikas kvinnor tillsammans inte är fler än att de kan spela en fotbollsmatch, utan avbytare och utan domare.

Därför behövs bistånd. Det är liksom det minsta vi kan begära av den rika världen, som gjort, och fortsätter att göra, sina rikedomar på bekostnad av folkflertalet.

Herr talman! Mycket av den svenska biståndspolitiken är riktigt bra. Sverige är bäst i klassen på många parametrar. Vi ger 1 procent av bni i bistånd – nästan, med tanke på avräkningarna, men ändå – till skillnad från de flesta givarländerna, som inte ens når upp till 0,7 procent, vilket vi gemensamt har kommit överens om.

Det svenska biståndet är oftast effektivt och pricksäkert, vilket innebär att vi för varje krona som ges kan vara säkra på att näst intill allt går till det som det är tänkt. Men när antalet svältande och flyktingar på senare år ökat och pandemin som härjar förvärrat läget kan och bör Sverige göra mer.

Behovet av solidaritet synliggörs av den pågående pandemin. I stället för att som regeringen flytta om pengar inom den befintliga biståndsbudgeten föreslår Vänsterpartiet ett särskilt coronabistånd på 1 miljard kronor per år i två år utöver den befintliga budgeten. Det ska kunna gå till åtgärder såsom vaccinering för att minska smittspridningen, för sjukvårdsbehov och för att mildra de ekonomiska effekterna av pandemin. Det ska också kunna gå till människorättsaktivister eller andra som under ännu svårare omständigheter kämpar för ett fritt och demokratiskt samhälle.

Herr talman! Den här pandemin uppmärksammar oss på den klimatkris som pågår. Exempelvis märks bristen på vatten extra tydligt nu när människor saknar möjligheten att följa basala råd om hygien och handtvätt. Det är världens rikaste människor som har orsakat klimatförändringarna och har störst påverkan på klimatet. Enligt en alldeles nyläppt rapport från Oxfam släpper de allra rikaste ut 430 gånger mer än de allra fattigaste. De som drabbas värst är däremot världens fattiga människor.

Utifrån ett klimaträttviseperspektiv är det de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatförändringarna och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp och ge stöd till de fattiga länder som drabbas. Behovet av ett klimatbistånd, som i enlighet med Parisavtalet är utöver det vanliga biståndet, finns kvar. Vänsterpartiet har lagt fram ett nytt klimatbistånd som utjämnar klyftor och som ger världen bättre förutsättningar att möta kommande kriser och katastrofer.

Herr talman! Att få bestämma över sin egen kropp och uttrycka sin egen sexualitet är en grundläggande mänsklig rättighet. Men den kränks och inskränks i många länder som Sverige bedriver utvecklingssamarbete med. Bristande tillgång till preventivmedel och sexualupplysning, bristande mödravård, starka begränsningar i aborträtten och användandet av

sexuellt våld mot kvinnor och flickor i konflikt är centrala hinder för utveckling och fattigdomsbekämpning.

Reaktionära och auktoritära ledare världen över har använt coronapandemin som anledning till att inskränka de mänskliga rättigheterna. Till exempel har den polska regeringen valt att gå fram med ett hårt kritiserat förslag om att skärpa en mycket restriktiv abortlagstiftning ytterligare. I USA har minskad tillgång till säker abort märkts som en direkt följd av coronapandemin. I utgångsförbudens spår ökar dessutom risken för att kvinnor och barn utsätts för våld i hemmet. Ökad fattigdom har resulterat i fler fall av könsstympning och att ett ökat antal barn i dag gifts bort.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter måste alltså prioriteras i svenskt utvecklingssamarbete och i det humanitära biståndet. Jag anser att regeringen bör öka andelen bistånd som avsätts för arbete med SRHR till minst 10 procent av den totala biståndsbudgeten.

Herr talman! Som ni säkert har märkt vill jag se en rättvis och jämlik värld där alla människor är fria att leva de liv de själva valt. Jag vill se en värld där alla människor kan leva i frihet från fattigdom, i frihet från orättvisor, våld och rasism, i frihet till sina kroppar och till sin kärlek, att i frihet se sina barn växa upp i trygghet och få den kunskap och det stöd de behöver för att bli det bästa de kan.

Det jag har lyft upp i dagens debatt är bara ett axplock av alla våra förslag för en sådan värld. Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som regeringen anvisar till utgiftsområde 7 kommer vi inte att delta i beslutet om budgetanslaget. Där emot har vi en reservation när det gäller prioriteringarna inom budgetanslaget, och jag vill därmed yrka bifall till reservation nummer 8.

Anf. 133 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det var stora ord från Vänsterpartiet om att alla människor i världen ska omfattas av frihet. Låt oss då titta på hur engagemanget är i Vänsterpartiet för detta. Det är en bra temperaturmätare på hur pass mycket ett parti står för global solidaritet med de utsatta om man tittar på vad partiet självt gör.

Vänsterpartiet har en lång historia, årtionden av historia, av att vara blint lojalt med den kommunistiska diktaturen på exempelvis Kuba. De senaste åren har stödet minskat en del, och det har kommit lite kritiska uttalanden från Vänsterpartiet. Det är förstås bra och ett steg på vägen. Men om man tittar lite noggrannare på Vänsterpartiets organisation ser man att partiet har ett rätt nära samarbete med den kubanska kommunistregimens svenska lobbyorganisation. Den heter Svensk-Kubanska Föreningen, förkortat SveK, och den har endast ett enda syfte, nämligen att blint och totalt försvara regimen på Kuba.

De senaste åren har en rad vänsterpartiföreningar arrangerat möten tillsammans med lobbygruppen för en enpartidiktatur. Man har oftast logotyper tillsammans med organisationen. Därtill listas flera vänsterpartistiska politiker i fullmäktigeförsamlingar och även i kommunstyrelseförsamlingar runt om i landet som kontaktpersoner för lobbyorganisationen. De är inte bara stödmedlemmar, utan de är kontaktpersoner för en organisation som enbart har till syfte att verka för kommunistiskt enpartistyre.

Detta sker även i närtid. I förra veckan hade Vänsterpartiet ett möte i Malmö. Talaren sa att han representerade både Vänsterpartiet och Svensk-Kubanska Föreningen samtidigt. Det var en ren hyllningsorgie till diktaturen på Kuba.

Kan man representera Vänsterpartiet och samtidigt representera en förening som vill införa enpartidiktatur? Är det möjligt?

Anf. 134 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag ska riktigt tacka för frågan när den inte handlar om bistånd, som är det vi debatterar i dag.

Fredrik Malm och jag har otaliga gånger stått här och pratat om just Kuba, och han har ställt frågan till andra ledamöter som sitter i riksdagen för Vänsterpartiet. Vi har alla sagt samma sak, nämligen att vi inte tycker att Kuba är en demokrati. Det behöver arbetas med mycket i Kuba för att det ska kunna kallas ett fritt, demokratiskt och rättvist land.

Samtidigt blundar vi inte heller för de framsteg som faktiskt har skett på Kuba, men det ena utesluter inte det andra. Det är därför som vi gång efter annan när Fredrik Malm lyfter upp frågan talar om för Fredrik Malm att vi inte är nöjda med den utveckling som har skett på Kuba, och vi tycker inte att det är en demokrati.

Anf. 135 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag förstår att Vänsterpartiet tycker att det är en besvärlig debatt. Faktum är att många av medlemmarna i partiet, tvärtemot vad Yasmine Posio säger här, vill ha en utveckling lik den på Kuba. De ställer upp i val i Sverige och säger att det ska vara demokrati i Sverige, men samtidigt är de med i en organisation som vill förvägra kubanerna precis de rättigheterna.

Det är klart att detta har med bistånd att göra därför att bistånd är kopplat till frågan om global solidaritet och globalt demokratarbete.

Jag frågar än en gång Yasmine Posio följande. Hur är det möjligt, år 2020, att det finns representanter i Vänsterpartiet som samtidigt är representanter för en organisation som vill införa kommunistisk enpartidiktatur? Hur är det möjligt? Vad säger Yasmine Posio till dem? Vad är Yasmine Posios budskap till dem? Det är hennes medlemmar, inte mina medlemmar.

Anf. 136 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman! Det är inte mina medlemmar eftersom det inte enbart är jag som styr Vänsterpartiet. Det är medlemmarna tillsammans som bestämmer hur Vänsterpartiet ska fungera. Medlemmarna tillsammans har kommit överens om den inriktning som vår politik ska ha, till exempel att mänskliga rättigheter är en viktig ledstjärna i det vi vill utföra i vår politik. Det är därför vi kritiserar Chile, Kuba, Kina och Saudiarabien. Det är medlemmarna gemensamt som har kommit överens om den politik som jag ska föra här när jag pratar biståndspolitik.

Att några enskilda medlemmar gör sådana saker är inte mitt enskilda ansvar. Däremot kritiserar jag det varje gång det sker.

Anf. 137 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Talmannen och kollegorna får ursäkta om ni tycker att jag är väl flitig i replikerna, men jag har suttit och laddat i månader på gårdskontoret hemma i Gryt för den här debatten. Jag har längtat efter att få föra en ideologisk debatt om biståndspolitiken, och jag kastar mig över tillfället även här.

Jag och Yasmine Posio är nog överens om att bistånd är viktigt och att vi inte ska skära ned på det utan snarare fundera över hur vi kan växla upp biståndet. Där tror jag också att det finns en skillnad som jag gärna vill försöka borra djupare i.

Jag nämnde flera gånger i mitt anförande det jag och Centerpartiet tror är av yttersta vikt, nämligen att vi krok armar från statens sida med privata aktörer, såväl civilsamhälle som näringsliv, för att växla upp resurserna för att försöka uppnå de globala målen. Det är också fråga om värdet av att vi arbetar med företagande, företagandets villkor och möjligheterna för människor att driva företag i de länder som Sverige arbetar i.

Här vill jag ställa en fråga till Yasmine Posio. Hur tror ledamoten att vi ska växla upp resurserna så att vi kan uppnå Agenda 2030 om vi inte på ett mycket mer aktivt sätt än i dag krok armar med det svenska näringslivet för att försöka stärka våra insatser? Jag saknar den informationen i Vänsterpartiets budgetmotion.

Anf. 138 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Ek för frågan.

Den dagen näringslivet vill följa de mänskliga rättigheterna, vill förstärka möjligheterna så att klimatet inte förstörs av den genomförda verksamheten, vill införa sjysta arbetsvillkor och förstärka löner som går att leva på i de länder näringslivet etablerar sig i, den dagen är vi varmt villiga att kroka armar med de företagen.

Gång efter annan ser vi hur de stora multinationella företagen, och även andra företag som inte är så stora, passar på att etablera sig i osäkra, fattiga länder där det finns förtryck. Då behöver de inte ha så bra arbetsvillkor, de behöver inte värna arbetsmiljön eller se till att människor får en lön de kan leva på så att de kan skicka barnen till skolan i stället för att barnen ska arbeta.

Vi ser ingen motsättning i att kroka armar med företagen, men då måste företagen följa de regler som finns och genomföra de viktiga reformer som behövs i samhället för att alla ska ha ett gott och värdigt liv.

Anf. 139 MAGNUS EK (C) replik:

Herr talman! Det går inte att klaga på de ideologiska skiljelinjerna. De målades upp tydligt. Det är inte en överraskning att detta är en svartmålning av företagande i största allmänhet. Alla företag är inte stora globala jättar vars yttersta syfte är att suga ut människor. Precis som det finns alla sorters aktörer i civilsamhället, precis som det finns alla sorters människor, finns det också alla möjliga sorters företag.

Det jag tycker att man missar från Vänsterpartiets sida är att om vi inte krok armar med svenska företag som vill in och göra nytta i samma miljöer, i samma kontexter och på liknande sätt som vi vill med det svenska biståndet är att vi tappar resurser.

Men vi ska också fråga oss: Vilka är alternativen för länder som vill resa sig ur fattigdom och som vill ha en tillväxt och en utveckling? I dagsläget blir alternativet alldeles för ofta att man tvingas acceptera kinesiska investeringar och kinesiskt inflytande. Och låt mig säga att där kan vi tala om ett inflytande som inte är välvilligt.

Anf. 140 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman och Magnus Ek! Jag är själv uppvuxen i en småföretagarfamilj och omgiven av syskon som har småföretag, så jag är mycket väl medveten om skillnaden mellan företag som bara vill göra vinst och företag som drivs för att de vill göra någonting gott. Man kanske har ett hantverk som man är duktig på eller vad det nu må vara.

Sverige blev en stark nation inte enbart tack vare företag utan tack vare att arbetare gick samman i kollektiv och krävde bättre arbetsvillkor och bättre löner. Genom denna samverkan blev Sverige starkt, och det är detta som behövs också i omvärlden.

Jag har inga som helst problem med att kroka arm med företag som vill följa human rights due diligence och vill redovisa sina skatter sjyst och ärligt.

Anf. 141 LARS ADAKTUSSON (KD):

Herr talman! Minskad fattigdom samt demokrati och mänskliga rättigheter är övergripande mål för svenskt utvecklingssamarbete.

Samtidigt är behoven i världen enorma. I början av det här året var närmare 170 miljoner människor i världen i behov av humanitärt stöd.

I coronapandemins spår har situationen ytterligare förvärrats. Efter flera år av framgångsrikt arbete har den extrema fattigdomen och svälten slagit tillbaka. Extrem fattigdom ökar för första gången sedan 1988. Enligt FN beräknas 150 miljoner människor vara drabbade under nästa år.

World Food Programme uppskattar samtidigt att antalet personer som inte har tillräckligt med mat för dagen kommer att stiga till 270 miljoner. Detta sker i en situation när närmare 80 miljoner människor befinner sig på flykt.

Herr talman! Inför denna dystra utveckling är det centralt att värna enprocentsmålet. Lika viktigt som ett generöst bistånd är för de allra mest utsatta – lika viktigt är det för varje samhälle att värna humanitet och människovärde. Enprocentsmålet är en viktig del av svensk biståndspolitik, men det är mer än så. Det är också ett mått på halten i våra värderingar – på förmågan att se bortom nationella intressen och egennytta.

När detta är sagt ska det också sägas att kvantitet aldrig får gå ut över kvalitet. Det måste vara ett grundkrav att varje skattekrona används så effektivt som det bara går och bidrar till att göra verklig skillnad.

Kristdemokraterna har tidigare ifrågasatt regeringen för att man kanalisera en alltför stor del av biståndsbudgeten till ett ofta trögt och ineffektivt FN-system. Vårt alternativ är i stället att i väsentligt större utsträckning kanalisera stödet via civilsamhällets organisationer, som runt om i världen gör storartade insatser.

I katastrofområden är det ofta frivilligorganisationer och kristna samfund som arbetar i den direkta frontlinjen. I utvecklingssamarbetet är det kyrkorna som genom lokala kontakter har de bästa förutsättningarna att

arbeta effektivt och långsiktigt framgångsrikt. Detta, herr talman, måste tillvaratas på ett helt annat sätt än i dag.

Kristdemokraterna lyfter fram tre områden som särskilt angelägna i biståndspolitiken.

För det första: kampen mot fattigdomen. Statistik från Världsbanken visar att fattigdomsbekämpningen redan före pandemin har bromsats in på flera platser runt om i världen. För att nå de två första målen i Agenda 2030 krävs med andra ord krafttag.

För det andra: Sverige måste tillsammans med andra länder i större utsträckning bidra till att hjälpa människor på flykt. I de allra flesta fall är tillvaron i flyktingläger och tillfälliga boenden passiviserande och direkt ovärdig. Detta måste brytas.

För det tredje: Demokratien måste utvecklas och värnas. Runt om i världen hotas demokratiska värderingar i större utsträckning i dag än tidigare. Politisk opposition, civilsamhälle, medier och jurister är under hårt tryck. Stödet till dessa institutioner och grupper måste stärkas.

Herr talman! För att biståndet ska ha effekt och möjliggöra ett bättre liv för människor krävs respekt för mänskliga rättigheter. Dessvärre har den rödgröna regeringen alltför ofta valt att se mellan fingrarna med människorättsbrott i biståndsländer. Uttalanden och kritik förekommer, men direkta åtgärder mot regimer som allvarligt kränker mänskliga rättigheter har varit ovanliga.

Därför är det viktigt att regeringen – om än senfärdigt – fryser biståndet till länder som Tanzania, Kambodja och Belarus, där den demokratiska utvecklingen så uppenbart går åt fel håll eller är hotad.

Sveriges bistånd behöver villkoras på fler platser i världen. Palestinska områden är ett sådant exempel. Självklart ska vi stödja det palestinska folket, men det gör vi inte genom att hålla en genomkorrumperad regim under armarna. Det är en regim som under decennier har spridit antisemitism, gett stöd till terrorism och berikat sig på befolkningens bekostnad.

Att inte ställa krav på att detta stoppas och att fortsätta miljardbiståndet som om ingenting hänt är oacceptabelt. Och det är, herr talman, att ta på sig ett stort ansvar. Genom att se mellan fingrarna med oegentligheter och förminska allvarliga problem äventyras tilltron till svensk biståndspolitik och medborgarnas biståndsvilja. Det är det sista vi behöver i en tid där behoven av internationell hjälp och bistånd växer dramatiskt.

Anf. 142 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 10 av Liberalerna.

Den pandemi som nu sveper över världen skördar hundratusentals människoliv, och det kommer att bli miljontals. För människor som redan befinner sig i en svår situation förvärras givetvis det medicinska tillståndet av pandemin. Vi ser ju de enorma problem vi har i vårt samhälle, både medicinska och ekonomiska, till följd av covid-19-pandemin. Det är klart att ett land som har mycket svagare ekonomi än Sverige, svagare sjukvårdssystem och svagare samhällsfunktioner, drabbas ännu hårdare av pandemin. Det innebär att många av de länder som är mottagare av bistånd har ohyggliga svårigheter just nu.

Det handlar inte bara om hur pandemin skördar liv, utan detta får konsekvenser för hela samhällen. Vi kan exempelvis titta på de ekonomiska konsekvenserna, med stora mängder jobb som försvinner och naturligtvis en ökad arbetslöshet. För fattiga länder innebär det också att de direktinvesteringar från rikare länder och företag runt om i världen som man är väldigt beroende av minskar. Många av de fattigare länderna är också mer riskfyllda miljöer att investera i, och de mer riskfyllda direktinvesteringarna är de man ofta drar ned på först i en sådan här situation.

Samtidigt får man en överbelastad sjukvård i många länder. Självklart måste man då fokusera på dem som är drabbade av coronaviruset, vilket innebär att väldigt mycket av den ordinarie, reguljära sjukvården trängs undan på olika sätt. Det kan handla om mödravård och andra typer av vård. Det innebär att många människor dör inte nödvändigtvis till följd av pandemin utan till följd av att den vård de behöver för någon annan åkomma inte kommer dem till del. Man har sett liknande exempel tidigare, exempelvis i samband med ebolakatastrofen i Västafrika.

För biståndet får pandemin även den konsekvensen att eftersom många rikare länder får en kraftigt försvagad ekonomi sker det neddragningar på biståndet. Det behöver inte vara medvetna neddragningar; det kan vara en ren följd av att länder, på samma sätt som vi i Sverige, har låst sitt bistånd till en viss nivå av bruttonationalinkomsten.

Vi ser också en annan konsekvens av pandemin, herr talman, nämligen hur auktoritära och hårdhänta regimer använder detta tillfälle som pandemin ger till att strama åt lagar kring exempelvis yttrandefrihet. Vi har också i Sverige genomfört restriktioner för att hindra smittspridning. Till exempel får man inte träffas hur många som helst ute på gator och torg, vi har digitala möten och så vidare. Det är på sätt och vis en inskränkning av demokratin som är motiverad. Den genomförs i demokratiskt syfte, och vi vet att när Sverige tar sig ur pandemin kommer detta att rullas tillbaka. Vi kommer att återgå till normalitet, så att säga.

Men när den här typen av inskränkningar sker i en auktoritär stat med ett hårdhänt, aggressivt och kanske polariserande ledarskap innebär det att vi inte har några som helst garantier för att de restriktioner som införs kommer att rullas tillbaka i framtiden. Vi har även sett på diskussionen kring Ungern, exempelvis, att detta också påverkar Europeiska unionen.

Det finns alltså väldigt stora risker med pandemin, både när det gäller biståndet och biståndsnivåerna och när det gäller demokratins situation i världen.

Om vi nu tittar lite på vårt närområde i Europa kan vi säga att problemen går som en hästsko runt Europa – över norra Afrika, Mellanösternregionen, delar av Östeuropa och givetvis inte minst Ryssland. I det sönderfall som pågår i många länder – Syrien, Libyen, Jemen etcetera – skapas enorma flyktingströmmar. Vi ser radikalisering, oerhörda humanitära umbäranden i stora flyktingläger, människor som vill transitera krigsområden för att ta sig till Europa och så vidare.

Detta ställer väldigt höga krav på att vi också växlar upp det humanitära biståndet och stödet för att hjälpa människor i nöd. Det handlar inte bara om allmosor, om någon tror det, utan det handlar väldigt mycket om att om vi inte skapar en stabilitet i Europas närområde kommer vi att få allt svårare att hantera situationen längre fram. Sönderfallande stater, stora flyktingströmmar, radikalisering, jihadism och mycket annat innebär att vi

måste agera för att få stabilitet. I flyktinglägren är det humanitära stödet – matkuponger, filter, vaccin etcetera – något som också bidrar till att skapa stabilitet.

Herr talman! Vi liberaler har sett, egentligen genom hela demokratins historia, att det är omöjligt att bygga demokrati utan att det finns demokrater. Demokrati är ingenting man bara kan processa fram eller besluta fram. Demokrati förutsätter att det finns enskilda individer som vill bygga demokrati, att det finns politiker som vill ställa upp i val för att driva igenom lagstiftning och trycka på voteringsknappar för att genomföra demokratiska konstitutioner, att det finns människor som driver olika frågor och som vill förbättra sina samhällen. Det är omöjligt att få en långsiktigt hållbar god utveckling för frihet och för mänskliga rättigheter i världen om man inte kraftsamlar på att stödja dem som verkligen vill bygga demokrati.

Det har också lett fram till vår slutsats i Liberalerna – som än så länge faktiskt bara delas av oss i denna kammare, dessvärre – att demokratimålet bör vara överordnat fattigdomsmålet i biståndspolitiken. Det är nämligen så pass centralt att bygga demokratiska samhällen om man också vill mota bort fattigdomen. Det räcker att titta på de rika länderna i västvärlden. Deras ekonomiska utveckling har gått hand i hand med den demokratiska utvecklingen.

Vi agerar nu inom ramen för januarisamarbetet tillsammans med Centerpartiet och regeringspartierna för att stärka demokratifokuset i utvecklingssamarbetet och biståndet. Vi driver på så mycket vi bara kan för att principen mer för mer och mindre för mindre ska implementeras. Det innebär att om ett land genomför demokratiska reformer och vill utvecklas i demokratisk riktning ska vi kunna öka stödet dit. Men om ett land tvärtom går i repressiv riktning, förföljer folk, syr in oppositionella i finkan och så vidare ska också det svenska biståndet dit minskas. Jag hoppas att detta kommer att få ett ökat genomslag i svensk biståndspolitik framöver.

Anf. 143 ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi lever i en oerhört osäker omvärld där alldeles för många tecken pekar i en riktning som vi som är för demokrati, öppenhet, global samverkan och sökande efter gemensamma lösningar på allt fler komplexa problem i vår värld ser med stor oro på. Länder sluter sig och blir alltmer protektionistiska. Vi ser allt fler auktoritära ledare och auktoritära regimer, också i vårt eget närområde. För 14:e året i rad går också utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter bakåt i fler länder än där den går framåt.

En allt större andel av världens fattiga lever i konfliktzoner. I början av 2020 beräknade OECD att tre fjärdedelar av de människor i världen som lever i extrem fattigdom bor i konfliktdrabbade eller sköra stater.

Vi vet att yttrandefriheten har minskat i världens alla regioner sedan mitten av 00-talet. Även friheten på nätet minskar, då politiska ledare i stället använder denna möjlighet till att övervaka människor och sprida propaganda. Auktoritära regimer stärker sitt grepp om medierna, och antalet länder som är säkra för journalister att arbeta i minskar.

Varje år sedan 2006 har fler länder gått bakåt i sin demokratiska utveckling jämfört med antalet länder som blivit mer demokratiska.

Vi ser också hur det civila samhället får svårare att verka, särskilt de organisationer och människor som arbetar för jämställdhet, hbtqi-frågor, miljö och landrättigheter.

Men som jag också sa tidigare här under vår debatt har vi under de senaste 30 åren ändå kunnat se att den globala fattigdomen har halverats. Över 1 miljard människor lyftes ur fattigdom. Men nu går utvecklingen bakåt igen för första gången sedan 1990. Vi står mitt i en global pandemi.

Som jag sa tidigare riskerar, enligt Världsbanken, mellan 40 och 60 miljoner människor att hamna i extrem fattigdom. ILO befarar att ytterligare 200 miljoner jobb kommer att försvinna, och World Food Programme förutspår att ytterligare 130 miljoner människor kommer att drabbas av akut matbrist på grund av pandemin. Det gör totalt att, precis som ledamoten Adaktusson sa, ungefär 270 miljoner människor kommer att lida av akut matbrist, vilket är närapå en fördubbling.

Den pandemi vi står i förvärrar en redan allvarlig humanitär situation. Sedan årsskiftet har antalet människor som är i akut behov ökat från 128 miljoner till 400 miljoner på grund av pandemin.

Nu mer än någonsin behöver vi samverka. Vi behöver också ha ett bistånd som är smart och effektivt. Och utifrån ett svenskt perspektiv ska vi se till att varenda skattekrona används på rätt sätt. Därom tvistar vi inte över huvud taget. Vi kan också känna oss någorlunda trygga med att det svenska biståndet håller en god klass. Det utvärderades så sent som 2019 av OECD-Dac, som konstaterade att det håller mycket god klass. Faktum är att det håller världsklass.

Det svenska biståndet har också gett oss stor respekt i omvärlden i relation till vår storlek. Den respekten betydde mycket under den tidsperiod då vi satt i FN:s säkerhetsråd. Vi ses många gånger, trots vår ringa storlek som nation, som en både oberoende och solidarisk röst. Det är någonting som vi ska vara oerhört stolta över.

Vi ska också vara ödmjuka inför att Sverige har gått från att vara ett land som de facto var ett biståndsmottagarland till att vara ett av världens absolut bästa länder ur många olika perspektiv. Genom genomförandet av en reformpolitik, inte minst en socialdemokratisk reformpolitik, gick vi från att vara ett utvecklingsland till att vara en av världens största biståndsgivare på mindre än fyra generationer.

Vårt mycket långvariga humanitära engagemang är också ett historiskt arv som vi har en möjlighet att lämna vidare till våra barn. Det är också en hörnsten i den svenska utrikespolitiken.

Genom biståndet stöder vi demokratiutveckling och flickors och kvinnors rättigheter. Vi förebygger en klimatkris som drabbar oss alla. Helt enkelt bidrar vi till en mer hållbar och sjyst värld.

Precis som jag sa är inte syftet med det svenska biståndet i grund och botten att det är 1 procent av bni. Det svenska målet för vårt bistånd är att minska fattigdom och förtryck världen över, dessutom i en situation som är så otroligt komplex som den är just nu.

Jag vill avsluta med att säga att jag tror att alla här inne egentligen förstår att om man i det läge som jag precis har beskrivit kapar en tredjedel av det svenska biståndet blir konsekvenserna förödande för de projekt som Sverige finansierar i utsatta länder och regioner. Det kommer att skapa mänskligt lidande där det finns hopp, död där det finns bot och konflikt där det finns fred.

Med detta sagt vill jag också understryka att Socialdemokraterna står upp för enprocentsmålet och för den internationella solidariteten i en tid då den verkligen behövs. Vi står upp för både det humanitära och det långsiktiga utvecklingsbiståndet som bidrar till ökad jämställdhet, minskad hunger, minskad svält, minskad korruption och färre konflikter. Det ökar också fackliga rättigheter, stöttar demokratiutveckling och bidrar till en mer hållbar, stabil och trygg värld. Därigenom bidrar vi också till ett både bättre och tryggare Sverige.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 144 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja inleda det här replikskiftet med att konstatera att Sverige, som sagt, har en unikt stor biståndsbudget. Sverige lägger alltså i kronor mer pengar än Kanada, trots att Kanada är en tre gånger så stor ekonomi som Sverige. Regeringen prioriterar att lägga nästan dubbelt så mycket pengar på internationellt bistånd som på Polismyndigheten i en tid när vi har en skjutning om dagen och en sprängning i veckan.

Det står i budgeten, och Fredrik Malm var inne på det här i sitt anförande, om mer för mer och mindre för mindre. Regeringen skriver i budgeten att biståndet ska minska om den demokratiska utvecklingen i ett land går åt fel håll. Det är rimligt och bra, tycker jag. Bland annat med anledning av det har regeringen nu meddelat att biståndet till Tanzania ska ställas om, och man säger nu att samarbetet med statliga aktörer ska minska. Det är oklart med hur mycket – det får gärna Annika Strandhäll svara på om hon vet svaret.

Min fråga till Annika Strandhäll är: Ska principen om att biståndet ska minska om den demokratiska utvecklingen går åt fel håll också gälla för korruption?

Vi har ett stort bistånd till och samarbete med statliga aktörer i en rad länder där korruptionen är extremt omfattande. Skulle Socialdemokraterna kunna tänka sig att samma princip också ska gälla för korruption? Om korruptionen inte minskar ska biståndet till statliga aktörer minska.

Anf. 145 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Magdalena Schröder, för frågan!

Innan jag besvarar den måste jag ändå kort säga att ja, Sverige har ett stort bistånd, och det har vi utifrån de skäl som jag precis redogjorde för här i talarstolen. Det bidrar till att bygga trygghet och säkerhet, stabilitet och hållbarhet och en bättre värld – inte bara i vår omvärld utan också i Sverige.

Bistånd är smart. Svenskt bistånd är effektivt. Svenskt bistånd är också alldeles nyligen utvärderat med resultatet att det uppnår de mål som vi har satt upp för det svenska biståndet.

Sedan måste man också säga att det blir extremt populistiskt och trumpifierat att ställa den svenska Polismyndigheten mot det svenska biståndet. Jag tror att vi alla som är politiker förstår enkelheten i det moderata resonemanget om detta men också att det blir att jämföra äpplen och päron.

Slutligen vill jag säga att ja, flera exempel har tagits upp här i dag om att vi tidigare har fryst bistånd i Kambodja och Belarus, och nu ser vi över biståndet till Tanzania. Men målet för det svenska biståndet är inte att undvika allt som är svårt, utan det är att bidra, just bland annat med utveck-

lingsbiståndet, till att bygga institutioner i de här länderna, till att bygga mer rättssäkra samhällen och till att bygga mer hållbara, rättvisa och demokratiska samhällen. Det är därför utvecklingsbiståndet är så viktigt.

Men naturligtvis måste vi hela tiden också följa upp, utvärdera och omvärdera om det krävs.

Anf. 146 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja upplysa Annika Strandhäll om att vi som är politiker inte har pengar, utan vi tar pengar från människor som jobbar. Och varje år beslutar vi här i Sveriges riksdag om en budget, om hur mycket pengar vi ska ta från människor och hur vi ska prioritera att spendera dem. Statens budget är inte oändlig. Just därför måste vi kunna diskutera och ställa utgiftsområden mot varandra.

Problem med bistånd till statliga aktörer är att det frigör medel som kan läggas på andra saker, som kanske inte ligger i linje med svenska värderingar. Jag nämnde Tanzania. Det är ett exempel. Det finns betydligt fler. Vi ger exempelvis stöd till den palestinska myndigheten. Det frigör resurser för dem att lägga på annat, som kanske inte ligger i linje med svenska värderingar som sagt.

40 procent av vårt bistånd till just Tanzania gick 2019 till samarbete med statliga aktörer. Det är en väldigt stor andel av det bilaterala biståndet. Hur kan Annika Strandhäll säkerställa att det biståndet inte riskerar att stärka regimen i Tanzania?

Anf. 147 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Politik är inte bara att prioritera, Magdalena Schröder. Politik är också att vilja. Politik är att ha en vision om ett gott samhälle. Politik är att ha en vision om en trygg och hållbar värld. Vi kan konstatera att vi har väldigt olika ideologisk syn på just detta.

När det gäller den palestinska myndigheten är det en miljömyndighet vi stöttar. I övrigt går inte svenskt bistånd till palestinska myndigheter. Det känner Magdalena Schröder till. Ann Linde har svarat på det många gånger.

Jag tappade bort frågan på slutet. Jag får återkomma.

Anf. 148 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman! Dessvärre är inte ansvarigt statsråd här och kan förklara prioriteringarna i budgeten, men jag hoppas att Annika Strandhäll kan ge svar på mina frågor.

Som svensk med finska rötter är jag stolt över att Sverige är en stor biståndsgivare med många bra mål för sitt bistånd. Ett av målen är att förbättra människors demokratiska rättigheter. Många områden anges: yttrandefriheten, rätten för hbtq-personer, kvinnors egenmakt och funktionsnedsattas rätt till ett jämlikt liv. Däremot nämns inte religionsfriheten i årets budget. Jag undrar om det ska ses som en mindre viktig demokratisk rättighet.

Tidigare var paradigmet att rika människors ökade tillgångar på något sätt skulle sippra ned till de fattiga. Det har dock visat sig inte vara fallet. Rapporter visar att samhällen med låga inkomstskillnader är mest jämlika och har avsevärt lägre andel fattiga.

I denna nya anda kom Agenda 2030, i vilken ett av målen är att minska ojämlikheten. Det har Sverige skrivit under på.

Ovanpå den gigantiska ojämlikheten i världen har pandemin svept fram. Vi har pratat här om alla konsekvenser av det. Regeringen har med rätta insett att det i årets budget krävs kraftfulla ekonomiska insatser, men de har delvis gått till ytterligare rutavdrag och skattelättnader som gynnar de rika.

Ingenting extra har gått till biståndet. Regeringen har inte ens tagit bort avdragen på biståndet som går till flyktingmottagning. I budgeten står det att avdragen görs i solidaritet med de länder som är avsevärt fattigare än Sverige och tar emot avsevärt fler flyktingar. Hade det inte varit en större akt av solidaritet om avräkningarna slopades och de pengarna i stället gavs som pandemistöd till flyktingläger?

Anf. 149 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Tack, Yasmine Posio, för frågorna!

När det gäller religionens vara eller icke vara i årets budget kan jag inte svara på varför det inte står med. Jag vet däremot att det från den socialdemokratiska sidan inte finns någon tvekan om vikten av att samarbeta med olika religiösa organisationer inom biståndsområdet. Det handlar om att nå fram till människor, och 80 procent av världens befolkning har någon form av trostillhörighet. Det är en viktig del. Jag ber att få återkomma i den frågan.

Vi kan väl vara eniga om att trickle-down economics inte precis har hjälpt på det sätt som man från början lanserade och trodde att det skulle göra.

När det gäller avvägningarna i budgeten är det något som regeringen gör i samarbete med samarbetspartierna. Vi har vårt januariavtal som vi utgår från. Man får inte heller glömma, Yasmine Posio, att Sverige i grund och botten har ett väldigt generöst och bra bistånd. Det står Socialdemokraterna upp för.

På ett mer personligt plan kan jag tycka att den coronamiljard som Vänsterpartiet föreslår i sin reservation är spännande. Jag är säker på att vi på många olika sätt kommer att få hantera och diskutera pandemins efterverkningar, förmodligen såväl inom biståndsområdet som inom andra områden och prioritera på olika sätt.

Anf. 150 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr talman! Tack, Annika Strandhäll, för svaret!

Som jag sa i mitt första replikinlägg är jag stolt över det svenska biståndet. Men det gör mig inte blind för det som skulle kunna göras bättre. Världen hänger samman. Det vi gör lokalt här i Sverige påverkar globalt och vice versa.

FN såväl som en mängd biståndsorganisationer har med gemensam röst sagt att pandemin har slagit undan en mängd av de framsteg som gjorts när det handlar om fattigdomsbekämpning. De säger att vi måste kraftsamla för att kunna nå målen i Agenda 2030. Därför har vi föreslagit till exempel coronamiljarden.

Däremot har regeringen tillsammans med Centern och Liberalerna valt att genom rutavdrag och skattelättnader ge de rika ännu mer. Det är olyckligt när skrämmande många fler riskerar att drabbas av fattigdom.

Anf. 151 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Herr talman! Man ska absolut inte ska vara blind för att det finns utvecklingspotential för vårt bistånd, inte minst i den tid vi nu lever i. Jag sa också i mitt anförande att det gäller att se till att varje krona verkligen används på rätt sätt och så effektivt som möjligt.

Det är som alltid i politiken; politiken är det möjligas konst. Man får inte heller glömma att regeringen satsar stort på andra områden som också lyfter dem som har de lägsta inkomsterna i Sverige. Det ser man om man tittar på hur budgeten fördelas när det kommer till exempelvis olika inkomstdeciler.

Anf. 152 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Det här året har inte liknat något annat, inte för dig, inte för mig, inte för Sverige och inte för världen. Den globala pandemi som har svept över så gott som varje land har satt människors liv, hälsa och ekonomi på spel. Vi vet att världen efter corona inte kommer att vara densamma som innan och att det är upp till oss att bygga tillbaka något bättre.

Vi är många som lever med de direkta konsekvenserna av pandemin. Vi kan inte träffa våra föräldrar, oroar oss för en äldre släkting och ser hur många människors ekonomiska trygghet drastiskt dras ifrån dem. Globalt ser vi hur fattigdomsbekämpningen och flickors tillgång till skola och utbildning har kastats långt tillbaka. Vi har anledning att känna oro över hur länge och hur starkt världens utveckling kommer att påverkas av det här året som gått. Men precis som alla andra typer av kriser slår inte heller den här jämlikt. Det är de redan mest utsatta som drabbas värst, och det gäller både i Sverige och i världen.

Precis som vi under hela året i denna kammare vänt på snart sett alla stenar för att ställa om sjukvården och rädda jobb, företag och försörjning måste världen och världssamfundet nu kraftsamla för att år av arbete för demokrati och mänskliga rättigheter och mot hunger och fattigdom inte ska gå förlorat. Under det här året har den extrema fattigdomen ökat för första gången sedan 1998. På bara ett år har antalet människor som lider av akut hunger fördubblats. Vi ser hur krisen riskerar att backa utvecklingen 10–15 år. Arbetet för förbättrad hälsa, tillgång till mat, minskad barn- och mödradödlighet och flickors tillgång till utbildning rullas tillbaka.

Herr talman! I samhällen där de allra flesta av medborgarna lever för dagen och ur hand i mun har nedstängningar av samhället fått fruktansvärda konsekvenser. Hunger och fattigdom har satt käppar i hjulen för samhällets utveckling, och vi är många som oroas över hur lång tid det kommer att ta att vända denna utveckling. När skolor och arbetsplatser har stängt har många, framför allt flickor och kvinnor, tvingats tillbaka till hemmets fyra väggar. Om världen inte kraftsamlar nu riskerar vi en utveckling som under lång tid kommer att gå bakåt i stället för framåt.

När utvecklingen i världen går åt fel håll är svenskt bistånd och utvecklingsarbete viktigare än på mycket länge. Det vi gör och det vi väljer att inte göra kommer att få konsekvenser för en lång tid framöver. Vi står i dag inför en akut global klimatkris. Det är den rika minoritetens överkonsumtion som skapar denna kris, men det är ungdomar och människor i fattigdom som drabbas hårdast av konsekvenserna.

Organisationen Oxfam visar i sin rapport att den rikaste procenten i världen släpper ut mer än dubbelt så mycket koldioxid som den fattigaste hälften av jordens befolkning. De senaste 25 åren har de rikaste 10 procenten i världen släppt ut en tredjedel av den globala koldioxidbudget som skulle göra att vi klarar målen från Paris. Den fattigaste hälften har släppt ut 4 procent av koldioxidbudgeten. Det är en helt extrem ojämlikhet.

Det är dags att bryta den utvecklingen. Det är dags nu att rika länder tar sitt ansvar. Vi behöver omgående strypa våra utsläpp, och vi behöver betala på vår klimatskuld genom att stödja fattiga länders omställning. Det har vi också åtagit oss i Parisavtalet.

Herr talman! Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Svenskt bistånd bygger en bättre värld. Sverige är, vad högerkrafter än vill försöka få oss att tro, ett av världens rikaste och tryggaste länder. Vi har problem, och dem ska vi lösa. Men det ska inte ske på bekostnad av fattiga människor och demokratistöd till andra delar av världen. Att stå fast vid enprocentmålet för svenskt bistånd var för inte alltför länge sedan en självklarhet för alla anständiga partier. Men den senaste tiden verkar det vara något som fler med en alltför stor enkelhet vill förkasta.

Svenskt bistånd fungerar, och det fungerar bra. Internationella utvärderingar och jämförelser har gång på gång slagit fast att vårt bistånd är träffsäkert och når världens mest utsatta människor. Särskilt viktigt är det svenska stödet för att stärka demokratin och civilsamhället. I länder som Uganda, Zimbabwe och Tanzania, där demokratin på olika sätt utmanas och hotas, är engagemanget från Sverige och från EU en demokratisk motvikt. Det gäller inte minst gentemot diktaturens Kina som investerar miljardbelopp i utvecklingsländer i utbyte mot råvaror och resurser.

Vi ska fortsätta att slå vakt om demokratins grunder. Vi ska motarbeta korruptionen och ge människor möjlighet att ta ansvar och påverka samhället. Vi ska fortsätta att kämpa för att göra världen till en bättre plats.

Bistånd är inte välgörenhet, men det är inte heller medel som ska användas för att lösa inrikespolitiska utmaningar eller för att plocka politiska poäng på bekostnad av demokratiutveckling, anpassning till dem som drabbas värst av klimatförändringarna eller mänskliga rättigheter.

Det oroar mig att allt fler partier verkar vilja ge upp tanken på att Sverige kan bidra till en bättre och tryggare värld. Det handlar om partier som ser biståndet som en utgiftspost som kan lappa och laga andra hål i en budget som annars inte går ihop. Det är som om bristen på bistånd inte skulle märkas eller som om en minskning av biståndsbudgeten inte skulle ge någon effekt på det arbete som Sverige kan bidra till genom att vi just slår vakt om ett högt bistånd.

Moderaterna har gjort till ett signum att dra från biståndet för att fylla andra hål i en budgetmotion som i vanlig ordning gör vad den kan för att de rikaste i Sverige ska kunna bli ännu rikare. Det är tragiskt, men tyvärr inte förvånande. Det är djupt sorgligt att den internationella solidariteten är så svag. När vi andra ser en värld som behöver mer hjälp och stöd än på

många år vill Moderaterna skära ned på biståndet och avvika från det mål om 1 procent som det hittills funnits en bred majoritet för.

Svenskt bistånd fungerar. Och varje tänkt neddragning är inte en lek med siffror, utan det betyder att insatser för en bättre värld offras i ett politiskt spel. Det är med våra biståndspengar som barnmorskor utbildas, kvinnor ges tillgång till preventivmedel, sjukhus byggs och demokratiska institutioner skapas. Varje biståndskrona är en investering i en bättre värld. Just det gör varje krona guld värd.

Jag yrkar med detta bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 15 Energi

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 153 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Detta är ett betänkande dels utifrån budgeten 2021 för utgiftsområdet Energi, dels motioner på området. Vi i Moderaterna avstår i voteringen till fördel för vårt särskilda yttrande.

Under en pandemi som denna med covid-19 är tajmning och prioritering A och O. Det är i tider som dessa som vi tvingas att skärskåda vad som just här och nu är viktigast. Det finns inget undantag för utgiftsområde Energi.

Vad vi avser som viktigast att säkerställa är att tillräckligt med fossilfri energi produceras och distribueras där den behövs. Våra företag och industrier ska, herr talman, lugnt kunna fortsätta sin omställning till fossilfri produktion och utveckling av sin verksamhet. Våra företag vill och ska ligga i framkant vad avser klimatsmart produktion. Detta måste politiken skapa möjligheter för.

Elektrifieringen ger möjligheter, men den ställer också krav på elleverans. Så har inte varit fallet, herr talman. Vi ser stor oro hos företagen i framför allt södra Sverige över att tillräcklig energikapacitet inte ska finnas. Vi ser oro över hur man ska våga satsa på ytterligare elektrifiering av sin verksamhet och oro över var man ska våga etablera sin verksamhet och sina företag beroende på leveranssäkerhet av el.

Herr talman! För oss moderater är målet en fossilfri elenergi. Det är vår ledstjärna. Bara genom den målbilden kan vi i rimlig tid skapa en elproduktion som klarar klimatmålen till 2030. Vi måste överge målet om helt förnybar energi. Det är inte rimligt, och det är heller inte en effektiv klimatpolitik.

Vi vill avstå från att lägga 120 miljoner på energirådgivning till privatpersoner via våra kommuner. Den rådgivningen finns i dag ändå via nätet. Man kan också köpa de tjänsterna. Hushållen har dessutom redan gjort en fantastisk resa och är energieffektiva. Det är transporter och vår industri som behöver göra sin resa mot fossilfri energi.

Vi vill i stället satsa 250 miljoner mer på energiforskning mellan 2021 och 2023. Vi ser att tekniken utvecklas inom alla energiformer. Bland annat vätgas och kärnkraft är områden där det nu händer enormt mycket. Energiområdet har länge satt kärnkraftsforskningen i vänteläge. Detta behöver brytas. Alla fossilfria energiformer behövs.

Herr talman! Handläggningstiderna för elinfrastruktur behöver kortas avsevärt. Tekniken utvecklas snabbt på området. Det gäller också vad man kan använda elenergi till. Det duger inte att handläggningstiderna för elinfrastruktur kan vara mellan tio och tolv år för att få ledningarna på plats.

Det är handläggningstiderna som är direkta hot mot klimatet. Här måste man vara mer öppen för vilken typ av ledningar man använder smartast och hur de olika överklagensprocesserna bättre ska kunna synkroniseras, så att man inte får långa väntetider.

Herr talman! Vi behöver vidare vara öppna för att flera olika tekniker kommer att finnas i form av både elteknik och vätgasteknik på transportsidan.

Herr talman! Vi behöver en realistisk energipolitik, som tydligt ser vilka utmaningar som finns och som antar utmaningarna, inte en politik som förnekar fakta och inte hörsammar de problem och utmaningar som finns. Bara så kan vi bygga en elproduktion och en elinfrastruktur som matchar utmaningarna vi står inför. Ska Sverige ha en ambition att vara världens första klimatneutrala välfärdsland, precis som våra företag och hela vårt samhälle vill, kan vi inte ha skygglappar. Då måste politiken gå från förnekelsen och använda fakta till handling.

Anf. 154 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Det finns partier som när en nostalgisk dröm om ny kärnkraft. Moderaterna är ett sådant parti. Det som Moderaterna har varit väldigt skickliga på är att inte berätta vem som ska tvingas stå för notan, vem som ska få betala. Det är en fråga som är högst relevant, med tanke på hur dyr ny kärnkraft är.

Jag har tittat på de senaste siffrorna från Bloomberg om hur mycket det egentligen kostar att bygga ny kraftproduktion. Jag ska dra några exempel från relevanta jämförbara länder. I USA kostar det ungefär 184–324 öre per kilowattimme att bygga ny kärnkraft. Det är enorma summor. Det ska jämföras med motsvarande kostnad för vindkraft i USA: 24–56 öre. Jag skulle kunna stå och rabbla fler exempel. Samma sak gäller Frankrike, Storbritannien och Finland – samt även Sverige, om man bara tittar på kostnaden för ny vindkraft.

Överallt i västvärlden där man bygger ny kärnkraft – på de få ställen där man väljer att göra det – kostar det enorma summor pengar. Det här är någonting som alltid tvingar fram subventioner, antingen direkt från staten och skattebetalarnas pengar eller via olika typer av mekanismer som gör att det är elkunderna som står för kostnaden.

Vem ska i Moderaternas Sverige stå för kostnaden för ny kärnkraft?

Anf. 155 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Så här kan man räkna, men man kan också räkna på ett annat sätt.

Vi kommer framöver att behöva enormt mycket mer elenergi till skillnad från vad vi tidigare trott – mindre elenergi – om vi ska klara klimat-

utmaningen. Då kan vi inte ha enbart vindkraft. Jag har personligen absolut ingenting emot vindkraft. Det är en bra energiform. Men den finns tyvärr inte alltid när vi behöver den. Än så länge har vi inte utvecklat batterifunktioner eller vätgasfunktioner som gör att vi kan växla upp till att den finns som basenergi, så att den går att stänga av och sätta på när vi behöver den. Att göra vätgas av vindkraften är än så länge väldigt dyrt. Transformeringsdäremellan, som krävs för att skapa stabil energi, kostar väldigt mycket.

Sverige är inte Danmark, som har stor jordbruksproduktion och en helt annan ekonomi. Sverige har en ekonomi som bygger väldigt mycket på tung industri, som kräver enormt mycket energi. Vi har tidigare kunnat lita mycket på vattenkraften. Nu när den väl är utbyggd är den smart och klimatsmart. Men den kommer att behövas i Norrland till industrierna som finns där. Det är inte bara att dra på och skapa ledningar från Norrland till södra Sverige för att balansera upp vindkraften.

Sedan är det väldigt härligt att höra att Lorentz Tovatt tycker att jag är nostalgisk. Jag har varit energiintresserad sedan jag var väldigt ung. Jag har sett allt från ackumulatortankar till etanolbilar och alltihop, och jag tycker att energi verkligen är ett område vi måste forska mer på och utveckla mer. Det är tvärtom mot att vara nostalgisk, vilket jag egentligen tycker att det är Lorentz Tovatt som är just nu.

Anf. 156 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr talman! Man kan vara nostalgisk på olika sätt. Det sämsta sättet att vara nostalgisk på är att inte inse när en teknik är förbi, att inte inse när det inte är möjligt att fortsätta med en teknik som för länge sedan passerat bästföredatum.

Lotta Olsson väljer att inte svara på frågan. Detta får helt enkelt sväva fritt. Svenska skattebetalare vet inte om de kommer att få en ökad skatt för att på det sättet betala ny kärnkraft. De vet inte heller om de kommer att tvingas få en betydligt högre elräkning för att betala Moderaternas kärnkraft. Det blir en obehaglig överraskning om olyckan skulle vara framme och Moderaterna tar makten efter nästa val.

Kärnkraften är inte bara dyr. Den tar också lång tid att bygga ut. Lotta Olsson är positiv till annan teknik. Den tekniken är också mycket snabbar. Den är dessutom billigare och är det snabbaste sättet för oss att bli fossilfria och slippa de fossila utsläppen.

Anf. 157 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Lorentz Tovatts energipolitik kommer i mycket att bygga på att vi interagerar med vår omvärld och importerar och exporterar elenergi. Vår energiminister brukar ofta skryta med hur mycket vi exporterar. I Polen har man gått ut med att man vill sluta bryta kol och i stället använda kärnkraft som energikälla. Då är frågan: Är det från Polen vi ska importera kärnkraft? Hur kan man göra sådana stora satsningar i ett så stort land om man inte tror på ny billigare teknik? Det är samma som när Lorentz Tovatt och jag köper fortskaffningsmedel. Han kanske köper en cykel, och jag kanske köper en energismart bil. Men ju fler man producerar och ju bättre tekniken är, desto billigare blir det. Det här kommer att innebära att vi blir beroende av import av basenergi i stället för att vara självförsörjande. Jag vet inte om jag tycker att det är bättre.

Anf. 158 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Under en tid, kanske två år, har Moderaterna pratat väldigt mycket om kärnkraft som lösningen på energisystemets utmaningar.

Det kan man naturligtvis tycka. Det känns på något sätt som att Moderaterna vill rädda kärnkraften från marknaden. Marknaden verkar vilja ha andra energislag. Det blir på något vis en konstig diskussion.

Av alla frågor där Moderaterna borde bedriva en välbehövlig kritik om orimliga marknadseffekter skulle man kunna tänka sig att man börjar med Stockholms sönderprivatiserade sjukvård eller de förödande konsekvenserna av vinstjakten i skolan. Men nej, så är det inte.

Det är först när förnybar energiproduktion prioriteras före kärnkraften som Moderaterna ser rött. Ståndpunkten känns nästan sovjetisk. Det är som en gammal propagandaplansch där kärnkraften gestaltar samhällets framtidstro och tillförsikt.

Min fråga är precis som Lorentz Tovatts fråga. Vem ska betala för den nya kärnkraften? Ni är svaret skyldiga. Är det vi elkonsumenter, eller är det via skattsedeln som vi ska betala?

Anf. 159 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag undrar om vi lever i helt olika världar. Patrik Engström talar om vem som ska betala. Läser inte Patrik Engström svensk press? Hela svenska industrinäringslivet är jätteeoroligt. De ser inte att de ska våga satsa och utveckla sina företag och sina jobb i Sverige.

Då riskerar vi någonting annat som Socialdemokraterna ändå historiskt har stått upp för, nämligen jobb och utveckling. Jag har själv jobbat i sjukvården i alla år. Men jag har aldrig kunnat se något annat än att om inte svenskt näringsliv och svensk industri kan producera skatteintäkter och folk kan ha jobb kommer vi heller inte att ha råd med en god sjukvård och en bra skola som vi faktiskt har vant oss vid.

Jag skräms av att vi tror att det är statiskt och någonting som alltid kommer att finnas. Men så är det inte om Sverige inte klarar konkurrenskraften, inte har billig energi och inte kan attrahera de stora batterifabriker. Det handlar om att vi kan ha kvar vår stålindustri och de högkvalificerade jobben i Sverige. Om vi inte kan det kommer både Patrik Engströms och min pension att bli lägre. Vi kommer kanske inte att få våra höftoperationer när den dagen kommer.

Jag förstår inte hur man kan skilja på de två sakerna. Det hänger ihop. Historiskt har Socialdemokraterna varit enormt duktiga på att förstå sambandet mellan svenska jobb, starka svenska industrier och välfärdssamhället. Nu verkar det som att de pengarna kommer från jultomten eller någonting, och så ser inte världen ut.

Jag tycker att Patrik Engström ska läsa en del i svensk press. Det är inte jag som skriver detta. Både jag och svensk industri är väldigt oroliga för att de inte ska få långsiktiga satsningar. Satsningarna kanske kommer att gå till Polen som satsar på säker baskraft i framtiden.

Anf. 160 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Lotta Olsson svarade på frågan om vem som ska betala. Jag uppfattade i varje fall svaret som att det är industrin och vi elkonsumenter som ska betala ett högre energipris. Det är vad det handlar om i slutändan.

Det gör mig orolig, måste jag säga. Jag kommer själv från basindustrin. Jag vet mycket väl vad stabil energi betyder för en industri. Man vågar först satsa när man har långsiktighet, precis som vi hade i energiöverenskommelsen, och man tror på framtiden och på att det kommer att gå bra.

Allt tyder på att omställningen går bra. Vi har aldrig producerat så mycket el som vi gör nu. Vi har aldrig exporterat så mycket som vi gör nu. Samtidigt sjönk elkonsumtionen 2019 både i privatbostäder och i industrin.

Anf. 161 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Patrik Engström!

Är det så att jag har en fantastisk glassförsäljning på julafton kommer inte den att gå så bra. Jag behöver ha energi till min frysbox på sommaren. Det är detta som är problemet.

Jag förstår inte att Patrik Engström som kommer från industrin kan tro att det ska fungera så länge som vi inte klarar att lagra energi. Den dagen som vi har stora hallar som billigt kan lagra energi i batterier kan vi ställa över till hel vindkraft. Men det kommer också att krävas enormt mycket mer vindkraft i Sverige. Annars har vi inte löst problemet.

Det kommer att bli så att i stället för att lägga en batterifabrik i Skellefteå eller i norra Sverige kanske man lägger den i Polen. Jag ser med oro på att vi ska förlora i välfärdsligan och inte kunna bygga den här fina staten.

Anf. 162 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationen som finns i betänkandet.

Vi debatterar i dag statens utgiftsområde 21 Energi. Det är ett politikområde som är centralt för ett fungerande samhälle och en förutsättning för ett konkurrenskraftigt näringsliv, speciellt för Sverige som industrialisation.

På senare tid och under de senaste åren har vi kunnat se en tilltagande problematik med situationer då elbrist uppstår. Det är något som kommer från både flaskhalsar i överföringskapacitet i elnäten och som en följd av en påtagligt minskad effektbalans. Just effektbalansen är ett mått på hur bra vi klarar att försörja oss på el i Sverige under vintern och som beräknas inför varje vinter av Svenska kraftnät.

Under hela den period som den rödgröna regeringen har suttit vid makten har effektbalansen försämrats för varje enskilt år. Det är sex år på raken, och när Svenska kraftnät nu prognostiserar för de tre kommande åren bedömer man att den kommer att försämrats för varje enskilt år framåt i tid.

Listan börjar nu bli lång med företag som i vissa fall inte kan etablera sig eller bygga ut sin verksamhet till följd av elbristen. Det är direkt dåligt för det enskilda företaget. Men det är lika dåligt för samhället med såväl uteblivna arbetstillfällen som skatteintäkter, vilket gör Sverige fattigare. Det försvårar och äventyrar den elektrifiering som nu sker och planeras ske i samhället och som är ett viktigt steg mot fossilfrihet.

Regeringens hantering av denna problematik har präglats av naivitet och nonchalans. Det ständigt återkommande svaret från regeringen vid diskussioner om dessa problem är att Sverige exporterar rekordmycket el och

att vi är nettoexportörer av el sett över hela året. Det är ett svar som även understryker det faktum att man inte har begripit någonting än.

Hur har det kunnat bli på det sättet? Under lång tid har väderberoende kraftproduktion premierats av politiken på bekostnad av planerbar kraftproduktion samtidigt som nödvändiga kapacitetshöjningar inte har genomförts i elnäten. Sedan den rödgröna regeringen tillträdde har man beordrat Vattenfall att avbryta sina planer på att bygga ersättningsreaktorer, och man har drivit fram nedläggningar av fullt fungerande kärnkraftsreaktorer.

När man hastigt kastade fram chockhöjda skatter för kraftvärmens var man övertygad om att det inte skulle påverka något. Men man uttryckte att skulle nu lokalpolitiker tro att det eventuellt skulle påverka, ja då får de väl bara köra verken vidare och ta ansvar för det själva. Som med så många andra saker såg man inte problemen komma, trots att de var utpekade av många långt innan. Det var något som senare kunde ha resulterat i minskad elproduktion, och förutsättningarna för större nyanslutningar till elnäten minskade kraftigt i de regionerna.

Under juli i somras var spotpriset i södra Sverige nästan tio gånger högre än det systempris som gällde för hela landet. Det har aldrig varit så stora prisskillnader sedan Sverige delades in i fyra elprisområden, något som även möjliggjorde för reservkraftverket i Karlshamn att elda olja på en kommersiell basis mitt under högsommaren i Sverige.

Svenska kraftnät tvingades även till att upphandla drift av kärnkraftsreaktorn Ringhals 1. Nu när vi går mot kallare tider avser man vid årsskiftet att stänga denna reaktor för gott, och vi kommer inte att ha denna möjlighet vare sig till nästa sommar eller till kommande vinter.

I en situation där det tar tid att åtgärda de behov man har drivit fram och som kan förväntas tillta i elektrifieringens spår är detta direkt oansvarigt, enligt vår mening – framför allt då det tar väldigt lång tid med tillståndsprocesser och för att bygga nya elledningar. Det tar även lång tid om man vill bygga ut kraftproduktionen.

Herr talman! Det är givetvis glädjande att fler partier sedan valet har anslutit sig till Sverigedemokraternas förslag om att stoppa den förtida stängningen av Ringhals 1, men det är lika beklagligt att stängningen fullbordas nu till årsskiftet, med endast ett mandats övervikt här i kammaren. Det borde ur ett samhällsekonomiskt perspektiv vara självklart att inte försätta sig i en ännu besvärligare sits genom att stänga ned ytterligare fossilfri kraftproduktion. Men i Sverige har kärnkraften fått föra en tynande tillvaro under den rödgröna regeringen, vilket sker trots den starka folkliga opinion för kärnkraft som finns. Det står även i stark kontrast till den globala utvecklingen för kärnkraften, där den under dessa sex år har ökat för varje enskilt år.

Sverige borde i stället öka ambitionen kring energiforskningen och även bredda den till att faktiskt omfatta kärnenergiforskning. Efter ett tillkännagivande från riksdagen har regeringen ändrat i sina instruktioner till Energimyndigheten, men hittills har ingen av de inkomna ansökningarna beviljats. I stället sker motsvarande insatser från svenskt håll utanför landets gränser. Bland annat deltar det statliga bolaget Vattenfall i arbetet med att ta fram små, modulära reaktorer i Estland i stället för i Sverige, ett arbete som nyligen fördjupades från förstudie till avsiktsförklaring.

Vi kan också se ett snabbt växande intresse för vätgas runt om i världen, något som gläder Sverigedemokraterna. Vi har återkommande före-

slagit att Sverige bör anta en vätgasstrategi som även finansierar andra projekt, bortom Hybritprojektet, samt tittar på andra sektorer och hur man bäst kan ta vara på den här lagringstekniken. Helt nyligen såg vi att Japan deklarerade en ambition om att producera 10 miljoner ton vätgas årligen innan 2030, vilket motsvarar elproduktionen från 30 kärnkraftsreaktorer. Vi tycker någonstans att ambitionsnivån måste höjas och breddas till fler sektorer. Alla vägar mot fossilfrihet och det ökade intresset för vätgas leder ju till ett ökat elbehov, inte ett minskat. Ska detta vara en möjlig framåt krävs att man inte behöver fundera på huruvida el finns eller inte; det måste fungera under årets alla timmar.

Konkurrenskraften måste stärkas för planerbar kraftproduktion, som vattenkraft, kärnkraft och kraftvärme, vilken även bidrar med andra nyttor i vår energiförsörjning. Vi behöver tydliga och konkreta mål för leveranssäkerheten samt minskade ledtider för nya nätkonstruktioner för att kunna bygga bort de flaskhalsar som finns i överföringskapaciteten. Energipolitiken måste vara inriktad på ett systemperspektiv som inkluderar kostnader för både produktion och transmission, och det ska ha fokus på kostnads-effektivitet. Det ska inte återkommande leda oss in i olika återvändsgränder.

Anf. 163 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att ta upp Japan som exempel när olyckan i Fukushima, som hände för inte så länge sedan, fortfarande inte har redovisats på ett transparent sätt.

Jag läste igenom ert budgetförslag i går, Mattias Bäckström Johansson, och fastnade på en del där ni skriver på följande sätt: ”Man kan misstänka att miljödebatten ses som en ursäkt att utkräva allt högre skatter från landets bilister och flygresenärer, pengar som sedan förs över till annat politikerna vill prioritera. — — — Därför står Sverigedemokraterna inte bakom det så kallade 2030-målet, som är orealistiskt och riskerar att stimulera till åtgärder som är suboptimala ur både miljömässig och ekonomisk synvinkel.”

Jag skulle helt enkelt vilja veta hur Sverigedemokraterna ser på klimat-krisen.

Anf. 164 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är det här som lite grann är problemet när det kommer till miljöpolitik och även energipolitik, nämligen att det leder bort från olika mål. Ska man ha ingången att vi ska minska vårt fossila beroende borde även energipolitiken vara inriktad på att vi ska minska den fossila andelen, men vissa partier har tvärtom ställt upp på att vi ska snäva in detta till att enbart omfatta förnybart.

Man har också tagit fram ett subventionssystem med elcertifikat som under nästan två decennier har haft som sitt uttryckliga syfte att driva bort fossilfri kraftproduktion från det svenska energisystemet. Då är ju problemet följande: Ska vi verkligen ha subventioner som minskar fossilfri kraftproduktion till förmån för just förnybart? Det är ju ingenting som räddar klimatet. Det minskar inte utsläppen, utan tvärtom är det jättemycket stål och betong som går åt. Dessa medel hade kunnat användas mycket mer effektivt på andra områden.

På samma sätt är det med nedläggningen av Ringhals 1, som sker nu vid årsskiftet. Konjunkturinstitutet och andra har tittat på det och konstaterat att det ökar utsläppen. Det har vi möjlighet att driva vidare, men det är viktigare för vissa partier att få ned vissa fossilfria kraftslag – oftast kärnkraften – även om man då råkar släppa ut mer koldioxid.

Det är detta som är problemet: Vi borde rikta det till att vi ska vara fossilfria. Det är fossilfrihet som är viktigt, och har vi det fokuset kommer vi också att förbättra kostnadseffektiviteten och kunna uppfylla ambitionen att minska utsläppen av växthusgaser.

Anf. 165 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Herr talman! Jag blir förvånad över att man säger att den subvention som riktas till förnybar energi skulle vara någonting negativt. Man tycker att subventionen egentligen borde riktas till fossilfritt, vilket då innefattar kärnkraft. Samtidigt har man ju här i kammaren redovisat siffrorna över kärnkraftens kostnader, som är otroligt höga. Vi har också sett att bland annat vindkraft och solenergiceller har blivit mer effektivt, så att vi får ned priserna ordentligt och så vidare. Det blir alltså väldigt stor skillnad på den subvention som Sverigedemokraterna vill ha och den subvention som faktiskt krävs för att ha förnybar energi här i Sverige.

Nu hittar jag inte rätt stycke i budgetförslaget, men man skriver där om en ideologisk utgångspunkt i energipolitiken. Du har dock fått fakta här i kammaren, Mattias Bäckström Johansson, så jag undrar lite kring det.

Anf. 166 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tittar vi exempelvis på elcertifikatssystemet, något som har kostat elkonsumenterna över 100 miljarder sedan det infördes 2003, ser vi att den fossila andelen i det svenska kraftsystemet var ungefär 2 procent då. Den är fortfarande 2 procent i dag. Det är 100 miljarder som har gått till att vi ska öka den förnybara andelen men lägga ned fossilfri kraftproduktion. Det är ingenting som räddar klimatet. Det kommer inte att minska utsläppen; det har i stället ökat utsläppen genom att man ersätter redan befintlig fossilfri kraftproduktion med förnybar.

Skulle fokuset vara att vi ska rädda klimatet och minska koldioxidutsläppen så mycket som möjligt skulle man ju inte ha gjort det här, utan då skulle man ha vidtagit andra åtgärder. Det är det vi menar är problemet. Det är kostnadseffektivitet man måste eftersträva för att inte landa i andra särintressen eller ideologiska drömmar om att förnybart är viktigare än något annat. Fokus ska vara på att bli fossilfria och därmed minska utsläppen av växthusgaser så kostnadseffektivt som möjligt.

Anf. 167 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Mattias Bäckström talar väldigt varmt om fossilfritt, naturligtvis, och i synnerhet om kärnkraft. Det är kända ståndpunkter oss emellan i den här typen av frågor. Men vi kan väl ändå konstatera att förnybar elproduktion de senaste åren har drastiskt pressat priserna för elenergi till konsumenterna? Det tycker jag på något sätt känns viktigt att ha med sig.

Men till min fråga till Mattias Bäckström. Världssamfundets forskare, som finns i COP:s klimatpanel, pekar på vikten av att nationella subven-

tioner och satsningar på förnybart fördubblas senast 2030. Men Sverigedemokraterna ville minska eller ta bort dessa satsningar.

Vi socialdemokrater tycker att vi tar ansvar. Vi lyssnar på forskningen; vi är ett klimatparti. Vi vill göra det enklare för människor att ta dessa beslut så att vi går mot en förnybar och utsläppsfri energi i vårt land.

Men Sverigedemokraterna väljer att inte lyssna på detta. Min fråga är: Varför väljer ni att inte lyssna på världssamfundets forskare, som säger att vi måste ha mer stöd till förnybar energi?

Anf. 168 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Herr talman! Skillnaden här är att man måste titta på hur det ser ut från början. Sverige hade under 70-talet en fossil andel av energiförsörjningen som låg på uppemot 70–75 procent, vilket nu minskat till ungefär en tredjedel av all energiförsörjning. Det vi gjorde mellan 1972 och 1985 var att bygga ut kärnkraften i Sverige. Vi fick ett i praktiken helt och hållet fossilfritt kraftsystem. Det är redan uppemot 98–99 procent fossilfritt. Den fossila andelen i vårt kraftsystem är bara 1–2 procent.

Det som skiljer Sverige från omvärlden är att man där har det omvända förhållandet. Man har fortfarande en fossil andel i energiförsörjningen på 80–85 procent. Där är det väldigt motiverat att se till att snabbt forcera ut den fossila andelen. Men i Sverige har vi inte lyckats få ned den andelen. Vi har ägnat de subsidier som har gått till förnybart åt att få bort fossilfri kraftproduktion.

Detta tror jag inte är vad som avses i en global kontext, om man nu ska minska utsläppen av växthusgaser maximalt – att den fossilfria produktionen ska tryckas undan. I den kontexten är det de fossilbaserade energislagen – kol, olja och gas – man vill trycka undan, men dessa har vi inte i kraftproduktionen i Sverige i någon större omfattning.

Man måste ha med sig systemperspektivet. Ja, vi har haft en utveckling med relativt låga energipriser om man tittar på det rena energipriset. Men jag tror inte att elkunder känner igen sig i Socialdemokraternas beskrivning att elräkningen de får har minskat drastiskt och att det är så otroligt billigt att använda el i lägenheten eller villan. Det som i stället har ökat är ju kostnaden för överföringen, transmissionen. Båda dessa delar är intressanta för slutkunden: summan av kostnaden för energin och för överföringen. Där måste vi ha kostnadseffektivitet för att få det mest optimala kraftsystemet.

Anf. 169 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag håller med Mattias Bäckström om väldigt mycket av det han sa i denna replik. Jag kan konstatera att elpriserna har pressats tillbaka av mycket förnybar produktion i nätet.

Mattias Bäckström har naturligtvis rätt när det gäller nätkostnaderna. Men om vi har höga nätkostnader *och* höga energipriser blir det, vill jag påstå, inte alls bra. Nätkostnaderna är höga, och jag vill påstå att vi har en undermålig elnätsreglering som har gjort att vi inte har investerat i nät i den omfattning som vi borde ha gjort under ganska många år.

Regeringen kommer att presentera ett antal förslag och har gjort ett antal saker för att komma till rätta med detta. Men precis som tidigare talare har sagt tar det lång tid.

Anf. 170 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant och glädjande att höra att även socialdemokrater kan instämma i mycket av Sverigedemokraternas verklighetsbeskrivning.

Här kan man titta på vad stora elkonsumenter tycker. Svenskt Näringsliv har under en längre tid jobbat med ett projekt som handlar om att titta på vad som är det mest kostnadseffektiva. De har tittat på olika upplägg med olika mixar av fossilfri kraftproduktion och vilka kostnader detta ger i olika delar. De är intresserade av att det över tid ska vara så billigt som möjligt att få energi. Detta visar tydligt att systemkostnaden för det fossilfria kraftsystemet, som inkluderar kärnkraft, är 40 procent lägre än för det som är 100 procent förnybart.

Detta tycker jag är vad Socialdemokraterna borde ta med sig. Man måste ha förståelse för att systemkostnaden avser hela kraftsystemet, och där pekar allt mot att denna mix mellan väderberoende, baskraft och vattenkraft ger den lägsta systemkostnaden i Sverige.

Anf. 171 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Riksdagsmajoriteten har i det första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi från Vänsterpartiet önskar, så vi avstår från att delta i beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 som avser energi.

Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut eller behandlas isolerat. Men detta ger mig tillfälle att presentera vår politik på området.

Vi från Vänsterpartiet har en budget som satsar på att minska de enorma klyftor som finns i Sverige i dag. Vår budget går också ut på att stärka välfärden och ställa om till ett grönare samhälle. Detta gör vi genom att reformera skattesystemet för att kunna fördela resurserna dit där de behövs som mest.

Om det är något som pandemin har visat är det att vi alla vinner på att ha ett starkt gemensamt samhälle. Den visar också att kriserna slår hårdast mot dem som redan drabbas av ekonomiska och sociala skillnader i samhället.

Trots de stora utmaningar vi står inför, där de flesta partier propagerar för att vi måste hålla ihop, väljer regeringen att lägga miljardbelopp på till exempel ruttjänster och på att sänka inkomstskatten för de rika. Helt klart ser vi annorlunda på vad som behöver prioriteras och hur vi behöver göra det arbetet. I vår budget lägger vi ungefär 70 miljarder mer än regeringen på reformer som skulle kunna inleda arbetet för att bygga ett starkare, rättvisare och grönare samhälle för alla.

De ekonomiska skillnaderna och de effekter de har på oss, som individer men också som kollektiv, är väldigt intressanta. I går läste jag Oxfams rapport *Svensk klimatjämlighet – Behovet av en rättvis omställning*. Jag rekommenderar fler att läsa den. Den inleds med följande text:

”De svenska konsumtionsutsläppen av koldioxid har minskat sedan 1990 – men det är i princip bara på grund av minskningar hos medel- och låginkomstgrupper. De 10 rikaste procenten har knappt bidragit alls till utsläppsminskningen. För att uppnå de djupare och snabbare utsläppsminskningar som behövs – för att hålla målet att begränsa den globala upp-

värmingen till 1,5C inom räckhåll – måste Sveriges och framförallt de rikaste svenskarnas utsläpp minska radikalt till 2030.”

Ibland får vi höra att det är andra länder som måste ta sitt ansvar i klimatfrågan, men här visar Oxfams, Stockholm Environment Institutes och andra tidigare rapporters siffror att frågan är mer komplex än så.

Till exempel ansvarade Sverige mellan 1990 och 2015 för 2,1 miljarder ton koldioxid i kumulativa utsläpp. Det är lika mycket som den fattigaste hälften av Afrikas befolkning, en grupp på 432 miljoner människor. De rikaste 10 procenten i Sverige hade ett koldioxidavtryck som var 24 gånger större än de fattigaste 50 procenten globalt. Men även de 50 procenten i Sverige med lägst inkomst hade ett koldioxidavtryck som var nästan 7 gånger större än de fattigaste 50 procenten globalt. Inom EU är svenskarnas genomsnittliga koldioxidavtryck bland de lägsta på grund av en högre andel förnybar energi och ett mindre beroende av fossila bränslen. Men fortfarande hade de rikaste 10 procenten i Sverige ett koldioxidavtryck som var mer än dubbelt så stort som snittet för en EU-medborgare.

Detta visar att vår ekonomiska politik är on the spot! I dag är det alltså den hälft av Sveriges befolkning som har de lägsta inkomsterna som står för en minskning av 16 procent av utsläppen, medan den rikaste delen, de 10 procenten klimatvårstingar, har bidragit med en minskning av 1 procent av utsläppen. Detta om något borde visa hur viktigt det är med ekonomisk jämlikhet och att omfördelning starkt skulle bidra till att vi kan nå Parisavtalets mål. Med de inkomster som de 10 rikaste procenten i vårt samhälle har är jag säker på att de inte skulle lida nämnvärt av en skattehöjning, men vi skulle kunna göra så mycket.

Fru talman! Jag menar att energipolitiken har en avgörande roll om vi lyckas ställa om, och för det behöver vi investera mer. Detta kan tyckas vara en utmärkt idé för att stävja konsekvenserna av pandemin. Låt de rika och kapitalet vara med och skapa förutsättningarna och samtidigt dra ned sin egen konsumtion och sina egna utsläpp!

Fru talman! Vänsterpartiets mål är att nå ett samhälle med 100 procent förnybar energi senast 2040. Vi menar att det offentliga kan visa vägen genom att installera sol- och vindkraft i offentliga byggnader som skolor och sjukhus. På så sätt driver vi utvecklingen framåt, skapar jobb, lyfter ekonomin och bygger ut den förnybara energin. I vår budget har vi avsatt 1 miljard kronor för detta under år 2021.

Andra förslag i vår budget är att ett av våra största energibolag, statliga Vattenfall, i stället för att avkrävas vinst bör investera i att bygga ut vindkraft. Återigen är nyckeln att investera för att driva utvecklingen framåt.

Detta är en del av förslagen om en omfattande investeringsplan som vi i Vänsterpartiet lagt fram. Det ligger på vår generation att ställa om hela samhället för att klara klimatet. Det är mycket konkret: Sverige behöver byggas om. Vi måste göra det för att nå nollutsläpp och göra det möjligt att leva bra och rika liv på ett hållbart sätt. Vänsterpartiet vill att Sverige gör massiva investeringar de kommande åren för att skapa jobb, möta nödvändiga behov och ställa om för klimatet.

Över tid handlar det om hundratals miljarder kronor som behöver satsas på statlig nivå. Vårt förslag omfattar en total satsning på ca 30 miljarder kronor redan 2021.

Jag vill också ta tillfället i akt att tala lite om vårt energisystem. För Vänsterpartiet är det väsentligt att infrastrukturen för energisystemet, det

vill säga elnätet, ska vara ägd av samhället genom exempelvis stat eller kommun. Den avreglering som gjordes har inte lett till vare sig lägre priser eller större trygghet för konsumenterna, tvärtom.

Det är tydligt att elmarknaden behöver göras om i grunden. Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur som vi gemensamt bygger upp utifrån samhällets behov. Här måste partierna vara mogna nog att erkänna att avregleringen inte har gett de resultat man förväntade sig när man försökte sälja in konceptet. I dag försöker man desperat lappa ihop de delar som inte fungerar, men man är inte villig att förändra grunden.

Anf. 172 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! För ett år sedan stod jag här i talarstolen och sa följande: "Vi kristdemokrater för en politik för en trygg och säker energiförsörjning, vilket är en viktig motor i Sveriges ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning oavsett var i landet man bor eller bedriver sin verksamhet." Det gäller fortfarande och är mer dagsaktuellt än någonsin.

Sverige har flera spännande utmaningar framför sig när det gäller att ställa om. Vi ser att både industrin och transportsektorn är med på tåget. Nu senast berättade LKAB om sina satsningar. Det är mycket glädjande att företagen tar ansvar gällande omställningen, men det kräver även mod från politiken för att det ska kunna uppnås. För enbart denna satsning av LKAB krävs en tredjedel av den elproduktion Sverige har i dag.

Häromdagen kunde vi ta del av larmet ifrån industrin att akut elbrist kan vara det som tvingar bolag att flytta utomlands, vilket skulle vara förödande för Sverige. Detta är något som regeringen med Ygeman i spetsen avfärdar och inte vill kommentera.

Så sent som i somras tvingades Svenska kraftnät vidta nödgärder för att klara driftsäkerheten i södra Sverige. Med kort varsel snabbupphandlades avtal om att tillgängliggöra Ringhals 1, och Karlhamnsverket sattes igång för att förbättra spänningsstabiliteten och tillhandahålla kortslutningseffekt. Annars hade allvarliga fel kunnat inträffa.

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att det behövs ett ledarskap som tar ansvar för att det finns tillräckligt med el på rätt plats vid varje given tidpunkt, och så ser det inte riktigt ut i dag. När stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och när oron har blivit en del av industrins vardag påverkar det framtidstron i så hög grad att vi behöver vidta åtgärder. Om inget görs i närtid kommer fler företag att tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler politiken skickar till investerare gällande nyetableringar av exempelvis ny industri, data- och serverhallar och så vidare. Vi kristdemokrater tycker att det är dags att ta denna oro på största allvar.

Fru talman! Det är en utmaning men också en tillgång som vi har framför oss, och då menar jag kraften med elektrifiering. Fler och fler rapporter visar att vi framöver behöver mer el, inte mindre el, om vi ska klara klimatutmaningarna. Ska elektrifieringen lyckas är energifrågan otroligt viktig. Här vill vi kristdemokrater se en framtid för såväl vattenkraften och kärnkraften som vind-, sol- och biokraft. Sverige har i dag en energimix som vi ska vara stolta över, och vi kommer att behöva mer av allt.

Vår gemensamma fiende i detta borde vara kolet och oljan, och ambitionen måste vara att vi ska putta bort det fossila på ett ansvarsfullt sätt.

I Sverige finns ett energimål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 samtidigt som man inte stänger dörren för kärnkraften. Detta behöver förtydligas eftersom det uppenbarligen finns ett enormt tolkningsutrymme i detta. Sverige behöver tydliggöra ambitionerna för hur Sveriges energipolitik ska tolkas. Därför anser vi att ett uppdaterat energimål bör prövas, där vi vill se ett energimål om ett 100 procent fossilfritt elsystem, så att kärnkraften kan finnas kvar även efter 2040.

Bland våra förslag hittar du även en rad förändringar som vi tror kommer att krävas för att vända den trend som nu utvecklar sig om vi ska klara klimatmålen och behålla Sveriges konkurrenskraft.

För det första: Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov om minst 200 terawattimmar om alla åtaganden ska kunna uppfyllas. Detta sa jag också för ett år sedan, och frågan är om siffran inte till och med måste höjas rejält. Här behövs alla icke-fossila energislag, men även ett utbyggt elnät är avgörande om detta ska gå i lås.

För det andra: Tillsätt en parlamentarisk energikommission som med hjälp av sakkunnig expertis bereder underlag som kan utgöra grund för en bred överenskommelse om en långsiktig, hållbar och effektiv energipolitik som möter industrins, hushållens och det övriga samhällets behov.

För det tredje: Ta fram ett leveranssäkerhetsmål med en utpekad ansvarig, vilket vi i denna kammare också har beslutat ska tas fram. I dag är ingen ansvarig för att det långsiktigt finns el i nätet, vilket gör att alla agerar kortsiktigt.

För det fjärde: Sverige behöver en utvecklad elmarknadsmodell. Den måste ses över så att den bättre styr mot leveranssäkerhet. I dag betalar marknaden för energi, men det saknas incitament att tillhandahålla kvalitet eller effekt, det vill säga tillräckligt med energi vid ett givet ögonblick. Ett elsystem som ger betalt för dessa egenskaper skulle bli mer robust.

För det femte: Vi anser att det behövs ytterligare krafttag och satsningar på kärnkraftsforskning.

Fru talman! Svenska kraftnät har i återkommande analyser över kraftbalansen konstaterat att marginalerna i svensk elförsörjning är på nedåtgående. I den senaste rapporten från juni i år bekräftas återigen den negativa utvecklingen. Prognosen för åren som följer antas fortsätta i negativ riktning om planerbar kraft försvinner.

Rådande kapacitetsbrist hämmar tillväxten. Överföringskapaciteten från norr till söder måste öka. Tillståndprocesserna, som i dag kan dra ut på tiden, måste kortas så att behovet av utbyggt nät runt om i landet kan mötas inom rimliga tidsramar. De åtgärder som föreslås i den så kallade Nätkoncessionsutredningen från 2019 är i många delar välkomna, men den tidsvinst förslagen skulle ge lever inte upp till behoven. Ytterligare åtgärder bör snarast framarbetas i syfte att förenkla och väsentligen påskynda tillståndprocesserna.

Anf. 173 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Camilla Brodin nämnde inte anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning. Detta anslag avvisar Kristdemokraterna och Camilla Brodin.

Vad är då detta? Jo, det är energi- och klimatrådgivning. Det är en kostnadsfri service från din kommun, och rådgivningen handlar i grunden om konsumentupplysning för vanligt folk och små företag.

Så här sa Mattias Ahlstedt, regional utvecklingsledare på Region Dalarnas energikontor: ”Jättekul! Vi har inte haft detta på pränt tidigare men känt på oss att rådgivningen leder till åtgärder.”

Varför sa han då detta? Jo, Sweco har gjort en effektanalys på uppdrag av Energimyndigheten om klimat- och energirådgivningen och hur bra den fungerar. Det visar sig att hälften av dem som tar kontakt med en energi- och klimatrådgivare gör minst en åtgärd, oftast flera.

Varför, Camilla Brodin, avvisar ni det här anslaget när det uppenbarligen fungerar?

Anf. 174 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Patrik Engström, för frågan! Jag tycker att det är ganska enkelt: Om ni läser lite mer ser ni att vi också har ett anslag för att det här ska ske på nationell basis. Om man har en klimatrådgivning i varje kommun ser kompetensen inte likadan ut i 290 kommuner.

För att vi ska få åtgärder på plats på riktigt och se till att våra skattemedel går till rätt resurser anser vi att en nationell klimatrådgivning är ett bra mycket bättre sätt att hantera skattemedel på än att detta ska finnas i varje kommun. Det ska vara lätt att göra rätt, och det är väl ändå huvudsaken i den här frågan.

Anf. 175 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att anslaget 1:10 är 120 miljoner, och Kristdemokraterna väljer att lägga 10 miljoner, om jag kommer ihåg det rätt, under Energimyndighetens anslag, 1:1.

Camilla Brodin har helt rätt: Även det kan vara energirådgivning. Men det är av en helt annan omfattning.

Har det här lett till åtgärder? Utredningen visar att det har det. Elenergi-konsumtionen i Sverige för 2019 sjönk i hushållen med 2,5 procent och i industrin med 3,3 procent. Jag påstår inte att det bara beror på klimat- och energirådgivningen, men det kan ju faktiskt vara så att ett långt och idogt arbete med klimat- och energirådgivning ger resultat. Det tycker i alla fall jag är fantastiskt och väl investerade pengar.

Anf. 176 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att Patrik Engström hade någon ytterligare fråga till mig utan att han ändå tyckte att det var bra att vi satsade på en nationell rådgivning och att Kristdemokraterna tar ansvar för att väl förvalta våra skattemedel.

Här har vi olika typer av skatter som Socialdemokraterna försöker att få som klimatsmarta, alltifrån kemikalieskatten till plastpåseskatt. Vi kan bara bygga på det med kraftvärmeskatt och så vidare. Om vi ska fortsätta på det här sättet kommer vi dock inte att nå klimatmålen i tid.

Vi kan gärna diskutera vart våra skattemedel ska gå. Jag uppmanar Patrik Engström att läsa hela vår budget, så ser han att de också går till sjukvård, välfärd och trygghet. Det är det som är vår primära uppgift för att skapa det gemensamma bästa i vårt samhälle.

Anf. 177 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi 2020/21:NU3 Utgiftsområde 21 Energi. Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen. I betänkandet finns en reservation och tre särskilda yttrandena.

Precis som vanligt vill den politiska högern minska utgiftsområdets anslagsram samtidigt som vänstern vill öka ramarna. Inget nytt under solen, med andra ord.

Energipolitiken är långsiktig och till stora delar en följd av energiöverenskommelsen. Detta innebär att energipolitiken syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Energipolitiken skapar förutsättningar för en långsiktigt säker och hållbar energiförsörjning till konkurrenskraftiga priser, vilket kan ge nya jobb, nya företag och ökad export.

Frågan man då kan ställa sig är om vi ser några positiva effekter. Elåret 2019 bjöd på flera rekord. Vindkraften producerade som aldrig förr. Den totala elproduktionen har aldrig varit så hög. Vi nettoexporterade rekordmycket el, samtidigt som elanvändningen i både hushållen och industri-sektorn minskade.

Elproduktionen från vattenkraften och kraftvärmens låg på ganska stabila nivåer. Kärnkraften gick ned något.

Solelsrevolutionen fortsätter. Det är nu 40 000 hushåll som har sol på sina tak. Branschen räknar med att 10 000 kommer att vara anställda i den branschen 2023 – 10 000 personer!

Vindkraftsutbyggnaden har exploderat sedan energiöverenskommelsen, och investeringarna är uppe i 100 miljarder. Vindkraftsbranschen säger att de kommer att sysselsätta ungefär 12 000 personer.

Effekten av den snabba utbyggnaden av förnybar el är dels att elcertifikatssystemet stängs tio år tidigare än planerat, dels att elpriset har pressats ned ordentligt för konsumenterna.

Biodrivmedlens utveckling är positiv över tid, och efterfrågan spås öka genom ökade kvotnivåer. Preem planerar nu för en storskalig produktion av biodrivmedel i Lysekil och kan bli Skandinavien största biodrivmedelsproducent.

Ett annat mycket positivt tecken som är värt att lyfta upp är Northvolts satsning i Västerbottens pärla Skellefteå. Där investeras det mest per capita i Sverige. Det handlar om kanske 18 000 nya arbetstillfällen. Grattis, Västerbotten och Skellefteå, säger jag! Ni är klara vinnare i energiomställningen.

Den här utvecklingen vill vi naturligtvis se i hela landet. Som dalmas ser jag med tillförsikt fram emot de stora investeringar i serverhallar som planeras i min hemkommun Avesta. Göran Johnsson uttalade sig på ett klokt sätt när han var ordförande för Metall, nämligen att det är när vi klamrar oss fast vid gammal teknik som jobben hotas. Med ny teknik stärker vi vår konkurrenskraft och tryggar jobben och välfärden i framtiden.

Fru talman! Vi ser också att omställningen ställer nya krav på samhället. Detta har vi hört tidigare i kammaren.

För att nå de energi- och klimatpolitiska målen behövs fortsatta kraftfulla satsningar på forskning och innovation inom energiområdet, även med fokus på tillväxt och export. I anslaget finns 50 miljoner för att finans-

iera satsningar på fossilfritt flyg, inklusive forskning och utveckling kopplat till elflyg.

Energimyndigheten får rejäla anslagsökningar och en rad nya uppdrag. Bland annat ska myndigheten bli ett nationellt centrum för CCS-utveckling.

För att snabba på utbyggnaden av Sveriges elnät förstärks Energimarknadsinspektionen.

Fossilberoendet i transportsektorn måste brytas. Därför införs ett nytt stöd för att påskynda elektrifieringen av tunga vägtransporter. I satsningen ingår även elektrifiering med vätgasdrift och tankinfrastruktur för vätgas.

Biogasstödet förlängs, och Energimyndigheten ska utreda behovet av ytterligare styrmedel för att främja biodrivmedelsproduktionen. Bränslebytet fortsätter genom successiva ökningsnivåerna.

Det kommer att finnas ett stöd för investeringar i solceller för kommuner och företag under 2021. Ett grönt avdrag införs för privatpersoner som installerar grön teknik, exempelvis solceller eller lagring.

Energi- och klimatrådgivarna ska stärkas och nå fler. Fler förstärkningar sker även för insatser för civilt försvar och säkerhetsskydd för en robustare energisektor.

I takt med att samhället elektrifieras behöver elnäten och elmarknaden på alla nivåer utvecklas, byggas ut och användas på ett mer effektivt sätt. I debatten kan det låta som att ingenting görs, men det är naturligtvis fel. Svenska kraftnät gör historiskt stora investeringar i transmissionsnäten, och även regionala och lokala aktörer gör investeringar i sina nät. Nya lösningar växer fram för att lösa kapacitetsbristen på både lång och kort sikt. Några exempel är elnätdialogen, sthlmflex här i Stockholm och elektrifieringsstrategin. Svenska kraftnäts planerade investeringar är på 17 miljarder fram till 2023. Fram till 2029 handlar det om 60 miljarder.

Utöver detta sker ett antal andra satsningar utanför utgiftsområde 21, exempelvis 900 miljoner för åtgärder för energieffektivisering i flerbostadshus och Industriklivet som breddas och förstärks för i storleksordningen 750 miljoner.

Energiomställningen är bra för klimatet samtidigt som Sveriges konkurrenskraft stärks och nya jobb skapas i hela landet. Vad är då skillnaden mellan partierna på energiområdet? Som vanligt vill den politiska högern minska på anslaget. Det som är gemensamt för högern är motståndet mot att stödja solceller och utbyggnaden av förnybar energiproduktion samt energirådgivning. Samtidigt vill de rädda kärnkraften från marknaden med hjälp av riktade forskningsanslag.

Vänsterpartiet ökar anslaget med 1 miljard, vilket är kort och gott en offensiv satsning.

Fru talman! Budgetpropositionen för 2021 andas framtidshopp i en mycket svår tid. Tillsammans ska vi jobba Sverige ur krisen och bygga samhället mer hållbart. Regeringen föreslår reformer på 105 miljarder. Det handlar om en kraftfull grön ekonomisk återstart för att så snabbt som möjligt ta Sverige ur lågkonjunkturen och få människor i arbete igen. Det är gröna investeringar, resurstillskott till välfärden och skattesänkningar på jobb och företagande. Dessutom förbättras tryggheten och möjligheten till omställning på arbetsmarknaden för den som drabbas av arbetslöshet och behöver ställa om. Åtgärderna bidrar till att öka takten i klimatomställningen, stödja återhämtningen och öka sysselsättningen i landet.

När Sverige elektrifierades för 150 år sedan präglades samhället av framtidstro. Nu ska vi göra det igen. Vi har världens bästa förutsättningar att klara det. Vi har stor tillgång till energi, och vi har en energibransch som ligger i framkant. Men vi kommer att behöva hjälpas åt. Om ett litet land ska klara stora utmaningar krävs det att vi gör det tillsammans.

Anf. 178 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till Patrik Engström efter hans anförande.

På vilket sätt kan regeringens energipolitik stärka konkurrenskraften? Nu ska man veta att alla länder inte har en infrastruktur och industri som Sverige har. Svenskt Näringsliv har nyligen gått ut med att för att åstadkomma det absolut billigaste och smartaste upplägget med energi i ett land som Sverige behövs en tredjedel vatten, en tredjedel kärnkraft och en tredjedel vind och sol.

Vind och sol byggs ut mycket. Det är långt ifrån en tredjedel, men ju mer vind- och solkraft vi bygger, desto större värde har vattenkraften och kärnkraften för att balansera. Det vore tråkigt om Sverige förlorade sin konkurrenskraft. Det är inte så att Sverige kommer att bli som Danmark, det vill säga ett land som producerar enormt mycket mat i stället. Hela vår ekonomi bygger på våra exportvaror som kommer från tung industri och kräver mycket elenergi.

Hybrit är ett fantastiskt projekt. Vi har gjort ett studiebesök där. Det är enormt med målet att kunna framställa stål utan att använda kol från Australien. Men det innebär att vi förväntar oss att vattenkraft från norra Sverige ska balansera vind- och solkraft, men då kommer industrin i Norrland att behöva den energin själv. Det är väl inte så att Patrik Engström tycker att man inte ska främja den utvecklingen i norra Sverige vad gäller ny teknik och nya industriprodukter och i stället skicka den till Skåne och lägga locket på? Jag har en del betänkligheter.

Anf. 179 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson för frågorna.

Jag tror att Lotta Olsson håller med om att utvecklingen i dag är extremt positiv. Det är låga priser på elenergi, vilket gör att företag, exempelvis serverhallar och Northvolt, väljer att investera i Sverige. Det är helt fantastiskt, och det är jättebra för Sverige.

Detta måste vi naturligtvis vara rädda om. Energimixen är extremt viktig. Hur energimixen kommer att se ut 2040 törs jag inte spekulera om. Kärnkraften tävlar på samma villkor, vill jag påstå, som andra kraftslag. Men vi är inte där än.

När marknaden anser att det är lönt att bygga till exempel ny kärnkraft kommer de initiativen att tas. Än har de inte tagits. Jag vet inte om de kommer att tas. Många pratar om den nya, fjärde eller femte, generationens kärnkraftverk. Det är små kärnkraftverk som man ska kunna ha på olika ställen och så vidare. Jag har ingen aning om detta.

Jag följer också utvecklingen med nyfikenhet och intresse, men att låsa in sig och ha en kraftfull och hård ställning i detta just nu tror jag är olyckligt.

Vem vet – Power to Gas och sedan tillbaka till el igen via vätgas? I dag är det dyrt. Hur är det i morgon? Det kanske är så det ser ut. Jag har sett

siffror på att det alternativet är ungefär 30 procent billigare än ny kärnkraft. Jag förs inte ta gift på att det är sant, men teknikutvecklingen gör att vi ska se framtiden an i stället för att odla extremt mycket oro. Det tycker jag vore olyckligt.

Prot. 2020/21:50
9 december

Energi

Anf. 180 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen inte vara den som odlar oro, utan jag tycker tvärtom att vi måste vara framsynta. Det är med energislagen precis som med infrastrukturen; det här är ingenting som vi kan skapa till i morgon.

Vi vill absolut inte se fler reservkraftverk som sätts igång för att man inte i tid har tittat efter vad man kan behöva i framtiden.

Samtidigt tycker jag inte att Patrik Engström ska vara orolig för att det blir ett överskott. Vi kommer att behöva mycket mer. Om vi ska ställa om och elektrifiera allt som i dag är fossilt kommer det att vara bra för svensk ekonomi och för våra jobb. Men det kommer också att kräva enormt mycket mer elenergi, och då räcker det inte bara med att spara det.

Dessutom är det de här 105 miljarderna som ska satsas på gröna jobb; det är också sådant som ska betalas. Jag förstår inte det här att vissa saker ska betala sig totalt och andra saker inte.

Anf. 181 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vi kan väl konstatera att Lotta Olsson och jag inte är riktigt överens i de här frågorna.

Jag vill påminna om den energiöverenskommelse som vi hade och som Moderaterna valde att hoppa av för nästan exakt ett år sedan. Det var precis de frågor vi debatterar i kammaren i dag som var uppe på bordet och som vi skulle ta med oss i nästa energiöverenskommelse.

Men ni valde att lämna bordet. Det var djupt olyckligt, och det tycker jag att ni behöver påminnas om. I den konstellationen hade vi kunnat göra jättemycket för att komma till rätta med de utmaningar vi har i dag och i framtiden i energisystemet.

Anf. 182 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag lyssnade intresserat på dig, Patrik, här, och jag ser att det finns en del ambitioner hos er. Det är bra. Men jag tycker att det lämnar väldigt många frågor kvar.

Ni applåderar både Hybrit och Northvolt. Jag förstår inte hur det hela ska kunna gå ihop, för planen finns inte där. Industrin skriker efter hjälp för att hela elsystemet ska fungera för Sverige som land och för att vi ska kunna visa att vi är konkurrenskraftiga även i framtiden. Här säger industrin att en akut elbrist kommer att göra att de kommer att titta på andra delar och kanske inte finnas kvar i Sverige. Detta är en otroligt viktig del.

Vi har en kapacitets- och effektbrist som man har fått lappa och laga med tillfälliga upphandlingar och överenskommelser, och elbristen är här. Det är ingenting man kan blunda för.

Min fråga är egentligen: Hur har ni tänkt att lösa alla dessa frågor?

Anf. 183 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Precis som jag sa nyss till Lotta Olsson tycker jag att det var olyckligt att Moderaterna och Kristdemokraterna valde att lämna energiöverenskommelsen, för det var exakt de här frågorna vi hade på bordet. Vi var på väg fram, men Kristdemokraterna valde att lämna överenskommelsen.

Vad gör vi nu då? Det är en relevant fråga som Camilla Brodin ställer. Det jag tycker är det absolut viktigaste är just kapacitetsbristen i näten. Den är superviktig. Det har vi sett, och vi förstår den på alla sätt och vis. Nätkoncessionsutredningen har kommit, och inom en snar framtid kommer regeringen att ta den vidare till riksdagen för att komma till rätta med ledtiderna. Men det är bara en del av lösningen, vill jag påstå.

Därför har vi en elektrifieringsstrategi där vi samlar både politiker och bransch för att ta oss an de här frågorna. Det är extremt viktigt, och kanske det snabbaste sättet att ta sig framåt. Hur kan vi lösa saker tillsammans, både politiskt och mellan myndigheter och företag?

Dörren står öppen för att hitta bra lösningar. Om Kristdemokraterna känner att det kanske inte var så bra att lämna energiöverenskommelsen är man välkommen tillbaka igen så att vi kan jobba vidare strategiskt i det forum där vi ändå tog oss an frågorna på ett strukturerat sätt, som jag upplever som väldigt positivt.

Det blir min fråga till Camilla Brodin: Är ni beredda att komma tillbaka till energiöverenskommelsen?

Anf. 184 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Om vi börjar med energiöverenskommelsen, som vi för ett år sedan valde att lämna, är det ingen hemlighet att vi skickade in just de frågor som jag adresserar nu ungefär ett år innan vi hann lämna överenskommelsen. Och vi fick inte svar på frågorna eller om man över huvud taget var beredd att diskutera detta. Att komma med de här påståendena i detta skede tycker jag inte är rättvist någonstans, för både du och jag fanns med i den här gruppen.

Det är glädjande att man nu kan tänka sig att diskutera detta. Jag framförde också ett förslag om en energikommission som ska vara en bred parlamentarisk församling för att adressera just de frågor som vi inte fick gehör för.

Men frågan här är någonstans också: Hur ska man kunna tolka energimålen? Är Socialdemokraterna redo att faktiskt behålla befintlig kärnkraft i Sveriges elproduktion? Det finns uppenbarligen någon socialdemokrat i Halland som är beredd att göra det.

Anf. 185 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att vi har lite olika verklighetsbild när det gäller energiöverenskommelsen. Det gör väl det hela svårt, tänker jag.

Jag tror att det är viktigt att vi jobbar med elnätsfrågorna på ett strukturerat sätt. Jag tycker att det var olyckligt att regeringen var tvungen att dra tillbaka elnätsregleringsförslaget, för det var ett steg på vägen. Men nu är vi kanske på väg fram och kan enas om någonting, och det är bra.

Vi har ett antal andra åtgärder som rullar, och det vet Camilla Brodin mycket väl. Men jag tror att det behöver göras mer. Jag tror verkligen det, så jag tror på samtal i de grupperingar som finns. Om det inte räcker med dessa grupperingar bör nog vi politiker ta oss en allvarligare funderare på hur vi ska ta oss an nästa steg.

Det får inte vara så att elnäten bromsar samhällets utveckling. Det skulle vara förödande.

Anf. 186 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Centerpartiet välkomnar regeringens förslag om anslag för 2021 inom Utgiftsområde 21 Energi. Det uppgår till ungefär 4 ½ miljard.

Med det sagt vill vi också rikta viss kritik mot det faktum att en del av satsningarna skickas på framtiden. De borde göras i närtid med tanke på de långa ledtider vi har.

Centerpartiet har i budgetförhandlingarna lagt stor vikt vid att ta höjd för en ökad energiefterfrågan i Sverige samtidigt som vi ökar andelen förnybar energi i systemet. Det är en förutsättning för omställningen såväl som för fortsatt tillväxt. Det bidrar också till ökad motståndskraft i samhället samtidigt som vi framtidssäkrar energisektorn till att bli mer hållbar och konkurrenskraftig.

Fru talman! I den återstart som behöver ske är det viktigt att framåtsyftande gröna tekniksatsningar får stort utrymme, teknik som också möjliggör ökad andel förnybar energi och som kan möta framtida utmaningar i energisystemet.

Totalt drev Centerpartiet i budgetförhandlingarna att avsätta 3 miljarder kronor över tre år i ett miljöteknikpaket som innehåller satsningar på minusutsläpp, ett grönt avdrag, breddning av Industriklivet, solcellsstöd och bioekonomi. Vi har också varit drivande för att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel, för snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser, för förbättrade förutsättningar för små och medelstora producenter av förnybar energi och för en tredje kabel till Gotland, som exempel.

Fru talman! Vad behöver göras framåt? Centerpartiet säger att vi behöver planera för ett ökat energibehov. Vi vet att Sveriges energibehov kommer att öka de kommande decennierna till följd av elektrifieringen av samhället i kombination med allt fler elintensiva verksamheter. Det kommer att kräva planerade satsningar på såväl lång som kort sikt.

Centerpartiet anser att det är viktigt att redan nu ge Svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen i uppdrag att planera för och bygga ut mer kapacitet i elsystemet. Planeringen bör utgå från en väsentligt högre elanvändning i samhället de närmaste 20 åren.

Fru talman! Minusutsläpp är nästa steg. Det är ett viktigt första steg att Energimyndigheten görs till centrum för bio-CCS och förbereder för att genomföra de omvända auktioner som ska möjliggöra minusutsläpp i Sverige. Att offentliga medel har avsatts för detta är nödvändigt, men i längden måste Sverige vara drivande för att styrmedel tas fram på EU-nivå inom ramen för handeln med utsläppsrätter. Vi ser det som logiskt att om de som förorenar ska betala för sin miljöskada ska också de som fångar in koldioxid få en bonus. Vi vill också att man på sikt förbereder för att lagring av koldioxid ska kunna ske i Sverige.

Fru talman! Tillståndprocesserna tar för lång tid. En absolut grundläggande faktor för vårt framtida energisystem är att tillståndprocesserna blir betydligt kortare, mer förutsägbara och mer rättssäkra. Centerpartiet driver på för att halvera handläggningstiderna, vilket är absolut nödvändigt för att säkra vår försörjning de kommande decennierna och i hög grad en förutsättning för hela omställningen.

Centerpartiet vill också att man i högre grad ger vägledning vid potentiella målkonflikter och att man i större utsträckning ställer krav på teknik snarare än att ge avslag på ansökan. Försvarens restriktionsområden måste i högre grad kunna samexistera med förnybar energiproduktion. Solcellerna ska få krav på att vara störningsfria. Tekniska lösningar finns redan att tillgå, och goda exempel på samexistens finns i andra länder.

Fru talman! Vi behöver se över elnätsregleringen och ellagen. Centerpartiet står bakom energiöverenskommelsen som slöts 2016. Även om flera partier tyvärr har hoppat av sedan dess utgör den en stabil grund och är ett viktigt verktyg för svensk energipolitik. Energiöverenskommelsen ger de förutsättningar som krävs för att skapa långsiktighet och förutsägbarhet i energipolitiken. Det finns dock ett tydligt behov av ytterligare reformer. Vi vill att man ser över såväl elnätsregleringen som ellagen. Här behöver ändringar göras för att möjliggöra ett ökat energibehov i kombination med en ökad andel förnybar energi. Vi behöver ta bort förlegade regler och anpassa regelverket till den teknikutveckling som sker på energiområdet.

Centerpartiet är därför, och har hela tiden varit, redo för blocköverskridande diskussioner för att tackla de utmaningar vi står inför i energipolitiken. Vi har kapacitetsbrist i näten, men Sverige har god tillgång till stora mängder vind-, vatten- och biokraft som förser oss med el, energi och bränslen med låg klimatpåverkan. Bioenergin är redan i dag den största energikällan, och potentialen att utöka är hög, både i stor och i liten skala.

Omställningen till ett förnybart elsystem går snabbt, och de förnybara källorna konkurrerar ut de fossila. Det finns goda förutsättningar för ett helt förnybart elsystem, vilket också gör oss oberoende av oroliga förändringar på världsmarknaden eller i omvärlden.

Ett av de stora problemen i det svenska elsystemet är inte tillgången på energi utan tillgången på lokal kapacitet, att elen som produceras inte når dit där den behövs. Vi ser redan i dag stora problem såväl i storstadsområden som på mindre orter på grund av att elnäten inte är tillräckligt utbyggda och att lokal produktion inne i städer läggs ned eller inte expanderar i samma omfattning som behoven ökar.

För att avhjälpa dessa problem behöver vi nya lösningar. Att bygga ny storskalig elproduktion, som kärnkraft, avhjälper inte problemet eftersom det handlar om flaskhalsar i näten in till städerna och brist på elproduktion lokalt. Vi behöver i stället öka den lokala kraftproduktionen och stärka överföringskapaciteten.

Fru talman! Centerpartiet vill se att större krafttag tas för att möjliggöra flexibilitetstjänster och flexibilitetsmarknader. Genom exempelvis en mer flexibel elskatt som varierar beroende på efterfrågan kan belastningen minska när trycket är som hårdast, vilket också skapar nya affärsmöjligheter för lagring när efterfrågan är låg. Smarta, uppkopplade apparater och smarta elnät kan också öka användarflexibiliteten och avlasta nätet.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta den tredje kabeln till Gotland.

Gotland var lovat en tredje elkabel sedan Svenska kraftnät tog ett inriktningsbeslut 2009 om att genomföra 1 000 megawatt överföringskapacitet till ön. Under 2017 avbröts dock detta arbete när Svenska kraftnät meddelade att projektet med Gotlandskabeln var avslutat. Svenska kraftnät fick i sitt regleringsbrev för 2020 i uppdrag att utvärdera hur Gotlands elförsörjning ska kunna tryggas. Slutsatsen är att en tredje elkabel behövs. Vi ser fram emot den återrapportering om processerna framåt som Svenska kraftnät nu ska komma med. Vi kommer att ligga på regeringen för att hela landet ska ha en stabil elförsörjning, både städerna med kapacitetsutmaningar och Gotland med dåliga fastlandsförbindelser.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 187 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack för en rolig debatt!

Detta är en extremt angelägen fråga, får man konstatera. Det är rätt uppenbart för oss som bor i det här lilla, kalla landet högt upp, långt borta från alla andra länder, eller de flesta andra länder i alla fall, att el och energi är någonting helt grundläggande för mänskligt välstånd – ytterst för vår civilisation.

Att vi kan stå här i dag, ganska sent, och debattera el och energi i riksdagens kammare möjliggörs av att lamporna är tända och att folk har kunnat komma hit till jobbet från hela landet. Att vi kan sända debatten på skärmar till hela svenska folket, att vi kan spara den på servrar så att den finns tillgänglig och så att det blir transparent att demokratin funkar möjliggörs av el och av energi.

Att vi använder mycket el är inte någonting dåligt. Det betyder att vi har många lampor tända för att göra läxorna. Det betyder att vi kanske har många, även om jag inte alltid tror det, som tittar på riksdagens livesändningar härifrån kammaren. Det betyder att vi har många som går till jobbet och producerar sådant som skapar Sveriges välstånd. Att använda el är någonting bra. Det är i alla fall så att när vi använder mycket el är det ofta många bra saker som pågår. El och energi är ju grunden för hela samhällsbygget. Därför är det också, faktiskt, en av de viktigare delarna i välfärdens kärna.

Det är därför som Liberalerna är så fast beslutna att brist på el och energi aldrig får utgöra ett hinder för människors frihet. Ingen människa får vara ofri därför att man inte har tillgång till el och energi. Det gäller i Sverige, och det gäller i hela världen. Det är det ena ingångsvärdet som vi har haft i förhandlingarna med de andra januaripartierna kring budgeten på det här området.

Det andra ingångsvärdet, som faktiskt är lika viktigt, är att de utsläpp som vi människor släpper ut i olika delar av världen när vi producerar och använder energi måste elimineras. De måste bort. I nästa steg, kanske till och med parallellt, behöver vi få till minusutsläpp, alltså att vi i stället för att släppa ut koldioxid fångar in den.

Det där måste vi också göra för att vi behöver mycket el och energi, och mänskligheten och vår civilisation, vår framtid, hänger på att vi lyckas stävja, stoppa, hindra och rulla tillbaka klimatförändringarna.

Jag vill inte leva på en planet där vi inte lyckas stoppa klimatförändringarna. Faktum är att det kanske till och med kan bli svårt att överleva

på en sådan planet och i en sådan värld. Men jag vill absolut inte heller leva på en planet och i en värld där vi inte använder en massa el och energi och där vi inte ser till att det är likadant i fler delar av världen. Jag vill att lamporna ska kunna tändas. Jag vill att man ska kunna studera, att folk ska kunna gå till jobbet och att vår demokrati ska funka. Det är vid den balanspunkten mellan de här värdena som energipolitiken behöver finnas.

Fru talman! Vi står just nu vid en punkt i historien där vi människor har byggt upp, och vi i Sverige har byggt upp, ett oerhört stort välstånd. Vi har välutbildade ingenjörer som kan räkna på det här med energi och nya tekniker. Vi har människor som är villiga att investera stora summor i den gröna omställningen. Vi har människor som går till jobbet i olika produktionslinjer för att producera det som krävs för att ställa om.

Men vid den här punkten i historien behöver vi lägga manken till. Vi behöver arbeta hårt. Vi behöver göra mer. Ekonomin måste växa för att få kraft i den gröna omställningen. Vi behöver helt enkelt investera i vår framtid genom att ställa om.

Det finns flera delar i det som vi debatterar här i dag som vi liberaler är stolta över att vi har fått in skrivningar om i budgeten. De har just den tonen, de är framåtsyftande och de handlar om hur mänskligheten och vår civilisation kan fortsätta att utvecklas tack vare att vi har tillgång till ren energi.

En sådan sak är elflyg. Det är någonting som är tydligt i den här delen av budgeten. För inte så länge sedan tyckte man att det var science fiction, men nu kommer det att bli verklighet. Det kommer att möjliggöra fortsatt mobilitet så att människor kan resa och träffas, vilket är någonting som jag tror att många längtar efter så här i coronatider. Det kan vi göra på ett klimatsmart sätt om vi ser till att elen som flygen laddas med är ren.

Det finns stora satsningar på laddstolpar och på att elektrifiera de tunga transporterna så att vi inte bara kan köra personbilen på el utan också de tunga transporterna. Det krävs, återigen, ännu mer för att vi är ett litet land i norr som inte bara behöver värma våra hus utan också behöver få exporten och importen att fungera.

Fru talman! Det står också en hel del om satsningar på CCS, alltså just infångningen av koldioxid. All energianvändning, all bränsleanvändning och all användning av det som möjliggör vår civilisation kanske inte går att få bort direkt. Men då kan vi i alla fall försöka kompensera med att fånga in koldioxid i andra änden.

Fru talman! Vår energipolitik i Sverige har några övergripande och överordnade mål, och de är just försörjningstryggheten, den samhällsekonomiska effektiviteten och den ekologiska hållbarheten. Det är mål som vi är överens om, i Sverige och EU, och att de står över andra mål för klimatpolitiken. Där ligger också mycket av fokus i den här budgeten.

Vi behöver faktiskt lägga bort rätt mycket av våra ideologiska skygg-lappar i debatten om energi och sluta titta så mycket på precis vilket energislag som vi tycker är bäst och i stället fokusera på just försörjningstrygghet, samhällsekonomisk effektivitet och ekologisk hållbarhet. Det är därför som det är bra att till exempel avsnittet i den del av budgeten som handlar om forskning fokuserar på att vi ska ställa om, på fossilfrihet och på teknikneutralitet. Det tilar alltså inte längre åt något håll utan är teknikneutralt och fokuserar på de viktiga målen.

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Sverige till och från har problem med elförsörjningen. Jag tror att vi i framtiden, och även här och nu, kommer att behöva en blandning av energislag. Vi kommer att behöva kärnkraft. Vi kommer att behöva vattenkraft. Vi kommer att behöva vindsnurror, alltså vindkraft. Vi kommer att behöva all den förnybara energiproduktion vi kan få.

Men det är inte heller någon hemlighet att varje energislag bidrar med något men också har nackdelar i systemet. Vill man ha en så bra mix som möjligt behövs alla delar för att ställa om. För att ekonomin ska kunna växa och vi ska kunna ställa om och med all kraft se till att vi människor kan leva på jorden även i framtiden och även med högt välstånd behöver vi ha alla verktyg i verktygslådan. Det är därför som alla energislag måste finnas med, och det är därför vi behöver vara teknikneutrala.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 188 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Vid årsskiftet stänger ytterligare en kärnkraftsreaktor. Det innebär att Sverige snart kommer att ha stängt hälften av sina ursprungliga reaktorer. Mycket av detta har skett under en rödgrön regering. Det är bra. I praktiken har det förnybara vunnit. Den förnybara framtiden är redan här.

Om man tittar på hur det ser ut globalt ser man att trenden är väldigt tydlig: Fossilt byts mot förnybart. I år har 90 procent av all ny elproduktion varit förnybar. Den här siffran spås av det internationella energiorganet öka till 95 procent kommande år fram till 2025. Samtidigt minskar kolet. Andra fossila energikällor minskar också, men framför allt gör kolet det.

Det här är särskilt tydligt i EU. Det finns två skäl till det. Det ena är att det förnybara nu kommer in och tränger undan kolet, och det andra är den prisökning som Miljöpartiet har bidragit till har kommit till stånd inom EU:s utsläppshandel. Det har blivit fyra fem gånger dyrare att släppa ut 1 ton koldioxid nu jämfört med för några år sedan tack vare ett förslag som Miljöpartiet drev igenom i EU.

Vi ser samma trend i Sverige men med fokus på att det är kärnkraften som byts mot förnybart. Ringhals 1 stänger vid årsskiftet. Det som är så himla bra är att kärnkraften med råge ersätts av produktion av förnybar energi.

Ökningen som sker av nybyggnation av vindkraft är enorm. Den är historisk. En tredjedel av Sveriges elproduktion kommer att komma från vind 2023. Det här innebär att Sverige nu har ett väldigt stort elöverskott. Förra året exporterade vi el motsvarande fyra Ringhalsreaktorer. Det överskottet spås öka ytterligare för att ny vind kommer in i systemet. Och jag ska vara väldigt tydlig: Vi har inte ens börjat med havsvinden. Bara havsvind skulle kunna stå för uppemot en tredjedel, eller kanske ännu mer, av den svenska elproduktionen på några års sikt.

Samtidigt ser vi att solenergi ökar kraftigt från låga nivåer. Det har ökat 400 procent de senaste åren.

Vi är på väg mot 100 procent förnybar elproduktion. Målet ligger fast. Men det finns som sagt partier som nostalgiskt drömmer sig tillbaka till en vision om ny kärnkraft. Jag tog upp det i ett replikskifte men tänkte ändå gå igenom det lite mer grundligt.

I dag är kärnkraft den enda kraftkälla som blir dyrare, ganska rejält mycket dyrare. Bloomberg tar varje år fram siffror på olika kraftslags kost-

nader. Jag tänkte gå igenom siffrorna och ska försöka göra det pedagogiskt. Det är olika projekt och olika kostnader. Men jag har räknat fram ungefärlig median för respektive land som är jämförbart med Sverige.

- I USA kostar det ungefär 39 öre per kilowattimme att bygga ett nytt vindkraftverk. Det kostar 254 öre per kilowattimme att bygga ett nytt kärnkraftverk – 39 mot 254.
- I Frankrike kostar det ungefär 55 öre per kilowattimme att bygga ett nytt vindkraftverk. Det kostar 300 öre per kilowattimme att bygga ett nytt kärnkraftverk.
- I Storbritannien kostar det 46 öre per kilowattimme att bygga ett nytt vindkraftverk. Det kostar 200 öre per kilowattimme att bygga ett nytt kärnkraftverk.
- När det gäller Finland finns det inte uppgifter på vad det skulle kosta att bygga ett nytt vindkraftverk, men man ligger på 213 öre per kilowattimme för att bygga ett nytt kärnkraftverk.
- I Sverige bygger vi inte nya kärnkraftverk. Men det kostar ungefär 30 öre per kilowattimme att bygga ett nytt vindkraftverk.

Det är alltså enorma skillnader i kostnad. Det går nästan inte att greppa hur stor skillnad det är i kostnad för att bygga ett nytt vindkraftverk jämfört med ett nytt kärnkraftverk.

Beroende på projekt kan man alltså säga att det är uppemot elva gånger dyrare att bygga ett nytt kärnkraftverk. Det är ingenting vi kommer ifrån. Oavsett om man älskar kärnkraften som teknik är det inget man kan blunda för. I slutänden är det någon som ska stå för kalaset. Frågan är vem. Är det skattebetalarna genom subventioner? Är det elkonsumenterna? Det är oklart från de partier som vurmar för kärnkraften.

Fru talman! Nåväl! Omställningen vi är mitt inne i kommer naturligtvis med utmaningar. Det har ingen ifrågasatt. Om man ska göra stora förändringar är det självklart att det uppstår utmaningar på vägen. Vilka är de utmaningarna, och vad ska vi göra åt dem? Jag har pratat mycket om det i den här talarstolen tidigare. Det viktiga nu är att ha fokus på systemet. Hur ska systemet hänga ihop när vi får en mer variabel kraftproduktion, mer av vind och sol och mindre av kärnkraft?

För det första krävs enorma energieffektiviseringar för att möta nya behov. Elkonsumtionen i Sverige har legat mer eller mindre still de senaste 20–30 åren. Den har till och med minskat en aning om man jämför med början av 2000-talet. Men vi vet samtidigt att transporterna ska elektrifieras och att industrin ska elektrifieras. Hybrit kommer att innebära ett stort behov av el. LKAB gick nyligen ut och sa att man ska ta fram koldioxidfri järnsvamp. Det kommer också att kräva mycket el. Självklart kommer vi att behöva mer produktion.

Men framför allt kan man effektivisera bort en del av befintligt behov. Här behövs en kvotplikt. Vi behöver ett stort styrmedel som kostnads-effektivt kan minska behovet av el. Vi har också redan, positivt nog, stora satsningar i budgeten på energieffektivisering.

För det andra behövs mer flexibilitet på marknaden. Med mer förnybar energi behövs ny teknik, nya system och efterfrågeflexibilitet, helt enkelt

anpassning av efterfrågan. Vi behöver se över elskatter och nätavgifter så att de är dynamiska, för att styra användningen när den är som smartast. Vi behöver lokala marknader för flexibilitet. Vi vet att mycket av utmaningarna är lokala flaskhalsar i näten. Vi behöver vätgas och batterier, den typen av teknik som kan bära vidare energin när solen inte lyser och vinden inte blåser.

Regeringen har nyligen gett Svenska kraftnät i uppdrag att titta på just stödtjänster inom systemet. Det kan vara alltifrån batterier till nördiga grejer som syntetisk svängmassa eller vad det nu kan vara.

Sommarens elkris berodde mycket på att kärnkraften inte levererade över huvud taget kombinerat med att man inte kunde använda näten. Det hade kunnat lösas ganska enkelt om man i södra Sverige hade haft till exempel spänningsstabilisatorer. Det är en sådan sak som Svenska kraftnät nu ska titta på.

För det tredje behövs just investeringar i näten. Det är investeringar i ny överföringskapacitet i redan befintliga nät och sådana saker som spänningsstabilisatorer.

Det behövs också regelförenklingar, och myndigheter behöver snabba på sina processer för att vi snabbt ska kunna bygga ut ny kapacitet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 december.)

§ 16 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 8 december

2020/21:224 Covid-19-pandemins effekter på befolkningens psykiska hälsa

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 december

2020/21:893 Raoul Wallenberg och fånge nummer 7

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:894 Bortgifta barn

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet *Åsa Lindhagen* (MP)

2020/21:895 Hederskultur

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:896 Tribunal för att lagföra personer med koppling till terrorgruppen IS

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:897 Fehmarn Bält-förbindelsen

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:898 Extremism och antisemitism i moskéer i Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:899 Politiskt ansvar under pandemin

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 20.15.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 24 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 8 anf. 46 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 69 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 10 anf. 82 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 122 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 15 anf. 168 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 5 Ändringar i regelverket om kapitaltäckning.....	2
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU37.....	2
(Beslut fattades under § 13.).....	2
§ 6 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan	2
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU1	2
Anf. 1 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	2
Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V).....	3
Anf. 3 ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	5
Anf. 4 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 5 LARS ADAKTUSSON (KD)	8
Anf. 6 JOAR FORSSELL (L)	10
Anf. 7 JANINE ALM ERICSON (MP).....	11
Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	12
Anf. 9 HÅKAN SVENNELING (V) replik	14
Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	15
Anf. 11 HÅKAN SVENNELING (V) replik	15
Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	16
(Beslut fattades under § 13.).....	16
§ 7 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.....	16
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2020/21:UFöU2.....	16
Anf. 13 MARKUS WIECHEL (SD)	16
Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V).....	17
Anf. 15 MATTIAS OTTOSSON (S).....	19
Anf. 16 HANS WALLMARK (M)	20
Anf. 17 LARS ADAKTUSSON (KD)	22
Anf. 18 JOAR FORSSELL (L)	23
Anf. 19 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	24
Anf. 20 JOAR FORSSELL (L) replik	25
Anf. 21 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	25
Anf. 22 JOAR FORSSELL (L) replik	26
Anf. 23 JANINE ALM ERICSON (MP).....	26
Anf. 24 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	27
Anf. 25 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	30
Anf. 26 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	30
Anf. 27 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	30
Anf. 28 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	31
Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik	31
Anf. 30 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik.....	31
Anf. 31 HÅKAN SVENNELING (V) replik	32

Anf. 32	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	33
Anf. 33	MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	33
Anf. 34	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	33
Anf. 35	MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	34
Anf. 36	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	34
Anf. 37	KERSTIN LUNDGREN (C).....	34
	(Beslut fattades under § 13.)	35
§ 8	Svenskt deltagande i Förenta nationernas	
	stabiliseringsinsats i Mali	35
	Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
	2020/21:UFöU3.....	35
Anf. 38	PÅL JONSON (M).....	35
Anf. 39	CAROLINE NORDENGRIP (SD)	37
Anf. 40	LARS ADAKTUSSON (KD)	38
Anf. 41	JOAR FORSSELL (L)	39
Anf. 42	HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	40
Anf. 43	KERSTIN LUNDGREN (C).....	42
Anf. 44	HANNA GUNNARSSON (V)	43
Anf. 45	JANINE ALM ERICSON (MP)	45
Anf. 46	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	46
Anf. 47	PÅL JONSON (M).....	48
	(Beslut fattades under § 13.)	48
§ 9	Försvar och samhällets krisberedskap	49
	Försvarsutskottets betänkande 2020/21:FöU1	49
Anf. 48	JAN R ANDERSSON (M).....	49
Anf. 49	ROGER RICHTHOFF (SD)	51
Anf. 50	HANNA GUNNARSSON (V)	52
Anf. 51	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	54
Anf. 52	HANNA GUNNARSSON (V) replik	54
Anf. 53	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	55
Anf. 54	HANNA GUNNARSSON (V) replik	55
Anf. 55	MIKAEL OSCARSSON (KD)	55
Anf. 56	CLASGÖRAN CARLSSON (S).....	57
Anf. 57	JAN R ANDERSSON (M) replik	59
Anf. 58	CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik	59
Anf. 59	JAN R ANDERSSON (M) replik	59
Anf. 60	CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik	60
Anf. 61	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	60
Anf. 62	CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik	60
Anf. 63	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	60
Anf. 64	CLASGÖRAN CARLSSON (S) replik	61
Anf. 65	DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	61
Anf. 66	JOAR FORSSELL (L)	63
Anf. 67	JANINE ALM ERICSON (MP)	64
	(Beslut fattades under § 13)	66
§ 10	Rättsväsendet	66
	Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU1.....	66
Anf. 68	JOHAN FORSSELL (M).....	66
Anf. 69	ADAM MARTTINEN (SD)	68
Anf. 70	LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	70

Anf. 71 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	72
Anf. 72 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	72
Anf. 73 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	73
Anf. 74 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	73
Anf. 75 ANDREAS CARLSON (KD).....	74
Anf. 76 MARIA STRÖMKVIST (S).....	76
Anf. 77 JOHAN HEDIN (C).....	78
Anf. 78 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	80
Anf. 79 JOHAN HEDIN (C) replik.....	80
Anf. 80 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	81
Anf. 81 JOHAN HEDIN (C) replik.....	81
Anf. 82 JOHAN PEHRSON (L).....	81
Anf. 83 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	84
Anf. 84 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	87
Anf. 85 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	88
Anf. 86 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	88
Anf. 87 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	89
Anf. 88 JOHAN PEHRSON (L) replik.....	89
Anf. 89 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	90
Anf. 90 JOHAN PEHRSON (L) replik.....	90
Anf. 91 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	90
Anf. 92 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	91
Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	91
Anf. 94 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	92
Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	92
Anf. 96 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	92
Anf. 97 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	93
Anf. 98 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	93
Anf. 99 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	94
Anf. 100 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	94
Anf. 101 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	94
Anf. 102 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik.....	95
Anf. 103 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	95
Anf. 104 KAROLINA SKOG (MP).....	96
(Beslut fattades under § 13.).....	97
Ajournering.....	97
Återupptaget sammanträde.....	97
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 december.....	97

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	97
UbU6 Riksrevisionens rapport om holdingbolag vid universitet och högskolor	98
SfU12 Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen	98
SfU11 Förlängd ersättning till riskgrupper.....	99
SfU9 Riksrevisionens rapport om flerbarnstillägget i barnbidraget	99
SfU10 Riksrevisionens rapport om vägen till arbete efter nekad sjukpenning.....	100
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december	100
KU12 Upphävande av bestämmelse i lagen om författningssamlingar för riksdagsförvaltningen, Riksbanken och Riksrevisionen	100
SoU4 Uppföljning av vaccinationer mot covid-19.....	100
SoU6 Förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen	101
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	101
FiU37 Ändringar i regelverket om kapitaltäckning.....	101
UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan	101
UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak	102
UFöU3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	102
FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	103
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	103
§ 14 Internationellt utvecklingsamarbete	104
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU2.....	104
Anf. 105 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	104
Anf. 106 YASMINE POSIO (V) replik	106
Anf. 107 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	106
Anf. 108 YASMINE POSIO (V) replik	107
Anf. 109 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	107
Anf. 110 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	107
Anf. 111 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	108
Anf. 112 ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	108
Anf. 113 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	108
Anf. 114 FREDRIK MALM (L) replik.....	108
Anf. 115 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	109
Anf. 116 FREDRIK MALM (L) replik.....	109
Anf. 117 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	110
Anf. 118 MAGNUS EK (C) replik	110
Anf. 119 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	110
Anf. 120 MAGNUS EK (C) replik	111
Anf. 121 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	111

Anf. 122	MATS NORDBERG (SD)	112
Anf. 123	MAGNUS EK (C) replik	114
Anf. 124	MATS NORDBERG (SD) replik	114
Anf. 125	MAGNUS EK (C) replik	115
Anf. 126	MATS NORDBERG (SD) replik	115
Anf. 127	MAGNUS EK (C)	115
Anf. 128	MATS NORDBERG (SD) replik	118
Anf. 129	MAGNUS EK (C) replik	118
Anf. 130	MATS NORDBERG (SD) replik	119
Anf. 131	MAGNUS EK (C) replik	119
Anf. 132	YASMINE POSIO (V)	119
Anf. 133	FREDRIK MALM (L) replik	121
Anf. 134	YASMINE POSIO (V) replik	122
Anf. 135	FREDRIK MALM (L) replik	122
Anf. 136	YASMINE POSIO (V) replik	122
Anf. 137	MAGNUS EK (C) replik	123
Anf. 138	YASMINE POSIO (V) replik	123
Anf. 139	MAGNUS EK (C) replik	123
Anf. 140	YASMINE POSIO (V) replik	124
Anf. 141	LARS ADAKTUSSON (KD)	124
Anf. 142	FREDRIK MALM (L)	125
Anf. 143	ANNIKA STRANDHÄLL (S)	127
Anf. 144	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	129
Anf. 145	ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	129
Anf. 146	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	130
Anf. 147	ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	130
Anf. 148	YASMINE POSIO (V) replik	130
Anf. 149	ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	131
Anf. 150	YASMINE POSIO (V) replik	131
Anf. 151	ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	132
Anf. 152	JANINE ALM ERICSON (MP)	132
	(Beslut skulle fattas den 10 december.)	134
§ 15 Energi		134
	Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU3	134
Anf. 153	LOTTA OLSSON (M)	134
Anf. 154	LORENTZ TOVATT (MP) replik	135
Anf. 155	LOTTA OLSSON (M) replik	135
Anf. 156	LORENTZ TOVATT (MP) replik	136
Anf. 157	LOTTA OLSSON (M) replik	136
Anf. 158	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	137
Anf. 159	LOTTA OLSSON (M) replik	137
Anf. 160	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	137
Anf. 161	LOTTA OLSSON (M) replik	138
Anf. 162	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	138
Anf. 163	LORENA DELGADO VARAS (V) replik	140
Anf. 164	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	140
Anf. 165	LORENA DELGADO VARAS (V) replik	141
Anf. 166	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	141
Anf. 167	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	141

Anf. 168 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik	142
Anf. 169 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	142
Anf. 170 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik	143
Anf. 171 LORENA DELGADO VARAS (V)	143
Anf. 172 CAMILLA BRODIN (KD).....	145
Anf. 173 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	146
Anf. 174 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	147
Anf. 175 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	147
Anf. 176 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	147
Anf. 177 PATRIK ENGSTRÖM (S)	148
Anf. 178 LOTTA OLSSON (M) replik.....	150
Anf. 179 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	150
Anf. 180 LOTTA OLSSON (M) replik.....	151
Anf. 181 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	151
Anf. 182 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	151
Anf. 183 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	152
Anf. 184 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	152
Anf. 185 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	152
Anf. 186 PETER HELANDER (C).....	153
Anf. 187 JOAR FORSSELL (L).....	155
Anf. 188 LORENTZ TOVATT (MP).....	157
(Beslut skulle fattas den 10 december.).....	159
§ 16 Anmälan om interpellation	159
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	159
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 20.15.	160